

B I D R A G

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

VERMLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Vermlands län har under de fem år denna berättelse omfattar icke undergått någon förändring till sina i föregående berättelser beskrifna gränser och areal.

I *judicielt hänseende* är länet fortfarande *indeladt* i 7 domsagor, hvarjemte länets tre städer, Karlstad, Kristinehamn och Filipstad, stå under egen jurisdiktion.

Äfven länets *administrativa indelning* är oförändrad, hvadan länet fortfarande är fördeladt i 7 fögderier och 19 länsmansdistrikt.

Ej heller beträffande den *kyrkliga indelningen* har under perioden någon förändring skett, och länet är sålunda fortfarande fördeladt i 9 kontrakt, 44 pastorat och 91 församlingar.

Den delning af Ekshärads pastorat, hvarom Eders Kungl. Maj:t redan den 13 april 1883 förordnat, har visserligen icke under perioden kunnat fullbordas, men Eders Kungl. Maj:t har genom nådigt bref den 29 juni 1900 godkänt ett förslag till anskaffande af komministersboställe i Ekshärad, och på Eders

Kungl. Maj:ts nådiga pröfning voro vid periodens slut beroende ej mindre frågorna om boställen åt kyrkoherden i Norra Råda och kapellpredikanten i Gustaf Adolf än äfven en framställning om den nya löneregleringens tillämpning från och med den 1 maj 1901, varande genom nådigt bref den 18 mars 1898 den förändring i löneregleringen för Norra Råda pastorat fastställd, att på vissa vilkor en ytterligare prestman finge inom Norra Råda församling efter löneregleringens trädande i kraft tillsättas.

De af Eders Kungl. Maj:t den 16 mars 1877 meddelade föreskrifter om delning af Sunne socken i två gäll hafva af Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 8 mars 1895 återkallats, och har Eders Kungl. Maj:t sedermera, den 23 april 1897, förordnat angående dispositionen af kyrkoherdebostället Hasselbol derstädes.

Sedan Eders Kungl. Maj:t, med anledning af komiténs för *reglering af oregelbundenheter i rikets indelningar* förslag be-
träffande åtskilliga oregelbundenheter mellan Dalby samt Norra

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-54.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	4.
Tab. A. Folkmängden i Vermlands läns fögderier och städer åren 1895 och 1900.....	4.
Tab. B. Bönehus i Vermlands län år 1900.....	6-7.
Tab. C. Antal fångar uti Karlstads länsfängelse åren 1896-1900....	8.
Tab. D. Nykterhetsföreningar i Vermlands län år 1900.....	8.
Tab. E. Sockenbibliotek i Vermlands län år 1900.....	9.
Tab. F. Fackföreningar i Vermlands län år 1900.....	10.
Tab. G. Redogörelse för skytteverksamheten i Vermlands län åren 1896-1900.....	11.
3. Näringar.....	12.
Tab. H. Skörden i Vermlands län åren 1896-1900.....	14.
Tab. I. Vermlands läns ytvidd.....	16.
Tab. K. De allmänna skogarnas i Vermlands län areal år 1900.....	17.
Tab. L. Å de allmänna skogarna i Vermlands län afverkad eller försåldt virke åren 1896-1900, i kubikmeter.....	17.
Tab. M. Från allmänna skogar inom Vermlands län influetna skogsmedel åren 1896-1900.....	17.
Tab. N. Antal timmerstockar, som försågats inom Vermlands län åren 1896-1900.....	20- 21.
Tab. O. Träcellulosafabrikerna och träsliperierna i Vermlands län åren 1896-1900.....	22.
Tab. P. Virkesflottning uti reglerade vattendrag inom Vermlands län åren 1896-1900.....	24- 25.
Tab. Q. Uddeholms aktiebolags hela afverkning å egna skogar inom Vermland åren 1896-1900.....	26.
Tab. R. Uddeholms aktiebolags afverkning af sågtimmer å egna skogar i Vermland åren 1896-1900.....	26.
Tab. S. Uddeholms aktiebolags köptimmer inom Vermland åren 1896-1900.....	26.
Tab. T. Uddeholms aktiebolags kolningar åren 1896-1900.....	27.
Tab. U. Uddeholms aktiebolags skogsodlingar åren 1896-1900.....	27.
Tab. V. Bergshandteringen i Vermlands län åren 1896-1900.....	27.
Tab. X. Jernmalmsuppföringen i Vermlands län åren 1896-1900.....	28.
Tab. Y. Utfärdade mutsedlar i Vermlands län åren 1896-1900.....	29.
Tab. Z. Arbetsskyldighetens fullgörande i utmålen i Vermlands län åren 1896-1900.....	29.
Tab. Å. Tackjernstillverkning och direkt från masugn framställt gjutgods i Vermlands län åren 1896-1900.....	30.
Tab. Ä. Vid masugnarna i Vermlands län förbrukade träkol åren 1898-1900.....	31.
Tab. Ö. Gjutgods, framställt efter tackjerns omsmältning i Vermlands län åren 1896-1900.....	31.
Tab. Aa. Tillverkning af smältstycken, råskenor, bessemer- och martingötmell, skrotadt gjutgods af smidbart jern och stål samt blåsstål eller oräckt brännstål i Vermlands län åren 1896-1900.....	32.
Tab. Bb. Begagnade verk och ugnar för beredande af smidbart jern och stål i Vermlands län åren 1896-1900.....	33.

	Sid.
3. Näringar (Forts.).	
Tab. Cc. Stång-, fason- och finjern af välljern, götmetall och brännstål jemte andra gröfre tillverkningar af smidesjern och stål i Vermlands län åren 1896-1900.....	33.
Tab. Dd. Tillverkning af jern- och stålmanufaktur i Vermlands län åren 1896-1900.....	33.
4. Kommunikationsanstalter och varuutbyten.....	34.
Tab. Ee. Den i Vermlands län åren 1896-1900 tillverkade jern- och stålmanufacturens beskaffenhet.....	34.
Tab. Ff. Motorer använda vid bergs- och brukshandteringen i Vermlands län åren 1896-1900.....	35.
Tab. Gg. Vid bergs- och brukshandteringen i Vermlands län använda arbetare åren 1896-1900.....	35.
Tab. Hh. Olycksfall vid bergs- och brukshandteringen i Vermlands län åren 1896-1900.....	35.
Tab. Ii. För bevillning uppskattad inkomst af grufvornas drift i Vermlands län åren 1896-1900.....	35.
Tab. Kk. För bevillning uppskattad inkomst af jernverkens drift i Vermlands län åren 1896-1900.....	35.
Tab. Ll. Jernvägstrafik i Vermlands län åren 1896-1900.....	38.
Tab. Mm. Venerns seglationsfonds inkomster och utgifter åren 1896-1900 samt tillgångar år 1900.....	39.
Tab. Nn. Till Karlstad från utrikes ort införda hufvudsakliga varor åren 1896-1900.....	40.
Tab. Oo. Trafik och inkomster vid Karlstads hamn åren 1896-1900.	41.
Tab. Pp. Trafik och inkomster vid Kristinehamns hamn åren 1896-1900.....	41.
5. Kameralförhållanden.....	42.
Tab. Qq. Försäljning af bränvin och andra spirituösa drycker i Vermlands län åren 1896-1900.....	43.
6. Politi.....	44.
Tab. Rr. Upptagna kommunala lån i Vermlands län åren 1896-1900	45.
Tab. Ss. Vermlands läns folkhögskolas och landtmannaskolas inkomster åren 1896-1900.....	47.
Tab. Tt. Från landtränteriet af statsmedel utbetalda lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor inom Vermlands län åren 1896-1900.....	48.
Tabellbilagor	55-73.
Tab. 1. Folkmängden i Vermlands län åren 1896-1900.....	55.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Vermlands län åren 1896-1900.....	56.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Vermlands län år 1900.....	57.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Vermlands län år 1900.....	58.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Vermlands län år 1900.....	58.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande maktens undersåtar, i Vermlands län år 1900.....	62.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stidendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Vermlands län år 1900.....	65.

B I D R A G

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

VERMLANDS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Vermlands län har under de fem år denna berättelse omfattar icke undergått någon förändring till sina i föregående berättelser beskrifna gränser och areal.

I *judicielt hänseende* är länet fortfarande *indeladt* i 7 domsagor, hvarjemte länets tre städer, Karlstad, Kristinehamn och Filipstad, stå under egen jurisdiktion.

Äfven länets *administrativa indelning* är oförändrad, hvadan länet fortfarande är fördeladt i 7 fögderier och 19 länsmansdistrikt.

Ej heller beträffande den *kyrkliga indelningen* har under perioden någon förändring skett, och länet är sålunda fortfarande fördeladt i 9 kontrakt, 44 pastorat och 91 församlingar.

Den delning af Ekshärads pastorat, hvarom Eders Kungl. Maj:t redan den 13 april 1883 förordnat, har visserligen icke under perioden kunnat fullbordas, men Eders Kungl. Maj:t har genom nådigt bref den 29 juni 1900 godkänt ett förslag till anskaffande af komministersboställe i Ekshärad, och på Eders

Kungl. Maj:ts nådiga pröfning voro vid periodens slut beroende ej mindre frågorna om boställen åt kyrkoherden i Norra Råda och kapellpredikanten i Gustaf Adolf än äfven en framställning om den nya löneregleringens tillämpning från och med den 1 maj 1901, varande genom nådigt bref den 18 mars 1898 den förändring i löneregleringen för Norra Råda pastorat fastställd, att på vissa vilkor en ytterligare prestman finge inom Norra Råda församling efter löneregleringens trädande i kraft tillsättas.

De af Eders Kungl. Maj:t den 16 mars 1877 meddelade föreskrifter om delning af Sunne socken i två gäll hafva af Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 8 mars 1895 återkallats, och har Eders Kungl. Maj:t sedermera, den 23 april 1897, förordnat angående dispositionen af kyrkoherdebostället Hasselbol derstädes.

Sedan Eders Kungl. Maj:t, med anledning af komiténs för *reglering af oregelbundenheter i rikets indelningar* förslag beträffande åtskilliga oregelbundenheter mellan Dalby samt Norra

och Södra Finnskoga socknar, genom nådigt bref den 31 december 1890 funnit förslaget icke föranleda till annan åtgärd, än att, då vissa hemman i Dalby socken hade egor inom Norra eller Södra Finnskoga sockens gräns, Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande anbefaldes att, derest särskild skattläggning af berörda egor icke kunde åstadkommas, inkomma med förslag till undanrödjande af nämnda oegentlighet antingen genom öfverflyttning af berörda egor från Norra eller Södra Finnskoga socken till Dalby socken eller ock genom hemmanens förläggande till Norra eller Södra Finnskoga socken, samt, efter det förslag till sådan skattläggning upprättats, Eders Kungl. Maj:t den 29 mars 1899 funnit en af Dalby socknemän gjord framställning om ny gränsreglering mellan ifrågavarande socknar icke till någon åtgärd föranleda, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande genom särskilda utslag den 31 maj 1899 fastställt nämnda skattlägningsförslag, men voro besvär öfver dessa utslag vid periodens slut på pröfning beroende.

I detta sammanhang torde vidare böra omnämnas:

att genom nådigt bref den 18 mars 1898 »några bodplatser invid Karlstads vestra bro jemte 36 alnar i bredden af den der-till belägna s. k. Skutebacken, räknadt i öster och vester från Damhagen och i norr och söder från Klarelfven till landsvägen», hvilket område, innehållande i areal 28,094 kvadratmeter, af-söndrats från säteriet Lilla Våxnäs i Karlstads landsförsamling, från början af år 1899 i administrativt, kommunalt och judicielt hänseende skilts från Karlstads socken och landsförsamling, Karlstads härad, Karlstads härads länsmansdistrikt, Mellansysslets fögderi och Mellansysslets domsaga samt förlagts till staden Karlstad;

att under år 1900 till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande inkom en af stadsfullmäktige derstädes till Eders Kungl. Maj:t stäld underdånig framställning om öfverflyttning till staden af ytterligare några områden inom nämnda säteri;

att, i enlighet med det i förra femårsberättelsen omförmälda nådiga bref af den 6 december 1895, lägenheten Ängen under säteriet Vik, hvilken lägenhet omfattar en areal af 19 hektar 55 ar 40 kvadratmeter och beräknats till 28 öre 19⁰² penningar skatt, från och med ingången af år 1897 i kommunalt hänseende skilts från Arvika socken och förlagts till Arvika köping; samt

att, jemlikt nådigt bref den 11 juni 1897, ej mindre ytterligare 72 öre 16⁷⁶ penningar skatt, lägenheten Hövik, af säteriet Vik än äfven åtskilliga områden om tillhopa 88 öre 14 penningar skatt af hemmanet Solberga n:r 1 i Arvika socken blifvit från och med år 1899 i kommunalt hänseende från nämnda socken till Arvika köping öfverflyttade.

Frågor om bildande af *municipalsamhällen* inom länet hafva icke under perioden i vidare mån förekommit, än att vid dess slut förelågo under behandling väckta förslag om helsovärdsstadgans för stad tillämpning på vissa områden vid Kils, Åmots och Charlottenbergs jernvägsstationer.

I *Riksdagen* har länet under den tid, denna berättelse omfattar, varit representeradt af 8 ledamöter i Första kammaren och 10 i den Andra. Inom samtliga valkretsar tillämpas det omedelbara valsättet.

Länets indelning i *justeringsdistrikt* har icke förändrats.

Landtmäteristaten inom länet utgöres af 1 förste landtmätare, 5 kommissionslandtmätare och 3 vice kommissionslandtmätare.

Länet tillhör i fråga om *bergshandteringen* fortfarande Vestra bergmästaredistriktet, och dess indelning i afseende å *de allmänna skogarnas förvaltning* har icke under perioden undergått någon förändring.

Nya *tullstationer* hafva inrättats i Hvitkärn, i Lekvattnets socken, i Eda och i Hofvilsrud i Eda socken samt i Långflon i Norra Finnskoga socken.

Länets nio *provinsialläkaredistrikt* äro oförändrade och omfatta sålunda: Karlstads distrikt Karlstads, Kils, Grums och Väse härad; Filipstads distrikt Fernebo och Nyeds härad samt Elfdals härads Nedre tingslag; Nedre Fryksdals distrikt Fryksdals härads Nedre tingslag; Öfre Fryksdals distrikt Fryksdals härads Öfre tingslag; Dalby distrikt Elfdals härads Öfre tingslag; Silbodals distrikt Nordmarks härad; Näs distrikt Näs härad; Arvika distrikt Jösse och Gillbergs härad; samt Visnums distrikt Visnums och Ölme härad.

Dessutom funnos vid periodens slut nio extra provinsialläkaredistrikt, omfattande: Arvika distrikt Arvika köping med station derstädes; Gillberga distrikt Gillberga, Långseruds och Stafnäs socknar af Gillbergs härad med station i Gillberga; Uddeholms distrikt Elfdals härads Nedre tingslag med station i Uddeholm; Molkoms distrikt Nyeds och Elfsbacka socknar af Nyeds härad samt Öfre och Nedre Ulleruds socknar af Kils härad med station i Molkom; Jernskogs distrikt Jernskogs, Skillingemarks och Östervallskogs socknar af Nordmarks härad samt Köla socken af Jösse härad med station i Skönnerud; Charlottenbergs distrikt Eda och Gunnarskogs socknar samt Bogens kapell i Jösse härad med station i Charlottenberg; Kils distrikt Stora Kils och Frykeruds socknar af Kils härad samt Grums socken af Grums härad med station i Kil; Glafva distrikt Glafva socken i Gillbergs härad med station i Vestra Knoll; samt Töcksmarks distrikt Töcksmarks och Vestra Fogelviks socknar af Nordmarks härad med station vid Töcksmarks kyrka. Af dessa hafva Charlottenbergs, Kils, Glafva och Töcksmarks distrikt under perioden inrättats. Statsbidrag hafva utgått till Jernskogs och Charlottenbergs distrikt med 1,000 kronor årligen till hvardera distriktet; äfven till läkaren i Töcksmarks distrikt, som först med år 1901 tillträdde sin befattning, har ett statsbidrag med 750 kronor årligen blifvit anvisadt. Från ingången af nuvarande period har Grums socken utträdt ur Kils distrikt och Nors socken i stället deri ingått.

Inom länet finnas två länsveterinärer, aflönade af staten, och tio distriktsveterinärer, med aflöning af Landstinget. *Veterinärdistrikten* äro oförändrade och omfatta sålunda:

- N:r
1. Elfdals härads Öfre tingslag med station i närheten af Dalby kyrka;
 - » 2. Elfdals härads Nedre tingslag med station i närheten af Norra Råda kyrka;
 - » 3. Fryksdals härads Öfre tingslag med station i närheten af Torsby (innehafves af ena länsveterinären);
 - » 4. Fryksdals härads Nedre tingslag med station i närheten af Sunne kyrka;
 - » 5. Jösse härad med station i Arvika;

- Nr 6. Nordmarks härad med station vid eller i närheten af Årjeng;
7. Gillbergs härad samt Borgviks socken af Grums härad med station vid eller i närheten af Högsäter;
8. Näs härad och Eds socken af Grums härad med station i Seffle;
9. Fernebo härad med station i Filipstad;
10. Visnums, Ölme och Väse härad med station i Kristinehamn;
11. Karlstads härad, Grums härad utom Borgviks och Eds socknar samt Stora Kils och Frykeruds socknar af Kils härad med station i Karlstad (innehafves af ena länsveterinären); samt
12. Nyeds härad samt Ransätters, Öfre Ulleruds och Nedre Ulleruds socknar af Kils härad med station vid eller i närheten af Mölnbacka.

Af *Ekonomiska Kartverkets kartor* har under perioden utkommit Fernebo härad, hvarmed arbetet blifvit för länet fullbordadt.

För länets *naturbeskaffenhet* finnes fullständigt redogjort i Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelse för åren 1881—1885, till hvilken Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sålunda får i denna del hänvisa.

Rörande *temperaturförhållandena* inom länet finnes intet anmärkningsvärdt att för perioden anteckna.

Karlstads stad har äfven under denna period varit stadd i en jemn och stark tillväxt. Dess folkmängd, som under förra perioden ökades med 1,298 personer och vid dess slut utgjorde 9,890 personer, har ökats med ej mindre än 2,037 personer och belöpte sig alltså vid 1900 års slut till 11,927 personer. En reglering af de utom den gamla *stadsplanen* befintliga områdena Östra Haga, Tormestad, Kullen, Herrhagen, Viken, Qvarnberget och Sjötullsegorna, hvilka redan förut voro rätt tätt bebyggda, har på grund af folkmängdens tillväxt blifvit alltmer behöflig, och Eders Kungl. Maj:t har, på underdånig framställning, genom nådig resolution den 26 maj 1899 fastställt stadsplan för Östra Haga, Tormestad, Kullen och Herrhagen, under det frågorna om stadsplan å Viken, Qvarnberget och Sjötullsegorna vid periodens slut lågo under utredning. Äfven utom dessa områden har emellertid, på norra sidan om östra grenen af Klarelfven en icke obetydlig byggnadsverksamhet pågått, men genom förstnämnda stadsdelars reglering, och sedan jemväl säteriet Lilla Växnäs, som staden under perioden inköpt, blifvit till byggnadsplatser indeladt, är det att hoppas, att den oregelbundna byggnadsverksamheten skall upphöra.

I sammanhang med stadsplanens utsträckning och ordnandet af förhållandena i de stadsdelar, som antingen redan blifvit dit förlagda eller antagas kunna komma att framdeles dit förläggas, har frågan om stadens rätt till den försålda *donationsjorden* kommit att blifva af aktuel betydelse, enär det blifvit staden angeläget att försäkra sig om dels den jord, som är behöflig för gator och allmänna platser, dels sådan jord, som, belägen utom den egentliga staden, kan blifva föremål för spekulation i och för bebyggande och der sålunda nya oregelbundna stadsdelar eljest kunde befaras uppstå. Med anledning af Eders Kungl. Maj:ts skrifvelse den 17 juni 1893 till Kammarkollegium och dess deraf föranledda anmodan till Eders Kungl. Maj:ts Befall-

ningshafvande blef frågan om stadens rätt till donationsjorden föremål för en grundlig utredning. Den rätt, som staden på grund af denna utredning förmenar sig hafva till jorden, hafva stadsfullmäktige gjort gällande på så sätt, att staden erbjudit de jordegare, af hvilkas jord staden i ofvan angifna syfte vore i behof, att afstå densamma till staden mot det jorden åsatta taxeringsvärdet, hvadan endast mot dem, som icke inginge på detta erbjudande, rättegång om jordens återvinnande utan ersättning skulle anställas.

Uti sin föregående femårsberättelse lemnade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande en närmare redogörelse för organisationen af den kombinerade *brand- och poliskåren* i Karlstad. Med hänvisning dertill får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande nu endast tillfoga, att kåren äfven under den nu gångna perioden tillfullo motsvarat de förväntningar man knutit till densamma och det förtroende, som under årens lopp kommit den till del.

Folkmängden i *Kristinehamn* har under perioden ökats med 512 personer och utgjorde vid 1900 års utgång 6,744 personer.

Byggnadsverksamheten derstädes har under perioden varit mindre liflig än förr, delvis beroende på rådande jemförelsevis höga arbets- och materialpris, och har fortfarande hufvudsakligen hållit sig utom det planlagda området. Då emellertid de lägenheter utom staden, hvilka sålunda tillkommit, i allmänhet äro spridda på vida områden och endast på några få ställen mera sammanträngts, synes, särskildt vid det förhållande, att områdena närmast stadsplanen blifvit genom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag den 22 mars 1899 lagda under helsovårdsstadgans för stad tillämpning, någon egentlig olägenhet af byggnadernas uppförande utom stadsplanen ej vara att befara.

Sedan efter många års förberedande utredningar stadsfullmäktige i december 1898 beslutat anlägga en *vattenledning* från sjön Venern med aflopsledningar samt häröfver anförda besvär blifvit af Eders Kungl. Maj:t den 8 september 1899 ogillade, har inom staden tvekan uppstått, huruvida icke tillräckligt godt vatten för vattenledning till staden kunde för rimlig kostnad erhållas från närmare håll än från Venern, och har på grund häraf, ehuru redan ansökning om expropriation af nödig mark för ledningen till Venern blifvit till Eders Kungl. Maj:t ingifven, vidare åtgärder med anledning af förenämnda beslut uppskjutits. Det är emellertid att hoppas, att staden i denna viktiga fråga fortast möjligt skaffar sig all den utredning som ifrågasatts, så att anläggningen inom den närmaste framtiden måtte komma till stånd.

Gatubelysningen i staden skor sedan hösten 1900 med elektriska lampor, hufvudsakligen bågampor, enligt kontrakt på 15 år med ett enskildt bolag, som der anlagt en elektrisk ljusstation, jemväl för belysning inomhus.

Uti *Filipstad* har folkmängden, som under förra perioden företedde någon tendens till minskning, under nu ifrågavarande period ökats med 363 personer och utgjordes vid 1900 års slut af 3,554 mantalsskrifna personer.

I förra femårsberättelsen omnämndes såsom den för staden viktigaste tilldragelsen beslutet om att anlägga *vatten- och aflopsledning*. Sedan staden genom nådigt bref den 23 oktober 1896 för ledningens framdragande erhållit expropriationsrätt, blef

det ursprungligen projekterade arbetet fullbordadt i november 1896, hvarefter anläggningen under åren 1897 och 1898 något utvidgades. Vattnet tages för den dagliga förbrukningen ur Mörttjärnsbäcken och framdrifves medelst naturligt tryck (23,9 meter öfver sjön Daglösen). För eldsläckning finnes särskild ledning från den ungefär dubbelt så högt belägna Laxbäcken. Vattnet lär vara af god beskaffenhet och vattenledningarna, med afseende å vattentillgången och det naturliga trycket, bland de bättre i landet. Kostnaden för anläggningen har uppgått till 177,426 kronor 83 öre, hvaraf belöpa å eldsläckningsledningen 26,735 kronor 72 öre. Den ekonomiska sidan af saken har stått sig särdeles gynsam, i det att genom ledningen för eldsläckningen ernåtts en nedsättning i brandstodspremier ej understigande 6,000 kronor årligen, hvarjemte anläggningen i öfrigt lemnat under år 1900 en inkomst af 3,97 % å anläggningskostnaden, för hvars betäckande staden upplånat medel mot 3,75 % ränta.

En annan för staden viktig fråga, som under många år stått på dagordningen, har under perioden vunnit sin lösning, i det att staden genom beslut, som af Eders Kungl. Maj:t den 23 mars 1899 i nåder faststälts, öfvertagit allt *gatuunderhåll*. En välbehöflig ouläggning af stadens gator och torg har såsom en följd häraf år 1900 påbörjats.

Köpingen *Arvika* har jemväl under denna period varit stadd i jemnt framåtskridande. Såsom ofvan nämnts, hafva åtskilliga områden inom hemmanen Vik och Solberga med köpingen införlifvats, och sedan stadsplan å de delar af köpingen, för hvilka sådan förut icke funnits, blifvit af Eders Kungl. Maj:t

enligt nådigt bref den 25 augusti 1899 fastställd samt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 23 juli 1900 fastställt tomtindelning för nämnda delar äfvensom för stadsdelen Ängen, har byggnadsverksamheten å de nya områdena tagit fart.

Köpingens folk mängd utgjorde vid periodens början 2,397 personer och vid dess slut 3,083 personer samt har sålunda under perioden ökats med 686 personer.

Under perioden har köpingen, sedan expropriationsrätt genom nådigt bref den 15 november 1895 erhållits, anlagt vattenledning från sjön Racken, belägen ungefär 5 kilometer norr om köpingen, i sammanhang hvarmed den planlagda delen af köpingen fullständigt dränerats. Arbetet, som fullbordades år 1899, lär hafva kostat omkring 240,000 kronor. Äfven elektrisk gatubelysning har köpingen under perioden erhållit; den levereras af ett enskildt bolag, som för längre tid förvärfvat vattenkraft vid Sälbodafallen i Gunnarskogs socken och derigenom blifvit i stånd att i Arvika upprätta en kraftstation, tillräcklig att lemna kraft ej blott till yttre och inre belysning i köpingen utan ock till de industriella anläggningarna derstädes.

Det torde vidare böra omnämnas, att år 1896, genom insamling på enskild väg, bildats en fond för byggande af kyrka inom köpingen, hvilken fond lærer vid periodens slut uppgått till öfver 23,000 kronor.

Äfven i *Seffe* köping har under perioden en liflig byggnadsverksamhet egt rum. Folk mängden derstädes utgjorde vid periodens början 1,108 personer och vid dess slut 1,440 personer och har sålunda ökats med 332 personer.

2. Invånare.

Länets *folkmängd*, som enligt mantalslängderna utgjorde vid 1895 års slut 252,898 personer, uppgick enligt samma längder, på sätt *tabell 1* utvisar, vid 1900 års utgång till 254,085 personer och har sålunda ökats med 1,187, under det att under föregående period folk mängden minskats med 710 personer.

I likhet med hvad i föregående femårsberättelser egt rum, får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, då nämnda tabell endast redogör för folk mängden för landsbygden i dess helhet äfvensom särskildt för hvarje stad, men en redogörelse för folk mängdsförhållandena inom de olika fögderierna jemväl kan vara af intresse, härmed i vidstående *tabell A* lemna en jemförelse efter mantalslängderna i hvarje fögderi och stad vid början och slutet af nu ifrågavarande period. Af denna tabell framgår, att folk mängden på landsbygden, som vid periodens början utgjorde 233,585, vid 1900 års slut nedgått till 231,860 och sålunda minskats med 1,725 samt att folk mängden i Mellansysslets och Elfdals fögderier under perioden ökats med tillhopa 1,611 personer och i Östersysslets, Södersysslets, Nordmarks, Jösse och Fryksdals fögderier minskats med 3,336 personer.

Då minskningen af folk mängden på landsbygden under föregående period utgjorde 2,344, har således en förändring till det bättre inträdt. Detta torde bero på det uppsving inom industrien, som under perioden egt rum och hvarigenom tillfällena till arbete inom hemorten blifvit rikligare. Visserligen hafva

sådana ej heller tillföre sagnats, och jordbruket har allt fortfarande lidit af brist på arbetskrafter, men den yngre arbetare-

Tab. A. *Folk mängden i Vermlands läns fögderier och städer åren 1895 och 1900.*

	Vid slutet af år		Tillväxt under perioden.	Minskning under perioden.
	1895.	1900.		
<i>Å landsbygden:</i>				
Östersysslets fögderi	46,566	45,165	—	1,401
Mellansysslets >	36,750	37,239	489	—
Södersysslets >	28,986	28,121	—	865
Nordmarks >	22,725	22,006	—	719
Jösse >	32,334	32,275	—	59
Elfdals >	29,329	30,451	1,122	—
Fryksdals >	36,895	36,603	—	292
<i>I städerna:</i>				
Karlstad	9,890	11,927	2,037	—
Kristinehamn	6,232	6,744	512	—
Filipstad	3,191	3,554	363	—
Summa	252,898	254,085	4,523	3,336
Alltså ökning utöfver minskningen	—	—	1,187	—

befolkningen, äfven jordbrukares söner, har alltmer föredragit att söka sin utkomst vid industriella inrättningar, der aflöningen varit högre och bestämda arbetstider gifvit arbetaren större frihet.

Emigrationen har emellertid fortgått. I förhållande till antalet födde och döde utvisar den följande siffror:

År.	Emigranter till			Summa emigranter.	Lefvande födde.	Döde.	Nativitets-öfver-skott.
	Nord-amerika.	Norge.	andra utrikes orter.				
1896 . . .	1,222	458	101	1,781	6,203	3,973	2,230
1897 . . .	746	501	34	1,281	6,188	3,603	2,585
1898 . . .	635	595	53	1,283	6,244	3,404	2,840
1899 . . .	1,106	580	50	1,736	5,855	4,169	1,686
1900 . . .	1,397	394	17	1,808	6,132	4,349	1,783
Summa	5,106	2,528	255	7,889	30,622	19,498	11,124

Under föregående period uppgick antalet från länet emigrerade till 12,545, deraf till Nordamerika 10,640, till Norge 1,727 och till andra utrikes orter 178.

I detta sammanhang torde kunna omnämnas, att antalet från Norge hemsända svenskar, som af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förpassats vidare till sina hemorter inom detta eller andra län, utgjorde:

	Män.	Qvinnor.	Barn.	Summa.
År 1896	98	15	14	127
» 1897	119	27	5	151
» 1898	84	24	11	119
» 1899	72	23	21	116
» 1900	116	39	27	182
Summa	489	128	78	695

Befolkningen i Fryksdalen har fortfarande följt sin böjelse att utom hemorten, särskildt i Dalarne och Norrland, genom timmerdrifningar och skogskörslor söka sig biförtjenster. Dess stora vana i dylika arbeten, dess uthållighet och dess förmåga att skaffa sig lämpliga och för ändamålet väl inöfvade hästar torde ock göra, att fryksdalingen på dylika arbeten förtjenar mer än andra.

Äfven från Elfdalen hafva, särskildt vintertiden, arbets-sökande begifvit sig till nordligare trakter, men då rikliga tillfällen till arbetsförtjenster förefunnits äfven i hemorten, har den förr så vanliga företeelsen, att elfdalingarne efter upprepade besök i »norden» der slagit sig ned såsom bofaste, numera blifvit allt sällsyntare.

Det allmänna helsotillståndet inom länet har, om man frånser att influensa uppträdt epidemiskt under alla åren, synnerligast i januari, februari och mars månader, i allmänhet varit tillfredsställande. Såsom vanligt hafva åtskilliga fall af skar-lakansfeber och difteri äfvensom rödsot och tarmtufus på skilda ställen förekommit.

De religiösa rörelserna hafva i allmänhet företett samma lifaktighet som under nästföregående period. Svenska missions-förbundets resepredikanter utöfva en flitig verksamhet såväl å bönehusen som i enskilda hem å s. k. konventiklar, vid hvilka jemväl en del kyrkliga ceremonier, såsom utdelande af H. H. Nattvard, lära ibland förekomma. Till följd af ej mindre denna lekmanverksamhet än ock den religiösa indifferentism, som alltmer fått insteg hos dem, hvilka icke anslutit sig till de sek-teriska rörelserna, hafva kyrkorna i allmänhet varit fåtaligt be-sökta.

Följande förteckning (tabell B, sid. 6) på samtliga böne-hus i länet har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande trott icke böra sakna sitt intresse, såsom i sin mån belysande de reli-giösa företeelserna. I länet finnas enligt densamma 194 böne-hus till ett värde af sammanlagdt 720,080 kronor.

Hvad särskildt Karlstad beträffar, har medlemsantalet i de frikyrkliga församlingarna under perioden varit följande:

År	Evangelisk-luterska missionsföreningen.	Metodist-församlingen.	Baptist-församlingen.
År 1896	597	165	187
» 1897	592	175	210
» 1898	571	182	226
» 1899	591	182	241
» 1900	614	187	240

Jemför man dessa siffror med dem från föregående period, då högsta antalet uppgick i missionsföreningen till 649, i meto-distförsamlingen till 180 och i baptistförsamlingen till 186, så finner man, att det endast är i den sistnämnda församlingen som antalet något nämnvärdt ökats, under det deremot med-lemsantalet i missionsföreningen minskats.

Under perioden hafva ingåtts 197 borgerliga äktenskap, deraf 29 i städerna och 168 på landet.

Prälsningsarmén har under perioden fortsatt sin verksamhet, men har ej haft samma dragningskraft som i början af sitt uppträdande.

Beträffande det sedliga tillståndet i länet klagas från nästan alla håll öfver att dryckenskapen snarare till- än aftagit. Under det antalet för fylleri sakfælde inom länet på 10,000 invånare förra perioden utgjorde högst 21, uppgick samma antal under nu ifrågakvarande period till:

År	Länet.	Riket.
År 1896	23	64
» 1897	24	72
» 1898	25	77
» 1899	35	84
» 1900	42	83

Efterföljande tabell C (sid. 8), angifvande antalet af de under femårsperioden å härvarande länsfängelse förvarade fångar, ut-visar ock vid jämförelse med uppgiften i förra femårsberättelsen en beklagansvärd ökning, hvilken dock i någon mån får till-skrifvas den omständigheten, att en del fångar blifvit från andra fångelser till länsfängelset öfverflyttade.

Tab. B.

Bönehus i Vermlands län år 1900.

Fögderi och socken.	Hemman eller lägenhet, hvarå byggnaden är belägen.	Värde i kronor.	Trosbekännelse, hvar till byggnadens egare höra.	Fögderi och socken.	Hemman eller lägenhet, hvarå byggnaden är belägen.	Värde i kronor.	Trosbekännelse, hvar till byggnadens egare höra.
<i>Östersysslets fögderi.</i>				Grafva socken . . .	Sanna	4,000	Evangelisk-luterska.
Fennebo socken . . .	Asphyttan	3,000	Evangelisk-luterska.	» » . . .	Skäre	1,500	»
» » . . .	Hornsjön	5,000	Baptismen.	» » . . .	Östra Torp	2,000	»
» » . . .	Yngshyttan	3,500	Evangelisk-luterska.	» » . . .	Skifed	1,000	Baptismen.
» » . . .	Långbaushyttan	5,000	»	» » . . .	Blekene	1,000	»
Lungsunds » . . .	Lungsundet	4,170	»	» » . . .	Östra Torp	1,500	»
» » . . .	Sludbråten	2,620	Metodismen.	Hannmarö » . . .	Klöfverud	1,500	Evangelisk-luterska.
Kroppa » . . .	Storfors	2,000	»	» » . . .	Vestra Hoflanda	5,000	Baptismen.
» » . . .	»	2,080	Baptismen.	Frykeruds » . . .	Blankeberg	3,000	»
» » . . .	»	3,000	Evangelisk-luterska.	» » . . .	Högåsen	3,800	Evangelisk-luterska.
Brattfors » . . .	Brattforshyttan	2,000	»	» » . . .	Klaxås	4,500	»
Nordmarks » . . .	Nordmarkshyttan	2,500	»	» » . . .	Östra Gläane	5,000	Baptismen.
Rämens » . . .	Rämshyttan	2,500	Baptismen.	Stora Kils » . . .	Erikstad	1,000	»
» » . . .	Lesjöfors	6,000	»	» » » . . .	Lersäter	5,000	»
Ölme » . . .	Elofstorp	4,000	Evangelisk-luterska.	» » » . . .	Nilsby	3,000	Evangelisk-luterska.
» » . . .	Holma	800	»	» » » . . .	Sannerud	7,000	»
» » . . .	Baggerud	1,200	»	» » » . . .	Snarås	2,500	»
» » . . .	Sunnäs	1,500	»	Nedre Ulleruds » . . .	Dejefors	1,500	»
» » . . .	Lilla Lerdala	1,500	»	» » » . . .	Östra Deje	1,000	»
Väse » . . .	Rud	4,000	»	» » » . . .	Perstorp	1,000	»
» » . . .	Faxstad	1,000	»	» » » . . .	Torp	2,000	»
» » . . .	Sockenallmanningen	3,000	»	Öfre » » . . .	Mosserud	4,000	»
» » . . .	Glumshammar	5,000	»	» » » . . .	Sägbråten	2,500	Baptismen.
» » . . .	Löfhöjden	800	Baptismen.	Ransäters » . . .	Gersheden	10,000	Evangelisk-luterska.
Ö. Fogelviks » . . .	Bög	2,000	»	» » . . .	Munkfors	18,000	»
» » . . .	Skattkärr	2,500	»	» » . . .	»	8,000	Metodismen.
» » . . .	Flatvik	2,500	»	Nors » . . .	Bälberg	3,500	Evangelisk-luterska.
» » . . .	Afverstad	2,500	Metodismen.	» » . . .	Lilla Bårum	800	Baptismen.
» » . . .	Bäck	400	Baptismen.	» » . . .	Edsvalla	3,000	Evangelisk-luterska.
Visnums » . . .	Olofs Varlunda	1,000	Evangelisk-luterska.	» » . . .	Östra Mellbyn	6,000	Baptismen.
» » . . .	Torpa	1,000	Metodismen.	» » . . .	Mellerudstorp	2,500	Metodismen.
» » . . .	Säby	1,000	»	» » . . .	Trossnäs (soldathem)	7,500	Evangelisk-luterska.
» » . . .	Björneborg	1,000	Evangelisk-luterska.	Segeerstads » . . .	Norra Segeerstadsbyn	3,000	»
» » . . .	Ljunggården	2,000	»	Grunns » . . .	Vestra Malsjö	5,000	»
Visnums-Kils » . . .	Berg	800	»	» » . . .	Grönberg	2,000	Metodismen.
» » . . .	Hjersta	1,000	»	» » . . .	Välåsen	3,000	Baptismen.
Rudskoga » . . .	Persbol	2,000	»	Eds » . . .	Malöga	5,100	Evangelisk-luterska.
» » . . .	Bjurvik	1,000	»	» » . . .	Ekholmen	4,000	»
Nysunds » . . .	Mo	1,500	Metodismen.	Borgviks » . . .	Norra Borgvik	4,500	»
Södra Råda » . . .	Hjelmkärr	3,500	Evangelisk-luterska.	<i>Södersysslets fögderi.</i>			
Alsters » . . .	Ulfby	2,500	»	Eskilsäters socken . . .	Grennerud	2,000	»
» » . . .	Döle	2,000	»	Millesviks » . . .	Berg	2,000	»
Elfsbacka » . . .	Stenäsen	2,000	»	Ölseruds » . . .	Byn	1,000	»
Nyeds » . . .	Södra Råum	4,000	»	» » . . .	Södra Grimbråten	1,000	»
» » . . .	Gaperud	3,000	»	» » . . .	Torsrud	1,600	»
» » . . .	Sutterhöjden	5,000	»	Botilsäters » . . .	Takene	2,500	»
» » . . .	Acksjön	3,000	Baptismen.	Södra Ny » . . .	Rördalen	700	»
» » . . .	Bonserud	2,000	Evangelisk-luterska.	» » » . . .	Södra Örrud	1,500	»
<i>Mellansysslets fögderi.</i>				Huggenäs » . . .	Södra Hög	4,000	»
Grafva socken . . .	Grossbol	4,000	»	Bro » . . .	Sterserudstorp	3,200	»
» » . . .	Öjenäs	800	»	By » . . .	Spesslanda	1,000	»

Tab. B. (Forts.)

Bönehus i Vermlands län år 1900.

Fögderi och socken.	Hemman eller lägenhet, hvarå byggnaden är belägen.	Värde i kronor.	Trosbekännelse, hvar till byggnadens egare hör.	Fögderi och socken.	Hemman eller lägenhet, hvarå byggnaden är belägen.	Värde i kronor.	Trosbekännelse, hvar till byggnadens egare hör.
By socken	Harjene	500	Evangelisk-luterska.	Eda socken	Helgeboda	2,000	Evangelisk-luterska.
Tveta »	Afvelsåter	1,500	»	Gunnarskogs »	Tvürud	1,000	»
Kila »	Torstensbyn	2,000	»	» »	Bortan	600	»
Seffle köping	—	6,000	»	» »	Treskog	1,000	»
» »	—	5,000	Metodismen.	Elgå »	Kroksbol	1,500	»
» »	—	4,000	Evangelisk-luterska (Frälsningsarmén).	» »	Valnäs	3,500	»
Långseruds socken	Sillingeby	2,000	Evangelisk-luterska.	Brunskogs »	Lerhol	7,000	»
» »	Björnö	3,000	»	» »	Finneböck	5,000	»
» »	Vestra Knoll	2,000	»	Boda »	Högbeda	3,000	»
» »	Öfra Rud	2,500	»	» »	Reustad	2,000	Baptismen.
» »	Hvissle	2,000	»	<i>Elfdals fögderi.</i>			
» »	Granmon	1,000	»	Dalby socken	Backa	5,000	Evangelisk-luterska.
» »	Hönacka	2,500	Metodismen.	» »	Likenäs	5,000	»
Stafnäs »	Stömne	2,000	Evangelisk-luterska.	» »	Hole	5,000	»
» »	Sölje	2,000	»	N. Ny »	Osebol	5,000	»
» »	Kläsöbol	2,000	»	Ekshärads »	Råda	6,000	»
» »	Boda	1,000	»	» »	Hara	2,600	»
» »	Svannickeboda	2,000	»	N. Råda »	Stjernfors	3,300	»
» »	Näbbol	3,000	»	Sunnemo »	Gräs	2,910	»
» »	Göksbol	500	»	<i>Fryksdals fögderi.</i>			
» »	Norra Pjölle	1,500	»	Sunne socken	Skäggeberg	10,600	»
» »	Norra Pjölle	1,500	»	» »	»	4,000	Evangelisk-luterska (Frälsningsarmén).
Vermskogs »	Krogserud	2,000	»	» »	Stöpafors	2,000	Evangelisk-luterska.
» »	Jonsbol	2,000	»	» »	Tomthult	6,750	»
<i>Nordmarks fögderi.</i>				» »	Bäck	1,500	»
Silleruds socken	Tenvik	2,200	»	» »	Grennerud	6,000	»
Silbodals »	Årjeng	4,500	»	Ö. Emterviks socken	Berga	4,000	»
» »	Södra Ström	3,500	»	V. » »	Berga	4,000	»
Blomskogs »	Sundstabyn	2,000	»	» »	Elofstorp	3,000	»
» »	Näresbyn	1,500	»	» »	Lian	2,000	Baptismen.
» »	Sundsbyn	1,200	»	» »	Uddheden	4,000	Evangelisk-luterska.
» »	Töresbyn	1,250	Baptismen.	» »	Berg	2,500	»
Trankils »	Gunnarsbyn	2,000	Evangelisk-luterska.	Fryksände »	Boda	1,000	»
» »	Norra Viken	1,200	»	» »	Fensbol	3,000	»
Holmedals »	Uppsala	3,800	»	» »	Oleby	3,000	»
» »	Tången	1,500	»	» »	Svenneby	1,000	»
V. Fogelviks »	Bruntorp	3,000	»	Östmarks »	Sörmarkstorp	2,000	»
Töcksmarks »	Skarbol	2,500	»	Hvitsands »	Kellingerud	1,200	»
» »	Töresbyn	2,500	»	<i>I städer.</i>			
» »	Hån (ej färdigt)	—	—	Karlstad	Staden nr 145	27,000	Baptismen.
Östervallskogs »	Rommenäs	2,000	Evangelisk-luterska.	»	» » 24	33,200	Evangelisk-luterska.
Karlunda »	Vestra Bön	3,000	Metodismen.	»	» » 165	9,000	Metodismen.
» »	Hämås	1,000	Evangelisk-luterska.	»	Klara » 16	20,500	Mosniska.
Jernskogs »	Beted	4,000	»	Kristinehamn	—	6,300	Metodismen.
<i>Jüsse fögderi.</i>				»	—	9,100	Baptismen.
Arvika köping	—	10,000	»	»	—	35,900	Evangelisk-luterska.
» »	—	4,000	Baptismen.	»	—	26,500	Evangelisk-luterska (Frälsningsarmén).
» »	—	5,500	Evangelisk-luterska (Frälsningsarmén).	Filipstad	—	6,400	Baptismen.
Köla socken	Bälstad	1,000	Evangelisk-luterska.	»	—	4,500	Evangelisk-luterska (Frälsningsarmén).
Eda »	Södra By	2,000	»	»	—	10,200	Metodismen.
» »	Södra Emterud	1,000	»	»	—	3,500	Evangelisk-luterska.

Antalet sakfärd för öfverträdelse af förordningarna angående försäljning dels af brännvin samt dels af vin, öl, kaffe med mera inom länet framgår af följande siffror:

	Försäljning af brännvin.	Försäljning af vin m. m.
År 1896	39	30
» 1897	40	34
» 1898	33	32
» 1899	22	8
» 1900	28	36

Synnerliga förtjenster om nykterheten hafva emellertid *goodtemplarloger* och *blåbandsföreningar* etc. inom länet utöfvat, såväl direkt genom anordnande af föredrag och dylikt som ock indirekt genom att söka till laga näpst befördra olaglig handtering af rusdryckers tillhandahållande. Logernas och föreningsarnas antal inom de olika häraderna och städerna samt medlemmarnes antal framgå af följande *tabell D*.

Förra tidens enkla *lefnadssätt* visar alltmör tendens att försvinna. I samma mån som arbetsförtjensten stigit, hafva anspråken med afseende å såväl kläder och födoämnen som lefnadsvilkor i öfrigt stegrats. Njutningsbegär och nöjeslystnad äro starkt framträdande.

Egentlig *folkdrägt* bäres numera endast af ett fåtal äldre män inom Norra Ny och Dalby socknar.

I fråga om *byggnadssättet* har äfven denna period att uppvisa en märkbar förbättring. Allmogens gamla mindre ändamålsenliga tvåvåningshus ersättas af omsorgsfullt uppförda bostäder i en våning, hvilka gifva intryck af rådande välmåga. I finnbygderna, der högst få rökstugor ännu finnas kvar, uppföras numera vanliga svenskstugor.

Befolkningens *läslust* visar sig fortfarande i den lifliga tidningsprenumeration, som snart sagdt öfverallt i länet förekommer. Beträffande *sockenbiblioteken* har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sökt skaffa sig upplysningar i hvad mån sådana finnas, deras omfång och användande m. m., och får i efterföljande *tabell E* (sid. 9) meddela de uppgifter, som sålunda inkommit.

I afseende å *folklynet* har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande icke något att tillägga utöfver hvad föregående

Tab. C. Antal fångar uti Karlstads länsfängelse åren 1896—1900.

År.	För undergående af						Lösdrifvare och omedelbart ankomna tvångsarbetsfångar.		Barn, som åtföljt sina föräldrar.	På fri för stilda ranskningsfångar samt transportfångar.	Vid årets slut kvarstående ranskningsfångar.	Summa i fängelset förvarade.
	straffarbete.		fängelsestraff på grund af bötesförvandlingsbeslut.		af domstol ådömdt enkelt fängelse.		M.	Qv.				
	M.	Qv.	M.	Qv.	M.	Qv.						
1896	82	6	204	13	25	1	84	20	15	45	6	501
1897	97	10	212	7	29	4	103	29	9	73	3	576
1898	68	6	179	7	49	1	94	23	22	70	4	523
1899	67	8	156	3	30	2	70	22	22	61	5	446
1900	116	5	207	6	31	1	108	40	24	40	4	582

berättelser derom innehålla. I förra berättelsen framhölls i detta sammanhang, såsom bevis på vermländingens fridsamma väsen, att *tvistemålens* antal varit proportionsvis lägre för länet än för riket i dess helhet. Äfven under de år denna berättelse omfattar har förhållandet varit enahanda. Enligt nedanstående tabell uppgick nämligen antalet instämda tvistemål för hvarje 10,000-tal invånare till följande:

År	På landsbygden.		I städerna.	
	Länet.	Riket.	Länet.	Riket.
År 1896	38	51	167	187
» 1897	35	49	170	172
» 1898	33	46	151	170
» 1899	37	50	160	200

Nutidens *arbetarerörelser* hafva under perioden varit inom länet lifligare än förut. Såsom ett exempel härför torde efterföljande *tabell F* (sid. 10) kunna tjena. I densamma har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sammanfört de uppgifter rörande *fackföreningar* inom länets städer och Arvika köping, som kommit Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande tillhanda.

Sammanlutningar bland arbetare för bildande af *sjukkassor* i enlighet med derom gällande lag förekomma mera sparsamt. Vid periodens början hade hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande — förutom allmänna sjukkassor inom Segerstads, Varnums, Kils och Arvika församlingar — sjukkassor registrerats för arbetarne vid Lesjöfors och Rottneros fabriker, och under perioden hafva dylika registrerats för arbetarne, anställda vid Forshaga sulfitfabrik, Storfors aktiebolag (Nykroppa sjukhjellsällskap), Björneborgs bruk, Skattkärrs ångsåg, Stömne bruks aktiebolag och Långbanshyttan, hvarjemte en allmän sjukkassa

Tab. D. Nykterhetsföreningar i Vermlands län år 1900.

	Goodtemplarorden.		Blåbands- och andra nykterhetsföreningar.		Summa medlemmar.
	Antal loger.	Antal medlemmar.	Antal loger.	Antal medlemmar.	
Nyeds härad	4	134	4	278	412
Fernebo »	13	716	9	559	1,275
Ölme »	4	108	2	126	234
Väse »	4	124	7	440	564
Visnoms »	6	279	1	65	344
Karlstads »	3	163	2	160	323
Grums »	4	157	7	352	509
Kils »	7	425	8	447	872
Näs »	3	88	3	473	561
Gillbergs »	11	261	6	294	555
Nordmarks »	6	210	8	572	782
Jösse »	21	1,022	12	1,262	2,284
Elfdals »	27	1,379	11	1,603	2,982
Fryksdals »	10	393	2	260	653
Karlstad »	5	894	—	—	894
Kristinehamn »	1	315	1	59	374
Filipstad »	1	141	—	—	141
Summa	130	6,809	83	6,950	13,759

registrerats för Sunne församling. Sjuk-kassan vid Forshaga sulfitfabrik blef emellertid snart upplöst.

Såvidt af det hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förda föreningsregister framgår, voro vid periodens slut följande

konsumtionsföreningar bland arbetare i verksamhet, nämligen Mokärnshyttans och Geijersholms konsumtionsföreningar, Stjernfors arbetareförening, Nordmarks Tabergs arbetares handelsförening, Munkeruds, Munkfors och Årås arbetareföreningar, Hag-

Tab. E.

Sockenbibliotek i Vermlands län år 1900.

Socken.	Antal band.	Underhållssätt, årsavgifter, anslag o. s. v.	Begagnande.	Socken.	Antal band.	Underhållssätt, årsavgifter, anslag o. s. v.	Begagnande.
Nyeds	535	Årsavgift 25 öre, anslag af kommunen årligen 200 kronor.	83 låntagare, 598 boklån.	Glafva	700	200 kronor ur hundskatten, 30 kronor årligt anslag.	460 boklån af 149 låntagare.
Elfsbacka	363	Ingen afgift eller anslag.	278 boklån.	Stafväs	500	35 kronor årligt anslag.	123 boklån af 30 låntagare.
Alsters	375	Hundskatt delvis anslagen.	26 band.	Högeruds	25	Anslag af kommunen.	17 » » 9 »
Brattfors	228	D:o d:o.	106 »	Vermskogs	122	40 kronor af hundskatten.	17 » » 11 »
Kroppa	316	D:o d:o.	54 »	Millesviks	35	Ingen åtgärd för underhåll.	Begagnas ej.
Rämens	713	Anslag och gåfvor.	»Har mycket begagnats».	Öiseruds	23	D:o d:o.	» »
Lungsunds	377	Hundskatt anslagen.	90 band.	Södra Ny	35	Frivilliga bidrag.	31 band.
Gåsborns	500	Tillfälliga anslag af kommunen äfvensom andel af hundskatten.	Biblioteket fördeladt på tre ställen, Elfsjöhyttan, Gåsbornshyttan och Gustafsström. Vid det första nämnda öfver 1,000 lån, mindre på de andra.	Bro	246	Anslag.	Föga begagnadt.
Nordmarks	407	25 kronor årligt anslag.	407 band.	Kila	287	30 kronor årligt anslag.	159 band.
Fernebo	1,208	70 kronor årligt anslag.	781 »	Silbodals	388	30 kronor årligt anslag, 25 öre årsavgift.	50 låntagare.
Ölme	500	50 öres årsavgift, 60 kronor årligen af hundskatten.	Uppgift saknas.	Blomskogs	165	Anslag och årsavgift.	Användes »ej särdeles flitigt».
Varnums	741	Skänkt och underhållet af enskild person.	1,215 boklån.	Trankils	324	D:o d:o.	30 låntagare.
Våse	—	Underhålles ej.	Biblioteket »förfallet», begagnas ej.	Vestra Fogelviks	282	—	Begagnas ej.
Östra Fogelviks	26	Ingen afgift eller anslag.	Uppgift saknas.	Töcksmarks	200	Anslag å 50 kronor.	Uppgift saknas.
Visnums	540	D:o d:o.	Begagnas föga.	Karlanda	178	—	Begagnas ej.
Visnans-Kils	140	D:o d:o.	» »	Jernskogs	228	Anslag å 10 kronor.	» delvis.
Rudskoga	519	Underhålles genom en fond å 150 kronor.	» temligen flitigt.	Skillingsmarks	60	Årsavgift 50 öre.	Uppgift saknas.
Nysunds	521	Ingen afgift eller anslag.	Begagnas föga.	Eda	326	Anslag.	Begagnas flitigt.
Södra Råda	295	Anslag ur hundskatten.	569 boklån.	Köla	435	Inköp för omkring 60 kronor hvar 3:dje eller 4:de år.	» ej synnerligen flitigt.
Grafva	925	50 kronor årligen ur hundskatten.	600 band.	Ny	206	Ingen afgift.	28 boklån.
Karlstads	280	Ingen afgift eller anslag.	Ej använt på 10 år.	Gunnarskogs	100	D:o.	Begagnas litet.
Hammarö	—	—	Biblioteket förskingradt.	Bogens	62	D:o.	» ej.
Frykeruds	222	Tillfälliga anslag.	112 band.	Elgå	200	Anslag ur hundskatten.	» temligen flitigt.
Stora Kils	241	15 kronor årligen af församlingen.	224 »	Brunskogs	305	Omkring 30 kronor i årligt anslag.	200 å 300 lån.
Nedre Ulleruds	478	150 kronor årligen ur hundskatten.	510 »	Mangskogs	161	Anslag någon gång af kommunen.	Begagnas ojemt.
Öfre »	250	50 kronor årligen af församlingen, årsavgift 25 öre.	720 »	Boda	151	Ingen afgift eller anslag.	» ej.
Ransätters	604	3 öre af hvarje kommunikant (omkring 60 kronor årligen).	550 »	Norra Finnskoga	170	Anslag.	» »
Nors	683	50 kronor årligen.	Föga begagnadt.	Södra »	163	Ingen afgift eller anslag.	» ringa.
Segerstads	328	3 öre i veckan för hvar lånad bok.	» »	Dalby	275	Tillfälliga anslag.	» flitigt.
Grums	233	Anslag af kommunen.	91 band.	Norra Ny	115	D:o.	» »
Borgviks	308	Ingen afgift eller anslag.	38 »	Ekshärads	138	25 kronor årligt anslag.	70 boklån.
Svanskogs	253	Anslag af kommunen.	66 band af 48 personer.	Norra Råda	758	Underhålles genom gåfvor.	150 »
Långseruds	—	Underhålles ej.	På många år ej begagnadt.	Sunnemo	200	D:o d:o.	180 »
Gillberga	345	30 kronor årligt anslag.	6 band af 6 personer.	Gustaf Adolfs	Obetydligt	Underhålles ej.	Begagnas föga.
				Östra Emterviks	363	35 kronor årligt anslag.	76 band.
				Vestra »	177	Tillfälliga anslag.	68 »
				Sunne	792	75 kronor årligt anslag.	360 »
				Gråsmarks	500	Ingen afgift eller anslag.	Begagnas ej.
				Lysviks	284	Hundskatten anslagen.	50 band.
				Fryksände	450	Donationsränta 62 kronor.	450 »
				Lekvattnets	148	Ingen afgift eller anslag.	Begagnas obetydligt.
				Östmarks	172	Årsavgift 50 öre.	» ej.
				Hvitsands	—	Underhålles ej.	» »

fors och Arvika arbetares konsumtionsföreningar samt kooperativa föreningen Myran i Kristinehamn.

Med statsanslag understödda *föreläsningkurser* för arbetsklassen hafva under perioden varit anordnade i Karlstad och Kristinehamn.

Tab. F. Fackföreningar i Vermlands län år 1900.

Fackföreningens namn.	År för föreningens bildande.	Antal medlemmar vid föreningens bildande.	Antal medlemmar vid periodens slut.
Kakelugnsmakarefackföreningen:			
i Karlstad	1897	8	14
» Arvika	»	12	20
			34
Skoarbetarefackföreningen:			
i Karlstad	1898	15	15
» Kristinehamn	»	18	18
» Arvika	»	15	15
			48
Bokbindarefackföreningen	1892	1)	—
Typografernas fackförening:			
i Karlstad	1896	21	29
» Kristinehamn	»	7	12
» Filipstad	»	4	9
» Arvika	1899	5	10
			60
Skräddarefackföreningen:			
i Karlstad	2)	2)	30
» Kristinehamn	1896	{ uppgift saknas }	23
» Arvika	1897	»	13
			66
Garfvarefackföreningen:			
i Karlstad	1900	20	24
» Kristinehamn	»	10	10
» Arvika	»	18	18
			52
Tillhörande träarbetareförbundet:			
Modellsnickarefackföreningen i Karlstad	1897	9	9
Träarbetarefackföreningen » »	1897	20	12
Möbel- och instrumentmakarefackföreningen:			
i Karlstad	1897	10	35
» Arvika	1899	{ uppgift saknas }	48
			104
Sågverks- o. brädgårdsarbetarefackföreningen i Karlstad	1898	»	—
Bleck- o. plåtslagarefackföreningen i Karlstad	1898	»	—
Målarefackföreningen i Karlstad	1898	»	—
Grofarbetarefackföreningen ³⁾ i Karlstad	1898	20	—
Bagarefackföreningen i Karlstad o. Arvika	1898	15	—
Murarefackföreningen i Karlstad	1899	8	—
Gjutarefackföreningens Karlstadsafdelning, omfattande Karlstad, Kristinehamn, Arvika och Rottneros	4)	4)	—
			81
Jern- o. metallarbetarefackföreningen:			
i Karlstad	5)	5)	—
» Arvika	1895	23	—
			33
Summa medlemmar vid periodens slut	—	—	—
			772

1) Hade vid periodens början 8 medlemmar. — 2) Bildad före år 1896 och hade vid periodens början 40 medlemmar. — 3) Tillhör transportarbetareförbundet i Helsingborg. — 4) Bildad före år 1896 och hade vid periodens början 58 medlemmar. — 5) Bildad före år 1896 och hade vid periodens början 98 medlemmar.

För att bereda den arbetande klassen i Karlstad en lämplig rekreation och en motvigt mot de dåliga förströelser, som besök å krogar och ölstugor esomoftast medföra, har en för ändamålet af »Karlstads liberala valmansförening» bildad komité lyckats, genom erhållna frivilliga bidrag af omkring 1,500 kronor och anslag från »Lars Hiertas minne» af 500 kronor, hösten 1899 bringa till stånd en *läsestuga* i förbindelse med servering af icke berusande förfriskningar. Besökens antal hafva uppgått till i allmänhet 115 om dagen. För andra året af läsestugans tillvaro beviljade stadens fullmäktige densamma ett anslag af 800 kronor. Läsestugan står under ledning af en styrelse, i hvilken förenämnda förening insätter två, stadens nykterhetsföreningar två, stadens fackföreningar två och stadens arbetareförening en medlem.

Bland inom länet under perioden förekomna *arbetsinställelser* är det endast en, som torde böra närmare omnämnas, nämligen strejken vid Forshaga år 1898.

Bland de omkring 120 arbetarne derstädes bildades under år 1897 en afdelning af Svenska grofarbetareförbundet, hvilken i början af mars månad år 1898 gaf sig tillkänna genom en till disponenten för Forshaga sulfitaktiebolag ingifven skriftlig fordran på löneförhöjning samt rätt för organisationen att pröfva uppsägning af arbetsaftal. Disponenten, som ansåg aflöningarna vid fabriken vara jämförelsevis höga, afslog denna begäran och förelade arbetarne att inom viss tid hvar för sig underteckna kontrakt om gällande vilkors bestånd eller ock afflytta från sina bostäder inom bolagets hus. Härigenom uppkom en konflikt, som den 22 mars efter en samma dag verkställd vräkning af en bland arbetarne ledde till strejkens utbrott. Denna var organiserad och ledd af en till platsen anländ förtroendeman inom grofarbetareförbundet. Det sätt, hvarpå strejken börjades, be-tecknades allmänt såsom mycket klandervärdt, enär arbetarne plötsligt lemnade »uppsatta kok» och det i gång varande maskineriet med uppeldade ångpannor, så att endast ett snabbt ingripande från förmännens och kontorspersonalens sida förhindrade explosion och eldsolycka. Bolaget, som ansåg ett biläggande af konflikten omöjligt, beslöt att ersätta alla de strejkande med nya arbetare samt att låta afhysa de i arbetsinställelsen deltagande, som bodde i bolagets hus. Å 43 af arbetarne, många af dem med familjer, utverkades vräkningsutslag, som gingo i verkställighet den 31 mars och följande dagar. Omkring halfva antalet aflyttade emellertid godvilligt, men alla sökte sig bostäder i närheten under förhoppning att segra i striden. Genom varningar i tidningarna, genom utställda poster vid de till Forshaga ledande vägar, genom demonstrationer o. s. v. sökte de förhindra anställandet af nya arbetare. Det oaktadt fick bolaget sin arbetarepersonal åter fulltalig, och då de strejkande, hvilka åtnjoto understöd per vecka af Svenska grofarbetareförbundet, ej heller lyckades i sitt försök att förhindra lossning och lastning af fabriken produkter i Göteborg och städer utomlands, dit exporten skedde, begynte de att, en efter annan, söka arbete på andra orter, och i början af juli kunde strejken anses avslutad. Arbetspersonalen vid fabriken var då fullständigt omsatt med undantag af fyra icke i strejken deltagande förmän.

Ordning och säkerhet blefvo icke under denna strejk i någon större mån störda. Hotande tecken till våldsamerheter förekommo visserligen, och Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fann sig i början af strejken, på framställning af vederbörande kronofogde och länsman, böra till platsen beordra militär, som fick göra vakttjänst. Sedan denna militärhandräckning, då några gröfre utbrott af den rådande förbittringen icke förekommit, efter tre veckors tjänstgöring återkallats, uppsattes en hufvudsakligen af underofficerare och volontärer bestående poliskår, som tjänstgjorde ytterligare några veckor. De strejkandes förseelser inskränkte sig till smädelser, hot, ringare vålds- och fridsbrott samt en del skadegörelse å fabriken.

Inom den frivilliga skytterörelsen rådde vid periodens början stillastående, för att icke säga tillbakagång. Förändrade förhållanden uti organisation och redovisning, paradskjutningens utbytande mot fältmessiga öfningar och hufvudstadstäfningarnas borttagande tilltalade ej de gamla yrkesskyttarne, som härigenom sågo sin pristagareställning hotad och måste räkna med yngre kamrater. Ett par gillen upplöstes — Kroppa och Vestra Vermlands — inom de flesta andra rådde liknöjdhet. Men sedan Svenska skytteförbundets verkställande utskott under vintern 1899—1900 utsändt ett upprop till länets kommuner och större industriella företag att taga sig an skytteverksamheten, blef intresset lifligare, och förutom 28 från föregående period kvarstående föreningar funnos vid periodens slut ytterligare 42 i verksamhet. En på detta resultat ej obetydligt inverkan orsak har varit flere större bolags och enskilda arbetsgifvares hörsammade af uppropet. Så hafva egarne af Uddeholmsverken samt verken vid Lesjöfors, Långbanshyttan, Persberg, Glafva, Liljedahl, Skåre, Forshaga, Töcksfors, Brattfors, Finshyttan, Taberg, Mölnbacka m. fl. genom penningbidrag, uppförande af skjutpaviljonger, upplåtelse af fri mark o. s. v. understött rörelsen.

En närmare redogörelse för skytteverksamheten under perioden återfinnes i tabell G.

De 70 föreningar, som sålunda funnos vid periodens slut, voro på följande sätt fördelade:

Inom Fernebo härad	8 föreningar, deraf 5 nybildade.
› Ölme ›	› › 2 ›
› Väse ›	› › 2 ›

Inom Visnums härad	2 föreningar, deraf 1 nybildade.
› Nyeds ›	› › 1 ›
› Karlstads ›	› › 3 ›
› Kils ›	› › 3 ›
› Grums ›	› › 2 ›
› Gillbergs ›	› › 1 ›
› Näs ›	› › 2 ›
› Nordmarks ›	› › 7 ›
› Jösse ›	› › 4 ›
› Fryksdals ›	› › 5 ›
› Elnäs ›	› › 6 ›

Summa 70 föreningar, deraf 42 nybildade.

Vid den riksskyttetäflan, som egde rum i Stockholm år 1900, voro af 300 till täflan berättigade skyttar 62 vermländingar, och 58 af de 285 i hufvudskjutningarna utdelade priserna tillfölla vermländska skyttar. Följande statsanslag hafva under perioden erhållits:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Till föreningarna	2,388	2,928	2,727	3,390	5,762
› förbundstäfningen	1,511	1,459	1,377	2,330	1,999
Summa kronor	3,899	4,387	4,104	5,720	7,761

Till hvarje förbundstäflan har H. K. H. Kronprinsen skänkt ett gevär m/67—89 och ett m/96 att som pris utdelas. Förbundets skjutbana vid Sandbäcken utanför Karlstad har satts i tidsenligt skick för en kostnad af omkring 3,000 kronor, hvartill tillsvidare erhållits statsanslag med 2,500 kronor. På grund af en till skolrådsordförandena inom länet af skytteförbundets verkställande utskott framställd begäran om medverkan för öfningarnas införande i folkskolans högsta klass och fortsättningsskolan hafva dylika öfningar börjat eller förberedts inom Nysunds, Rudskoga, Sunne, Glafva och Nordmarks socknar.

Den ekonomiska ställningen inom länet har under perioden i allmänhet förbättrats. Visserligen har jordbruket lidit af brist på arbetskrafter och af dryga arbetslöner, men å andra sidan hafva konjunkturerna för trävaror varit förmånliga, och inom industriens skilda grenar har ett allmänt uppsving egt rum.

Tab. G.

Redogörelse för skytteverksamheten i Vermlands län åren 1896—1900.

År.	Antal föreningar.	Antal medlemmar.							Medlemmarnes fördelning inom olika klasser.				Under året inskrifna medlemmar.					Anslagsberättigade.	Antal lossade skarpskott.	Gevär.					
		Under värnpliktens-åldern.	Tillhörande 1:a och 2:a uppbådet.	Tillhörande landstormen.	Militärer i tjänst.	Öfriga medlemmar.	Summa aktiva.	Passiva.	Rekrutklassen.	1:a klassen.	2:a klassen.	3:e klassen.	Under värnpliktens-åldern.	Tillhörande 1:a och 2:a uppbådet.	Militärer i tjänst.	Öfriga och passiva.	S u m m a.			m/1867.		m/1896.			
																				Medlemmar.	Föreningarnas.	Statens.	m/1867—89.	Medlemmar.	Föreningarna.
1896 den 1 januari	30	265	685	204	26	150	1,330	212	198	627	362	143	126	122	9	37	294	796	98,017	210	36	293	27	—	—
1897 › 1 ›	32	344	670	194	42	151	1,401	261	266	581	351	203	185	277	17	108	587	976	99,040	203	31	290	47	—	—
1898 › 1 ›	34	319	578	160	27	147	1,231	120	160	581	328	162	162	177	3	45	387	909	96,045	202	10	258	11	—	—
1899 › 1 ›	37	372	494	159	36	178	1,239	133	143	695	227	174	204	160	7	52	423	859	93,279	225	21	293	17	—	—
1900 › 31 december	70	1,153	1,548	433	96	414	3,644	230	1,110	1,862	376	296	882	1,261	65	442	2,650	2,160	242,245	465	21	697	25	56	18

Såsom i sin mån belysande för den ekonomiska ställningen kan nämnas, att Vermlands enskilda banks depositionsräkning under perioden ökats med närmare 9 millioner och att på dess under perioden införda kapitalräkning voro vid periodens slut insatta nära 5 millioner kronor.

Lagsökningarnas antal, som i städerna är obetydligt och exempelvis för Karlstad uppgick under perioden till sammanlagdt 207 emot 278 under nästföregående period, har jemväl för landet minskats, till bevis hvarför åberopas nedanstående redogörelse öfver afgjorda lagsökningssmål, i hvilka betalningsskyldighet ålagts:

Å r.	Antal mål.	Antal personer, ålagda betalning.	Ådömdt belopp. Kronor.
1900	348	408	251,131.61
1899	238	260	136,084.32
1898	198	252	120,953.49
1897	236	271	126,850.54
1896	237	290	237,013.05

Vermlands läns hypoteksförenings lagsökningar, hvilka uppgingo år 1886 till 77, år 1890 till 53 och år 1895 till 46, hafva ytterligare nedgått och utgjorde år 1900 allenast 12.

3. Näringar.

A) **Jordbruk och boskapsskötsel.** *Jordbruket* i Vermland intager en viktig plats bland provinsens näringsfång och kan, såsom lemnande uppehälle åt en högst betydlig del af dess invånare, betraktas såsom en af länets hufvudnäringsar, men torde böra anses mindre lönnande än i angränsande län, beroende på klimatförhållanden, dryga arbetskostnader och åkerjordens naturliga beskaffenhet. Jordarterna äro till sin natur mindre näringsrika, kalk och delvis kali förefinnas ej i den proportion, som betingas för goda skördar, och dessa ämnens — isynnerhet kalkens — tillförande kräfva för jordbrukaren ganska betungande förlag. Då härtill kommer, att dryga husbyggnader och deras underhåll erfordras för oftast ganska utsträckta egoviddar, blir följd, att det egentliga jordvärdet sättes betydligt lägre än i åtskilliga andra provinser inom landet.

Jordbruket arbetar under jemförelsevis gynsammare förhållanden i provinsens södra och sydöstra delar och utgör der det hufvudsakligaste näringsfånget, då deremot i länets norra, vestra och delvis östra delar skogsskötsel och brukshandtering intaga ett framstående rum, hvaraf dock äfven landtbrukaren har sina fördelar, i det att jordbruksprodukter och körslor der betinga ett högre värde. I allmänhet kan man om det vermländska jordbruket säga, att det, utan skogsskötsel såsom binäring, är svårt att framgångsrikt utöfva; äfven uti de delar af landskapet, som lämpa sig bäst för landthushållning, synes detta stöd erfordras, och oftast utgör skogens vård och skötsel en gradmätare på egarens ekonomiska ställning.

Det vermländska jordbruket torde hufvudsakligen böra afse att af landtmannaprodukter alstra hvad som deraf i länet konsumeras, nämligen foder och säd. Denna väg har ock beträddts och ett rationellare brukningssystem, afpassadt för Vermlands förhållanden, har införts genom minskning i hafresådden, utvidgning af foderväxtodling, af- och täckdikning, anskaffande af lämpliga arbetsredskap, kalkning, bättre anordning af cirkulationsbruk, möjliggörande längre valläggningar, och deras tillgodoseende medelst öfvergödningar samt rikligare tillförsel af artificiella gödningsämnen. Tillgången på jordbruksarbetare har emellertid varit knapp, beroende derpå, att, såsom förut nämnts, arbetarne i allmänhet föredraga att taga anställning vid industrier.

Länets hushållningssällskap har fortfarande egnat stor omvårdnad åt jordbrukets förkofran. Omfattningen af sällskapets verksamhet, såvidt den afser anvisandet af medel för vissa be-

stämda ändamål, lärer bäst inhemtas af följande för år 1900 upprättade *utgiftsstat*:

	Kronor.
Aflöningar och hyra	3,600
Anslag till hushållsgillena	500
Landtbruksingenjörens verksamhet	2,000
Jordbrukskonsulenterna och undersökningar vid kemiska anstalter	3,500
Landtmannaskolan i Molkom	1,000
Kemiska anstalten i Molkom och för undersökningar derstädes	1,000
Frökontrollanstalten i Molkom	400
Utsädesföreningen i Svalöf	500
Mosskulturföreningen	800
Lokala fältförsök och jordbruksstatistik	450
Statspremiering af hästar	6,866
Betäckningsfrisedlar åt stökreatur	3,000
Undervisning i hofbeslag	800
Inköp af norska hingstar	5,000
Vermlands trafvaesällskap	300
Lönebidrag till distriktsveterinärer	600
Tuberkulinprofningar	1,000
Kreatursförsäljnings ordnande	900
Mjölkiprofningsanstalten i Karlstad	400
Premiering af nötkreatur	9,000
Inköp af ayrshiredjur	4,000
Ladugårdsskötarens belönande	500
Mejeriväsendet	4,300
Smörutställning, smörpremier, smörprofningar och komité för smörnotering	1,250
Räntor och omkostnader för tjurföreningar	1,000
Inköp af afvelsfår	500
Trädgårdsskötselns befrämjande	3,000
Fiskerinäringen och älledare	2,700
Biskötselns befrämjande	500
Skogsingenjörens verksamhet	250
Skogsodlingens befrämjande	2,200
Husslöjdens befrämjande	2,667
Premier vid landtbruksskolan vid Varpnäs	600
Länsutställningen 1903	3,000
Utställningsbyggnaden, skatter, afskrifning å inventarier m. m.	3,260
Till sällskapets fonder	14,000
Diverse utgifter och oförutsedda behof	2,967
Summa	88,310

	Kronor.
Dessutom bidrag af staten, Landstinget samt Klarelfvens flottningsförening	
till åtskilliga här ofvan omnämnda ändamål med tillhoppa	13,183
	Summa 101,493

Utgiftsstaten, som för år 1895 uppgick till 61,642 kronor 36 öre, har sålunda ökats med 26,667 kronor 64 öre — förutom nyssnämnda belopp 13,183 kronor — och sällskapet, hvars arbete i mer eller mindre mån berör landthushållningen, har sålunda blifvit i tillfälle att alltmer utveckla sin gagnande verksamhet.

Till täckande af ofvannämnda utgifter lemna bränvinsmedlen största bidraget, uti budgeten för år 1900 beräknade till 55,000 kronor; till återstoden fanns en behållning från föregående år å 26,000 kronor samt behållna räntor m. m.

Såsom af utgiftsstaten framgår, ämnar sällskapet år 1903 anordna en länsutställning. Sällskapet kan nämligen då fira sin 100-åriga tillvaro. Med anledning deraf inställdes den femårsutställning, som eljest skolat hållas år 1900.

Landbruksingenjörens verksamhet har under femårsperioden summariskt omfattat följande förrättningsföremål:

	Företag.	Hektar.
Indelning till vaxelbruk	58	2,982.86
Planer för täckdikning	101	1,886.41
» » öppen afdikning	86	3,166.14
» » myr- eller kärrutdikning	32	766.43
» » sjösänkning och invallning	19	705.11
» » odling, bevattning och andra arbeten	123	3,653.54
	Summa 419	13,160.49

Undersökningarna hafva kräft en tid af 748 förrättningsdagar, dervid jemväl 221.9 kilometer aflopp, diken, vallägen och andra undersökningslinier på fältet afvägts, hvarefter profiler, kostnadsförslag m. m. jemte tillhörande plankartor utarbetats. Dessa undersökningar, som i allmänhet ledt till företagens utförande, hafva berört nästan alla delar af länet.

Sjön Sommelns sänkningsföretag inom Kila socken, hvartill låneunderstöd beviljats ur odlingslånefonden, har under perioden fullbordats och afsynats, och de genom sänkningen vunna fältens odling har pågått.

Mindre sjösänkings- och invallningsföretag hafva på olika ställen i länet pågått, och förut i bristande skick varande invallningar hafva blifvit förbättrade genom ändamålsenligare vallläggning, afdikning och pumpning.

Mera omfattande torrlägningsföretag, såsom uttappning af sjön Magern uti Grums och Borgviks socknar, Brosjöns invallning uti Bro socken m. fl., hvilkas utförande beräknats medföra rätt dryga omkostnader, hafva blifvit planlagda, men ännu icke, sannolikt till följd af de höga dagsverksprisen, kommit till stånd.

År 1898 blefvo inom länet, med anslag af Hushållningssällskapet, anställda två *jordbrukskonsulenter*, som enligt instruktionen skulle »verka för ett förbättrat och lönande jordbruk». Detta mål skulle företrädesvis vinnas genom populära föredrag i förening med meddelande af dervid begärda upplysningar, genom meddelande af råd och anvisningar inom landthushållningen, såväl skriftligen som ock, på requisition, genom personliga besök,

anskaffande af jordanalyser, fältförsöks anordnande, uppgörande af ritningar och kostnadsförslag till landtmannabyggnader o. s. v. Dessutom borde särskildt arbetas på att inom hvarje socken åstadkomma en sammanslutning mellan jordbrukarne för gemensamma inköp af artificiella gödningsämnen och kraftfoder, hvilkas fullgoda beskaffenhet skulle genom till kemisk analys uttagna generalprof af konsulenten intygas, äfvensom af kalk, frö och utsädesspannål samt, der så låte sig göra, maskiner och åkerbruksredskap för gemensamt begagnande. Anlitande af jordbrukskonsulent är i intet fall förenadt med kostnad för den enskilde jordbrukaren, utan bestridas konsulentens utgifter af Hushållningssällskapet, som ock godtgör länets kemiska anstalt för de analyser jordbrukskonsulenterna påkalla.

Hushållningssällskapets sträfvan att på ofvannämnda sätt föra jordbruket framåt inom länet har redan burit frukt. De hållna föredragen, ehuru stundom fåtaligt besökta, hafva åstadkommit en märkbar förändring till det bättre, särskildt beträffande åkerns brukning och gödsling samt gödselställets skötsel. Torfströ begagnas allmänt, och på åtskilliga ställen hafva landtmannaföreningar anlagt torfströfabriker för gemensamt behof. I stället för den gamla metoden att med stöd af kemisk analys å jordarterna lämpa gödselmedels tillförande å jorden hafva lokala gödslingsförsök alltmer börjat användas. Dessa försök hafva omfattats med stort intresse och torde nog hafva i sin mån bidragit till att förbrukningen inom länet af artificiella gödningsämnen under den gångna perioden mer än fördubblats.

Landtmannaföreningar finnas för närvarande inom länet till ett antal af 18, och nya sådana äro under bildande. De hafva visat sig vara ett godt stöd för jordbrukaren, som genom de gemensamma inköpen af gödnings- och foderämnen fått goda varor för billigt pris. Särskildt förtjenar omnämnas, att denna föreningsverksamhet vunnit liflig tillslutning i Elfdalen.

I likhet med hvad i föregående femårsberättelser egt rum, tillåter sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande att i följande *tabell H* (sid. 14), grundad på länsmännens årsväxtrapporter och Hushållningssällskapets uppgifter till jordbruksstatistiken, redogöra för *skörden* af säd och rotfrukter i hektoliter samt af hö på odlad jord uti deciton under åren 1896—1900.

Medelvigten af sädeslagen per hektoliter har under dessa fem år utgjort: för hvete 77.2 kilogram, råg 72.8 kilogram, korn 58.3 kilogram, hafre 47.1 kilogram och ärter 78.3 kilogram.

I Vermland likasom på andra håll inom riket blef 1900 års skörd, på grund af gynsamma väderleksförhållanden, synnerligen gifvande.

Vid jemförelse mellan de i tabellen upptagna medelskördar och motsvarande från föregående period finner man, att hafreproduktionen minskats med 158,000 hektoliter och skörden af hö från odlad jord med 517,000 deciton, under det att rågskörden ökats med 67,000 hektoliter. Potatisskörden har ock stigit, men skörden af höst- och vårhvete, korn, blandsäd och ärter minskats.

Nötkreatursskötseln bedrifves i allmänhet med intresse af länets jordbrukare och har på många sätt understöddes af Hushållningssällskapet. Sällskapet har sålunda importerat ett femtiotal fullblods ayrshireafvelsdjur under åren 1896, 1899 och 1900, hvilka sedan blifvit försålda till länets jordbrukare för jemförelsevis billiga pris och på goda betalningsvilkor, utlemnat till tjurföreningar för iaköp af goda afvelstjurar räntefria lån,

som delvis efterskänkts, samt lemnat ett årligt anslag af 9,000 kronor till nötkreaturspremieringarna, dertill staten jemväl bidragit med 4,000 kronor årligen. De djurs beskaffenhet, som uppvisats på flere af premieringsplatserna, läser emellertid ej motsvarat de på grund af dessa uppoffringar hysta förväntningarna. Visserligen finnas många enskilda egendomar och områden för tjurföreningars verksamhet, der kreatursstammen för hvarje år märkbart förbättrats, men på icke så få ställen experimenteras med kreatursraser, som snarare motarbeta än underlätta sträfvandet att erhålla en för länets klimat- och foderförhållanden passande kreatursstam. På flere ställen har ock intresset för nötkreaturspremieringen i märkbar grad aftagit och tyckes ofta endast bestå i sträfvan efter ett penningpris utan tanke på premieringarnas ändamål. Det har ock på senare tider dragits i tvifvelsmål, huruvida icke de medel som anslagits till premieringarna, kunde på bättre sätt användas.

Bland öfriga åtgärder för nötboskapsafvelns befrämjande torde böra omnämnas, att Hushållningssällskapet sökt verka för utbildande af dugliga ladugårdsskötare, hvarå inom länet råder stor brist. Under åren 1896—1899 voro kurser i ämnet anordnade, men då till 1900 års kurs ingen elev erhöles, blefvo kurserna indragna. En annan åtgärd i samma syfte har sällskapet vidtagit genom utdelning af medaljer och penningbelöningar till ladugårdsskötare för långvarig och trogen tjänst i yrket, men de höga förtjenster, som ofta nog kunna erhållas för mindre sträfsamt arbete, samt den ovilja för kreatursskötsel, som är egen för den vermländske arbetaren, torde beklagligtvis göra åtgärden af mindre betydelse.

För tuberkulosens bekämpande bland nötkreaturen har sällskapet beviljat anslag till tuberkulinundersökningar samt öfvervakat, att vid inköp af afvelsdjur för sällskapets räkning eller åt tjurföreningar djuren varit tuberkelfria samt att endast friska djur finge säljas vid af sällskapet ombesörjda auktioner.

För *mejerihandteringen* har sällskapet fortfarande haft i sin tjänst en mejerikonstulent, som undervisat i mjölkhushållning och boskapsskötsel. Han har under perioden haft 1,275 rese- och förrättningsdagar eller i medeltal 255 dagar per år. Under år 1896 uppnådde mejerihandteringen i länet sin högsta utveckling. Mejeriernas antal utgjorde då 92 med tillsammans 17,274,600 kilogram mjölk, hvaraf tillverkades 639,440 kilogram smör till ett försäljningspris af 1,150,990 kronor. Sedan dess hafva tyvärr mejeriernas antal och deras smörtillverkning ständigt minskats,

så att år 1900 funnos endast 54 mejerier inom länet med en smörtillverkning af 385,015 kilogram, som betingade ett försäljningspris af 731,590 kronor. I kvalitativt afseende har dock smörtillverkningen vid mejerierna i hög grad förbättrats. Flertalet tidensliga andelsmejerier hafva blifvit anlagda för beredande af den mjölmängd, som tillföre lemnats till mindre mejerier. Härigenom hafva driftkostnaderna kunnat nedbringas och ett bättre smör produceras. Under perioden hafva hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande registrerats 8 mejeriföreningar för dylikt ändamål, nämligen Wahlums mejeriförening, föreningen Köla andelsmejeri, Billinge mejeriförening, Jernskogs andelsmejeriförening, föreningen Grums andelsmejeri, föreningen Boxeruds andelsmejeri och Grums andelsmejeriförening, alla med begränsad personlig ansvarighet, och Visnums-Kils andelsmejeriförening utan personlig ansvarighet. På många ställen inom länet har emellertid mejerihandteringen helt och hållet upphört. De höga pris, som i förhållande till priset för mejerismör de senare åren betalats för s. k. »bondsmör», och den ökade afsättningen af sådan vara till Norrland, som, innan smörtullen infördes, fick sitt behof af matsmör fylldt från Finland, hafva jemt införandet af handseparatorer och handkärnor, hvarigenom tillverkan det af dylikt smör underlättats, dertill varit orsaken. Äfven smörproduktionen i sin helhet har minskats, och det uppgifves, att i vissa socknar inom länet, hvarifrån de förut befintliga mejerierna exporterat smör för 70,000 à 80,000 kronor årligen, numera, sedan dessa blifvit nedlagda, smörförsäljningen uppgår till högst 5,000 à 6,000 kronor per år.

Osttillverkningen inom länet eger rum i mycket ringa skala och fyller långt ifrån länets behof, hvarför mycket ost inköpes från andra håll, förnämligast Nerike och Vestergötland.

Svinskötseln omfattas i allmänhet med stort intresse af länets jordbrukare. Till och med torparen och statkarlen finna det ofta fördelaktigt att hålla lägersuggor, hvilket med de höga spädgrispriserna visat sig kunna lemna god inkomst. Deremot bedrifves icke inom länet någon nämnvärd försäljning af gödsvin.

För *fårafvelns* förbättrande har Hushållningssällskapet låtit inköpa och på lämpliga orter bortauktionera ett flertal cheviotsbaggas.

Hästaafveln har sällskapet sökt främja bland annat genom inköp af såväl norska hingstar för länets norra och västra delar som bergsardennerhingstar för de södra och östra delarna.

Tab. H.

Skörden i Vermlands län åren 1896—1900.

Å r.	Hö från odlad jord.	Hösthvete.	Vårhvete.	Höstråg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Ärter.	Potatis och andra rotfrukter.
	Deciton.	Hektoliter.	Hektoliter.	Hektoliter.	Hektoliter.	Hektoliter.	Hektoliter.	Hektoliter.	Hektoliter.
1896	1,804,450	8,432	2,698	454,738	16,660	1,273,922	12,492	8,649	1,619,678
1897	1,757,500	9,855	2,120	516,468	15,575	1,161,123	9,922	7,712	1,450,207
1898	2,650,200	10,092	2,315	414,572	15,595	1,650,730	6,240	5,086	723,393
1899	2,165,700	8,790	1,790	467,655	13,826	976,652	6,050	6,139	810,258
1900	2,481,000	10,143	1,605	581,647	16,282	1,678,250	4,305	7,421	1,845,125
Summa	10,858,850	47,312	10,528	2,435,080	77,938	6,740,677	39,009	35,007	6,453,661
Medeltal	2,171,770	9,462	2,106	487,016	15,588	1,348,135	7,802	7,001	1,290,732

De vermländska torfmossarnas totala ytiinhåll torde uppgå till cirka 1,500 kvadratkilometer. Dessa bildningar skulle sålunda utgöra vid pass 8.5 % af länets hela jordareal. För hela riket ställer sig denna siffra till 12.6 %, hvadan sålunda Vermlands läns tillgång på torfmossar kan sägas vara under medelmåttan. Bland större torfmossar, belägna inom ifrågasvarande område, äro nedanstående två de mest anmärkningsvärda.

Åstorpsmossen (Nyeds m. fl. socknar). Areal cirka 1,444 hektar. Komplexet utgöres af en temligen samlad hufvudyta, utan afsevärda vikar, och derjemte några smärre torfbildningar. Utmed mossens norra kant rinner ett vattendrag, som, efter att hafva kringgått Vallserydshöjden, utfaller i Borssjön, hvars yta ligger omkring 63 meter under mossens. Öfver södra ändan flyter ett annat vattendrag, hvilket med godt fall, inalles cirka 55 meter, tager vägen söderut till Norra Borssjön. Mossen tillhör högmossetypen.

Geijersdalsmossarna (Brattfors socken). Areal cirka 1,000 hektar. Hit hafva räknats tvenne större ytor, en på hvardera sidan om jernvägen. Afloppen äro små och obetydliga. Ett går ner i den lilla Fagerhöjdssjön, andra afföra vattnet åt sydost. Mossarna tillhöra högmossetypen.

I öfrigt äro de vermländska torfmossarna små, men ligga ganska jemnt fördelade öfver hela området.

Flertalet af länets mossar tillhör högmossetypen. Vid den undersökning, som Svenska mosskulturforeningen år 1893 lät verkställa å länets torfmarker och hvarvid 144 stycken sådana öfvergingos, visade sig 42 eller vid pass 29 % af hela antalet vara af lågmossnatur, de öfriga utgjordes af högmossar.

De till odling tjenliga lågmossarna innehålla i allmänhet än ren, än mer eller mindre hvitmossblandad, på växtnäringsämnen temligen fattig starrtorf, som mot djupet vanligen blir uppblandad med lemningar af säf, vass och fräken. Förutom starrkärren hafva till de odlingsbara mossarna äfven medräknats de mera sparsamt förekommande al- och björkkärren, backmyrarna, fräkenbottnarna och verkliga skogsmossar. Åtskilliga lågmossar torde likväl, fastän af högt odlingsvärde, vara oåtkomliga för kulturåtgärder på grund af vattenförhållanden.

De till antal och omfång vida öfvervägande högmossarna utmärka sig ofta genom en ovanligt bred och väl utvecklad försumpningsrand (»lagg»), som på grund af torfvens bättre beskaffenhet är odlingsbar samt också ofta odlas. I närheten af jernbruken hafva ej sällan äfven typiska högmossar kultiverats med tillhjälp af slagg, sot, afterkalk och dylikt. Ett exempel härå hafva vi bland andra vid Långbanshyttan, der disponenten H. W. Tiberg på detta sätt och med godt ekonomiskt resultat förvandlat steril högmosse till bördig mark. Äfven högmoss-torfven är till sin beskaffenhet väsentligt olika; den utgöres än af ren hvitmossa, än af sådan blandad med lemningar af tufdunsplantan.

För tillverkning af torfströ, vare sig fabriksmessigt eller till husbehof, finnas sålunda inom länet outtömliga förråd.

Hvad deremot beträffar länets tillgångar på brännstoff, torde det ej vara så lätt att derom bilda sig ett någorlunda exakt begrepp. Inom Vermland likasom annorstädes påträffas till bränsle tjenlig torf oftare i de smärre och de medelstora mossarna än i de omfångsrikare, hvilka visserligen kunna hålla brännstoff mot kanterna, men på hufvuddelen hafva densamma täckt af till brännämne alldeles odugliga hvitmossetorfager. I

alla händelser torde man komma sanningen närmast, om man beräknar, att 10—12 procent af hela mossarealen utgöras af till bränslämne användbar mogen brännstoff, räknadt till 2 meters djup.

Svenska mosskulturforeningen har inom länet 8 stycken försöksfält, af hvilka 5 äro anlagda på högmosse och de återstående å lågmosse.

Intresset för trädgårdsodling och fruktträdsplantering är hos allmänheten i jemnt stigande. Ej blott den mera burgne landbrukaren utan äfven arbetarne, der trädgårdsland dem bereds, vårda med omsorg och intresse sina planteringar, sedan de väl kommit till insigt om trädgårdsodlingens sanitära och ekonomiska fördelar. Såsom exempel på trädgårdsskötselns uppsving kan nämnas, att saluplatserna i länets städer och köpingar äfvensom å landsbygden visat en riklig tillförsel af trädgårdsalster från länet. Trädgårdsskötseln vid folkskolorna lemna i allmänhet ännu mycket öfrigt att önska men på några ställen, der lärarne varit bofasta och intresserat sig för ämnet samt lämplig jord funnits, hafva vackra resultat visat sig. Af fruktorter synas päron företrädesvis trifvas i södra delarna af länet, i trakterna af Venern, hvaremot äpplen synas nå god utveckling snart sagdt öfverallt inom länet, äfven så nordligt som i Dalby socken. Särskildt äppelsorterna »Säfstaholmsäppet», »Charlamowsky» och »grågylling» lära lämpa sig bra för odling. Plommon och ädlare körsbär odlas föga och på grund af Vermlands kalkfattiga jordmån med ringa framgång. Bärbuskar äro deremot mycket allmänna och lemna oftast rika skördar.

Jemväl under denna period har trädgårdsodlingen i främsta rummet främjats af Vermlands läns trädgårdsforening, som för ändamålet haft till förfogande, förutom årsafgifter och räntor, ett årligt anslag af Hushållningssällskapet å 3,000 kronor. Foreningen har fortfarande haft anställda en förste och två andre länsträdgårdsmästare, hvilka af requirenter användts under sammanlagt 2,022 förrättningsdagar. Förste länsträdgårdsmästaren blef år 1900 anställd med fast aflöning. Under perioden hafva från foreningen utdelats följande antal:

	Träd.	Buskar.	Häckväxter.
År 1896	1,508	728	5,670
» 1897	1,584	2,189	6,886
» 1898	1,965	730	7,725
» 1899	2,355	937	8,250

Härför anslagna medel utgjorde år 1896 505.25 kronor, år 1897 724.30 kronor, år 1898 519.75 kronor och år 1899 751.50 kronor. Under år 1900 medgaf foreningens ekonomi icke något anslag för växtinköp.

Till trädgårdsanläggningen vid idiotskolan i Karlstad lemnade foreningen år 1896 ett anslag å 200 kronor.

Under den gångna femårsperioden har länets landtbruksskola vid Varpnäs varit besökt af 41 elever, af hvilka 35 inom periodens utgång aflagt afgangsexamen. Detta jemförelsevis ringa antal torde bero derpå, att, då aflöningen för vid jordbruket sysselsatta krafter varit lägre än aflöningen inom andra yrken, intresset för studiet af landtbruk jemväl minskats, ehuru väl behofvet af dugliga förmän för jordbruket ofta starkt framträder. Skolans verksamhet har ledts i enlighet med nådiga reglementet den 9 juni 1893. Kurserna hafva mot slutet af perioden betydt-

ligt utvidgats och undervisningen till större delen meddelats af speciallärare.

Länets kemiska laboratorium och frökontrollanstalt vid Molkom hafva under perioden åtnjutit årsanslag af Hushållnings-sällskapet, laboratoriet med 600 kronor och anstalten med 400 kronor. Till den senare har dessutom utgått ett statsanslag af 300 kronor årligen. Anstalternas verksamhet under perioden framgår af följande öfversigt:

År	Frö-analyser.	Agrikultur-kemiska analyser.	Summa.
År 1896	166	198	364
» 1897	185	235	420
» 1898	187	353	540
» 1899	224	380	604
» 1900	438	387	825
Summa	1,200	1,553	2,753

Den jemna och rätt betydliga ökningen år efter år af analysernas antal torde med tydlighet visa, att genom upprättandet af dessa anstalter ett behof blifvit fylldt, liksom ock att länets jordbrukare förstå att uppskatta värdet af de anvisningar och råd, som genom dylika anstalter stå dem till buds. Hushållnings-sällskapet har ock på olika sätt underlättat jordbrukarens sträfvan att använda anstalterna, såsom genom att betala halfva afgiften för profundersökningar och att, såsom ofvan omförmäls, bevilja jordbrukskonsulenterna fria analyser å jordarter, göds-lingsämnen och fodermedel samt vissa frövaror.

För landtmannaskolan vid Molkom redogöres här nedan under rubriken Undervisningsväsendet i sammanhang med redogörelsen för länets folkhögskola.

B) Skogshushållning och trävaruörelse. Då i åtskilliga här nedan införda tabeller föglerierna ansetts böra vara den enhet, hvarefter uppgifterna ordnats, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, som beträffande skogarnas i länet *ytvidd*, utbredning och belägenhet i förra femårsberättelsen lemnade på annat sätt uppställda uppgifter, ansett sig böra härhos bifoga en fögderivis uppställd tabell i samma ämne, *tabell I*, hvori jemväl den s. k. Dalboreden ingår.

Om landets hela skogsproducerande areal beräknas till 20,500,000 hektar och Vermlands läns enligt nämnda tabell till 1,358,207 hektar, skulle sålunda länet hysa skog om 6.63 % af landets hela skogbärande mark. Om ordnad skogshushållning egde rum å länets hela skogsareal, torde — enär skogsmarken derinom i allmänhet är af ganska god beskaffenhet, ej mycket bränd af upprepade skogseldar, och skogen genom upprepade gallringar eller blädningar så ljusstäld, att de försumpade mossarna ej kunnat taga större utbredning, och då derjemte förbrukning eller afsättning af de mindre värdefulla virkessortimenten i de flesta fall är möjlig — per hektar årligen kunna påräknas en tillväxt af 2 kubikmeter eller å hela arealen 2,716,414 kubikmeter, utgörande, om landets hela skogstillväxt beräknas till 20,000,000 kubikmeter, 13.6 % af hela landets skogstillväxt. Häraf framgår, att skogarnas behandling inom länet är af den största vikt och betydelse.

Efterstående, å sid. 17 intagna tabeller, som upprättats af öfverjägmästaren i distriktet, utvisa de *allmänna skogarnas* areal

vid 1900 års slut, *tabell K*, äfvensom virkesafverkningarna deri, *tabell L*, samt från dem influtna skogsmedel under åren 1896—1900, *tabell M*.

Förändring uti dessa skogars areal har under femårsperioden egt rum dels, på sätt här nedan under afdelningen Kameral-förhållanden närmare angifves, genom inköp af egendomarna Kungsgården, Vassgårda och Qväggen jemte en utskogsandel under hemmanet Tjusterby i Sunne socken till Annefors kronopark, dels genom försäljning af åtskilliga smärre kronoegendomar och ett ecklesiastiskt boställe, dels ock derigenom att arealen å vissa skogar blifvit vid skogsindelning närmare känd.

Tab. I. Vermlands läns ytvidd.

Härad eller tingslag samt fögderier och städer.	Fast mark. Hektar.			Summa.	Vatten. Hektar.	Hela ytvidden. Hektar.
	Tomter, trädgård, åker och äng.	Till skogsbörd duglig mark.	Impedimenter (mossar, berg, vägar m. m.).			
Visnoms härad	11,408	30,516	4,116	46,040	5,599	51,639
Ölme »	9,214	25,820	3,704	38,738	1,235	39,973
Väse »	15,306	24,851	4,474	44,631	2,620	47,251
Fernebo »	11,632	135,798	14,000	161,430	23,799	185,229
Nyeds »	7,130	25,696	2,996	35,822	3,980	39,802
Östersysslets fögleri	54,690	242,681	29,290	326,661	37,233	363,894
Elfdals härads Nedre tingslag	13,466	154,968	18,200	186,634	17,710	204,344
Elfdals härads Öfre tingslag	7,962	249,195	38,676	295,833	9,122	304,955
Elfdals fögleri	21,428	404,163	56,876	482,467	26,832	509,299
Kils härad	18,412	51,724	3,346	73,482	9,946	83,428
Karlstads »	8,606	16,550	931	26,087	1,380	27,467
Grums »	13,772	31,435	1,852	47,059	2,690	49,749
Mellansysslets fögleri	40,790	99,709	6,129	146,628	14,016	160,644
Fryksdals härads Nedre tingslag	22,905	99,363	6,177	128,445	15,967	144,412
Fryksdals härads Öfre tingslag	14,826	103,193	8,196	126,215	6,846	133,061
Fryksdals fögleri	37,731	202,556	14,373	254,660	22,813	277,473
Gillbergs härad	17,297	82,425	3,914	103,636	22,301	125,937
Näs »	23,946	44,456	2,892	71,294	3,679	74,973
Södersysslets fögleri	41,243	126,881	6,806	174,930	25,980	200,910
Jösse härad och fögleri	29,135	136,318	8,594	174,047	24,342	198,389
Nordmarks härad och fögleri	21,994	142,185	11,120	175,299	28,011	203,310
Sä för landsbygden	247,011	1,354,493	133,188	1,734,692	179,227	1,913,919
Karlstad	979	725	32	1,736	496	2,232
Kristinehamn	573	1,515	51	2,142	24	2,166
Filipstad	499	1,474	190	2,163	19	2,182
Summa för städerna	2,051	3,714	276	6,041	539	6,580
Summa för länet	249,062	1,358,207	133,464	1,740,733	179,766	1,920,499
»	143	780	77	100	—	—
»			90.6		9.4	100

Tab. K.

De allmänna skogarnas i Vermlands län areal år 1900.

Revir.	Kronoparker.		Utarrenderade kronoegendomars skogar.		Civila bostads-boställens skogar.		Ecklesiastiska boställens skogar.		Allmänna inrättningars skogar.		Till bergshandlingens understöd anslagna skogar.		Summa.	
	Antal.	Hektar.	Antal.	Hektar.	Antal.	Hektar.	Antal.	Hektar.	Antal.	Hektar.	Antal.	Hektar.	Antal.	Hektar.
Elfdals	1	595.59	1	69.96	4	30.97	16	15,387.12	3	1,515.29	4	1,684.14	29	19,283.07
Karlstads	7	11,132.11	19	2,560.89	3	357.17	51	8,613.07	2	2,606.12	—	—	82	25,269.36
Arvika	9	5,156.19	29	4,531.08	—	—	43	7,088.53	1	22.34	—	—	82	16,798.14
Summa år 1900	17	16,883.89	49	7,161.93	7	388.14	110	31,088.72	6	4,143.75	4	1,684.14	193	61,350.57
> > 1895	15	9,039.69	65	7,930.79	7	388.44	105	30,148.43	5	3,315.62	4	1,684.10	201	52,507.07

1) Här ingår ej arealen å de nyligen förvärfvade ecklesiastiska boställena Ingesbyn och Ingridrud, emedan den ej är känd af skogsförvaltningen.

Tab. L. Å de allmänna skogarna i Vermlands län afverkadt eller försåldt virke åren 1896—1900, i kubikmeter.

År.	Från kronoparker eller boställsskogar, af hvilkas afkastning medel ingå till statsverket.			Från ecklesiastiska skogar, af hvilkas afkastning medel ingå till prästerskapets lönerregleringsfond.			För ecklesiastiska boställens skogsfond.			Åt utsyningsberättigade eller byggnadskyldige till prestgårds eller kyrkas byggaude.			Å till bergverkenas understöd anslagna skogar.	Till Elfdals pastorats lönerregleringsfond.	Summa.
	Elfdals revir.	Karlstads revir.	Arvika revir.	Elfdals revir.	Karlstads revir.	Arvika revir.	Elfdals revir.	Karlstads revir.	Arvika revir.	Elfdals revir.	Karlstads revir.	Arvika revir.	Elfdals revir.	Elfdals revir.	
1896	952.00	3,401.12	13,384.02	10,656.00	4,902.99	6,278.49	—	2,853.83	2,167.68	244.00	1,783.64	869.13	2,872.00	11,445.00	61,812.90
1897	1,202.00	1,291.22	5,949.59	8,708.00	3,868.01	4,086.38	—	1,246.18	—	228.00	959.91	608.31	2,835.00	9,018.00	40,000.60
1898	973.00	3,680.86	8,559.56	5,725.00	2,628.41	2,833.28	—	644.63	530.50	366.00	3,403.81	765.39	2,822.00	8,761.00	41,693.64
1899	1,029.00	2,855.72	5,910.69	3,448.00	4,946.49	4,493.25	—	266.22	—	157.00	1,210.91	632.71	2,491.00	5,359.00	32,799.99
1900	1,005.00	6,804.14	7,472.19	4,422.00	8,474.95	5,697.10	—	1,974.28	—	286.00	1,259.84	979.38	1,991.00	6,195.00	40,560.88
Sum 1896—1900	5,161.00	18,036.06	41,276.05	32,959.00	24,820.85	23,388.50	—	6,985.14	2,698.18	1,281.00	8,618.11	3,855.12	13,011.00	40,778.00	222,868.01
> > 1891—1895	5,488.96	13,234.40	30,822.88	36,196.68	15,983.20	21,335.13	842.20	3,334.40	701.63	924.10	2,650.30	4,235.19	11,704.19	39,216.20	186,669.46

Tab. M.

Från allmänna skogar inom Vermlands län influtna skogsmedel åren 1896—1900.

År.	Till statsverket.			Till prästerskapets lönerregleringsfond.			Till de ecklesiastiska boställens skogsfond.			Till Elfdals pastorats lönerregleringsfond.	Summa.
	Elfdals revir.	Karlstads revir.	Arvika revir.	Elfdals revir.	Karlstads revir.	Arvika revir.	Elfdals revir.	Karlstads revir.	Arvika revir.	Elfdals revir.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1896	1,707.88	11,105.09	23,133.43	5,302.40	7,186.34	4,339.69	434.37	—	162.42	15,167.94	68,520.56
1897	1,758.85	10,923.02	27,222.27	25,160.11	9,303.10	13,134.19	—	736.72	1,127.27	25,354.80	114,720.63
1898	1,080.18	5,687.60	26,105.25	12,344.73	—	3,987.46	622.45	383.00	—	24,609.54	74,820.21
1899	3,323.08	3,939.80	35,945.49	12,108.43	4,795.40	9,472.47	—	352.72	206.55	31,753.85	101,897.79
1900	1,641.39	7,741.44	32,833.47	961.81	7,986.09	6,655.82	—	1,421.57	—	15,499.86	74,741.45
Summa 1896—1900	9,511.38	39,386.95	145,239.91	55,877.48	29,271.23	37,589.63	1,056.82	2,894.01	1,496.24	112,385.99	434,719.64
> > 1891—1895	8,364.47	34,943.27	91,463.09	29,537.34	21,827.97	25,946.69	531.68	360.47	3,774.84	1)	216,749.82

1) De härför influtna medlen ingå uti den för prästerskapets lönerregleringsfond intagna uppgiften.

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1896—1900, Vermlands län.

Af förestående tabell öfver de allmänna skogarnas i länet *areal* vid 1900 års slut framgår, att kronoparkernas ytvidd under femårsperioden genom köp m. m. ökats från 9,039⁶⁹ hektar till 16,883⁸⁹ eller med 7,844²⁰ hektar, hvarigenom de numera utgöra 27⁵² % af samtliga allmänna skogarnas ytvidd mot endast 17²² % vid 1895 års slut.

Deremot hafva de utarrenderade kronoegendomarnas skogar genom försäljningar minskats från 7,930⁷⁹ hektar till 7,161⁹³ eller med 768⁸⁶ hektar och utgöra nu 11⁶⁷ % af de allmänna skogarnas hela ytvidd.

Samtliga kronoskogarnes ytvidd har under femårsperioden ökats från 52,507⁰⁷ hektar till 61,350⁵⁷ hektar eller med 8,843⁵⁰ hektar. Icke desto mindre utgör dessas sammanlagda areal icke mer än 4¹¹ % af länets hela fasta utmarksareal, som beräknats till 1,491,671 hektar, hvaruti impedimenten, undantagandes vatten, äro medräknade. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vill med anledning häraf fortfarande liksom i föregående underdåniga berättelser uttala den förhoppning, att kronoparkerna äfven framdeles måtte genom köp mera utvidgas för att genom den skötsel och vård, som å dem ega rum, mana kringboende skogsegare att å sina skogar införa en bättre hushållning såväl genom förnuftiga huggningar, genom hvilka tillväxten ej oväsentligt kan ökas, som ock genom skogsodlingar, der sådana synas nyttiga och ekonomiska och mången gång alldeles nödvändiga.

Virkesafverkningarna å de allmänna skogarna inom länet hafva under femårsperioden enligt tabell L. omfattat inalles 222,868⁰¹ kubikmeter eller 44,573⁶ kubikmeter per år, hvaraf från Elfdalens revir 93,190 kubikmeter, från Karlstads revir 58,460¹⁶ och från Arvika revir 71,217⁸⁵ kubikmeter. Inom de olika skogarna omfattade afverkningarna följande virkesbelopp:

Från kronoparker och utarrenderade hemmans skogar	64,473 ¹¹ kubikmeter.
» ecklesiastika och allmänna inrättningars skogar	145,383 ⁹⁰ »
» bergverkskogor	13,011 ⁰⁰ »
Summa	222,868 ⁰¹ kubikmeter.

Dessa siffror motsvara en årlig afverkning af resp. 12,894⁶², 29,076⁷⁸ och 2,602²⁰ kubikmeter eller inalles 44,573⁶⁰ kubikmeter.

Om å de allmänna skogarna minst 10 % af hela utmarksarealen beräknas vara impediment, skulle den skogsproducerande marken derinom belöpa sig till cirka 55,215⁵¹ hektar. Den årliga afverkningsatsen härå eller 44,573⁶⁰ kubikmeter har sålunda varit 0⁸¹ kubikmeter per hektar, som i intet hänseende kan öfverstiga den tillväxt, som kan påräknas från dessa skogar, ehuru väl marken å till exempel den 6,248 hektar stora stomskogen Laggåsen är ganska oväxtlig, belastad med stora impediment (16 %) och mycket stenig, och en del af de nyinköpta kronoparkerna ej egde alla åldersklasserna inom skogen jemnt fördelade och delvis förut varit ganska hårdt afverkade. Då ju god skötsel förefinnes och skogsodlingar vidtagas å alla kalmarkerna, torde för framtiden dubbelt så stort afverkningsbelopp kunna påräknas inom kronoskogarna. De största virkesmassorna torde förefinnas å de stora ecklesiastika skogarna, hvaraf 15,512 hektar äro ställda under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, samt å kronoparkerna.

För de från allmänna skogarna inom länet under åren 1896—1900 influtna *skogsmedlen* redogöres i tabell M. Häraf

framgår, att under ofvan sagda tid inalles influtit 434,719⁶⁴ kronor, hvaraf 194,148²⁴ kronor från kronoparkerna och de utarrenderade kronohemmanen samt 240,571⁴⁰ kronor från de ecklesiastika skogarna. I medeltal hafva sålunda årligen influtit:

Från kronoparkerna m. m.	38,829 ⁶⁵ kronor.
» de ecklesiastika skogarna	48,114 ²⁸ »
Summa	86,943 ⁹³ kronor.

Från de skilda reviren hafva af skogsmedel under femårsperioden influtit:

Elfdals revir inalles	178,831 ⁶⁷ kronor och årligen	35,766 ³³ kronor.
Karlstads »	71,562 ¹⁹ »	14,312 ⁴⁴ »
Arvika »	184,325 ⁷⁸ »	36,865 ¹⁶ »
Summa	434,719 ⁶⁴ kronor och årligen	86,943 ⁹³ kronor.

De allmänna skogarna skötas i allmänhet efter fastställda hushållningsplaner, och den *skötsel och vård*, som med de skilda skogsförhållandena kunna vara förenliga och möjliga, komma dem i allmänhet till del. Å kronoparkerna och de större ecklesiastika boställes skogar, hvilka äro ställda under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, sker antingen viss bestämd årlig utstämpling af timmerträd, som i regeln försäljas å rot vid allmän auktion, eller ock uttages afverkningen deraf för flere år på en gång med motsvarande hvilotid. Beredningshyggen för återväxtens befrämjande eller rensningshuggningar af döda, döende, skadade eller i sin tillväxt starkt afstannade träd eller af fröträd, som förut kvarlemnats för den naturliga återväxtens uppspirande, verkställas allmänt. Likaledes afverkas mindre grantimmer eller s. k. granslan till pappersmasseberedning ej sällan, der dylikt virke, såsom mångenstädes är fallet, är efterfrågadt och betalas relativt väl. Deremot förekommer sällan försäljning af pitpropsvirke utan i sammanhang med totalafverkning. Försäljning af kolskog vare sig å rot stående eller bestående af toppar eller skadade träd efter timmerafverkning eger äfven rum. Stundom upphugges sådant virke i s. k. res före försäljningen. Försäljning af dylikt virke, då det är af större myckenhet, sker vanligen efter uppgift i länskungörelserna vid utlyst auktion, oftast i sammanhang med årets timmerutstämplingar från samma eller annan allmän skog. Mindre kvantiteter eller sådana, för hvilka ej vid auktionen afgifvits antagligt anbud, vanligen per långved (motsvarande omkring 1,650 kubikfot fast mått), säljas stundom med vederbörligt tillstånd under hand af revirförvaltaren. Äfven vidtagas å dessa skogar hjälpgallringar eller ljushuggningar inom skogsbestånden i ändamål att derigenom höja tillväxten. Vid afverkningarna kvarlemnas ofta efter revirförvaltarens bepröfvande lämpliga fröträd, eller ock sörjes för återväxt genom skogsodling, hvarvid skogsfrösädd såsom billigare verkställas i större utsträckning än plantering. Äfven afdikning af syrländ mark förekommer.

Den vård, som genom skogstjenstemännens försorg kommer de allmänna skogarna till del, finner sålunda Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vara ändamålsenlig och tillfredsställande, om än skogsskötseln å en del utarrenderade egendomar eller å vissa boställes skogar, hvilkas speciela vård ligger i arrendators eller innehafvares händer, i några fall torde kunna vara bättre.

Angående arealen af *enskildes skogar* inom skilda delar af länet hänvisas i hufvudsak till förut lemnade tabell I. Ut i denna ingå visserligen äfven de allmänna skogarnas ytvidd, hvilken dock, såsom förut uppgifvits, endast utgör 4.11 % af länets hela utmarksareal. De enskilda skogarna skulle sålunda omfatta 95.89 % af länets utmark. Då hela den inom densamma befintliga, till skogsbörd dugliga mark enligt tabell I skulle uppgå till 1,358,207 hektar eller 78 % af länets hela fastmark, så skulle de enskildes skogar omfatta här af inemot 1,303,000 hektar, enär den skogsproducerande arealen å de allmänna skogarna, såsom förut uppgifvits, ansetts upptaga omkring 55,215 hektar.

De skogrikaste trakterna inom länet förefinnas inom Elfdalen, der Uddeholms aktiebolags stora skogsdomäner till större delen äro belägna, Fernebo, Nordmarks och Jösse härad, alltså i länets östliga, norra och västra delar. De södra och mellersta delarna af länet äro i stort sedt mera uppodlade och i följd deraf samt af en riklig befolknings virkesbehof mindre skogrika och mera hårdt afverkade. Allenast undantagsvis torde emellertid husbehovsvirke saknas.

För den fasta berggrundens inom länets skilda delar petrogenetiska beskaffenhet och utsträckning, för de lösa jordarternas egenskaper och utbredning äfvensom för de båda vanliga barrträdsarternas, tallens och granens, till stor del af jordmånen beroende utbredning och fördelning inom de skilda större områdena samt slutligen äfven för deras undersökta tillväxt inom länet redogjordes ganska utförligt uti Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes senaste femårsberättelse, hvarför Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vågar hänvisa till densamma, då ju dessa allmänna faktorer ej kunna sägas hafva sedan dess undergått någon väsentligare förändring.

Uti samma femårsberättelse lemnades äfvenledes utredning öfver de större flottledernas inom länet belägenhet och utsträckning, och torde det därför kunna anses öfverflödigt att ånyo upprepa densamma. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vill dock i det följande lemna en redogörelse för de mängder af olika slags virke, som framfrottats uti flere af dem.

De enskilda skogarnas tillgodogörande inom länet sker hufvudsakligast medelst afverkning af sågtimmer, mestadels i och för export, granslanors nedhuggning och framforsling till trämassfabriker samt kolning för jernbrukens behof. Dessutom har beklagligt nog under den tid denna berättelse omfattar en högst betydligt ökad afverkning af grufstolpar (pitprops) egt rum i och för export, hufvudsakligast till England. Husbehovsvet, såväl hus- och byggnadstimmer samt brännved som gärdselvirke och stör, medtager äfven en stor del af den årliga skogstillväxten.

Att mera noggrant kunna uppgifva storleken af den årliga afverkningssatsen från länets samtliga enskilda skogar är för enadt med stor svårighet, då dels husbehovsvets kubikinnehåll ej kan utrönas och dels mycket virke går direkt till export utan att förädlas inom länet, liksom ock mycket virke, som afverkats inom Dalarna eller Norge, undergår förädling inom länet.

Då *sågverksrörelsen* bland de i det föregående nämnda sätt att förädla virke onekligen intager främsta rummet, lemnas i tabell N (sid. 20) en uppgift om det ganska stora sågningsmaterial, uppgående årligen till i medeltal inemot 3 millioner timmerstockar, som försågats vid länets uppgifna 161 olika sågar. I denna tabell har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande inregistrerat

äfven en del mindre sågar, som delvis kunna hafva varit endast husbehovssågar eller legosågar, men som dock förädlat virke, afverkad uti länets skogar, och därför ansetts böra medtagas, äfven om ej allt derstädes sågadt virke gått till utlandet, utan sålts till andra förädlingsverk, såsom hyflerier, eller användts till större industriella byggnadsföretag m. m. inom länet.

Af tabellen framgår, att medelförsågningen vid länets sågar för åren 1896—1900 utgjort 2,978,480 timmerstockar samt att minsta antalet, 2,564,722 stockar, gått igenom sågramarna år 1896, under det största antalet försågats år 1900, nämligen ej mindre än 3,646,071 timmerstockar. Ehuru det har sina stora svårigheter att uppgifva medelstockens groflek för detta stora sågningsmaterial, hyser dock Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den åsigten, att denna torde hafva uppgått till 20' x 8¹/₂", i synnerhet som 40 stycken af de större sågarna, hvarje med minst 20,000 timmers sågning och inalles med i medeltal per år 2,600,000 timmer, försågat timmer af ännu gröfre medeldimension. Då en dylik stock har ett kubikinnehåll af omkring 9 kubikfot och 61 % eller 5.5 kubikfot anses vara sågfallande, skulle af hela årssågningen erhållits omkring 100,000 Pet. standard. Här af torde omkring 25 % användts inom länet till byggnader och annat husbehof inom städerna eller vid de stora industricentra m. m. samt i öfrigt till försäljning i orterna. I och för export skulle sålunda återstå 75,000 Pet. standard sågadt virke, som vid förädlingsorten eller jernvägsstation inom länet eller vid Venershamn kunna anses egt ett värde af 92 kronor per Pet. standard eller inalles 6,900,000 kronor. Kommerskollegium uppgifver i sina berättelser tillverkningsvärdet i runda tal vid länets hufvudsakligen till export afsedda sågverk och hyflerier för åren 1896—1900 sålunda:

År 1896 vid 83 fabriker	5,542,000 kronor
» 1897 » 82 »	7,515,000 »
» 1898 » 81 »	7,199,000 »
» 1899 » 90 »	7,586,000 »
» 1900 » 101 »	9,569,000 »
Medeltal 87 fabriker	7,482,000 kronor,

hvilket värde i det närmaste sammanfaller med det ofvan för exportvirket beräknade.

Hela landets trävarurörelse hade att under femårsperioden glädja sig åt ett starkt uppsving, i det både efterfrågan på dess alster var liflig och prisen voro nästan i ständigt stigande. En följd här af var helt naturligt en ökad afverkning i skogarna. Hvad särskildt angår försågade trävaror, synes af de lemnade tabellerna, att såväl det från sågarna utfallande virkesmaterialet som de därför influtna medlen fortfarande ökas. Ett under femårsperioden särskildt anmärkningsvärdt och i förväg föga anadt förhållande inträffade, nämligen att efterfrågan och pris å de smärre virkesslagen, i synnerhet smalare bräder, väsentligt stego. En följd här af visade sig deri, att medan procenten af de inom länet utfallande plank och battens höll sig under de trenne första åren vid omkring 55 %, densamma plötsligt nedgick under år 1899 till 45 %, under det samtidigt afsättningen af ohyflade bräder steg med 8 % och hyflade med 5 %. Mot slutet af perioden föll dock prisen å granbräder. De enda land, dit en väsentlig minskning i utförseln kunde iakttagas, voro Norge i följd af mellanrikslagens upphäfvande och Kaplandet i följd af det der uppblossande kriget.

Tab. N.

Antal timmerstockar, som försåguts inom Vermlands län åren 1896—1900.

Sågens namn.	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Medeltal.	Sågens namn.	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Medeltal.
<i>Östersysslets fögderi.</i>							Edsvalla o. Torshy . . .	82,992	82,056	105,168	85,548	99,000	90,953
Billinge	950	1,100	1,050	910	1,190	1,040	Fryksta	110,089	114,841	80,993	97,471	98,132	100,305
Björneborg	1,425	31,479	—	1,637	2,069	7,922	Forshaga	97,284	94,173	43,292	33,770	81,633	70,030
Björkenäs	60,000	112,500	100,400	71,600	105,000	89,780	Grufön	—	—	6,000	12,000	14,400	10,800
Blaxmo	200	200	400	300	400	300	Gunnarsbytorp	—	—	—	—	11,760	11,760
Bosjön	4,314	7,855	3,059	2,647	3,634	4,302	Hannäs	99,611	86,795	84,518	68,316	68,236	81,501
Brattfors o. Storkärr	8,000	8,140	8,500	9,500	10,500	8,928	Hult	245,400	254,800	232,000	246,300	215,000	238,700
Drögsforsen	—	—	900	850	1,200	983	Karlstads ångsäg	91,600	95,500	129,024	153,200	368,320	167,529
Fogdhyttan	240	170	220	180	270	216	Klaratjärn	—	—	—	6,000	12,000	9,000
Hennickehammar	—	—	—	2,300	7,600	4,950	Lene	—	—	—	—	4,800	4,800
Håkanbol	3,600	7,056	1,776	6,720	7,476	5,326	Segmon (Liljedal)	2,856	—	3,503	2,958	16,260	6,394
Krontorp	5,069	6,501	5,802	6,045	5,882	5,860	Lillnor	15,804	15,720	14,556	15,288	17,340	15,742
Kungskögen	1,000	4,500	—	—	—	4,250	Malsjö	7,500	6,360	4,080	2,760	4,080	4,956
Lesjöfors	4,222	12,950	9,149	8,908	11,973	9,440	Munkfors	159,076	208,289	140,548	139,456	147,623	158,998
Molkom	4,800	5,000	5,000	4,500	5,000	4,860	Orrholmen	60,000	59,640	79,872	89,808	98,700	77,604
Niklasdam	—	—	—	—	6,000	6,000	Skoghall	90,400	79,819	83,718	63,678	91,503	81,823
Norra Råfverud	400	400	500	600	600	500	Skåre	24,362	33,458	123,359	78,409	156,806	83,279
Norum	1,320	1,680	1,164	1,778	1,044	1,457	Slottsbron	35,520	31,848	33,782	23,866	29,804	30,964
Näs	—	—	—	—	6,000	6,000	Sundholmen	—	—	—	—	53,199	53,199
Reparetorp	1,027	762	967	676	1,215	929	Valum	—	—	31,500	51,100	67,200	50,933
Rud	—	360	1,440	800	1,000	900	Välberg	24,000	24,500	42,369	32,550	28,551	30,394
Råglanda, A. Lindqvist	40	60	1,300	50	70	304	Summa (25 sägar)	1,546,706	1,588,975	1,647,605	1,529,868	2,009,763	1,664,583
Råglanda, J. Håkansson	—	—	—	9,600	8,450	9,025	<i>Fryksdals fögderi.</i>						
Rämen	45,437	42,484	3,167	3,715	4,315	19,824	Backstugan	774	2,659	2,736	250	1,000	1,484
Skattkärr	20,200	19,500	19,200	22,000	21,800	20,540	Bada	6,000	4,500	3,192	4,056	2,916	4,133
Storfors o. Gammelkroppa	28,572	52,824	17,259	12,696	12,250	24,720	Björkeholm	1,787	1,467	4,898	3,734	5,550	3,487
Stöpsjöhyttan	—	1,053	3,449	3,695	2,982	2,795	Ekeblads	—	—	—	94,750	120,000	107,375
Trefors	859	910	967	833	398	799	Gylleby	31,356	28,188	7,632	9,156	11,844	17,635
Torskebäckshyttan	50	1,513	70	78	272	403	Hånsjön	—	—	6,198	3,376	2,714	2,458
Årå-Säby	—	3,540	2,900	2,400	2,600	2,860	Korsbol	4,800	20,400	36,000	20,600	24,000	21,160
Öfre Qvarn, Vasögårda	12,287	13,171	7,979	10,237	13,568	11,448	Kristinefors o. Gustafsdal	60	139	71	68	101	88
Örenäs	1,200	1,700	960	1,000	1,800	1,332	Notnäs	57,200	66,000	79,200	66,000	66,000	66,880
Östanäs	—	—	9,200	11,800	7,800	9,600	Oleby	21,100	25,000	30,100	35,000	38,400	29,920
Summa (32 sägar)	208,212	340,468	207,078	197,455	254,358	241,514	Stöpafor	10,500	30,000	26,000	18,000	25,500	22,000
<i>Elfdals fögderi.</i>							Sundsvik	—	—	—	20,000	40,000	30,000
Ena	986	1,164	1,680	1,200	1,560	1,318	Svenneby	—	—	22,018	11,129	20,382	17,840
Femtån	—	—	5,360	9,600	16,210	10,400	Sågbacken	10,377	24,113	24,356	11,543	8,510	15,780
Föskefors	2,412	2,785	1,772	2,729	2,646	2,469	Viggafors	260	240	270	220	190	236
Grundfors	—	—	—	—	2,606	2,606	Summa (15 sägar)	144,214	202,706	242,671	297,873	367,107	250,914
Gustafsfors	1,140	1,668	1,860	2,100	2,135	1,781	<i>Södersysslets fögderi.</i>						
Hagfors	8,933	8,640	10,060	12,280	17,741	11,531	Brandebol o. Hällsbäck	11,100	16,200	16,019	13,050	13,122	13,828
Likenäs	—	—	—	—	1,450	1,450	Elofsbyn	629	710	1,147	491	337	663
Näckån	600	1,200	2,400	3,600	3,600	2,280	Emilsdal	6,480	9,120	4,200	10,880	42,720	14,680
Öfver-Berga	—	512	1,120	298	317	562	Gaperhult	9,000	10,000	12,000	8,000	12,000	10,200
Summa (9 sägar)	14,071	15,969	24,252	31,807	48,295	26,879	Glafrå	21,587	41,897	25,937	29,774	41,474	32,134
<i>Mellansysslets fögderi.</i>							Hillringsberg	68,618	130,986	131,141	123,505	124,644	115,779
Agnhammar	113,868	107,785	119,952	96,340	97,664	107,122	Hällsbäck	—	20,922	18,428	21,396	19,587	20,083
Bergholmen	144,018	143,088	129,000	124,836	87,780	125,750	Kyrkebol	1,200	800	1,000	700	900	920
Borgvik	88,698	78,327	76,803	51,134	82,300	75,452	Kolsäter	4,840	4,731	2,862	1,889	5,023	3,869
Dejefors	53,568	71,976	83,568	52,080	57,672	63,783	Lofferud	7,354	3,310	4,224	2,312	3,660	4,172

Tab. N. (Forts.)

Antal timmerstockar, som försågats inom Vermlands län åren 1896—1900.

Sågens namn.	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Medeltal.	Sågens namn.	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Medeltal.
Massvik	360	300	372	360	1,800	638	Skybergz	8,460	11,508	7,304	7,020	8,580	8,574
Sandana	300	1,000	—	3,000	6,000	2,575	Skällarbyn	8,900	10,350	18,800	10,350	12,300	12,140
Sefde	12,000	30,000	36,400	36,400	44,400	31,840	Slobyn	15,804	—	1,200	600	2,160	4,941
Sillingsfors	13,200	16,800	19,200	20,400	22,800	18,480	Södra Emterud	18,580	19,685	10,053	12,175	32,008	18,500
Sparrerud	7,613	8,545	7,644	6,366	4,985	7,031	Vestra Brevik	—	—	—	1,200	9,600	5,400
Svanholm	—	27,860	13,200	19,250	10,430	17,685	Summa (30 sägar)	376,052	395,060	336,605	353,467	400,292	372,475
Stömne	—	—	—	—	40,994	40,994	<i>Nordmarks fogderi.</i>						
Sölje	—	—	—	—	4,382	4,382	Amunderud	—	—	—	100	100	100
Terp	4,200	4,320	3,600	4,800	6,000	4,584	Bergerud	1,164	780	1,080	888	760	834
Ökne	27,600	24,000	20,400	30,000	36,000	27,600	Boda, J. Olsson	500	600	1,800	2,100	2,400	1,480
O. Hugnvik, N. Jansson	—	—	—	7,260	30,236	18,748	Boda, Ax. Olsson	320	340	636	1,210	1,300	761
Ö. Hugnvik, J. Hansson	8,500	10,500	8,000	4,000	4,000	7,000	Bön	1,300	1,100	1,000	1,200	1,500	1,220
Summa (22 sägar)	204,581	362,001	325,774	343,833	475,504	312,339	Dammen	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500
<i>Josse fogderi.</i>							Djurskog	1,086	1,291	794	534	452	831
Adolfsfors	8,000	8,000	9,000	9,000	8,000	8,400	Edsbäcken	1,500	1,000	265	230	220	643
Brunsborg	900	950	875	1,000	180	941	Holmerud (A. & J. Skalleborg)	360	300	400	225	450	347
Byn	—	—	—	4,000	6,000	5,000	Holmerud, J. Jonsson	1,440	1,440	1,400	1,500	1,460	1,440
Edane	—	6,000	9,600	9,800	16,800	10,550	Hängstadsfors	—	2,000	2,400	2,500	2,000	2,225
Edgrens	—	—	10,800	13,200	14,400	12,800	Högsäter	—	—	—	—	4,000	4,000
Elgå	22,757	3,492	2,990	6,720	6,944	8,581	Hån	480	293	268	102	52	289
Fjälla	—	—	—	10,000	12,000	11,000	Karlsfors	1,404	4,018	4,925	4,115	3,835	3,659
Fobyns	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400	Koppom	18,373	15,017	10,470	14,695	17,119	15,135
Fångnäs	195	450	320	714	212	378	Korsbyn	1,470	1,470	1,686	1,520	1,650	1,559
Gate	400	380	168	340	360	330	Pikstad	220	96	145	245	60	153
Jonsbol	500	550	800	750	600	640	Skillingsfors	6,408	1,104	—	1,320	—	2,944
Jössefors	42,000	42,000	36,216	26,256	35,160	36,326	Skönerud	2,144	3,600	3,480	3,066	2,760	3,010
Kjelkerud	3,600	4,049	1,688	689	654	2,136	Släppeskäret	—	10,148	5,820	6,370	12,706	8,761
Kronan	—	350	—	—	—	350	Sinolmark	765	390	570	456	600	556
Kroppstadsfors m. fl.	98,641	110,922	89,663	116,472	83,157	99,771	Snarkil	9,657	9,625	9,658	5,190	4,462	7,718
Lerboda	1,476	1,644	1,140	1,045	1,023	1,266	Stommen	200	215	260	120	175	194
Lerhol	6,118	4,633	4,625	2,433	2,113	3,984	Sucka	300	444	144	228	284	280
Morast	41,388	26,040	11,028	11,741	14,592	20,958	Sundeskogen	—	—	—	—	1,000	1,000
Mosagen	16,800	21,600	12,000	15,600	13,400	15,880	Töcksfors	20,295	28,859	30,818	11,694	23,767	23,087
Noreborg o. Åmol	48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	48,000	Årstad	—	540	528	588	485	535
Norra Emterud (Eda A. B.)	21,798	23,283	26,431	11,982	22,317	21,162	Åsby	—	—	3,452	5,873	5,655	4,993
Rackstad	1,200	12,000	6,000	5,400	5,100	5,940	Summa (28 sägar)	70,886	86,170	83,499	67,569	90,752	79,775
Rinnens	—	29,424	17,304	15,980	25,032	21,935	Summa för hela länet (161 sägar)	2,564,722	2,992,249	2,867,484	2,821,872	3,646,071	2,978,480
Sezerfors	8,135	8,259	8,200	8,600	9,200	8,477							
Sjövik	—	—	—	—	7,200	7,200							

Samma lifliga efterfrågan med höjda pris, som rönts beträffande sågade trävaror, var äfven att iakttaga rörande pappersmassa. Tabell O (sid. 22) redogör utförligt för tillverkningen häraf inom såväl träcellulosa- som träsliperifabrikerna inom Vermlands län under åren 1896—1900. Hvad sulfatfabrikerna beträffar, ökades deras produktion från 17,317 ton torr massa under år 1896 till 32,555 ton under år 1900. Sulfatfabrikerna inom länet höllo sig vid ungefär samma årliga tillverkningsmängd eller omkring 8,000 ton. De inom länet befintliga 30 sliperifabrikerna ökade sin tillverkning under femårsperioden med omkring 5,000 ton.

Medelprisen för alla tre slagen af pappersmassa stego med omkring 2 kronor per år och ton och kunna sägas per ton torr massa hafva varit omkring 125 kronor för sulfat, 120 kronor för sulfit och 70 kronor för slipmassa vid närmaste jernvägsstation inom länet.

Vermlands län intager i denna fabrikation ett framstående rum, och torde omkring 28 % af hela landets tillverkning falla på detta län. Årliga försäljningssumman torde hafva uppgått till minst 6,000,000 kronor eller till omkring 22 % och, om papper- och pappersfabrikerna medräknas, till 25 % af samtliga inom

länet befintliga fabrikers tillverkningsvärde. Sågarnas och hyffleriernas fabrikat uppgå äfvenledes till omkring 25 %, och hela trävarurörelsens tillverkningar till omkring 52 % af länets årliga hela tillverkningsvärde, som i medeltal under femårsperioden torde hafva uppgått till 29 å 30 millioner kronor.

Tabell O redogör äfven för den virkesmängd af hufvudsakligast granslan och bränsle, som åtgått vid länets hela pappersmasseberedning. I stort sedt torde man kunna säga, att till hvarje ton torr massa åtgår vid cellulosafabrikerna omkring 6 kubikmeter fast massa barkad granslan, något mera vid sulfatän vid sulfitmetoden, samt 3.5 kubikmeter till hvarje ton torr slipmassa. Vedbehovet till bränsle vid dylika fabriker torde ungefär vara 2.4 kubikmeter fast massa för hvarje ton sulfit-, 2.5 kubikmeter till sulfat- samt 1 å 1.5 kubikmeter till slipmassa förutom den bark, som faller vid den för fabrikationen nödvändiga och ytterst sorgfälliga barkningen. Brännvedsåtgången är naturligtvis mycket beroende på huruvida våt eller torr massa tillverkas, om massan vid samma bruk förädlas till papp eller papper och om bränslesurrogat, såsom torf eller till och med stenkol, delvis användas eller från närliggande sågverk affall tillföres verket, hvarför de ofvan lemnade siffror endast kunna betraktas som approximativa.

Priset å pappersgran, utkörd i form af slonor på eller invid de flottbara vattnen eller levererade vid jernvägsstation, steg under femårsperioden 1896—1900 från 12 öre per kubikfot fast mått vid dess början till 14 å 14.5 öre vid dess slut, utgörande sålunda 5.35 å 5.54 kronor per kubikmeter.

Afverkningen och exporten af *grufstolpar* eller s. k. pitprops hafva liksom annan virkesomsättning varit betydligt större under senare hälften af 1890-talet än under den förra. Priset per kubikfot fast mått af dylikt virke fluktuerade äfven å de flottbara vattnen eller vid jernvägsstation efter för utlandet gällande pris. Sålunda betaltes på Klarelfven år 1891 endast 10 å 11 öre per kubikfot, men under åren 1899 och 1900 ända till 14 öre per kubikfot. Under vintern 1900—1901 blef dock efterfrågan på grufstolpar mindre, och priset föll i väsentlig grad.

Inom länet har under femårsperioden 1896—1900 afverkningen af grufstolpar eller pitprops varit större än någonsin, och särskildt efter Klarelfven, der detta virkeslag under föregående perioder varit relativt mindre representeradt bland flottgodset än i länets vestligare delar, tog afverkningen af pitprops mot slutet af perioden rent af oroväckande dimensioner. Under vintern 1900—1901 hejdades dock afverkningen äfven här i följd af prisfall.

För Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har det icke varit möjligt att kunna lemna någon mera speciel redogörelse för hela afverkningsmassan af pitprops, till en del af skäl att den ej till vederbörande flottningsbestyrelser uppgifves, utan går under flottningen tillsammans med pappersved, och är flottningsafgälden i många fall lika för dessa båda virkeslag, men torde man dock af de uppgifter om *flottgodset* i de skilda vattendragen under femårsperioden, som Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande infordrat från flottningsbestyrelserna och sammanfört uti *tabell P* (sid. 24), kunna bilda sig en någorlunda tillförlitlig uppfattning om pitpropsafverkningens omfång inom skilda delar af länet. De uti sagda tabell upptagna kubikinhåll (kfm.) fast mått såväl för pitprops som för annat uppgifvet flottgodset kunna dock icke betraktas annat än som i hög grad approximativa,

ehuru de i hufvudsak äro grundade på flottningsbestyrelsernas beräkningar och uppgifter.

Angående *skötseln och vården af enskildes skogar* inom länet har ingen väsentligare förändring inträdt under femårsperioden, hvarför Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande anser sig kunna i hufvudsak återropa den mera utförliga skildring deraf, som lemnats i de tre närmast förut afgifna femårsberättelserna, hvori framhållits, att en stor del af aktiebolagens och de större enskilda egendomarnes skogar skötas forstmässigt på ett praktiskt och ekonomiskt sätt. Utan tvifvel torde man kunna säga, att bland de större mera skogrika länen Vermlands län intager ett framstående rum beträffande både det tidigare införandet och utsträckning af skogsskötsel och skogsodling. De under femårsperioden rådande goda virkeskonjunkturerna hafva visserligen äfven gjort sig känbara för länets större enskilda skogar, i det egarne helt naturligt genom en något ökad afverkning sökt tillgodogöra sig desamma, men säkerligen nedsattes afverkningen der, då sämre trävarutider inträda, hvilka redan kännas vara i annalkande.

De mindre skogsegarnes skogar skötas visserligen icke lika forstmässigt som de störres, men insigt om deras stora värde är allmänt känd, och befolkningen börjar få klart för sig den ekonomiska fördel, som en säker skogsafsättning innebär för hemmansegare. I följd af den lifliga efterfrågan å nästan alla slag af virke och höga pris derå hafva dock afverkningarna å dessa skogar varit under femårsperioden mycket starka, och betydliga skogsmedelssummor hafva influtit. Den mycket stora, ja man vore nästan frestad säga osunda konkurrens, som under de senare åren egt rum mellan virkesuppköpare, har framkallat eftergifter i sjelfva intumningssättet af virke, som i viss mån kunna anses framkalla demoralisation hos befolkningen. Dessa eftergifter bestå deri, att virkesförsäljarna tillåtas att lemna en rand af bark kvar å det eljest barkade timret just vid de ställen, der inmärkning och intumning kontraktse enligt skola ega rum, vidare uti att sågtimren eller annat försäljningsbart virke läggas så, att intummarne blifva nödsakade att verkställa inmätningen på virkets bredaste sida, samt slutligen uti att vid intumningen stockens diameter höjes $\frac{1}{2}$ verktum eller mera utöfver den verkliga. I följd häraf mottager virkesköparen vid sågen ett timmerparti, hvars medeldiameter är omkring 1 tum lägre än det, för hvilket han erlagt betalning. Dessa oförsvarliga eftergifter, hvilka ej alltid lära vara af köparen kända, anses uppkomma derigenom, att virkesköparnes ombud erhålla arvode i form af viss provision å de inmärkta partiernas storlek. En ändring uti detta numera ganska allmänt antagna intumningssätt är i hög grad behöflig.

De goda tiderna för afsättning af skogsalster hafva dock äfven haft sin ljusa sida. Ökad insigt om skogarnas värde har framkallat ett stegradt intresse för deras skötsel i allmänhet och särskildt för skogsodling. Denna tidens strömning har af länets landsting och hushållningssällskap med framsynthet beaktats, och dessa myndigheter ökade redan år 1899 sina årliga anslag till skogsodlingens befrämjande inom länet från 750 till 900 kronor, hälften af hvardera myndigheten. För år 1900 har sagda anslag ökats till den ganska betydliga summan af 4,000 kronor. Uti Hushållningssällskapets årsberättelse för år 1899 säges derom följande: »Ehuru sålunda anslagen för år 1899 ökats mot föregående år med 300 kronor, hafva desamma visat sig

Tab. P.

Virkesflottning uti reglerade vattendrag inom Vermlands län åren 1896—1900.

Vattendrag.	Mått.	S å g t i m m e r .					P a p p e r s g r a n .					P i t p r o p s .				
		1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.
<i>Alsterselfvens:</i>																
Gapern	stycken	5,136	22,956	18,636	9,288	21,600	—	—	—	—	—	15,900	23,800	20,285	7,714	42,571
	kub.-meter	1,593	6,817	5,534	2,758	6,415	—	—	—	—	—	1,693	2,617	2,186	831	4,589
Alsterselfven	stycken	8,400	25,000	30,000	35,000	—	2,000	4,000	5,000	6,000	—	6,000	27,000	26,000	27,000	—
	kub.-meter	1,900	5,600	7,000	7,400	—	200	400	500	600	—	700	3,200	3,000	3,200	—
<i>Klarelsvens:</i>																
	stycken	1,033,955	1,234,713	1,166,011	1,093,266	1,198,364	490,018	663,120	871,665	935,540	896,000	35,000	120,000	131,000	273,000	318,000
	kub.-meter	341,200	407,500	384,500	360,800	395,500	75,438	115,738	158,115	168,940	197,400	5,600	19,200	20,960	43,680	63,600
<i>Frykenrattens:</i>																
Ljusnan	stycken	103,224	110,676	94,080	111,804	113,100	7,236	16,080	23,748	19,296	16,548	13,104	61,536	23,928	47,736	96,924
	kub.-meter	25,806	27,669	23,520	27,951	28,275	1,206	2,680	3,958	3,216	2,758	1,638	7,692	2,991	5,967	12,115
Torsbyelfven	stycken	93,324	113,268	165,780	88,152	175,764	43,368	42,312	27,372	36,204	68,820	11,220	26,052	13,380	41,496	23,988
	kub.-meter	23,330	28,317	41,445	22,038	43,941	7,228	7,052	4,562	6,034	11,470	1,402	3,256	1,672	5,187	2,998
Badaelfven	stycken	600	700	600	800	1,200	1,000	1,500	1,500	2,000	3,000	1,200	1,600	1,200	1,800	—
	kub.-meter	200	230	200	360	400	100	150	150	200	300	150	180	150	200	—
Björkån ¹⁾	stycken	84,000	22,912	12,444	20,712	17,852	86,000	22,000	10,000	20,000	20,000	80,000	22,000	10,000	19,000	20,000
	kub.-meter	21,000	6,000	3,200	5,200	4,500	9,000	2,800	1,200	2,300	2,300	8,000	2,200	1,000	1,900	2,000
Rottna elf	stycken	47,796	89,568	46,668	64,536	80,604	122,172	104,280	92,976	98,172	99,756	87,792	97,548	28,340	43,452	45,000
	kub.-meter	11,950	22,442	11,667	13,632	20,166	15,100	13,000	11,500	12,000	12,100	8,700	9,300	2,800	4,300	4,400
Norselfven	stycken	108,000	110,400	140,400	121,200	134,400	20,400	22,800	24,000	24,000	24,000	36,000	50,400	151,200	123,600	230,400
	kub.-meter	27,000	27,600	35,100	30,300	36,600	3,400	3,800	4,000	4,000	4,000	3,000	4,200	12,600	10,300	19,200
<i>Vermelns:</i>																
Storudselfven	stycken	12,648	7,392	5,100	5,892	18,600	15,000	5,300	5,400	6,500	12,870	11,000	15,000	3,480	900	10,740
	kub.-meter	3,200	2,100	1,400	1,500	4,600	950	280	290	340	590	550	700	200	80	530
Brunnsbergselfven	stycken	22,272	26,418	25,452	16,146	26,010	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	kub.-meter	4,009	4,755	4,581	2,906	4,682	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Glafsffjordens:</i>																
Vrångselfven	stycken	36,432	1,524	1,620	5,040	3,948	26,298	11,340	2,839	25,704	10,800	—	—	—	—	—
	kub.-meter	5,585	249	251	696	611	1,480	592	150	1,400	585	—	—	—	—	—
Skillingemark } Nysockensjön	stycken	173,014	181,939	157,133	188,167	156,276	150,000	180,000	180,000	160,000	180,000	—	—	—	—	—
Utgårdssjön }	kub.-meter	43,000	45,400	39,200	47,000	39,000	15,846	18,384	18,246	15,864	17,819	—	—	—	—	—
Jössforsen	stycken	42,000	42,000	30,000	20,000	30,000	125,000	150,000	150,000	68,700	225,000	—	—	—	—	—
	kub.-meter	10,500	10,500	7,500	5,000	7,500	15,000	18,000	18,000	8,244	27,000	—	—	—	—	—
Elgån	stycken	26,450	45,695	62,220	57,711	72,055	36,460	74,200	92,492	71,240	81,940	—	—	—	—	—
	kub.-meter	5,290	9,139	12,444	11,542	14,411	4,500	9,000	11,300	8,900	10,000	—	—	—	—	—
Yxsjöelfven-Guån	stycken	33,336	34,908	30,756	35,724	36,048	10,138	10,956	9,544	10,166	17,533	—	—	—	—	—
	kub.-meter	6,000	6,303	5,536	6,430	6,488	1,520	1,643	1,432	1,525	2,630	—	—	—	—	—
Borlinghultselfven	stycken	5,460	3,396	4,152	852	2,328	2,307	2,940	1,220	291	636	—	—	—	—	—
	kub.-meter	982	611	747	153	419	346	440	183	44	96	—	—	—	—	—
Söljeelfven	stycken	900	6,240	3,576	1,200	16,416	16,700	13,830	2,160	7,930	20,820	—	—	—	—	—
	kub.-meter	280	2,000	1,100	375	4,000	1,670	1,383	216	793	2,082	—	—	—	—	—
Stömneelfven	stycken	2,832	3,100	4,104	2,868	15,144	8,700	4,600	4,370	5,777	4,160	—	—	—	—	—
	kub.-meter	500	550	700	520	2,500	870	460	437	577	416	—	—	—	—	—
Gillbergselfven = Lillelfven	stycken	9,924	25,008	24,660	31,140	49,728	7,116	134,791	152,812	113,513	188,825	42,600	83,974	91,533	103,381	118,112
	kub.-meter	1,579	3,980	3,925	4,956	7,915	165	3,142	3,562	2,646	4,262	893	1,761	1,919	2,168	2,477
<i>Siljövärnas:</i>																
Åsbyelfven	stycken	9,033	10,235	15,305	14,017	11,475	8,455	9,035	10,418	14,873	23,210	1,355	2,984	592	1,597	5,094
	kub.-meter	1,891	2,565	4,005	3,825	3,003	2,100	2,260	2,600	3,700	5,800	150	330	75	165	410
Sandsselfven	stycken	30,082	15,619	23,462	18,628	23,602	66,312	27,672	21,884	14,835	18,568	21,023	5,457	7,047	7,607	5,690
	kub.-meter	8,660	4,496	6,754	5,824	7,412	16,578	8,918	5,471	3,700	4,642	1,866	438	465	542	398

¹⁾ Uppgifterna ytterst approximativa, enär af flottningsstyrelsen allt flottgods af olika slag för hvarje år upptagits i en gemensam summa utan angifvande af kubik-innehållet.

Tab. P. (Forts.)

Virkesflottning uti reglerade vattendrag inom Vermlands län åren 1896—1900.

Vattendrag.	Mått.	S å g t i m m e r.					P a p p e r s g r a n .					P i t p r o p s .				
		1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.
Jernsjön	stycken	44,782	31,330	45,051	28,912	38,348	116,172	94,824	81,032	63,176	90,588	23,778	8,955	8,940	10,004	13,966
	kub.-meter	15,550	10,570	15,350	8,630	14,130	18,580	14,840	10,210	8,760	12,190	2,165	1,115	730	1,060	1,170
Silbodalselven	stycken	4,293	14,603	5,991	6,447	5,994	2,525	9,198	5,673	2,412	1,876	725	1,456	1,395	2,027	185
	kub.-meter	1,865	6,350	2,605	2,800	2,605	630	2,300	1,420	600	470	80	160	155	225	20
<i>Foxen-Lelången:</i>																
Blomsjön	stycken	13,093	9,608	4,628	3,540	6,431	7,010	5,960	6,000	4,840	6,760	6,300	9,000	4,185	5,490	17,055
	kub.-meter	5,695	4,175	2,010	1,540	2,795	1,760	1,490	1,500	1,210	1,690	700	1,000	465	610	1,895
Olerudsjön	stycken	4,923	6,192	1,255	1,570	2,968	2,160	3,480	1,200	1,760	2,760	1,215	1,215	1,800	2,115	6,165
	kub.-meter	2,140	2,690	545	680	1,275	540	870	300	440	690	135	135	200	235	685
Lillbergselfven (1:a distr.)	stycken	—	8,137	5,297	7,200	13,777	—	3,584	8,448	5,384	21,512	—	1,581	644	671	1,567
	kub.-meter	—	2,491	1,548	2,022	3,320	—	896	2,112	1,346	5,378	—	127	84	87	202
Karlanda-Holmedalselven .	stycken	29,478	40,168	34,428	19,553	22,354	27,791	27,193	38,804	29,828	42,418	8,102	31,692	27,739	21,900	37,026
	kub.-meter	12,500	17,500	14,500	8,500	9,500	7,000	7,000	9,500	7,500	10,500	1,000	3,500	2,500	2,000	3,500
Töckforselven	stycken	79,749	139,380	119,726	110,679	133,480	64,257	85,603	79,433	85,423	129,352	16,757	87,749	83,578	99,869	176,400
	kub.-meter	33,500	60,000	50,000	46,000	80,000	16,000	21,500	20,000	21,500	30,000	2,500	9,500	9,500	10,000	18,000
Sammandrag.																
Ungefärligt kubikinnehåll																
Alsterselvrens	kub.-meter.	3,500	12,400	12,500	10,200	6,400	200	400	500	600	—	2,400	5,800	5,200	4,000	4,600
Klarelvrens	»	341,200	407,500	384,500	360,800	395,500	75,400	115,700	158,100	169,000	197,400	5,600	19,200	20,960	43,680	63,600
Frykenvattnens	»	109,286	112,258	115,132	99,481	133,882	36,034	29,482	25,370	27,750	32,928	22,890	26,828	21,213	27,854	40,713
Vermelns	»	7,200	6,900	6,000	4,406	9,300	950	280	290	340	590	550	700	200	80	530
Glafsjordens	»	73,700	78,700	71,400	76,700	82,800	41,400	53,000	53,500	40,000	64,900	893	1,761	1,919	2,168	2,477
Silsjöarnas	»	28,000	24,000	28,700	21,100	27,150	37,900	28,300	19,700	16,800	23,100	4,300	2,040	1,420	1,992	2,000
Foxen-Lelångens	»	53,800	86,900	68,600	58,700	96,900	25,300	31,800	33,400	32,000	48,300	4,330	14,260	12,750	12,930	24,280
Summa kubikmeter	—	616,686	728,658	686,832	631,387	751,932	217,184	258,962	290,860	286,490	367,218	40,963	70,589	63,662	92,704	138,200

otillräckliga, hvilket förhållande otvetydigt angifver ett stegradt intresse för skogsodling. Detta intresse har äfven på annat sätt tagit sig uttryck, i det länets landsting och hushållningssällskap ökat sina respektive anslag till 2,000 kronor, eller tillsammans 4,000 kronor. Detta belopp jemte det statsunderstöd, som på grund häraf kan förväntas, utgöra så kraftiga medel för skogsodlingens befrämjande, att förvaltningsutskottet hyser de bästa förhoppningar om en kraftig och betydande utveckling å detta område.»

Hushållningssällskapets här nedan lemnade uppgift om de *skogsodlingar*, som genom dess försorg egt rum å enskildes marker, jäfvar ej heller denna åsigt. Plantering af skogsplanter eller sådd af skogsfrö samt utgifterna eller anslagen dertill uppgifvas af Hushållningssällskapet sålunda:

	År	År	År	År	År
	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.
Statens anslag kronor	750	750	750	900	3,044
Landstingets anslag »	375	375	375	450	2,000
Hushållningssällskapets anslag »	375	375	375	450	1) 2,000
Summa kronor	1,500	1,500	1,500	1,800	7,044
Härför skogodlad areal . . . hektar	307.56	204.5	222.5	284.5	516.6

1) Hushållningssällskapet har under år 1900 i och för skogsodlingarnas rätta utförande inköpt och utdelat till skolor och enskilda skogsegare 2,000 exemplar af skogschefen å Uddeholm, doktor F. Lovéns utgifna »Råd vid skogsodling af barrträd».

Dessutom hafva i och för skogsingenjörns verksamhet inom länet följande medel under femårsperioden anslagits:

	År	År	År	År	År
	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.
Landstingets anslag kronor	250	250	250	250	250
Hushållningssällskapets anslag »	250	250	250	250	250
Summa kronor	500	500	500	500	500
Antal förrättningsdagar	90	89	95	19	12

För att bibringa befolkningen bättre kunskap i kolningens praktiska och rätta utförande har en utaf Jernkontorets båda *kolareskolor* under femårsperiodens alla år varit förlagd i olika delar af länet.

Sedan den af statsmedel understödda, för Vermlands och Örebro län gemensamma enskilda *skogsskola* vid Presterud inom länet för några år sedan genom indraget statsanslag upphörde med sin verksamhet, har år efter år svårigheten att erhålla nödig förberedande undervisning för blifvande skogvaktare gjort sig alltmera känbar. En hos Jernkontoret från länet ingången ansökan om anslag till upprättandet och underhållet af en ny dylik skola hade till följd att Bruks societeten år 1900 beslöt att anslå årligen under tvenne år, räknadt från den 1 november 1900, 3,000 kronor, under förutsättning att återstående erforder-

liga beloppet — 3,000 kronor — kunde erhållas från Vermlands och Örebro läns landsting och hushållningssällskap. Nämnade myndigheter hafva sedermera beviljat dessa medel, men skolans verksamhet har ej kunnat börja förr än år 1901.

Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vill slutligen i likhet med hvad i flere föregående femårsberättelser varit fallet, lemna en redogörelse för den omfattande skogshandtering, som egt rum vid länets största enskilda skogskomplex, tillhörigt *Uddeholms aktiebolag*.

På anmodan har nämnda bolag till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande öfversändt följande *tabeller Q, R, S, T och U* häröfver.

C) Bergs- och brukshandtering. I *tabell V* (sid. 27) lemnas en summarisk öfversigt af bergshandterings resultat under perioden.

Uppsvinget i jernhandteringen med stigande priser och större lätthet att afsätta de framställda produkterna har fortfarit under

hela den nu ifrågavarande perioden. Sålunda har det angifna medelvärdet per ton *jernmalm* vid grufvorna ökat från 8⁴⁵ kronor under år 1896 till 10⁸⁵ kronor år 1900 (*tabell X*, sid. 28).

Fördelaktigare konjunkturen inom bergshandteringen medföra alltid en stegrad spekulation i malmfyndigheter, hvilket återigen gifver anledning till uttagande af ett större antal *mutsedlar*. De utfärdade *mutsedlarna*, *tabell Y* (sid. 29), inom Vermlands län å såväl *jernmalm* som andra malmer inskränkte sig år 1896 till 37, men steg under de följande åren och uppgick år 1900 till 120. De tilldelade utmälen inom länet utgjorde under de fem åren respektive 1, 2, 4, 9 och 7 eller tillsammans 23, deraf 13 för jernmalmsfyndigheter och 10 för andra malmer. För *arbetskyldighetens fullgörande vid utmälen* inom länet redogöres i *tabell Z* (sid. 29).

Någon ny *masugn* har under perioden icke tillkommit, och af de vid dess början befintliga och i brukbart skick varande hafva Sunnemo och Svartå masugnar ej under någon del af tiden varit i verksamhet. En af de två masugnarna vid Björneborg

Tab. Q. *Uddeholms aktiebolags hela afverkning å egna skogar inom Vermland åren 1896—1900.*

År	Afverkning af växande skog i kubikmeter fast mått.									Torrt virke.	
	Såg- och byggnadstimmer.		Pappersgran.		Telegrafstolpar, sliprar, slånor.	Brännved.	Kolved.	Diverse.	Summa råvirke.	Stubbar.	
	Stycken.	Kbm.	Stycken.	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kastar.	Kbm.
1896	196,787	67,373	153,081	18,369	3,123	86,493	199,972	10,442	385,772	37,678	50,112
1897	196,057	67,355	146,519	17,582	3,429	105,392	178,945	6,581	379,284	36,251	48,214
1898	144,151	49,025	125,885	15,107	3,642	104,839	163,240	8,288	344,141	35,410	47,096
1899	142,551	48,461	179,152	20,767	3,546	119,688	155,763	6,946	355,171	26,914	35,941
1900	135,448	46,118	155,964	18,252	2,817	100,253	153,127	6,846	327,413	44,070	58,613
Summa	814,994	278,332	760,601	90,077	16,557	516,665	851,047	39,103	1,791,781	180,323	239,976
Medeltal	162,999	55,667	152,120	18,015	3,311	103,333	170,209	7,821	358,356	36,065	47,995
%	—	15.53	—	5.03	0.92	28.84	47.50	2.18	1)100	—	2)11.81

1) Af hela afverkningen 88.19%. — 2) Af hela afverkningen.

Tab. R. *Uddeholms aktiebolags afverkning af sågtimmer å egna skogar i Vermland åren 1896—1900.*

År.	Sågtimmer.	Summa längdfot.	Summa diametertum i topp.	Medelstockens dimensioner i engelskt mått.		Gran, procent.
				Fot.	Tum.	
1896	141,702	3,106,896	1,353,657	21.14	9.30	26.02
1897	1)215,640	4,657,030	2,022,184	21.04	9.14	22.12
1898	123,185	2,684,013	1,174,323	21.23	9.28	29.05
1899	109,953	2,376,069	1,030,493	21.05	9.13	37.14
1900	1)137,099	2,843,697	1,300,024	20.20	9.23	33.95
Summa	727,579	15,667,735	6,880,681	—	—	—
Medeltal	145,516	3,133,547	1,376,136	20.97	9.22	28.55

Tab. S. *Uddeholms aktiebolags köptimmer inom Vermland åren 1896—1900.*

År.	Sågtimmer.	Summa längdfot.	Summa diametertum i topp.	Medelstockens dimensioner i engelskt mått.		Gran, procent.
				Fot.	Tum.	
1896	92,638	2,072,527	897,901	21.79	9.44	31.84
1897	76,710	1,696,591	723,284	21.55	9.19	30.26
1898	49,623	1,094,651	469,818	21.49	9.23	36.95
1899	73,608	1,597,070	684,709	21.14	9.06	51.79
1900	106,474	2,168,586	992,067	19.85	9.08	48.30
Summa	399,053	8,629,425	3,767,779	—	—	—
Medeltal	79,811	1,725,885	753,556	21.06	9.20	40.24

1) Att detta antal öfverstiger antalet såg- och byggnadstimmer för året enligt tab. Q, beror på att i senare fallet räknats kalenderår och i förra fallet driftings(vinter-)år.

har hvilat ett år, de vid Brattfors och Gammelkroppa i två år samt de vid Elfsjöhyttan och Råmen under de fyra sista åren af femårsperioden.

Hela tackjernsproduktionen och från masugnarna direkt framställt gjutgods, tabell A (sid. 30), som år 1896 utgjorde

54,926 ton till angifvet medelvärde af 59⁰¹ kronor per ton, be- löpte sig år 1900 till 55,154 ton à 94⁹⁹ kronor.

Vid masugnarna förbrukadt träkol framgår af tabell A (sid. 31).

Mängden gjutgods, framställt efter tackjerns omsmältning, upptages i tabell Ö (sid. 31).

Tillverkningen af smältstycken, råskenor, bessemer- och martingötmjäll, skrotadt gjutgods af smidbart jern och stål samt blåsstål eller oräckt brännstål har enligt tabell Aa (sid. 32) ökats från 47,622 ton år 1896 till 55,108 ton år 1900, under det att angifna värdet i medeltal stigit från 107²⁶ kronor till 142⁶⁸ kronor per ton. Under hela perioden utgjorde tillverknin- gen 259,072¹⁰⁸ ton till ett värde af 30,890,739 kronor 54 öre. Antal begagnade verk och ugnar för beredande af smidbart jern och stål framgår af tabell Bb (sid. 33).

En jämförelsevis något större ökning har egt rum beträffande mängden af stång-, fason- och finjern samt andra grüfre tillverkningar af smidesjern och stål (tabell Cc, sid. 33), nämligen från 38,149 ton år 1896 till 46,007 ton år 1900 och till angifna medelvärden per ton af respektive 145⁷⁴ samt 194³⁸ kronor.

Den jämförelsevis största ökningen belöper sig dock på jern- och stålmanufaktur-tillverkningen, tabell Dd (sid. 33). År 1896 var denna nämligen 6,946 ton till angifvet värde af 2,144,836 kronor och uppgick år 1900 till 10,334 ton med ett värde af 4,556,160 kronor. I tabell Ee (sid. 34) finnes närmare angifven beskaffenheten af jern- och stålmanufaktur-effekterna.

Beträffande de vid grufvorna och bruksrörelsen använda motorerna, tabell Ff (sid. 35), har vattenhjulens och turbinernas antal ökats från 216 till 224, under det att deras sammanlagda effekt stigit från 10,461 till 12,013 hästkrafter. Ångmaskin- kraften, som för bergshandlingen inom länet eger en jämförelse- vis obetydlig användning, har dock något ökats. Sälunda utgjorde år 1896 ångmaskinernas antal 8 med sammanlagdt 176 häst- krafter, och år 1900 var antalet 12 med 236 hästkrafter.

I och vid grufvorna har, enligt tabell Gg (sid. 35), ökning af arbetarnes antal egt rum först under periodens sista år, under det att användningen i arbete dels af qvinnor, dels af män och qvinnor under 18 år under hela femårsperioden undergått endast obetydliga ändringar. Vid jernverkstäderna utgjorde arbetare-

Tab. T. Uddeholms aktiebolags kolningar åren 1896—1900.

År.	Antal milor.	Kolvedens kubik- innehåll i löst mått. Kbm.	Erhållna kol. Hekto- liter.	Ved- åt- gång per hekto- liter kol. Kbm.	Kostnad i sin helhet.			Kostnad	
					Kol- ningen. Kronor.	Fors- lingen. Kronor.	Summa. Kronor.	per hekto- liter. Öre.	per stor- stig å 40 hl. Kr.
1896	1,852	339,803	1,607,556	0.211	174,629	109,032	283,661	17.65	7.06
1897	2,024	409,793	1,886,330	0.217	204,549	131,163	335,712	17.80	7.12
1898	1,774	332,906	1,534,380	0.217	166,753	97,283	264,036	17.21	6.88
1899	1,597	316,510	1,404,527	0.225	174,419	109,859	284,278	20.24	8.10
1900	1,600	310,752	1,465,880	0.212	176,189	125,698	301,887	20.60	8.24
Summa	8,847	1,709,764	7,898,673	—	896,539	573,035	1,469,574	—	—
Medeltal	1,769	341,953	1,579,735	0.216	179,308	114,607	293,915	18.61	7.44

Tab. U. Uddeholms aktiebolags skogsodlingar åren 1896—1900.

År.	Besädd areal. Hektar.	Fröutsäde.			Kostnad.			Kost- nad per hektar. Kr.	Fröät- gång per hektar. Kg.
		Tall. Kg.	Gran. Kg.	Sum- ma. Kg.	Sänings- arbetet. Kronor.	Fröet. Kronor.	Summa. Kronor.		
1896	1,905	581	1,024	1,605	5,326	6,788	12,114	6.36	0.84
1897	2,040	829	783	1,612	5,771	9,109	14,880	7.29	0.79
1898	1,257	440	608	1,048	3,980	5,019	8,999	7.16	0.83
1899	1,381	563	631	1,194	5,247	6,119	11,366	8.23	0.86
1900	1,387	557	609	1,166	5,774	7,336	13,110	9.45	0.84
Summa	7,970	2,970	3,655	6,625	26,098	34,371	60,469	—	—
Medeltal	1,594	594	731	1,325	5,220	6,874	12,094	7.59	0.83

Tab. V.

Bergshandlingen i Vermlands län åren 1896—1900.

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Åren 1896—1900.	Åren 1891—1895.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton i medeltal.	
<i>Malmbrytning:</i>							
Jernmalm	78,772.2	84,225.15	80,131.9	75,865.8	72,853.7	78,369.75	85,460.37
Manganmalm	1,564	2,368	1,944	2,245	2,192	2,062.60	1,934.00
Kopparmalm	—	—	794	527	—	264.20	296.80
<i>Tillverkning af:</i>							
Tackjern	54,925.759	58,257.999	56,278.309	54,632.773	55,153.974	55,849.763	55,664.963
Gjutgods, framställt efter tackjerns omsmältning	1,738.893	2,080.298	1,871.067	2,093.967	2,175.203	1,991.886	1,461.112
Smältstycken, råskenor och göt m. fl. mellanprodukter ¹⁾	47,621.878	50,539.308	50,062.162	55,741.085	55,107.675	51,814.422	47,282.890
Stång-, fason- och finjern samt -stål ²⁾	38,148.716	36,538.725	37,081.186	44,881.269	46,007.278	40,531.435	37,687.038
Manufakturerna vid jern- och stålverken	6,946.351	7,257.388	9,307.446	11,064.529	10,334.394	8,982.022	5,885.828

¹⁾ Här ingå äfven skrotadt gjutgods af smidbart jern och stål samt oräckt brännstål. — ²⁾ Här ingå äfven andra grüfre tillverkningar af smidesjern och stål.

stocken år 1896 3,086 män, deraf 245 under 18 år, och 120 kvinnor, deraf 20 under 18 år, samt år 1900 3,404 män, hvaraf 426 under 18 år, och 116 kvinnor, hvaraf 72 under 18 år. Hela arbetsstyrkan vid bergshandteringen i dess helhet inom länet belöpte sig år 1900 till 4,085 män, hvaraf 466 under 18 år, och 156 kvinnor, hvaraf 78 under 18 år.

Vid bergshandteringen i dess helhet hafva enligt *tabell Hh* (sid. 35) under femårsperioden timat 14 *olycksfall* med dödlig utgång och 560 olycksfall sådana, att deraf uppstått oförmåga till arbete under minst 14 dagar.

För bevillning *uppskattad inkomst* af grufvornas och jernverkens drift framgår af *tabellerna Ii och Kk* (sid. 35).

Tab. X.

Jernmalmsuppföringen i Vermlands län åren 1896—1900.

	År 1896.			År 1897.			År 1898.			År 1899.			År 1900.		
	An- tal gruf- vor.	Erhållen skrädd malm.		An- tal gruf- vor.	Erhållen skrädd malm.		An- tal gruf- vor.	Erhållen skrädd malm.		An- tal gruf- vor.	Erhållen skrädd malm.		An- tal gruf- vor.	Erhållen skrädd malm.	
		Ton.	Värde. Kronor.		Ton.	Värde. Kronor.		Ton.	Värde. Kronor.		Ton.	Värde. Kronor.		Ton.	Värde. Kronor.
<i>Fernebo socken:</i>															
Persbergs- och Yngs- hyttefältet	9	27,099·5	275,000	10	28,114·5	275,000	13	29,062·0	280,000	14	28,104·0	300,000	12	28,346·5	300,000
Bolandsgrufvan	1	2,474·0	19,989	1	3,927·0	38,324	1	4,304·0	40,840	1	4,410·0	43,320	1	1,998·0	22,345
Ulriksgrufvan	1	46·3	250	—	—	—	—	—	—	1	123·5	741	1	589·0	4,712
Långbansfältet	3	5,767·0	48,000	3	5,723·5	49,000	3	7,609·0	78,000	3	6,628·0	75,000	3	6,694·0	87,000
Enggrufvorna	1	653·0	4,188	1	338·0	1,856	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyängsgrufvan	1	2,627·0	20,425	1	7,911·0	69,630	1	5,712·0	50,430	1	3,180·0	31,800	1	2,540·0	25,400
Jakobsgrufvan	1	779·0	4,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Limkärnsgrufvan	1	1,665·0	14,715	1	2,715·0	22,790	1	1,449·5	11,507·50	1	1,927·0	19,270	1	2,054·0	20,540
Agegrufvan	1	1,703·0	10,653	1	54·0	207	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nordgrufvan	1	783·5	2,350	1	72·0	144	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sjögrufvan på Getön	1	66·0	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Getö Storgrufva	—	—	—	1	60·75	219·91	—	—	—	—	—	—	1	2,529·0	43,186
Lilla Stennäsgrufvan	—	—	—	—	—	—	1	2·0	16	—	—	—	—	—	—
Stora Myssåsgrufvan	—	—	—	—	—	—	1	25·0	125	1	50·0	200	1	30·0	150
Igelströmsgrufvan	—	—	—	—	—	—	1	75·0	675	—	—	—	—	—	—
Skribogruvan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	86·0	860	—	—	—
Käringbergsgrufvan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10·0	100	—	—	—
Kokärnsgrufvan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36·0	450
<i>Kroppa socken:</i>															
Nykroppafältet	2	44·0	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tatteråsmossgrufvan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	43·0	344	1	100·0	—
<i>Gåsborns socken:</i>															
Fagerbergsgrufvan	1	3,029·0	12,100	1	5,027·0	20,108	1	1,656·0	8,280	1	2,212·0	11,000	1	1,916·0	9,500
Lim- o. Gustafsgrufvan	—	—	—	—	—	—	1	69·0	276	1	185·0	740	1	189·0	756
Stålmalmsgrufvan	—	—	—	—	—	—	1	50·0	200	1	17·0	68	1	25·0	100
Jakob-Persgrufvan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	210·0	1,050	1	179·0	716
<i>Nordmarks socken:</i>															
Tabergs grufvor	2	7,555·4	60,440	2	6,429·9	51,440	2	7,193·2	57,545	2	7,081·3	70,813	2	6,813·7	74,950
Nordmarks grufvor	3	8,002·5	60,000	3	7,780·5	58,353	2	7,276·5	54,573	3	5,185·0	50,665	3	4,535·0	45,350
Finmosse grufvor	1	16,388·0	131,000	1	15,334·5	122,670	1	15,262·0	122,100	1	15,880·0	158,800	1	12,429·0	136,719
Snösöckebergsgrufvan	1	10·0	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Björnbergsgrufvan	1	80·0	640	1	737·5	6,637·50	1	386·7	3,380·30	1	296·0	2,960	1	648·0	6,480
Pengrufvorna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	200·0	2,400	2	464·0	4,640
Thorsbogruvan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	38·0	380	1	32·0	320
Norra Hultkärnsgrufv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	434·5	4,780
Gånggrufvan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	272·0	2,720
Summa	32	78,772·2	665,560	28	81,225·15	716,379·41	31	80,181·9	707,947·80	38	75,865·8	770,511	39	72,853·7	790,814
Per ton skrädd malm	—	—	8·45	—	—	8·50	—	—	8·83	—	—	10·16	—	—	10·85

D) **Jagt.** För inom länet under perioden *dödade rofdjur samt skottpenningar* därför lemnas redogörelse i följande tabell:

År.	Björnar.	Vargar.	Lodjur.	Räfvar.	Mårdar.	Örnar, uflvar och hökar.	Kråkor.	Skottpenningar	
								af statsmedel. Kronor.	af andra medel. Kronor.
1896 . .	—	1	2	2,038	—	346	5,847	100 00	6,599 88
1897 . .	—	—	2	786	8	723	1,448	—	768 80
1898 . .	1	—	2	864	—	737	3,862	50 00	3,169 20
1899 . .	—	—	—	2,176	—	373	3,811	1,318 80	5,882 50
1900 . .	—	—	—	2,236	13	233	4,110	—	7,170 40
Summa	1	1	6	8,100	21	2,412	19,078	1,468 80	23,590 78

Vargen och björnen skötes båda inom Dalby socken. Elg-jagten omfattas under den korta tid den är tillåten med lifligt intresse. Den alltmer minskade tillgången på hare och skogs-fogel har deremot minskat jagtlusten efter dessa villebråd.

E) **Fiske.** Tre *öfveruppsyningsmän* öfver fisket och fiskeri-instruktören hafva under perioden tjenstgjort inom länet, en i Visnums härad, en i Ölme och Väse härad samt den öster om Klarelfven belägna delen af Karlstads härad med Hammarön och en i länets öfriga delar. Dessas verksamhet har afsett dels att öfvervaka fiskredskapens lagliga beskaffenhet, dels att utstaka och öfvervaka de rännor i elfmyningarna, som lagenligt skola hållas öppna för fiskens uppgång, äfvensom att förhindra ingångssundens i Venern och mindre strömmars öfverstängande medels fiskredskap samt att meddela undervisning åt fiskare i afseende på såväl fiskets rätta bedrivande som dess vårdande.

Då Hushållningssällskapetets *laxodlingsanstalt* vid Årås be-fanns hafva ett olämpligt läge, har den förflyttats till Gullspång, der gynsamare förhållanden för stamlaxars infångande och för anstalten i dess helhet förefinnas. Från denna anstalt hafva under perioden utsläppts i Gullspångselfven cirka 150,000 st. laxyngel årligen och i Klarelfven årligen under de två sista åren 20,000 st.

Vid Jösseforsens laxodlingsanstalt har deremot under de två sista åren någon laxromkläckning ej egt rum, enär man der ej lyckats erhålla lämpliga stamlaxar.

Vid Långbanshyttans enskilda *karpodlingsanstalt* — den nordligaste i Sverige — bedrivs fortfarande karpodling med

stor framgång, och har genom anstaltens egare ett betydligt antal karpypngel under femårsperioden utplanterats i närliggande tjärn och sjöar. Björkebols karpodlingsanstalt har deremot efter en tynande tillvaro nedlagts.

Af Hushållningssällskapen i Vermlands och Skaraborgs län anlades år 1899 vid Trollhättan en s. k. *åltrappa* i och för ål-ynglets uppgång i Göta elf och Venern, hvilket utan tvifvel kommer att i betydlig grad öka denna fisksorts förekomst i Venerns vattensystem.

Någon ens tillnärmelsevis fullständig statistik öfver *fisk-fångsten* inom länet har oaktadt fiskeriöfveruppsyningsmännens aktningvärda bemödanden ej kunnat upprättas, utan får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande inskränka sig till meddelande af de strödda värdeuppgifter, som i detta afseende inkommit:

År.	Lax.	Annan fisk.
1896	kr. ¹⁾ 16,950 00	349,800
1897	42,067 00	268,000
1898	41,134 39	271,250
1899	72,817 13	299,416
1900	63,313 88	372,638

I Hammarö församling utöfva många fisket såsom hufvud-sakligt näringsfång, men i öfriga delar torde fisket vara endast en binäring, likvisst på sina ställen af icke ringa betydelse.

¹⁾ Fisket i Venern ej inbegripet.

Tab. Z. *Arbetskyldighetens fullgörande i utmälen i Vermlands län åren 1896—1900.*

År.	Arbetskyldigheten fullgjord genom				Under hvilostånd.	Summa utmål.	
	arbete under året		arbete under föregående år.	erläggande af afgift.			
	med malmfångst.	utan inom angränsande utmål.					
1896	23	5	3	4	25	43	103
1897	16	8	3	7	19	48	101
1898	19	9	1	2	20	49	100
1899	25	13	1	3	17	44	103
1900	24	9	2	3	45	22	105

Tab. Y. *Utfärdade mutsedlar i Vermlands län åren 1896—1900.*

År.	Jernmalm.	Jern- och mangannmalm.	Mangannmalm.	Kopparmalm.	Zinkmalm.	Svafvelkis.	Molybdenmalm.	Vismutmalm.	Silfvermalm.	Bly- och kopparmalm.	Silfver- och kopparmalm.	Summa.
1896	26	—	—	¹⁾ 9	—	—	—	—	1	²⁾ 1	—	37
1897	44	1	—	1	—	—	—	—	—	—	³⁾ 1	47
1898	33	1	—	⁴⁾ 9	—	4	—	—	⁵⁾ 3	—	⁶⁾ 3	53
1899	78	—	—	⁷⁾ 14	⁸⁾ 1	—	⁹⁾ 2	—	3	—	—	98
1900	68	—	—	43	¹⁰⁾ 5	1	¹¹⁾ 1	—	1	1	—	120

¹⁾ Deraf 1 med svafvelkis. — ²⁾ Med guld och silfver. — ³⁾ Med svafvelkis. — ⁴⁾ Deraf 1 guld- och kopparmalm. — ⁵⁾ Deraf 1 silfver- och blymalm samt 1 zink- och silfvermalm. — ⁶⁾ Deraf 2 med svafvelkis. — ⁷⁾ Deraf 1 molybden- och kopparmalm. — ⁸⁾ Deraf 1 med svafvelkis. — ⁹⁾ Zink- och blymalm. — ¹⁰⁾ Deraf 1 zink- och kopparmalm, 1 zink- och blymalm samt 1 zink-, bly- och kopparmalm. — ¹¹⁾ Molybdenglans, jern och svafvelkis.

Öfveruppsyningsmännen hafva tillhandagått med råd och undervisning dels i fiskets rätta bedrivande, dels i tillverkning af lämplig fiskredskap, vasars utsättande m. m. Äfven hafva öfveruppsyningsmännen, hvar och en inom sitt distrikt, nitiskt och samvetsgrant öfvervakat nedanstående ådror och utlopp: Gullspångselfven med utlopp, Stesundet vid ingången till Kilsviken i Venern, Ölman och djupa ådran af Ölmeviken, Klarelfvens utloppsgrenar, Slottsbroundet och Ransundet, hvarjemte utstakning af ådror skett på alla dessa ställen.

Förseelser mot gällande fiskestadga hafva blifvit allt färre. De förekomma hufvudsakligen i Gullspångselfvens utloppsvik på vestgötasidan och bestå i att redskap utsättas på fredade platser. Åtskillig redskap har der tagits i beslag. För öfrigt klagas öfver att denna utloppsvik stänges så helt af s. k. båsnät för lax, att blott en ringa del af denna fisksort kan uppgå i sjelfva elfven.

Från länets östra del och från den till länet hörande Venerstranden har en betydande export af fisk egt rum öfver Göteborg, om ock största delen af utbytet transporterats till inrikes ort eller användts för platskonsumtion. Några tillförlitliga siffror i detta hänseende hafva varit omöjliga att erhålla.

Sedan länets fiskeristyrelse år 1898 hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande anmält, att vid Klarafors sulfatfabrik s. k. mesa eller affall utsläpptes i Klarelfven i stor mängd, samt anhållit om vidtagande af åtgärd till vinnande af rättelse härutinnan, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ålagt vederbörande att, vid vite af 400 kronor hvarje gång sådant uraktlätes, låta omförmälda affallsämnen med det från fabriken afgående turbinvattnet kontinuerligt i vattendraget utmotas.

Äfven vid Billeruds sulfatfabrik hafva, sedan fiskeristyrelsen påkallat Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes ingripande,

åtgärder vidtagits för fiskets skyddande mot skadliga affallsämnen, och har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande funnit skäligt låta vid dessa åtgärder tillsvidare bero.

F) **Fabriker, manufaktur och handverk.** Fabriksverksamheten inom länet har under denna period varit stadd i raskare utveckling än under föregående perioder. Sålunda hade, enligt Kungl. Kommerskollegii underdåniga berättelser, de inom länets städer och köpingar äfvensom på landet anmälda fabriker, hvilkas antal år 1885 utgjorde 156 med ett tillverkningsvärde af 4,473,105 kronor och år 1895 uppgick till 232 med ett tillverkningsvärde af 13,556,667 kronor, år 1900 stigit till 545 med ett tillverkningsvärde af ej mindre än 37,844,665 kronor. Såsom af nedanstående tabell framgår, tillkommer ökningen i främsta rummet landsbygden, hvilket torde böra tillskrivas trämasseindustrien och trävaruörelsen:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
<i>Antal fabriker.</i>					
Karlstad	36	37	43	42	44
Kristinehamu	20	26	27	28	30
Filipstad	12	13	16	16	18
Landsbygden	380	357	420	456	453
Summa	448	433	506	542	545
<i>Tillverkningsvärde i kronor.</i>					
Karlstad	2,331,924	2,651,666	3,545,137	4,151,605	5,249,570
Kristinehamu	656,964	874,059	970,068	1,067,241	1,406,036
Filipstad	492,833	264,012	357,760	441,377	367,052
Landsbygden	18,198,554	21,550,092	24,131,123	25,988,689	30,822,007
Summa	21,680,275	25,339,829	29,004,088	31,648,912	37,844,665

Tab. Å. Tackjernstillverkning och direkt från masugn framställt gjutgods i Vermlands län åren 1896—1900.

	Antal begagnade masugnar.					År 1896.		År 1897.		År 1898.		År 1899.		År 1900.	
	År 1896	År 1897	År 1898	År 1899	År 1900	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.
Björneborg	1	2	2	2	2	4,491·376	269,483·00	6,027·978	389,860·00	6,676·185	400,853·00	7,528·715	535,368·00	6,471·315	589,762·00
Borgvik	1	1	1	1	1	2,783·435	168,548·00	3,122·640	182,861·00	3,629·980	219,943·00	3,929·200	277,895·00	3,545·375	356,373·00
Brattfors	—	1	1	1	—	—	—	833·163	50,022·00	847·379	50,921·00	913·600	54,844·00	—	—
Edsvalla	1	1	1	1	1	4,192·224	233,410·00	4,805·186	293,560·00	4,479·329	273,400·00	3,854·330	254,240·00	4,402·904	333,930·00
Elfsjöhyttan	1	—	—	—	—	2,153·435	102,000·00	—	—	—	—	—	—	—	—
Finshyttan	1	1	1	1	1	2,127·800	127,668·00	2,811·500	174,313·00	3,059·300	214,151·00	2,531·000	189,825·00	2,953·000	344,000·00
Gammelkroppa	1	1	—	—	1	1,231·830	78,837·12	1,984·155	138,890·85	—	—	—	—	1,618·000	161,800·00
Gustafsfors	1	1	1	1	1	3,780·000	220,910·00	4,436·000	268,612·00	4,204·000	256,490·00	4,374·000	310,464·00	4,263·000	324,065·00
Hagfors	2	2	2	2	2	9,714·300	679,600·00	9,686·500	726,100·00	10,057·510	681,590·00	9,250·130	740,589·00	9,234·290	830,471·00
Långbanshyttan	1	1	1	1	1	3,053·259	182,586·30	4,174·915	267,435·00	3,614·285	232,525·73	2,962·877	218,692·08	3,593·266	361,585·84
Mokärnsyttan	1	1	1	1	1	3,841·460	—	3,963·500	257,834·00	3,878·300	233,370·00	3,874·400	271,810·00	3,779·800	284,123·00
Nordmarkshyttan	1	1	1	1	1	1,183·538	65,094·00	1,675·994	108,939·61	1,522·163	91,347·45	1,162·042	83,842·94	1,227·985	129,902·65
Nykroppa	2	2	2	2	2	9,921·974	728,800·00	9,244·921	632,250·00	9,477·050	656,065·00	9,234·831	708,429·00	9,716·609	990,296·00
Rämshyttan	1	—	—	—	—	885·087	47,100·00	—	—	—	—	—	—	—	—
Saxåhyttan	1	1	1	1	1	1,771·541	113,292·46	1,807·668	146,536·76	1,404·537	118,317·00	1,356·099	116,300·00	1,683·000	168,300·00
Storbrohyttan	1	1	1	1	1	3,154·000	185,486·00	2,804·179	176,652·00	2,690·641	171,000·00	3,069·949	221,000·00	2,076·575	290,720·00
Torskebackshyttan	1	1	1	1	1	640·500	38,430·00	879·700	59,819·00	737·650	51,635·50	591·600	44,370·00	588,855	73,600·00
Summa	18	18	17	17	17	54,925·759	3,241,244·88	58,257·999	3,873,635·22	56,278·309	3,651,608·68	54,632·773	4,027,669·02	55,153·974	5,233,933·49
Per ton	—	—	—	—	—	—	59·01	—	66·49	—	64·88	—	73·72	—	94·99

För trämassfabrikerna och sågverksrörelsen inom länet har här ofvan under rubriken Skogshushållning och trävarurörelse närmare redogjorts. Under perioden har en större sulfittfabrik anlagts vid Slottsbron.

Nya pappersbruk hafva tillkommit år 1897 vid Hånsfors, med en tillverkning till 1900 års slut af 1,294 ton, och år 1898 vid Åmotsfors, hvarest från fabriken öppnades den 1 maj till periodens slut tillverkats 5,210 ton. Vid Klarafors pappersbruk hafva under perioden tillverkats 12,986 ton, vid Koppoms pappersbruk 7,166 ton och vid Bäckhammars pappersbruk 2,460 ton.

Ej mindre än 13 ångsågar hafva under perioden tillkommit,

Tab. Ä. Vid masugnarna i Vermlands län förbrukade träkol åren 1898—1900.

	År 1898.		År 1899.		År 1900.	
	Hekto- liter.	Värde. Kronor.	Hekto- liter.	Värde. Kronor.	Hekto- liter.	Värde. Kronor.
Björneborg	473,860	236,930	450,235	247,629	415,998	291,199
Borgvik	371,399	167,129	386,267	189,270	361,582	216,950
Brattfors	85,247	40,000	86,733	34,693	—	—
Edsvalla	414,800	197,030	436,400	218,200	454,920	272,952
Finshyttan	237,839	112,106	178,472	89,236	205,898	144,129
Gammelkroppa	—	—	—	—	108,192	75,735
Gustafors	365,542	109,660	340,849	85,212	354,469	106,330
Hagfors	884,926	309,720	815,824	281,934	856,218	342,487
Långbanshyttan	220,304	103,543	194,555	87,600	209,048	160,967
Mokärnsbyttan	270,000	81,000	269,000	67,250	319,051	95,715
Nordmarkshyttan	99,333	49,170	74,387	35,185	78,467	52,927
Nykroppa	628,392	314,196	611,712	305,856	670,851	469,595
Saråhyttan	118,000	56,050	114,000	51,300	123,585	86,510
Storbrohyttan	196,000	98,000	197,204	107,500	153,000	114,750
Torskebäckshyttan	51,399	24,158	41,292	18,581	51,456	36,019
Summa	4,417,041	1,898,692	4,196,930	1,819,446	4,362,735	2,466,265
Per hektoliter	—	0.43	—	0.43	—	0.57

deraf 6 i Mellansysslets, 1 i Elfdals, 2 i Södersysslets och 4 i Jösse fögderi.

Snickerifabrikerna inom länet hafva ökats med Svenska guldlustfabriken i Karlstad, hvars tillverkningsvärde år 1900 uppgick till 150,000 kronor, samt med Skåre skidfabrik och Lundby snickerifabrik i Mellansysslets fögderi, Dalby såg- och snickerifabrik i Elfdals fögderi, äfvensom Hagvikens snickerifabrik, Sjöviks stol- och träförädlingsverk samt Norra Boda snickerifabrik i Jösse fögderi.

Bland orgelfabriker intager Östlind & Almqvists i Arvika ett framstående rum. Dess tillverkningsvärde uppgick år 1900 till 285,000 kronor.

Af qvarnar och grynverk hafva tillkommit Lindfors elektriska valsqvarn och Väse grynverk i Östersysslets fögderi samt Gårdsjö valsqvarn i Fryksdals, Rinnfors valsqvarn i Jösse och Sillingsfors valsqvarn i Södersysslets fögderi.

Inom textilindustrien hafva tillkommit Arvika ullspinneri- och väfveri samt i Karlstad Karlstads spinneri- och väfveriaktiebolag med ett tillverkningsvärde år 1900 af 182,000 kronor och N. Felländers trikotfabrik med ett tillverkningsvärde samma år af 200,000 kronor. Den i förra femårsberättelsen omnämnda Karlstads yllefabrik har ytterligare förkofrats, så att tillverkningsvärdet, som år 1895 uppgick till 225,000 kronor, år 1900 stigit till 325,000 kronor.

Främst bland Karlstads industrigrenar står fortfarande Karlstads mekaniska verkstad, hvars tillverkningsvärde utgjorde år 1896 628,778 kronor, år 1897 822,370 kronor, år 1898 954,629 kronor, år 1899 844,344 kronor och år 1900 937,906 kronor. Verkstaden, som sysselsätter omkring 300 arbetare, har dessutom från och med år 1893 en filial i Kristinehamn, med en arbetsstyrka af omkring 200 arbetare och ett tillverkningsvärde år 1896 af 308,619 kronor, år 1897 af 408,128 kronor, år 1898 af 449,382 kronor, år 1899 af 481,954 kronor och år 1900 af 530,543 kronor.

Äfven Arvika mekaniska verkstad, hvilken grundades år 1889, har under perioden betydligt utvecklats. Dess tillverkning, hufvudsakligen slättermaskiner, uppgick år 1896 till ett värde af 150,000 kronor och år 1900 till ett värde af 450,000 kronor.

Tab. Ö.

Gjutgods, framställt efter tackjerns omsmältning i Vermlands län åren 1896—1900.

	År 1896.		År 1897.		År 1898.		År 1899.		År 1900.	
	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.
Björneborg	248,433	29,812	167,832	22,427	309,640	40,300	342,650	51,447	288,825	43,324
Borgvik	18,293	2,195	17,531	2,104	16,222	2,433	21,891	3,284	25,225	4,288
Charlottenberg	—	—	—	—	46,290	5,554	49,423	5,930	39,455	5,920
Edsvalla	—	—	—	—	—	—	—	—	11,400	1,500
Finshyttan	558,273	262,942	668,592	120,346	681,584	122,685	715,638	143,127	664,610	132,920
Hagfors	527,686	63,000	796,200	119,400	507,249	76,090	633,000	94,950	715,345	107,301
Lesjöfors	200,300	24,000	158,400	18,900	139,917	17,000	139,503	17,000	125,417	18,000
Nykroppa	185,908	40,000	271,743	54,350	170,165	34,030	191,862	38,372	304,926	76,230
Summa	1,738,893	421,949	2,080,298	337,527	1,871,067	298,092	2,093,967	354,110	2,175,203	389,483
Per ton	—	242.65	—	162.25	—	159.32	—	169.11	—	179.06

Tab. Aa. Tillverkning af smältstycken, råskenor, bessemer- och martingötmell, skrotadt gjutgods af smidbart jern och stål samt blåsstål eller oräckt brännstål i Vermlands län åren 1896—1900.

	År 1896.		År 1897.		År 1898.		År 1899.		År 1900.	
	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.
A. Hela tillverkningen.										
Björneborg	2,247 471	202,272 00	1,994 745	179,527 00	1,311 135	131,114 00	678 048	67,805 00	1,462 547	234,008 00
Borgvik	2,944 665	303,300 00	2,838 739	283,874 00	3,535 342	388,887 00	3,830 114	459,613 00	3,628 404	544,260 00
Brattfors	722 746	68,661 00	650 893	65,089 00	675 197	67,520 00	649 718	64,972 00	433 800	65,070 00
Charlottenberg	1,791 367	152,265 00	2,399 738	203,978 00	2,699 121	212,713 00	2,701 411	251,612 00	2,741 173	308,886 00
Edsvalla	3,230 485	290,740 00	4,255 224	425,500 00	4,342 805	434,280 00	4,477 558	447,755 00	4,631 407	555,770 00
Gustafsström	1,200 715	96,000 00	—	—	—	—	—	—	—	—
Gustafsors	—	—	1,487 649	148,765 00	1,561 983	156,200 00	485 852	60,731 00	817 445	114,442 00
Hagfors	8,851 360	1,003,000 00	11,052 990	1,602,500 00	9,550 060	1,215,500 00	12,472 800	1,751,836 00	12,501 320	1,959,977 00
Lesjöfors	3,145 765	315,633 02	3,829 900	384,273 86	3,757 061	377,131 64	3,919 701	393,815 02	3,984 592	444,900 00
Munkfors	12,330 805	1,424,000 00	11,718 638	1,643,900 00	11,497 609	1,624,970 00	11,269 048	1,627,208 00	10,630 127	1,668,586 00
Nykroppa	10,075 829	1,144,100 00	9,515 044	813,980 00	10,946 013	939,940 00	15,138 654	1,370,661 00	14,276 860	1,966,700 00
Storfors	1,080 670	108,000 00	795 748	87,532 00	185 836	20,442 00	118 181	16,545 00	—	—
Summa	47,621 878	5,107,971 02	50,539 308	5,838,918 86	50,062 162	5,568,697 64	55,741 085	6,512,553 02	55,107 675	7,862,599 00
Värde per ton	—	107 26	—	115 53	—	111 24	—	116 84	—	142 68
B. Tillverkning af smältstycken och råskenor, ovälda och erhållna på lancashire-metod.										
Borgvik	2,944 665	303,300 00	2,838 739	283,874 00	3,535 342	388,887 00	3,830 114	459,613 00	3,628 404	544,260 00
Brattfors	722 746	68,661 00	650 893	65,089 00	675 197	67,520 00	649 718	64,972 00	433 800	65,070 00
Charlottenberg	1,791 367	152,265 00	2,399 738	203,978 00	2,699 121	212,713 00	2,701 411	251,612 00	2,741 173	308,886 00
Edsvalla	3,230 485	290,740 00	4,255 224	425,500 00	4,342 805	434,280 00	4,477 558	447,755 00	4,631 407	555,770 00
Gustafsström	1,200 715	96,000 00	—	—	—	—	—	—	—	—
Gustafsors	—	—	1,487 649	148,765 00	1,561 983	156,200 00	485 852	60,731 00	817 445	114,442 00
Lesjöfors	313 045	¹⁾ —	169 079	16,907 90	206 594	20,659 40	13 656	1,648 72	—	—
Munkfors	5,786 626	¹⁾ —	5,100 031	586,500 00	5,287 143	608,020 00	5,130 200	641,275 00	4,401 702	616,238 00
Storfors	1,080 670	108,000 00	795 748	87,532 00	185 836	20,442 00	118 181	16,545 00	—	—
Summa	17,070 319	1,018,966 00	17,697 101	1,818,145 90	18,494 021	1,908,721 40	17,406 690	1,944,151 72	16,653 931	2,204,666 00
C. Tillverkning af oväld bessemergötmell samt skrotadt gjutgods af samma metall.										
Björneborg	2,247 471	202,272 00	1,994 745	179,527 00	1,311 135	131,114 00	678 048	67,805 00	1,462 547	234,008 00
Hagfors	6,235 930	¹⁾ —	6,071 000	880,300 00	5,201 395	650,170 00	5,672 000	765,720 00	4,023 400	603,510 00
Nykroppa	²⁾ 4,979 508	¹⁾ —	³⁾ 4,040 692	345,215 00	⁴⁾ 4,150 170	353,980 00	⁵⁾ 3,286 028	295,742 00	⁶⁾ 5,300 757	795,150 00
Summa	13,462 909	202,272 00	12,106 437	1,405,042 00	10,662 700	1,135,264 00	9,636 076	1,129,267 00	10,786 704	1,632,668 00
D. Tillverkning af oväld martingötmell samt skrotadt gjutgods af samma metall.										
Hagfors	2,615 430	²²⁾ 1,003,000 00	4,981 990	722,200 00	4,348 665	565,330 00	6,800 800	986,116 00	8,477 920	1,356,467 00
Lesjöfors	⁷⁾ 2,832 720	²³⁾ 315,633 02	¹⁰⁾ 3,660 821	367,365 96	¹³⁾ 3,550 467	356,472 24	¹⁶⁾ 3,906 045	392,166 30	¹⁹⁾ 3,984 592	444,900 00
Munkfors	⁸⁾ 6,313 789	²⁴⁾ 1,424,000 00	¹¹⁾ 6,155 962	963,100 00	¹⁴⁾ 5,782 546	922,810 00	¹⁷⁾ 5,751 463	896,835 00	²⁰⁾ 5,690 360	923,213 00
Nykroppa	⁹⁾ 5,096 321	²⁵⁾ 1,144,100 00	¹²⁾ 5,474 352	468,765 00	¹⁵⁾ 6,795 843	585,960 00	¹⁸⁾ 11,852 626	1,074,919 00	²¹⁾ 8,976 103	1,171,550 00
Summa	16,858 260	3,886,733 02	20,273 125	2,521,430 96	20,477 521	2,430,572 24	28,310 934	3,350,036 30	27,128 975	3,896,130 00
E. Tillverkning af blåsstål eller oräckt brännstål.										
Munkfors	230 390	¹⁾ —	462 645	94,300 00	427 920	94,140 00	387 385	89,098 00	538 065	129,135 00

¹⁾ Ingår i värdet af oväld martingötmell m. m. — ²⁾ Deraf skrotadt gjutgods 8 824 ton. — ³⁾ D:o 8 168 ton. — ⁴⁾ D:o 4 587 ton. — ⁵⁾ D:o 0 927 ton. — ⁶⁾ D:o 0 363 ton. — ⁷⁾ D:o 52 826 ton. — ⁸⁾ D:o 244 633 ton. — ⁹⁾ D:o 0 848 ton. — ¹⁰⁾ D:o 64 193 ton. — ¹¹⁾ D:o 277 098 ton. — ¹²⁾ D:o 16 046 ton. — ¹³⁾ D:o 71 277 ton. — ¹⁴⁾ D:o 330 743 ton. — ¹⁵⁾ D:o 31 365 ton. — ¹⁶⁾ D:o 78 090 ton. — ¹⁷⁾ D:o 357 298 ton. — ¹⁸⁾ D:o 31 473 ton. — ¹⁹⁾ D:o 38 897 ton. — ²⁰⁾ D:o 318 890 ton. — ²¹⁾ D:o 38 850 ton. — ²²⁾ Tillsammans med 6,235 930 ton bessemergöt. — ²³⁾ Tillsammans med 313 045 ton smältstycken m. m. — ²⁴⁾ Tillsammans med 5,786 626 ton smältstycken och 230 390 ton blåsstål. — ²⁵⁾ Tillsammans med 4,979 508 ton bessemergöt m. m.

Tab. Bb. *Begagnade verk och ugnar för beredande af smidbart jern och stål i Vermlands län åren 1896—1900.*

År.	Verkens antal.	Härda för färskning och skrotsmältning.			Ugnar för götmetall.			Brännstålsugnar.
		Lancashire.	Skrotsmältning.	Summa.	Bessemer.	Martini.	Summa.	
1896	11	29	1	30	6	6	12	2
1897	11	29	1	30	6	6	12	2
1898	11	29	1	30	6	6	12	2
1899	11	28	2	30	6	6	12	2
1900	10	25	2	27	6	6	12	2

Bland under perioden nyanlagda jernmanufakturverk inom fänät torde särskildt böra framhållas Hagfors rörvalsverk, Munkfors stålfjederfabrik samt Årås sågbladsfabrik.

Nya tegelbruk hafva anlagts vid Skattkärr i Östersysslets fögderi, vid Hjerpetan, Skifed och Kil (cementtaktegelabrik) i Mellansysslets fögderi och vid Karlsfors i Nordmarks fögderi.

Forshaga glasbruk har under perioden nedlagts, men deremot har ett nytt glasbruk anlagts i Karlstad, som år 1900 sysselsatte omkring 100 arbetare samt uppnådde ett tillverkningsvärde af 257,734 kronor. De äldre glasbruken inom länet — vid Eda, Glafva och Liljedal — hafva under perioden utvidgat sin tillverkning.

Tab. Cc. *Stång-, fason- och finjern af välljern, götmetall och brännstål jemte andra gröfre tillverkningar af smidesjern och stål i Vermlands län åren 1896—1900.*

	År 1896.		År 1897.		År 1898.		År 1899.		År 1900.	
	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.
Björneborg	1,427,935	423,381	1,002,732	373,037	1,044,181	389,426	1,717,684	417,726	734,870	220,461
Borgvik	2,796,253	362,505	2,993,987	316,970	3,180,145	431,015	3,409,029	559,220	2,856,770	514,224
Charlottenberg	1,785,470	230,003	2,023,886	262,852	1,611,458	206,833	1,693,120	279,811	1,408,040	281,608
Edsvalla	3,192,048	415,809	3,344,244	492,897	3,495,880	514,675	3,608,710	531,335	3,864,255	639,291
Hagfors	3,172,657	430,000	4,904,024	755,650	3,707,313	505,510	6,277,775	1,050,420	7,805,248	1,414,837
Lesjöfors	2,808,466	402,800	2,954,852	441,800	2,842,111	402,200	4,030,859	630,500	3,759,354	730,750
Munkfors	13,831,293	2,029,300	12,432,806	2,352,000	12,774,827	2,399,180	13,631,970	2,730,163	14,926,914	3,222,705
Nykroppa	8,169,734	1,104,400	6,746,462	1,053,230	8,247,200	1,205,815	10,506,260	1,596,140	10,651,827	1,919,090
Storfors	964,860	156,500	735,732	110,400	178,071	29,380	5,862	1,290	—	—
Summa	38,148,716	5,559,698	37,138,725	6,158,836	37,081,186	6,084,034	44,881,269	7,796,605	46,007,278	8,942,966
Per ton	—	145.74	—	165.83	—	164.07	—	173.72	—	194.38

Tab. Dd. *Tillverkning af jern- och stålmanufaktur i Vermlands län åren 1896—1900.*

	År 1896.		År 1897.		År 1898.		År 1899.		År 1900.	
	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.	Ton.	Värde. Kronor.
Bjurbäcken och Åminnefors	—	1,500	—	1,700	—	1,000	—	1,000	—	—
Björneborg	—	—	—	—	—	11,000	—	12,500	—	13,000
Borgvik	4,498	2,802	1,970	2,761	1,200	2,163	3,380	5,554	5,100	1,428
Charlottenberg	633,588	97,833	554,338	92,098	716,928	114,708	809,301	153,767	712,051	213,615
Edsvalla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,000
Finsyttan	—	—	—	307,675	—	343,194	—	355,561	—	343,703
Gustafsström	9,589	2,300	7,713	1,900	—	—	—	—	—	—
Hagfors	995,030	401,000	947,070	342,800	1,042,007	628,920	1,128,024	710,989	933,932	626,224
Koppom ¹⁾	—	145,601	—	169,922	—	—	—	—	—	—
Lesjöfors	3,096,287	825,000	3,560,668	900,000	4,038,247	1,107,000	4,338,634	1,258,500	3,796,091	1,242,750
Munkfors	2,161,255	648,000	1,958,529	671,800	2,618,695	867,420	2,997,619	1,188,600	2,649,782	1,228,140
Stjernfors	46,104	20,800	43,100	18,200	56,424	37,405	37,071	27,042	7,129	11,300
Storfors	—	—	184,000	69,000	803,945	257,264	1,750,500	565,218	2,230,309	870,000
Summa	—	2,144,836	—	2,577,856	—	3,370,074	—	4,278,731	—	4,556,160

¹⁾ Uppgifter ej erhållna för åren 1898—1900.

Bland nyanlagda fabriker torde vidare Forshaga linoleum-fabrik, såsom varande den första och enda af sitt slag inom riket, vara att särskildt bemärka. Den anlades år 1898.

Tobaksfabrikerna inom länet intaga fortfarande ett framstående rum.

Äfven maltdrycksfabrikerna inom länet hafva under perioden utvidgat sin verksamhet, och 8 nya svagdricksbryggerier hafva under perioden tillkommit.

Antalet arbetare vid fabrikerna i städerna äfvensom på landet, hvilka år 1895 utgjorde 5,679, hvaraf 553 män och 166 kvinnor voro under 18 år, har årligen ökats och utgjorde år 1900 11,265, nämligen i städerna 1,926, hvaraf 225 män och

70 kvinnor voro under 18 år, samt på landet 9,339, hvaraf 1,317 män och 246 kvinnor voro under samma åldersgräns.

Antalet idkare af handverk och vissa andra dermed jemförliga näringar inom länet utgjorde vid 1895 års slut 870 män och 26 kvinnor jemte 370 manliga och 74 qvinliga handtverksarbetare. År 1900 uppgick antalet handverkare till 1,957 män och 24 kvinnor och handtverksarbetarnes antal till 704 män och 71 kvinnor.

Den bevillning, hvartill fabrikanter samt idkare af handverk och andra dermed jemförliga näringar inom länet blifvit under sista året af nästföregående och nu ifrågavarande period taxerade, utgjorde resp. 20,033 kr. 83 öre och 29,981 kr. 67 öre.

4. Kommunikationsanstalter och varuutbyten.

A) Landtkommunikationer. Såsom i förra femårsberättelsen omnämndes, hafva väghållningsdistrikten inom länet ordnats så, att hvarje härad eller tingslag bildar eget väghållningsdistrikt. Under perioden hafva vägdeltningar pågått inom Elfdals härads Öfre tingslag, Fernebo härad, Fryksdals härads Öfre och Nedre tingslag samt Grums, Jösse, Karlstads, Kils, Nordmarks, Nyeds, Näs, Visnums, Väse och Ölme härad, hvaraf de i Fryksdals härads Öfre tingslag samt Grums, Visnums, Väse och Ölme härad före periodens utgång vunnit laga kraft. För Gillbergs härad har under perioden vägdeltning begärts, men frågan om hvilka vägar skola i vägdeltningen ingå var vid periodens slut ännu ej afgjord. Af väghållningsdistrikten inom länet är det sålunda numera allenast Elfdals härads Nedre tingslag, der vägdeltning enligt nya väglagen ej ännu påkallats.

För landsvägarnas och bygdevägarnas längd inom länet, de olika vägfyrkarnas antal, den uppskattade kostnaden för vägunderhållet den tid marken är bar, vägskatten per fyrk inom de olika väghållningsdistrikten samt vägkassornas inkomster och utgifter, allt för år 1900, äfvensom för de under perioden verkställda väganläggningar med kostnaderna därför, för skjutsanstalter och skjutslega vid 1900 års utgång samt för antalet under perioden utgångna hästar redogöres i tabell 2.

Enligt denna tabell skulle längden af allmänna vägar inom länet utgöra 331⁵²⁶ nymil. Då emellertid i några distrikt den nya vägdeltningen icke afslutats och träd i kraft under nu ifrågavarande period, grundar sig en del uppgifter om väglängden på äldre förhållanden, hvadan först i en kommande berättelse de allmänna vägarnas inom länet längd i enlighet med de af den nya väglagen föranledda vägdeltningarna och deri ingående vägar, som förut varit enskilda, kan exakt uppgifvas. De under perioden nyanlagda vägarna uppgå till 9³⁴⁹ nymil.

Af tabellen framgår vidare bland annat, att för hela länet den uppskattade kostnaden för vägunderhållet in natura den tiden marken är bar år 1900 utgjort 259,968 kronor. Jemväl med afseende å denna uppgift är att bemärka, att vid nämnda års slut uppskattningen icke inom alla väghållningsdistrikt var afslutad, hvadan först i en följande berättelse ifrågavarande kostnad för länets samtliga allmänna vägar kan meddelas. Ytterligare gifver tabellen vid handen, att ersättningen till ploglagen år 1900 utgått med 40,937 kronor samt att vägskatten, som samma år utgjorde för hela länet 126,807 kronor, uppgick per vägfyrk å jordbruksfastighet med vägunderhåll in natura till högst 18 öre (i Jösse härads samt Fryksdals härads Nedre tingslags väghållningsdistrikt), hvaremot någon utdebitering å

Tab. Ee.

Den i Vermlands län åren 1896—1900 tillverkade jern- och stålmanufacturens beskaffenhet.

År.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Stycken.	Stycken.	Värde. Kr.	Värde. Kr.	Ton.	Summa.	
																				Ton.	Värde. Kronor.
1896	71.5	195	800.0	3,826.3	191.6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	144,088	—	—	—	868.0	6,946.4	2,144,836
1897	80.9	210	737.1	3,118.8	288.8	563.3	184.0	392.0	60.8	145.2	475.0	—	251.0	17.1	145,322	5,898	131,785	9,000	793.4	7,317.4	2,577,856
1898	32.3	268	774.0	3,542.9	280.2	988.4	803.9	514.0	70.0	160.0	560.0	6.8	262.2	19.0	—	—	423,194	11,000	1,025.7	9,307.4	3,370,074
1899	33.8	299	829.0	3,689.6	314.4	1,108.4	1,722.4	780.3	56.3	191.4	626.8	3.3	249.5	13.2	—	—	355,561	12,500	1,147.2	11,064.5	4,278,731
1900	3.8	293	640.9	3,155.0	322.9	1,470.8	1,930.8	823.8	39.5	170.2	359.0	3.3	173.9	11.5	—	—	343,703	19,000	936.0	10,334.4	4,556,160

¹⁾ Uppgifter ej erhållna för åren 1898—1900.

Tab. Ff. Motorer använda vid bergs- och brukshandteringen i Vermlands län åren 1896—1900.

År.	Vid grufvorna.				Vid bruksrörelsen.				Vid gjutgods- och manufaktur-tillverkning.				Tillsammans.			
	Vattenhjul och turbiner.		Ångmaskiner.		Vattenhjul och turbiner.		Ångmaskiner.		Vattenhjul och turbiner.		Ångmaskiner.		Vattenhjul och turbiner.		Ångmaskiner.	
	Antal.	Hästkrafter.	Antal.	Hästkrafter.	Antal.	Hästkrafter.	Antal.	Hästkrafter.	Antal.	Hästkrafter.	Antal.	Hästkrafter.	Antal.	Hästkrafter.	Antal.	Hästkrafter.
1896	34	376	1	12	143	8,469	4	89	39	1,616	3	75	216	10,461	8	176
1897	34	392	2	18	140	8,389	5	99	42	1,833	4	85	216	10,614	11	202
1898	31	372	6	52	137	8,369	6	128	37	1,918	3	54	205	10,659	15	234
1899	32	390	5	34	151	9,255	6	128	41	2,138	2	50	224	11,783	13	212
1900	35	415	5	72	145	9,270	5	114	44	2,328	2	50	224	12,013	12	236

Tab. Gg. Vid bergs- och brukshandteringen i Vermlands län använda arbetare åren 1896—1900.

År.	Jerngrufvor.			Andra grufvor.			Jernverkstäder.			Tillsammans.			
	Under jord.	I da-gen.	Summa.	Under jord.	I da-gen.	Summa.	Män.	Qv.	Summa.	Män.	Qv.	Summa.	
	Män.	M.	Q.	Män.	Män.								
1896	382	221	35	638	—	—	—	3,086	120	3,206	3,689	155	3,844
1897	349	219	37	605	—	—	—	3,012	115	3,127	3,580	152	3,732
1898	362	213	34	609	26	63	89 ¹⁾	2,651	104	2,755	3,315	138	3,453
1899	358	243	34	635	31	41	72 ²⁾	3,228	105	3,333	3,901	139	4,040
1900	384	292	40	716	1	4	5	3,404	116	3,520	4,085	156	4,241
Deraf under 18 år:													
1896	24	20	2	46	—	—	—	245	20	265	289	22	311
1897	22	15	1	38	—	—	—	243	42	285	280	43	323
1898	20	13	3	36	—	10	10	347	54	401	390	57	447
1899	17	17	2	36	—	9	9	371	50	421	414	52	466
1900	25	15	6	46	—	—	—	426	72	498	466	78	544

¹⁾ Deraf 10 vid Stora Mangens kopparhytta. — ²⁾ Deraf 8 vid d:o.

Tab. Hh. Olycksfall vid bergs- och brukshandteringen i Vermlands län åren 1896—1900.

År.	Vid grufvor.		Vid bruksrörelsen.		Vid gjutgods- och manufaktur-tillverkning.		Tillsammans dödade och skadade arbetare.
	Dödade.	Skadade ¹⁾	Dödade.	Skadade ¹⁾	Dödade.	Skadade ¹⁾	
1896	2	28	3	82	—	—	115
1897	1	35	2	97	—	2	137
1898	—	19	—	74	2	17	112
1899	1	26	2	61	—	15	105
1900	—	18	1	62	—	24	105
Summa	4	126	8	376	2	58	574

¹⁾ Med oförmåga till arbete under minst 14 dagar.

Tab. Ii. För bevilning uppskattad inkomst af grufvornas drift i Vermlands län åren 1896—1900.

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Persbergs- och Yngshyttefältet	22,848	36,091	48,059	39,545	45,000
Bolandsgrufvan	1,000	3,000	6,000	26,500	20,000
Långbansfältet	14,450	13,610	2,000	15,000	24,000
Limkärnsgrufvan	—	—	33,990	—	16,500
Nyängsgrufvan	—	—	—	19,900	—
Enggrufvorna	—	3,600	—	—	—
Age- och Tullgrufvorna	—	—	—	—	—
Nordgrufvan	—	—	—	—	—
Fagerbergsgrufvan	3,840	3,029	7,540	3,312	4,424
Lim- och Gustafsgrufvan	—	—	—	—	1,850
Jakob-Persgrufvan	—	—	—	—	2,100
Tabergs grufvor	7,150	8,800	7,560	18,615	20,043
Nordmarks grufvor	14,220	7,129	6,870	9,558	1,510
Finmossegrufvan	50,075	67,400	81,900	85,318	114,147
Summa för länet	113,583	142,659	193,919	217,748	249,574

Tab. Kk. För bevilning uppskattad inkomst af jernverkens drift i Vermlands län åren 1896—1900.

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Björneborg	76,186	60,300	69,276	53,600	65,580
Borgvik	9,414	4,266	43,681	35,068	61,305
Brattfors	2,500	3,670	3,210	4,614	4,614
Charlottenberg	10,000	5,000	10,000	10,000	10,000
Edsvalla	—	13,852	43,000	47,841	43,243
Ellfjöhyttan	7,412	—	—	—	—
Finshyttan	10,300	17,000	29,300	54,408	50,200
Gustafsors	5,590	6,090	21,000	37,233	28,000
Gustafström	3,544	—	—	—	—
Hagfors	48,000	70,305	170,007	113,000	135,146
Koppom ¹⁾	5,600	10,000	—	—	—
Lesjöfors	41,317	66,748	99,589	115,980	122,985
Långbanshyttan	—	11,044	6,422	14,900	26,190
Mokärnsyttan	21,000	21,000	19,815	27,027	27,146
Munkfors	56,803	90,000	200,000	140,000	136,346
Nordmarkshyttan	—	5,540	8,000	3,010	5,810
Nykroppa	—	—	—	149,200	65,000
Storfors	—	86,346	60,163	—	19,500
Bjurbäcken	—	—	—	—	—
Rämshyttan	1,854	—	—	—	—
Saxåhyttan	10,000	8,000	17,000	14,000	16,060
Stjernfors	2,000	2,000	5,100	2,912	1,200
Storbrohyttan	2,000	7,000	7,000	8,500	18,500
Torskebäckshyttan	600	600	1,000	1,000	6,000
Summa för länet	317,120	491,761	816,563	832,293	842,825

¹⁾ Uppgifter ej erhållna för åren 1898—1900.

dylik vägfyrek icke egde rum i Fernebo härads väghållningsdistrikt, och per annan vägfyrek till högst 37⁶ öre (i Jösse härads väghållningsdistrikt) och lägst 9 öre (i Visnums härads väghållningsdistrikt).

Vägarnas beskaffenhet inom länet lemnar i allmänhet ännu mycket öfrigt att önska. Bristen på tjenligt väglagningsämne gör sig på många håll rätt känbar, och på åtskilliga vägsträckor kan ett tillfredsställande vägunderhåll icke åstadkommas med mindre grundförbättringar företagas, i synnerhet der jäslera eller en ökad trafik försämrat vägarna.

Tiden för vägsyners hållande är af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande genom utslag den 8 december 1896 och (be-
träffande Elfdals härads Öfre tingslag) den 24 januari 1898 bestämd till vissa tider på våren inom Elfdals, Fryksdals, Nordmarks, Näs, Gillbergs, Karlstads, Grums, Kils, Jösse och Nyeds härad samt på hösten inom Fernebo, Väse, Visnums och Ölme härad.

De *statsanslag*, som af Eders Kungl. Maj:t blifvit under perioden till vägarbeten inom länet anvisade, hafva varit följande:

År 1896.

- 1:o) Till anläggning af väg mellan Vaggeforsen och Ottebols station inom Jösse härad 7,600 kr.
2:o) Till omläggning af vägen mellan Nysockensjön och Sälboda bruk inom Jösse härad 18,300 »
3:o) Till anläggning af väg mellan vägporten vid Vik och Högeruds sockens gräns vid Kalkersrudsbacken inom Jösse härad 14,500 »

År 1897.

- 4:o) Till omläggning och förbättring af den mellan Kindsjön och torpet Midten fallande delen af väg mellan Elgsjön och Bograngen i Elfdals härad 12,700 »
5:o) Till fortsättning af den under 3:o) häröfvan omnämnda väg från Högeruds sockens gräns till Södra Hög inom Gillbergs härad 13,700 »
6:o) Till anläggning af väg mellan Edebacks station och Sälje färja inom Elfdals härad 20,500 »

År 1898.

- 7:o) Till omläggning af vägen mellan Allstrum och Norra Forsnäs inom Väse härad 5,100 »
8:o) Till anläggning af den mellan Uddhedens bro och Udden vid sjön Rotten fallande delen af tillämnad väg mellan Gräsmark och Sunne inom Fryksdals härad 12,300 »
9:o) Till anläggning af den mellan torpet Midten och Bograngen fallande delen af under 4:o) här ofvan omnämnda vägen mellan Elgsjön och Bograngen inom Elfdals härad 8,900 »
10:o) Till omläggning af den inom Grums socken fallande delen af väg mellan gästgivaregårdarna Malsjö och Norra Fjöle inom Grums och Gillbergs härad 13,300 »

År 1899.

- 11:o) Till omläggning af landsvägen vid hemmanet Lund i Väse socken och härad 2,900 »
12:o) Till anläggning af väg från Brunsbergs station till Hortan inom Jösse härad 8,000 »
13:o) Till omläggning af den mellan Udden och Skinnaregården fallande delen af under 8:o) här ofvan omnämnda vägen mellan Gräsmark och Sunne inom Fryksdals härad 21,000 »

- 14:o) Till omläggning af den mellan Hvitvjärnsbron i Lekvattnets socken och Bocklågan i Fryksände socken fallande delen af väg från riksgränsen mot Norge till Torsby inom Fryksdals härad 28,500 kr.
15:o) Till omläggning af vägen öfver hemmanet Aspsäter skog i Gillberga socken och Gillbergs härad 1,400 »
16:o) Till omläggning och förbättring af den inom By socken och Näs härad fallande delen af vägen mellan Seffle och Ökne 13,600 »

År 1900.

- 17:o) Till omläggning af vägen vid Löfedsbackarna i Grafva socken och Karlstads härad 2,300 »
18:o) Till om- och anläggning af den del af vägen från Skäggegård i Lysviks socken till Myra anhaltstation i Norra Råda socken, som faller inom Elfdals härad 34,300 »
19:o) Till omläggning af inom Fryksdals härad fallande del af vägen vid Fallbacken å ömse sidor om gränsen mellan Fryksdals och Jösse härad 300 »
20:o) Till omläggning af den inom Jösse härad fallande delen af samma väg 1,800 »

Summa 241,000 kr.

Motsvarande statsbidrag uppgingo under åren 1881—1885 till 151,432 kronor, under åren 1886—1890 till 231,900 kronor samt under åren 1891—1895 till 266,200 kronor.

Till *vägundersökningar* hafva under perioden anslagits:

	Af staten. Kronor.	Af Landstinget. Kronor.
År 1896	3,000	2,000
» 1897	3,000	—
» 1898	3,000	2,000
» 1899	2,500	—
» 1900	3,000	—
	Summa 14,500	4,000

Följande *vägarbeten* hafva under perioden afsynats och godkänts:

- 1896 ¹⁹/₃. Väganläggning mellan Letafors och Brattmon i Elfdals härad, hvartill anslag beviljats åren 1892 och 1893 med tillhopa 24,500 kr.
1896 ³/₃. Vägomläggning mellan Sillingbyn och Fogdkasebacken inom Gillbergs härad af vägen mellan Håns tull och Karlstad, hvartill anslag beviljats år 1893 med 13,300 »
1896 ²¹/₃. Vägförbättring vid Hånäs och Kattstjertbackarna i Elfdals härad, hvartill anslag beviljats år 1892 med 2,100 »
1896 ²²/₃. Väganläggning mellan Edane jernvägsstation och Kronan i Brunsdals socken och Jösse härad, hvartill anslag beviljats år 1893 med 11,700 »
1896 ¹²/₃. Vägomläggning mellan Kölabron och Nordbytorpet i Köla och Eda socknar inom Jösse härad, hvartill anslag beviljats år 1893 med 17,200 »

Af väganläggning från Norra Finnskoga till riksgränsen vid Långflon i Elfdals härad:

- 1897 ¹⁶/₂. Delen mellan riksgränsen och Varån, hvartill anslag beviljats år 1893 med 11,600 »
1897 ²⁷/₂. Delen mellan Varån och Norra Finnskoga, hvartill anslag beviljats år 1892 med 17,600 »
1897 ⁴/₃. Vägförbättring mellan Bograngen och Letafors i Elfdals härad, hvartill anslag beviljats år 1894 med 5,300 »

1897 ²² / ₄ . Vägomläggning vid Ambjörby och Femtåbackarna i Elfdals härad, hvartill anslag beviljats år 1894 med	14,200 kr.
1897 ³ / ₆ . Väganläggning från allmänna landsvägen vid Sillebottens skjutsstation till häradsvägen vid torpet Myrås i Silleruds socken och Nordmarks härad, hvartill anslag beviljats år 1895 med	3,800 »
1897 ⁸ / ₁₁ . Väganläggning mellan Arvika köping och Fallängen i Jösse härad, hvartill anslag beviljats år 1895 med	4,200 »
1897 ⁸ / ₁₁ . Väganläggning från Mangskogs kyrka till Löfnäset i Mangskogs socken och Jösse härad, hvartill anslag beviljats år 1895 med	5,700 »
1897 ⁹ / ₁₁ . Vägomläggning mellan Högvalta gästgivarvärdgård och Venerud i Arvika socken och Jösse härad, hvartill anslag beviljats år 1895 med	3,400 »
1897 ²⁶ / ₁₁ . Väganläggning från riksgränsen mot Norge vid rös nr 81 till häradsvägen vid Hvittjärnsbron i Lekvattnets socken å vägen riksgränsen—Torsby i Fryksdals härad, hvartill anslag beviljats år 1895 med	11,500 »

Omläggning af vägen från Asped i Fryksdals härad till Elgsjön i Elfdals härad:

1897 ²⁶ / ₁₁ . Delen mellan Nyskoga sockengräns och Larsbäckstorp i Hvitsands socken, hvartill anslag beviljats år 1895 med	6,200 »
1900 ¹³ / ₆ . Delen mellan Snärberg i Nyskoga socken och Hvitsands sockens gräns, hvartill anslag beviljats år 1895 med	1,300 »
1900 ¹³ / ₆ . Delen mellan Snärberg och en punkt A i planen i närheten af Elgsjön i Södra Finnskoga socken, hvartill anslag beviljats år 1894 med	19,300 »
1898 ¹⁰ / ₁₁ . Väganläggning från vägporten vid Vik till Högeruds sockens gräns, inom Jösse härad, hvartill anslag beviljats år 1896 med	14,500 »
1899 ⁴ / ₂ . Väganläggning mellan Edebäcks station och Sälje färja i Elfdals härad, hvartill anslag beviljats år 1897 med	20,500 »
1899 ²⁰ / ₁₂ . Vägomläggning mellan Nysockensjön och Sälboda bruk i Jösse härad, hvartill anslag beviljats år 1896 med	18,300 »
Vägomläggning mellan Elgsjön och Bograngen inom Elfdals härad:	
1900 ¹³ / ₆ . Delen från Elgsjön till avvägen till torpet Bäckela å Kindsjö egor, hvartill anslag beviljats år 1894 med	15,800 »
1900 ¹ / ₉ . Väganläggning mellan Vaggeforsen och Ottebols station inom Jösse härad, hvartill anslag beviljats år 1896 med	7,600 »

Härförutom hafva till följande brobyggnadsarbeten inom länet under perioden beviljats statsanslag:

År 1896, att utgå med 12,000 kronor från 1896 års och 24,000 kronor från 1897 års brobyggnadsfond, till bro öfver Klarelfven vid Edebäck i Elfdals härad	36,000 kr.
År 1898 till bro öfver Sunnesundet vid Sundsvik i Fryksdals härad	34,400 »

Förstnämnda brobyggnad godkändes den 26 september 1898, hvarförutom under den 14 september 1896 godkänts brobyggnader dels öfver Vrångselfven eller Tälleån och dels öfver Kölaelfven, båda å vägen mellan Kölabron och Nordbytorpet i Jösse härad.

Färjor finnas vid Lungsund och Daglösen i Fernebo härad, Sutterselfven, Almar och Skifed i Karlstads härad, Utterud och Slottsbron i Grums härad, Munkfors, Rudstorp, Olsäter, Edeby, Östra Deje, Nilsby och Rud i Kils härad, Vermskogssundet,

Skasås och Högsäter i Gillbergs härad, Sundsbysundet och Stora Lee i Nordmarks härad, Rud i Jösse härad samt Sälje, Sundet, Skogsstad, Fastnäs, Osebol och Båtstad i Elfdals härad. Ransby färja i sistnämnda härad underhålles ej vidare, sedan den nya vägen Letafors—Brattmon med bro öfver Klarelfven gjort densamma obehöfelig. Deremot har färjan öfver Jösseelfven vid Ottebol under perioden tillkommit, hvarjemte färjorna vid Almar och Skifed förklarats skola till allmänt underhåll öfvertagas.

Maximilegan för skjuts, som entreprenörerna år 1900 voro berättigade uppbära, utgjorde inom Fernebo härad, Fryksdals härad Öfre tingslag, Elfdals härad och staden Filipstad 1 krona 90 öre och i öfriga delar af länet 1 krona 50 öre, hvaremot, der skjutsen utgjorts af de skjutsskyldige sjelfva, legan utgått med respektive 1 krona 31 öre och 1 krona 12 öre.

De till skjutsentreprenaderna under åren 1896—1900 utgångna bidrag, hvilka utgått till hälften af statsmedel och till hälften af landstingsmedel, redovisas sålunda:

	Skjutsentreprenadbidrag. Kronor.	Uttaxering i öre per beviljningskrona af	
		jordbruksfastighet.	annan fastighet och iukomst.
År 1896	17,581	4	4
» 1897	17,906	5	5
» 1898	17,906	4	4
» 1899	17,906	4	4
» 1900	18,406	5	5
Summa	89,705	—	—

Då entreprenadbidragens sammanlagda belopp under föregående period uppgick till 92,867 kronor, hafva bidragen sålunda nedgått med 3,162 kronor. Vid periodens slut uppehölls skjutsningen vid 6 skjutsanstalter af de gamla skjutslagen.

De jernvägar, som finnas inom länet, äro nordvestra stambanan, Bergslagernas, Mora—Venerns, Östra Vermlands, Filipstads norra bergslags, Nordmark—Klarelfvens och Skymnäs—Munkfors jernvägar samt den inom länet fallande delen af Nora—Karlskogabanans fortsättning till Otterbäcken. Härjemte finnes en jernväg från Glafva glasbruk till Bergsviken i Glafs-fjorden, hvilken jernväg, enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga resolution den 8 augusti 1896, får af egaren, Glafva glasbruks aktiebolag, under månaderna maj—december till allmän godstrafik upplåtas.

Beträffande trafiken å nordvestra stambanan får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande hänvisa till Kungl. Jernvägstyrelsens berättelser.

Till belysning åter af trafikens omfattning å jernvägslinierna Nordmark—Klarelfvens och Skymnäs—Munkfors jernvägar samt Filipstads norra bergslags, Östra Vermlands och Mora—Venerns jernvägar får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande återopa bifogade tabell Ll (sid. 38). Särskild redogörelse för Östra Vermlands jernväg ingår der allenast för år 1896, enär denna jernväg den 1 januari 1897 genom köp öfvergått till Mora—Venerns jernväg, hvars redogörelse från och med sistnämnda år derfor omfattar båda banorna.

En i Karlstad och i trakterna utefter Klarelfven länge närd önskan att genom anläggning af *jernväg från Karlstad till Munkfors* åstadkomma en närmare förbindelse mellan nämnda stad och länets norr derom liggande delar samt en bekvämare utfartsväg för de stora Uddeholmsverken har under perioden allt lifligare framträdt, och sedan Karlstads stad genom val af komiterade och styrelsen för Uddeholms aktiebolag visat sig komma att understödja företaget, blefvo undersökningar verkställda och på allmänt möte med för frågan intresserade en interimsstyrelse utsedd, hvars medlemmar, på underdånig ansökning, den 19 oktober 1900 af Eders Kungl. Maj:t erhöilo koncession å jernvägsanläggningen och derefter konstituerade sig till stiftare af *Karlstad—Munkfors jernvägsaktiebolag*. Frågans vidare utveckling tillhör innevarande period; Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vill här endast anteckna, att jernvägen, som med en längd af 59⁹/₄₀ kilometer och en spårvidd af 0⁸/₉₁ meter enligt koncession beräknats kosta 2,352,000 kronor, är ämnad att från Munkfors framdragas utefter Klarelfven till Deje och derifrån öfver Forshaga genom vestra delen af Alsters socken till stadsdelen Herrhagen i Karlstad med bispår till Kanikenäset, der Karlstads stad förväntas komma att vidtaga nödiga hamnförbättringar, samt att förslaget upptager, förutom föreningsstationer vid Munkfors, Deje och Karlstad, mellanstationer vid

Olsäter, Forshaga och Ulfby samt hållplatser vid Rudstorp, Edeby, Dejefors, Skifed och Edsgatan.

Äfven på andra håll inom länet hafva under perioden jernvägsfrågor varit å bane. Så hafva planer och kostnadsförslag för anläggning af en smalspårig *jernväg i Elfdals härad* utefter Klarelfven från Slättne till Edebäcks jernvägsstation upprättats och koncession derå begärts. Vid af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande verkställd utredning, huruvida nödiga medel till företaget, som med en längd af 91¹/₁₆ kilometer beräknats kosta 2,820,000 kronor, vore att påräkna, visade flere af Elfdalens kommuner ett synnerligt lifligt intresse för saken, i det på af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i november 1900 hållna kommunalstämmor bidrag under vissa vilkor ställes i utsigt af Dalby socken med 300,000 kronor, af Norra Ny socken med 200,000 kronor, af Ekshärads socken med 150,000 kronor och af Norra Finnskoga socken med 30,000 kronor, men då några väsentligare bidrag derutöfver icke kunde för det dåvarande förväntas, blef koncessionsansökningen återkallad.

I *Fryksdalen* har frågan om Sunnes förenande med stambanan eller bergslagsbanan kommit allvarligare på tal, och i *Nordmarks härad*, som i likhet med Fryksdalen är utan jernvägsförbindelser, hafva medel insamlats för verkställande af undersökningar rörande tre olika jernvägsförslag, nämligen dels fortsättning af Uddevalla—Lelångsbanan från Bengtsfors till Åmot å nordvestra stambanan, dels jernväg från Karlstad genom Grums, Gillbergs och Nordmarks härad till Norge och dels från Malung i Dalarne genom Elfdals, Fryksdals, Jösse och Nordmarks härad till Skee i Bohuslän. Sistnämnda förslag har med intresse omfattats af riksdagsmännen från de trakter, som af jernvägen skulle beröras, och Kungl. Jernvägsstyrelsen har på deras begäran föranstaltat om undersökning i ämnet.

De i föregående femårsberättelser omnämnda *hästbanor* emellan sjöarna Yngen och Saxån, emellan Lesjöfors och Blockenhus, emellan Geijersdals station och sjön Alstern samt emellan sjöarna Stora Bör och Öster-Silen hafva fortfarande varit i bruk. Den sistnämnda har numera öfvergått i Gustafsfors fabrikers aktiebolags ego.

Under perioden hafva inrättats 17 nya *poststationer*, nämligen år 1896 Stömne, Holmedal, Månserud, Likenä, Sysslebäck och Fastnäs, år 1897 Fölsbyn, år 1898 Karud, Lenungshammar och Bjurberget samt år 1900 Långbansände, Gåsbornshyttan, Skagern, Lungsund, Helgebodafors, Slottsbron och Trångstad. Följande poststationer hafva under samma tid fått sina namn förändrade: Holmedal till Holmedals—Bergerud, Högsätersby till Heljebol och Jernskog till Beted.

Nya *telegrafstationer* hafva under perioden öppnats i Katrineberg och Arvika, hvarjemte telegramexpeditioner inrättats vid telefonstationerna i Molkom, Nor, Kil, Ottebol, Åmot, Köla, Glafva, Högsätersby, Nordmarken, Visnum och Rudskoga. Telegraminlämningsställe har öppnats å telefonvexelstationen vid Charlottenberg. Under perioden hafva utvexlats 336,191 med afgift belagda telegram.

Centraltelefonstationer, som vid periodens början endast funnos i Karlstad och Kristinehamn, hafva inrättats i Filipstad, Arvika, Katrineberg och Seffe, hvarjemte vexeltelefonstationer, som vid periodens början saknades, anlagts i Grums, Molkom, Nor, Kil, Nordmarken, Persberg, Nykroppa, Rudskoga, Storfors, Visnum, Charlottenberg, Glafva, Köla, Ottebol, Åmot och Hög-

Tab. Ll. Jernvägstrafik i Vermlands län åren 1896—1900.

	Resande.	Be-	Brutto-	Drift-	Netto-
	Antal.	fordradt gods. Ton.	inkomst.	kostnad.	inkomst.
K r o n o r.					
<i>Nordmarks—Klarelfvens och Skymnäs—Munkfors jernvägar:</i>					
År 1896	35,442	126,210	453,169	205,842	247,327
› 1897	38,735	142,328	489,892	205,547	274,345
› 1898	46,936	138,472	493,911	233,253	260,658
› 1899	71,514	141,518	528,045	276,544	251,501
› 1900	83,441	142,810	557,120	304,603	252,517
<i>Filipstads norra bergslags jernväg:</i>					
År 1896	22,226	66,986	98,759	51,956	46,803
› 1897	23,963	71,346	103,636	52,386	51,250
› 1898	27,407	71,654	106,796	57,338	49,458
› 1899	31,803	81,563	120,202	60,795	59,407
› 1900	35,723	82,069	125,160	69,525	55,635
<i>Östra Vermlands jernväg:</i>					
År 1896	46,824	198,511	470,196	181,897	288,299
<i>Mora—Venerns jernväg:</i>					
År 1896	55,438	126,211	453,558	261,096	192,462
› 1897	120,002	336,792	928,690	432,355	496,335
› 1898	130,276	378,789	1,049,347	543,638	505,709
› 1899	146,218	383,515	1,056,202	607,456	448,746
› 1900	162,868	385,550	1,086,790	632,195	451,595

sätersby. Vid 1900 års utgång stodo rikstelefonens stationer dessutom i enkeltrådig förbindelse med Fryksdalens, Hammarö, Skifeds, Skåre, Forshaga, Uddeholms, Vermskogs, Brunskogs och Nordmarkens telefonföreningar samt med abonnenter å privata linierna Björkefors, Stöpafor, Östra Emtervik, Bäckebron, Hånsjö, Östmark, Lekvattnet, Fensbol och Hvitsand. Rikstelefonapparaternas antal var vid periodens början 193 och vid dess slut 1,242. Under perioden hafva hållits 269,728 rikstelefonamtal belagda med afgift och omkring 5,490,000 utan afgift.

B) Sjökommunikationer. Med Göteborg har under denna likasom under föregående perioder en liflig samfärdslinje sjöledes uppehållits såväl från Karlstad, Kristinehamn, Seffle och andra vid Venern befintliga lastageplatser som ock genom Byelfven från Arvika och lastageplatser vid Glafsforden, genom Norselfven från Edsvalla och genom Dalslands kanal från åtskilliga platser i Nordmarks härad. Varutransporter ske i allmänhet medelst lastångare, men mycket virke bogseras i stora s. k. mosor öfver Venern.

Venershamnarna hafva ock med hvarandra stått i regelbunden ångbåtsförbindelse, och på Byelfvens vattendrag har mellan Arvika och Seffle regelbunden ångbåtstrafik egt rum.

Trafiken på Fryksjöarna har uppehållits af 9 ångbåtar, deraf en ny tidsenlig passagerarebåt, och 23 lastbåtar. Å sjön Rottnen har sjötransport fortfarande egt rum medelst en ångfärja.

Mellan Bengtsfors samt Lennartsfors, Töckfors och Årjeng har regelbunden ångbåtstrafik uppehållits.

Trafiken på Klarelfven mellan Karlstad och ofvanför liggande orter till Munkfors, hvilken förmedlas genom Forshaga kanal och slussverk i förening med hästbana förbi Deje-forsfallen, har mestadels uppehållits genom pråmar. Mellan Deje och Munkfors har dock regelbunden kommunikation medelst en mindre ångare egt rum, och elfvens nedre lopp mellan Forshaga och Karlstad har trafikerats af mindre ångslupar.

Äfven mellan Karlstad och närliggande delar af Väse härad samt Hammarön har en liflig ångslupstrafik egt rum.

Den i Elfdals härad mellan Edebäcks jernvägsstation och Vingäng i Dalby socken liggande delen af Klarelfven har ock trafikerats. Mot slutet af perioden insattes der en ny ångare, särskildt bygd med hänsyn till elfvens der ofta låga vattenstånd. Regelbunden trafik förekommer dock endast kortare tider af året.

Jemväl å Vermeln har ångbåtstrafik varit under perioden ordnad.

Den i föregående berättelser omförmälda *Veners seglationsfond*, som vid 1895 års slut utgjorde 417,310 kronor 7 öre, uppgick vid 1900 års utgång till 494,568 kronor 55 öre, deri inberäknadt värdet af lotsångaren Polstjernan och fyrskeppet Medgrundet, och har sålunda ökats med 77,258 kronor 48 öre. De af styrelsen för fondens förvaltning lemnade uppgifter på fondens inkomster och utgifter under perioden samt tillgångar vid 1900 års slut återfinnas i tabell Mm.

Å *Seffle kanal*, som år 1895 trafikerades af 401 segelfartyg och båtar samt 1,079 ångfartyg och hvars trafik- och slussinkomster samma år uppgingo till 36,364 kronor 34 öre, har trafiken under nu ifrågasvarande period icke obetydligt ökats, enligt hvad följande tabell utvisar:

	Antal pråmar.	Antal segelfartyg.	Antal ångfartyg.	Trafik- och slussinkomster. Kronor.
År 1896	146	258	996	38,646.78
» 1897	126	267	1,223	51,403.37
» 1898	167	300	1,154	50,302.64
» 1899	173	311	1,165	56,277.16
» 1900	181	221	1,579	63,293.25

Trafiken å *Forshaga kanal* under perioden och deraf uppehållna afgifter framgår af följande tabell:

	Antal pråmar.	Antal fartyg och bogserångslupar.	Afgifter af frakter. Kronor.
År 1896	169	152	3,157.96
» 1897	216	114	5,168.08
» 1898	166	197	4,152.27
» 1899	187	155	2,955.87
» 1900	182	150	4,199.20

Trafiken å *Filipstads bergslags kanal* har under perioden alltmör nedgått. Till Filipstad användes den mest för vedtransporter.

Tab. Mm. *Veners seglationsfonds inkomster och utgifter åren 1896—1900 samt tillgångar år 1900.*

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
<i>Inkomster:</i>					
Af fartyg och gods	56,634	61,980	64,024	64,472	67,125
Afgår uppördsprovision	5,739	6,222	6,428	6,459	6,814
Nettouppebörd	50,895	55,758	57,596	58,013	60,311
Räntemedel	8,577	9,471	10,312	12,017	13,138
<i>Utgifter:</i>					
Aföning	14,603	14,862	15,215	15,608	17,476
Lyshållningsmateriel	1,168	1,042	1,146	1,337	1,315
Fyrar och sjömärken	3,919	3,830	2,923	6,110	3,069
Diverse	4,514	3,795	4,493	3,819	3,828
Lotsfartyget Polstjernans omkostnader	9,465	9,099	8,707	10,662	10,845
Fyrskeppet Medgrundets omkostnader	2,472	2,393	2,454	3,034	2,330
Underhåll af fyrar och boställen	3,583	2,843	4,659	3,792	4,342
Afskrifning å fyrar, byggnader och fartyg	11,155	10,566	11,534	10,066	10,031
Undersökning af ny farled till Mariestad	—	—	—	—	725
<i>Tillgångar vid 1900 års slut:</i>					
Kassabehållning	—	—	—	—	2,024
Obligationer och inestående i bank	—	—	—	—	340,246
Fyrar, boställen, fartyg och inventarier	—	—	—	—	152,299
Summa tillgångar	—	—	—	—	494,569

Under ifrågavarande femårsperiod har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande meddelat utslag i fråga om *reglering för allmän flottning* uti följande vattendrag:

	Beräknad kostnad. Kronor.
Kjesselfven, Greån, Yxsjöelfven m. m. i Jernskogs, Elgå och Glafva socknar	5,995.67
Norselfvens vattendrag från Frykensjöarna till Venern	14,090.00
Vattendraget från och med Ösjön genom Gatuvattnet öfver Jernsjön och derifrån genom Snarkilselven till Öster-Silen	15,700.00
Vattendraget från Utgårdssjön vid gränsen mot Norge förbi Sälboda till Glafs fjorden i Jösse härad jemte bivattendrag från Stora Eken, Mungen och Trehörningen till Vassbotten samt från Nordsjön och Rököken till Bergsjön	77,750.00
Ufåns vattendrag från och med Holmsjödammen i Dalarne jemte biflöden till Klarelfven	36,161.46

Af dessa har förstnämnda vattendrag, för hvilket jemväl flottningsreglemente under perioden fastställts, blifvit till allmän flottning upplåtet; beträffande de öfriga hafva regleringarna uppehållits genom att antingen ofvannämnda utslag eller seder-

mera meddelade utslag angående flottledernas afsyning och reglementens fastställelse blifvit öfverklagade. Af liknande skäl hafva ej heller Tåsa elf, Rottna elf och Bada elf, om hvilka Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande meddelat utslag under föregående period, ännu blifvit reglerade. Deremot hafva i förra femårsberättelsen oförmälda Barlingshultselven och Sandaelfven blifvit under perioden till allmän flottning upplåtna. Frågan om reglering af Vikselven synes hafva förfallit.

C) Sjöfart och handel. Enligt Kungl. Kommerskollegii årsberättelser var antalet inom Vermlands län af de till in- och utrikes sjöfart använda *handelsfartyg* om 20 ton och derutöfver år 1895 84 segel- och ångfartyg om tillhopa 8,403 ton och år 1900 35 segelfartyg om 1,920 ton och 57 ångfartyg om 7,839 ton.

I likhet med hvad i föregående femårsberättelser egt rum, får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande beträffande *införseln* storlek af från utrikes ort till Karlstad införda och tullbehandlade varor lemna följande, från Karlstads tullkammare inkomna *tabell Nn*.

Tab. Nn.

Till Karlstad från utrikes ort införda hufvudsakliga varor åren 1896—1900.

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.		År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Bomull, färgad o. ofärgad kg.	243	519	154	20	2,869	Talg kg.	39,774	15,616	26,612	3,478	4,966
Bränvin och sprit:						Tjära och tjärbärma . . .	30	—	—	190	440
på fat: af säd etc. . . liter	118	2,819	2,138	3,294	5,053	Tobak, oarbetad, blad och stjelnk	293,215	556,841	350,262	399,211	478,441
arrak	4,915	2,803	3,547	3,537	5,436	Superfosfat	—	—	—	121,527	73,580
rom	767	726	1,529	432	432	Kött, alla slag	10,668	4,348	2,161	1,740	1,542
konjak	5,943	6,899	12,558	15,910	15,023	Maskiner, redskap och verktyg, ej spec. (ej ång- och symaskiner) kr.	169,614	321,424	265,535	411,082	332,503
på andra kärl, allaslag . . .	105	677	661	178	219	Metaller, jern och stål:					
Fisk, salt, torr etc.:						tack- och ballastjern . . . kg.	17,500	145,740	169,785	524,429	529,778
sill kg.	1,911,761	2,314,382	2,112,489	1,656,990	1,654,412	jernvägsskenor	216	104,047	450	16,190	—
sej	244,634	197,262	323,346	159,342	234,676	stångjern	4,612	6,047	41,145	142,819	12,614
Fläsk, alla slag	937,447	78,715	192,370	224,682	88,515	Oljor, fossila etc., renade . .	770,123	629,742	407,758	244,144	281,721
Gödningsämnen, ej spec. . . .	243,797	251,352	140,185	20,262	4,500	Ost, alla slag	4,246	20,470	632	1,008	1,057
Hudar och skinn, ej pelsverk, oberedda	230,625	375,966	371,492	339,431	305,073	Papper, alla slag	354,705	461,591	5,217	5,377	3,534
Kaffe	339,587	251,668	264,023	153,925	148,312	Pappersmassa:					
Kreatur:						kemisk, torr	10,000	40,489	55,500	241,126	263,000
hästar, alla slag st.	451	449	339	422	589	våt	—	—	—	96,400	310,000
nöt,	22	14	55	14	18	mekanisk, torr	—	—	10,000	11,000	—
får,	6	3	4	4	13	våt	—	—	200	—	100,000
svin	130	43	17	53	28	Salt, kok-, alla slag hl.	3,125	3,420	7,500	2,157	1,544
. kg.	1,142	568	150	359	488	Smör, naturligt kg.	473	7,162	55	14	11
Socker, raff., alla slag . . .	2,949	72	868	858	1,486	konstgjordt	364,108	308,069	122,589	227,804	291
Sirup och melass	7,857	23,711	30,713	6,244	8,178	Ull, ofärgad och färgad . . .	13,216	13,303	10,245	3,746	3,489
Spanmål:						Vin, på fat	5,762	6,498	6,833	8,428	9,097
omalen, hvete	9,602	6,437	—	325	465	andra kärl liter	1,175	1,296	1,250	1,151	1,083
korn	754	35,556	40,725	1,034	155	Väfnader:					
majs	—	—	1,080	6,844	1,704	siden-, alla slag kg.	134	393	494	1,005	601
råg	564,293	18,365	8,034	685,116	453,576	ylle-,	285,372	250,642	28,899	24,971	20,732
malen, hvetemjöl	94,306	43,954	250,802	257,200	182,561	bomulls-,	414,180	432,217	17,013	14,350	14,652
rågmjöl	226,667	162,287	136,567	189,868	174,705	linne-,	3,946	4,957	5,005	4,916	3,396
Stenkol och koks hl.	25,148	35,709	59,601	56,088	45,707						

De till Karlstads stad influtna *tolagsmedlen* hafva utgjort:

År 1896	27,036.24	kronor.
» 1897	28,665.89	»
» 1898	30,343.78	»
» 1899	30,894.17	»
» 1900	29,305.63	»

eller tillhoppa 146,245.71 kronor, utgörande i medeltal per år 29,249 kronor 14 öre mot 23,065 kronor 75 öre under föregående period. Om användandet af ifrågavarande medel, som under den nu gångna perioden tagits i anspråk hufvudsakligen till gatuförbättringar och till amortering af stadens fonderade skuld, afgifves särskild redovisning till Kungl. Kommerskollegium.

För trafik och inkomster vid *Karlstads hamn* redogöres i efterföljande *tabell Oo*. Till jämförelse får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ur föregående femårsberättelse anteckna, att

hamnen år 1895 anlöpdes af 220 pråmar, 142 segelfartyg och 469 ångfartyg samt att hamnafgifterna det året uppgingo till 21,518 kronor.

Trafiken och inkomsterna vid *Kristinehamns hamn* under perioden framgå af *tabell Pp*. Under år 1895 anlöpdes denna hamn af 419 segelfartyg och 198 ångfartyg; hamnafgifterna samma år utgjorde 22,368 kronor 89 öre.

Antalet *handlande*, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe, utgjorde, enligt Kommerskollegii berättelser, under sista året af föregående period 786, deraf 71 kvinnor, med en betjening af 369 män och 70 kvinnor samt uppgick år 1900 till 903, deraf 89 kvinnor, med en betjening af 447 män och 112 kvinnor. Den bevilning, som påförts dylika handlande inom länet och som år 1895 utgjorde 1,062,519 kronor, uppgick år 1900 till 1,594,339 kronor, hvaraf belöpte sig på Karlstad 506,487 kronor, på Kristinehamn 166,634 kronor, på Filipstad 117,099 kronor, på Seffe köping 38,050 kronor, på Arvika köping 79,350 kronor och på landsbygden 686,719 kronor.

Landthandeln, som fortfarande utöfvas i länets alla socknar, har under perioden tilltagit, och eger en stark omsättning rum bland dem, som utöfva dylik rörelse. Ur det hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förda handelsregister kan sålunda antecknas, att under perioden ej mindre än 572 nya firmor registrerats, under det 155 anmält, att de upphört med sin verksamhet. Tyvärr idkas landthandeln ej sällan af personer, som icke kunna anses besitta dertill nödiga insigter. Den stora konkurrensen mellan dem, som idka grosshandel, gör ock, att landthandlarne lättare än förr få kredit af dessa och derigenom förledas att till skada både för dem och för sig sjelfva göra större skuldsättning, än deras rörelse i längden förmår bära.

Tab. Oo. Trafik och inkomster vid Karlstads hamn åren 1896—1900.

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
<i>Varutrafiken:</i>					
Trävaror, huggna . . . kbm.	53,492	73,825	72,049	97,994	116,998
sågade . . . »	27,805	32,478	44,999	57,781	60,606
ved och andra slag . . . »	7,431	5,795	10,933	9,226	19,290
Jernvaror, tackjern . . ton	450	470	844	434	576
gjutgods . . . »	78	61	24	25	31
jern, smidt o. valsadt . . . »	105	138	205	59	—
maskiner . . . »	84	384	190	145	91
andra slag . . . »	73	134	114	251	340
Spanmål, malen och gryn »	2,240	1,856	2,303	2,965	2,658
omalen . . . »	524	510	661	565	887
Trämassa »	4,147	3,910	5,178	5,743	5,606
Foderämnen »	963	910	1,020	1,453	1,187
Gödningsämnen »	618	690	606	569	613
Kol »	7,048	9,619	12,086	15,315	18,483
Kalk »	2,709	3,237	3,135	3,182	2,733
Soda och glaubersalt . . »	340	820	1,136	1,048	643
Salt »	837	697	462	910	786
Tobak »	275	513	338	472	479
Svafvel »	413	683	971	711	150
Oljor »	199	511	569	568	775
Papper »	481	753	892	724	1,402
Tegel »	2,033	4,303	2,628	3,276	2,227
Cement »	391	280	313	494	585
Diverse »	4,157	3,996	6,718	7,963	7,876
<i>Fartygstrafiken:</i>					
Pråmar »	308	672	604	767	946
Seglare »	162	255	183	220	225
Ångare »	530	507	561	1) 1,296	700
Uppbördens hela belopp . kr.	21,561	24,825	27,655	32,947	34,449

Tab. Pp. Trafik och inkomster vid Kristinehamns hamn åren 1896—1900.

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
<i>Varu- o. fartygstrafiken:</i>					
Trävaror kbm.	87,693	79,643	101,099	90,435	91,191
Stenkol kg.	17,953,100	15,777,700	19,066,900	25,024,700	22,252,100
Stångjern och skrot »	5,532,050	4,443,294	3,389,526	5,901,413	4,201,802
Tackjern »	5,461,220	7,714,570	11,250,887	9,209,729	3,021,162
Malm »	1,866,200	4,720,910	4,601,100	1,574,400	3,214,300
Fartyg, seglande . st.	498	461	465	402	418
ångfartyg »	194	183	254	251	245
<i>Afgifter för trafiken:</i>					
Trävaror kr.	4,362.07	3,945.73	5,019.82	4,490.98	4,499.50
Stenkol »	1,795.31	1,577.77	1,906.69	2,502.47	2,225.21
Stångjern och skrot . »	3,276.09	2,708.33	2,085.27	3,694.48	2,618.88
Tackjern »	1,092.24	1,542.91	2,250.17	1,841.94	604.23
Malm »	107.76	268.86	239.18	81.32	165.83
Spanmål, mjöl, specier och diverse »	9,156.44	9,968.95	11,558.87	12,164.13	10,260.52
Fartyg, seglande . . »	2,235.55	2,114.65	2,251.60	1,939.50	1,995.35
ångfartyg . . . »	1,038.73	.984.45	1,458.10	1,428.61	1,403.15
Summa kr.	23,064.19	23,111.65	26,769.70	28,143.43	23,772.67

1) Anledningen till den väsentliga ökningen är, att en hamnen flere gånger dagligen anlöpande ångslup för det året måtte mer än 10 registerton.

Tillstånd att idka *gårdfarihandel* har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande under perioden lemnat år 1896 till 110, år 1897 till 105, år 1898 till 104, år 1899 till 101 och år 1900 till 109 personer. Tillstånden hafva allenast afsett handel med varor utaf inhemsk tillverkning.

Beträffande *försäljningen af brännvin* och andra spirituösa drycker har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i *tabell Qq* (sid. 43) sammanfört uppgifter om antal försäljningsställen, erlagda för-

säljningsavgifter och dessa avgifters fördelning. Af tabellen framgår, att försäljningen, för hvilken under försäljningsåret 1894—1895 de erlagda avgifterna uppgingo till sammanlagdt 272,033 kronor, under perioden varit stadd i betydande tillväxt. Siffrorna gifva i sin mån stöd åt hvad Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förut i denna berättelse anfört rörande dryckenskapens tilltagande, helst jemväl maltdrycksförsäljningen under perioden lärt hafva icke obetydligt ökats.

5. Kameralförhållanden.

I **tabell 3** lemnas summarisk redogörelse för hemman och lägenheter å landet, deras kamerala natur och brukningsdelar jemte taxeringsvärden äfvensom för städernas jordar, hus och tomter m. m. år 1900.

Under femårsperioden hafva följande hemman blifvit *omförda från frälse till skattenatur*, sedan deras räntor blifvit för statsverkets räkning inlösta:

$\frac{2}{16}$ mantal af Bergsjö	n:r 1 om $\frac{1}{2}$ mantal i Varnums socken,
$\frac{1}{6}$ »	» Svenserud n:r 1 » $\frac{1}{2}$ » » Ölme »
$\frac{1}{2}$ »	» Skårebol n:r 1 i Stora Kils socken,
$\frac{3}{4}$ »	» Rudstorp n:r 1 » » » »
$\frac{1}{3}$ »	» Ekebol n:r 1 » » » »
$\frac{1}{3}$ »	» Erikstad n:r 1 » » » »
$\frac{19}{30}$ »	» af Illberg n:r 1 om 1 mantal i Stora Kils socken,
$\frac{1}{4}$ »	» Skommita n:r 1 i Stora Kils socken,
$\frac{1}{3}$ »	» Ånnita n:r 1 » » » »
$\frac{1}{4}$ »	» Fjell n:r 1 » Frykeruds »
1 »	» Östra Glänne n:r 1 » » »
$\frac{3}{4}$ »	» af Engebäck n:r 1 om 1 mantal i Grafva socken,
$\frac{1}{4}$ »	» Jonsbol n:r 1 i Boda socken,
$\frac{1}{4}$ »	» Elganäs n:r 1 » Väse »
$\frac{1}{4}$ »	» Silkestatorp n:r 1 » » »
$\frac{1}{3}$ »	» Bårum n:r 1 » Nors »
1 »	» Södra Sjöle n:r 1 » » »
$\frac{17}{24}$ »	» af Källnerud n:r 1 om 1 mantal i By socken,
$\frac{1}{4}$ »	» Tången n:r 1 i Nedre Ulleruds socken,
$\frac{3}{8}$ »	» af Bonserud n:r 1 om $\frac{1}{2}$ mantal i Öfre Ulleruds socken,
$\frac{31}{30}$ »	» » Östra Deje n:r 1 » 1 » » Nedre Ulleruds »
$\frac{1}{2}$ »	» Edsgatan n:r 1 i Karlstads socken.

Sammanlagda mantalet af skatteköpta hemman utgjorde alltså $10\frac{23}{144}$.

Följande hemman och lägenheter hafva blifvit *för kronans räkning* under perioden *försälda* i enlighet med derom meddelade nådiga beslut:

	Nådiga brevets datum.	Köpe- skilling. Kronor.
Tölerudstorp n:r 1 om $\frac{739}{2880}$ mantal, f. d. kompaniechefsboställe	$\frac{15}{2}$ 1895	6,200
Östra Kärr n:r 1 om $\frac{1}{4}$ mantal, f. d. fanjunkareboställe . . .	$\frac{1}{3}$ 1895	8,455
Vestra Torp n:r 1 om $\frac{3}{8}$ mantal, f. d. furirsboställe	$\frac{24}{1}$ 1896	8,000
Stordalen n:r 1 om $\frac{1}{8}$ mantal, f. d. furirsboställe	$\frac{31}{1}$ 1896	7,000
Angunnerud n:r 1 om $\frac{49}{192}$ mantal, f. d. furirsboställe	$\frac{28}{2}$ 1896	11,000
Norra Välsäter n:r 1 om $\frac{1}{4}$ mantal, f. d. sergeantsboställe . .	$\frac{1}{5}$ 1896	6,000

	Nådiga brevets datum.	Köpe- skilling. Kronor.
Södra Välsäter n:r 1 om $\frac{1}{8}$ mantal, f. d. fanjunkareboställe . .	$\frac{1}{6}$ 1896	10,135
Åstenskog n:r 1 om $\frac{17}{24}$ mantal, f. d. kompaniechefsboställe . .	$\frac{23}{8}$ 1896	12,600
Sulvik n:r 1 om $\frac{9}{100}$ mantal, f. d. länsmansboställe	$\frac{9}{11}$ 1896	6,300
Skallen vid Karlstads stad, f. d. hospitalsjord	$\frac{28}{2}$ 1897	5,000
Stommen n:r 1 om 1 mantal, f. d. fanjunkareboställe	$\frac{2}{12}$ 1897	22,000
Strand n:r 1 om $\frac{1}{2}$ mantal, f. d. regementsskrifvareboställe . .	$\frac{22}{4}$ 1898	34,000
Strandängen, en kyrkoäng afsöndrad från föregående	$\frac{22}{4}$ 1898	1,725
Bergerud n:r 1 om 1 mantal, f. d. sergeantsboställe	$\frac{19}{5}$ 1899	12,000
Kopperud n:r 1 om $\frac{679}{9216}$ mantal, f. d. pipareboställe	$\frac{30}{12}$ 1899	3,000

Sålunda hafva försålts 13 kronohemman och 1 kronojord för tillhopa 153,415 kronor.

Kronoparkernas antal har, såsom förut i denna berättelse under rubriken *Skogshushållning* finnes omförmäldt, på det sätt ökats, att *för statsverkets räkning inköpts* dels på grund af nådiga brevet den 10 maj 1889 för utvidgning af Annefors kronopark den till 10 öre skatt i hemmanet Tjusterby i Sunne socken hörande andel i utskogen Burskogen för en köpeskilling af 95 kronor, dels på grund af nådiga brevet den 8 december 1899 egendomen $\frac{1}{2}$ mantal Kungsskogen med underlydande $\frac{1}{2}$ mantal Gräs, $\frac{1}{8}$ mantal Björnfallet, $\frac{1}{8}$ mantal Hedås, $\frac{1}{8}$ mantal Gäddtjern, skattlagda bergstorpet Qvarnfallet, $\frac{1}{8}$ mantal Stora Elgsjön, $\frac{5}{12}$ mantal Harzenstorp, skattlagda bergstorpen Kalkällhult och Kulleråsen, inom Lungsunds socken, $\frac{5}{14}$ mantal Gräsbäcken och $\frac{1}{8}$ mantal Borsheden och Sjögerås, inom Ölme socken, samt $\frac{1}{8}$ mantal Sorbedalen, $\frac{23}{24}$ mantal Björkbron jemte Hammartegen, i Väse socken, för en köpeskilling af 277,000 kronor, dels ock på grund af nådiga brevet den 16 november 1900 egendomarna $\frac{1}{4}$ mantal Vassgårda, $\frac{1}{8}$ mantal Emtfalla, $\frac{1}{4}$ mantal Emten, delar af hemmanen $\frac{1}{2}$ mantal Norra Höje, $\frac{7}{8}$ mantal Mellan Höje och 1 mantal Södra Höje samt den s. k. Vassgårda köpetraktsskog, belägna i Varnums socken, jemte i Örebro län belägna 1 mantal Qväggen med hytta och allmänningsskogar i Bjurtjärns socken, allt för en köpeskilling af 357,400 kronor.

Antalet *jordafsöndringar*, som varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes åtgärd under femårsperioden, har varit 396, sålunda fördelade: 1 år 1896, 18 år 1897, 85 år 1898, 134 år 1899 och 158 år 1900. Af ifrågavarande jordafsöndringar hafva 7 stycken tillkommit för upplåtande af jordområde till plats för skolhus, begravningsområde, anhaltstation vid jernväg samt vägomläggning. I jämförelse med de i näst-

föregående femårsberättelse meddelade uppgifter rörande af-söndringsförhållandena utgöra förenämnda siffror en betydande stigning i antalet, men då enligt den före år 1897 gällande lagstiftning afsöndringar icke för lagfarts vinnande behöfde underställas Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning, kan någon jemförelse i afseende å antalet före nämnda år inom länet skedda afsöndringar ej uppställas.

Tab. Qq. Försäljning af brännvin och andra spirituösa drycker i Vermlands län åren 1896—1900.

Försäljnings- år.	Antal rättigheter till				Erlagda försäljningsafgifter, kronor.					
	minut- han- del.	utskänkning.			A f b o l a g.					
		Överlätna åt bolag.	Ständiga. Överlätna åt bolag.	Med burkap eller privilegium.	Tillåtna.	Betin- gade afgifter.	Vinst- medel.	För upp- lätna rättig- heter.	Af andra.	Summa.
1895—1896.										
I städerna ¹⁾ . .	3	16	—	8	30,750	276,130	1,200	1,163	309,243	
Å landet	—	—	1	3	—	—	—	4,118	4,118	
Summa	3	16	1	11	30,750	276,130	1,200	5,281	313,361	
1896—1897.										
I städerna ¹⁾ . .	3	16	—	8	30,750	310,711	1,200	1,050	343,711	
Å landet	—	—	1	3	—	—	—	2,603	2,603	
Summa	3	16	1	11	30,750	310,711	1,200	3,653	346,314	
1897—1898.										
I städerna ¹⁾ . .	3	14	—	6	30,750	354,986	1,200	712	387,648	
Å landet	—	—	1	3	—	—	—	2,615	2,615	
Summa	3	14	1	9	30,750	354,986	1,200	3,327	390,263	
1898—1899.										
I städerna ¹⁾ . .	4	14	—	5	11,700	391,640	1,200	787	405,327	
Å landet	—	—	1	3	—	—	—	3,364	3,364	
Summa	4	14	1	8	11,700	391,640	1,200	4,151	408,691	
1899—1900.										
I städerna ¹⁾ . .	4	13	—	5	11,700	443,471	—	787	455,958	
Å landet	—	—	1	4	—	—	—	4,335	4,335	
Summa	4	13	1	9	11,700	443,471	—	5,122	460,293	

Försäljningsår.	Disposition af försäljningsafgifterna.						
	Stats- kon- toret.	Städer.	Lands- kom- muner (di- rekt).	Hushåll- nings- sällska- pet (direkt).	Lands- tinget (direkt).	Provi- sioner.	Summa. Kronor.
1895—1896 . .	61,725	154,349	2,877	31,273	62,547	590	313,361
1896—1897 . .	68,605	171,556	1,768	34,613	69,124	648	346,314
1897—1898 . .	77,375	193,436	1,827	38,948	77,896	781	390,263
1898—1899 . .	80,903	202,258	2,350	40,788	81,575	817	408,691
1899—1900 . .	91,009	227,523	3,028	45,937	91,875	921	460,293

¹⁾ Inräknadt köpingarna.

Sammanräknade fastighetstaxeringsvärdet för länet utgjorde enligt bevillningssammandragen:

År 1896	164,804,900 kr.,	hvaraf bevillningsfria	11,698,800 kr.
» 1897	166,055,800 »	»	11,786,100 »
» 1898	173,306,400 »	»	12,181,700 »
» 1899	175,638,100 »	»	12,234,000 »
» 1900	178,430,100 »	»	12,805,500 »

Taxeringsvärdena uppgingo sammanräknade till följande be-
lopp i kronor:

År.	Jordbruks- fastighet.	Annan fastighet.	Kommuners, menig- heters m. fl. fastigheter.
1895	117,726,500	36,656,450	8,080,200
1900	123,172,100	46,210,500	9,047,500

Under femårsperioden har således jordbruksfastigheternas taxeringsvärde ökat med 5,445,600 kronor, värdet å annan fastighet med 9,554,050 kronor och värdet å fast egendom, tillhörig kommuner, menigheter m. fl., med 967,300 kronor.

Rörande egendomar af fideikommissnatur samt egendomar tillhörande inhemska aktiebolag och främmande maktens undersåtar lemnas upplysningar i tabellerna 4, 5 och 6.

Följande hemman hafva undergått ny ordinarie rotering, nämligen:

- $\frac{1}{4}$ mantal Södra Svensbol n:r 1 i Rudskoga socken,
- $\frac{1}{8}$ » Bockåsen n:r 1 i Ölme socken,
- $\frac{1}{8}$ » Södra Näs n:r 1 i Frykeruds socken,
- $\frac{1}{4}$ » Orretorp n:r 1 i Nedre Ulleruds socken,
- $\frac{40}{102}$ » af Angunnerud n:r 1 om $\frac{1}{8}$ mantal i Långseruds socken,
- $\frac{730}{3880}$ » af Tolerudstorp n:r 1 om $\frac{1}{2}$ mantal i Grafva socken,
- $\frac{1}{4}$ » Östra Kärr i Väse socken,
- $\frac{17}{24}$ » af Åstenskog n:r 1 om 1 mantal i Långseruds socken,
- $\frac{1}{8}$ » Stordalen n:r 1 i Stafnäs socken,
- $\frac{1}{3}$ » Södra Välsäter n:r 1 i Stora Kils socken,
- $\frac{1}{4}$ » Norra Välsäter n:r 1 i Stora Kils socken,
- $\frac{3}{8}$ » Vestra Torp n:r 1 i Grafva socken,
- 1 » Stommen n:r 1 i Ny socken,
- $\frac{1}{2}$ » Strand n:r 1 i Långseruds socken.

För den verksamhet, som under perioden utvecklats i och för bestyret med lokalförvaltningen af länets kronodomäner, hvilka vid 1900 års slut uppgingo till ett antal af 51 med ett taxeringsvärde å jordbruksfastighet af 1,261,500 kronor och å annan fastighet af 21,000 kronor, lemnas följande redogörelse:

	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.
	Antal egendomar.				
Auktioner hafva hållits för utarrendering af	6	4	—	2	—
D:o d:o d:o för försäljning af	5	4	6	—	1
Arrendeuppskattningar hafva skett å	3	2	3	1	1
Laga af- och tillträdes syner samt laga syner af annan orsak hafva förrättats å	6	8	7	8	10
Besigtningar hafva hållits å	4	5	4	9	14

Kronans inkomst inom länet af utarrenderade kronodomäner uppgick enligt 1895 års landsboksräkenskaper till 39,986 kronor 15 öre och enligt 1900 års samna räkenskaper till 35,027 kronor.

Beträffande *Landstingets finanser* hänvisas till efterföljande tabell för år 1900:

<i>Inkomster:</i>	
Räntor	1,734 84 kr.
Landstingsskatt	55,853 67 »
Sjukvårdsavgift	46,871 72 »
Utsäknings- och minuteringsavgifter	112,640 82 »
Lagosängsavgifter	36,815 30 »
Öfriga inkomster	3,058 16 »
Summa inkomster	256,974 51 kr.

Under året ökad värde å Landstingets tillhörigheter vid årets slut	28,144 82 kr.
Lån upptagna under året och förskott af vederbörande förvaltare .	22,103 35 »
<i>Skulder</i> vid årets slut	85,103 35 »

<i>Utgifter:</i>	
För befrämjande af insättningar i sparbanker m. m.	146 32 kr.
Hälsa- och sjukvård	211,167 17 »
Undervisning, deraf 17,745 48 kronor till uppfostringsanstalter för blinda, döfstumma, idioter och vanvårdade bar, 1,800 kronor till folkhögskolor, 4,000 kronor till bildande af lärare och lärarinnor	24,878 81 »
Jordbruk och binärningar	18,267 70 »
Allmän ordning och säkerhet	300 00 »

Förvaltningskostnader	6,467 58 kr.
Räntor å lån	3,307 50 »
Afskrifning å tillhörigheter	5,218 27 »
Betalning å lån	7,494 75 »
Summa utgifter	277,248 10 kr.

Tillgångar vid årets slut:

Fastigheter och inventarier	671,203 05 kr.
Fordringar etc.	55,442 05 »
Summa tillgångar	726,645 10 kr.
Hvaraf: Landstingets egna	108,073 44 kr.
länslasarettens och kurhusens	618,571 66 »

Under åren 1896, 1897 och 1898 har någon *landstingsskatt* icke behöft uttaxeras, deremot uttogs sådan år 1899 till ett belopp af 58,709 kronor 97 öre och år 1900 till ett belopp af 60,012 kronor 77 öre med 25 öre för hvarje krona beviljning af fast egendom och inkomst af kapital eller arbete.

Under åren 1896—1900 hafva *kommunala lån*, afsedda att betalas på längre tid än 2 år, blifvit på grund af Eders Kungl. Maj:ts nådiga tillstånd upptagna till den omfattning, som *tabell Rr* (sid. 45) utvisar.

Beträffande laga skiften och hemmansklyfningar samt *landtmäteriväsendet* i öfrigt inom länet får eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst hänvisa till Landtmäteristyrelsens årliga berättelser.

6. Politi.

A) **Undervisningsväsendet.** Liksom under föregående period utgöras de *allmänna läroverken* inom länet af ett högre och tre lägre. Om hvartera af dessa får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande lemna följande upplysningar.

Karlstads högre allmänna läroverk har fortfarande vetat att häfda det goda anseende och det stora förtroende läroverket sedan länge egt. Enligt de årligen utkommande redogörelserna för de allmänna läroverken inom stiftet utgjorde dess lärjungeantal:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	374	408
» 1897	412	405
» 1898	391	413
» 1899	409	413
» 1900	401	420

I medeltal har lärjungeantalet sålunda utgjort 405 och visar sålunda, vid jämförelse med föregående period, då medeltalet var 380, en tendens till ökning.

Af läroverkets egna lärjungar hafva vid de årliga maturalitetsexamina förklarats mogna:

	Klassiska linien.	Reala linien.	Summa.
År 1896	13	4	17
» 1897	8	10	18
» 1898	16	7	23
» 1899	17	9	26
» 1900	15	6	21

Läroverkets stipendiifonder, hvilka redovisas i **tabell 7**, hafva under perioden ökat med »C. A. Fahlgrens fond» å 5,800

kronor, hvaraf räntan enligt donators, boktryckaren C. A. Fahlgrens testamentariska förordnande af den 24 februari 1895 skall »å årsexamina eller avslutningar i form af stipendier eller premier tilldelas lärjungar vid läroverket, som deraf må vara förtjente». Summan af stipendier, premier och understöd, som under åren 1896—1900 utdelats, utgör 20,044 kronor 75 öre, deraf i stipendier 16,669 kronor.

Läroverkets byggnader hafva under perioden undergått rätt betydande reparationer. De flesta salarna hafva omsetts och omålats, den gamla läroverksbyggnadens yttre restaurerats samt nytt kemirum och undervisningsrum för naturhistoria der inrättats.

Till belysande af läroverkets ekonomiska förhållanden har afgifvits följande redogörelse för dess kassors ställning år 1900:

Kassor.	Debet.			Kredit.		
	Behållning den 1/1 1900.	Inkomster.	Skuld d. 31/12 1900.	Skuld d. 1/1 1900.	Utgifter.	Behållning den 31/12 1900.
	Kronor.	Kronor.	Kr.	Kr.	Kronor.	Kronor.
Byggnadsfonden	2,416 99	3,722 23	—	—	4,367 17	1,772 05
Ljus- och vedkassan	9,114 65	5,101 00	—	—	5,950 31	8,265 34
Biblioteks- och materialkassan	1,379 80	2,884 40	—	—	2,300 70	1,963 50
Premie- och fattigkassan	787 54	452 51	1 35	—	476 80	764 60
Nya bibliotekskassan	14,924 62	741 92	—	—	582 02	15,084 52
Summa	28,623 60	12,902 06	1 35	—	13,677 00	27,850 01

Kristinehamns lägre allmänna läroverk (femklassigt) har under perioden besökts af följande antal lärjungar:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	83	92
» 1897	90	88
» 1898	87	97
» 1899	93	101
» 1900	102	100

Medeltalet har sålunda varit 93. Några nya stipendiifonder hafva under perioden icke tillkommit. I stipendier, premier och understöd hafva under åren 1896—1900 utdelats 1,835 kronor 95 öre, deraf i stipendier 1,202 kronor 50 öre.

För läroverkets kassors ställning år 1900 har lemnats följande redogörelse:

K a s s o r.	D e b e t.			K r e d i t.		
	Behållning den 1/1 1900. Kronor.	Inkomster. Kronor.	Skuld den 31/12 1900. Kronor.	Skuld den 1/1 1900. Kronor.	Utgifter. Kronor.	Behållning den 31/12 1900. Kronor.
Byggnadsfonden . . .	442.72	478.43	633.91	790.00	603.91	161.15
Ljus- och vedkassan .	252.66	1,325.55	13.12	—	1,390.97	200.36
Biblioteks- och materialkassan	244.28	761.91	—	—	544.33	461.86
Premie- och fattigkassan	422.04	94.72	—	—	110.00	406.76
Summa	1,361.70	2,660.61	647.03	790.00	2,649.21	1,230.13

Tab. Rr. Upptagna kommunala lån i Vermlands län åren 1896—1900.

Nådiga brefvets datum.	Kommunens namn.	Lånets belopp i kronor.	Det ändamål, för hvilket lånet upptagits.
31/12 1895	Nyed	4,000	Ladugårdsbyggnad vid kyrkoherdeboställe.
7/2 1896	»	27,900	Inrättande af fattiggård 13,500 kr., tingshusbyggnad 14,400 kr.
15/5 »	Karlstads stad . .	526,000	Konvertering af äldre lån.
25/9 »	Riämen	35,000	Inrättande af fattiggård.
9/10 »	Öfre Ullerud . . .	40,000	» » »
11/12 »	Ölme	5,000	Skolhusbyggnader.
19/12 »	Stafnäs	5,000	»
3/4 1897	Bro	16,000	Uppförande af fattigstuga 2,000 kr., återstoden för konvertering af äldre lån.
21/5 »	Nor	30,000	Inrättande af fattiggård.
28/5 »	Filipstads stad . .	175,000	Byggande af vatten- och aflöpsledning samt ordnande af brandväsen.
6/5 1898	Töcksmark	8,000	Skolhusbyggnad.
12/8 »	Köla	25,000	Inrättande af fattiggård.
4/11 »	Östra Emtervik . .	11,000	Öfvertagande af skolhusbyggnadsskyldigheten från skolrotarna.
27/1 1899	Hammarö	5,000	Ordnande af fattiggård.
10/5 »	Blomskog	12,000	Skolhusbyggnader.
23/5 »	Grafva	40,000	»
8/9 »	Kristinehamns stad	300,000	Anläggning af vatten- och aflöpsledning.
22/3 1900	Sunne	20,000	Skolhusbyggnader.
6/4 »	Nedre Ullerud . . .	12,000	»
27/4 »	Östmark	15,000	Inköp af fattiggård.
25/5 »	Tveta	2,000	Reparation af kyrka.
27/7 »	Gillberga	60,000	Inrättande af fattiggård.
»	Nedre Ullerud . . .	53,000	» » »
3/8 »	Ekshärad	20,000	Inköp af komministerboställe.
27/10 »	Fryksände	15,000	Skolhusbyggnader.
»	»	10,000	Gäldande af skuld å boställsköp.
»	Hvitsand	18,000	Skolhusbyggnader.
9/11 »	Lysvik	20,000	Reparation af kyrka.

Filipstads lägre allmänna läroverk har med ingången af läsåret 1897—1898 för en tid af tre år utvidgats till femklassigt, hvilken utvidgning sedermera förnyats för ytterligare tre läsår. Denna anordning har möjliggjorts genom anslag från Filipstads stad samt Filipstads sparbank. Lärjungeantalet under perioden har utgjort:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	60	56
» 1897	57	67
» 1898	66	63
» 1899	62	72
» 1900	71	70

Lärjungarnes antal har sålunda utgjort i medeltal 64. Läroverkets stipendiifonder hafva under året ökat med »Makarne Bergs stipendiifond», omförd i tabell 7. Dessutom har tillkommit en mindre donation, den s. k. musikkassan, afsedd att »användas till musikens befrämjande inom skolan enligt läroverksskollegiets närmare bestämmande». Summan af stipendier, premier och understöd under åren 1896—1900 har utgjort 3,130 kronor 27 öre, förutom af anonym gifvare skänkta 25 kronor årligen. I stipendier hafva utgått 2,095 kronor 27 öre.

De ekonomiska förhållandena vid läroverket belysas af följande tablå:

K a s s o r.	D e b e t.			K r e d i t.		
	Behållning den 1/1 1900. Kronor.	Inkomster. Kronor.	Skuld den 31/12 1900. Kronor.	Skuld den 1/1 1900. Kronor.	Utgifter. Kronor.	Behållning den 31/12 1900. Kronor.
Byggnadsfonden . . .	1,279.37	575.39	1,800.00	1,800.00	124.85	1,729.91
Premie- och fattigkassan	279.24	81.89	24.48	175.48	71.50	138.63
Biblioteks- och materialkassan	3,474.89	780.06	—	—	785.60	3,469.35
Ljus- och vedkassan . .	1,575.59	744.10	—	—	776.70	1,542.99
Besparade räntefonden .	23,975.91	916.42	—	—	610.94	24,281.39
Musikkassan	110.25	4.81	20.00	—	20.00	115.06
Summa	30,695.25	3,102.67	1,844.48	1,975.48	2,389.59	31,277.33

Vid *Arvika lägre allmänna läroverk*, som på Arvika köpings bekostnad höstterminen 1897 utvidgades med en 4:de klass och höstterminen 1898 med en 5:te klass, har lärjungeantalet varit följande:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	47	57
» 1897	54	75
» 1898	78	99
» 1899	100	110
» 1900	112	113

Medeltalet har sålunda utgjort 84. Läroverkets stipendiefonder hafva under perioden icke ökats. Summan af stipendier, premier och understöd, som under åren 1896—1900 utdelats, utgör 609 kronor 50 öre, deraf stipendier 84 kronor.

Läroverkets ekonomiska förhållanden framgår af följande redogörelse för läroverkets kassors ställning år 1900:

Kassor.	Debet.			Kredit.		
	Behållning d. 1/1 1900	Inkomster.	Skuld den 31/12 1900.	Skuld den 1/1 1900.	Utgifter.	Behållning den 31/12 1900.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Byggnadsfonden	405·92	525·12	—	—	220·80	710·24
Ljus- och vedkassan	3·54	796·50	—	—	760·44	39·60
Biblioteks- och materialkassan	331·38	814·15	—	—	857·29	318·24
Premie- och fattigkassan	43·90	117·50	—	—	119·25	42·15
Summa	784·74	2,283·27	—	—	1,957·78	1,110·23

Folkskollärareseminariet i Karlstad har under perioden fortsatt genomförandet af den i nädiga kungörelsen den 16 november 1894 föreskrifna undervisningsplan, och har densamma från och med läsåret 1898—1899 tillämpats i seminariets alla klasser.

De närvarande lärjungarnes och de utexaminerades antal har varit följande:

	Närvarande.		Utexaminerade.
	Vårterminen.	Höstterminen.	
År 1896	95	98	22
» 1897	94	95	21
» 1898	95	96	23
» 1899	95	89	28
» 1900	89	98	20

Sammanlagda antalet närvarande utgjorde alltså 944 och utexaminerade 114, utvisande således ett medeltal närvarande hvarje termin af 94 och ett medeltal utexaminerade af 23.

Antalet inträdessökande och antagna har varit:

	Inträdessökande.	Antagna.
År 1896	69	28
» 1897	61	25
» 1898	59	26
» 1899	48	22
» 1900	51	29

Till stipendier åt eleverna hafva af statsmedel utgått följande belopp:

	Vårterminen.	Höstterminen.	Summa.
År 1896	3,338	3,290	6,628
» 1897	3,225	3,276	6,501
» 1898	3,236	3,195	6,431
» 1899	3,174	2,872	6,046
» 1900	2,903	3,312	6,215
Summa kronor	15,876	15,945	31,821

Lägsta stipendiet har utgjort 20 kronor, det högsta 55 kronor. Dessutom har år 1897 till seminariet öfverlemnats ett belopp af 5,800 kronor, hvaraf räntan, jemlikt donators, framlidne boktryckaren C. A. Fahlgrens i förut omförmälda testamentes gifna föreskrift, skall i form af premier eller stipendier tilldelas någon deraf förtjent lärjunge.

Seminariets lärosalar hafva oaktadt ökningen i lärjungeantalet varit tillräckliga, men särskild samlingssal äfvensom slöjdlokal saknas ännu.

Småskollärarinneseminariet i Karlstad har under perioden fortsatt sin för länet välbehöfliga och gagnande verksamhet. Hvarje kurs fortgår fortfarande 12 kalendermånader, fördelade i tre någorlunda lika långa terminer. Från och med år 1899 har den årliga undervisningstiden ökat från 32 till 34½ veckor, hvaraf i regeln 17½ veckor komma på vårterminen och 17 veckor på höstterminen. Hvar tredje termin mottagas efter skedd inträdespröfning nya elever, vanligen 30 till antalet. I den kurs, som började med höstterminen 1895, blefvo samtliga vid kursens slut kvarvarande 29 elever godkända. Uti nästa kurs, som omfåttade året 1897 och vårterminen 1898, erhöilo jemväl 29 elever afgångsbetyg, och i påföljande kurs, som avslutades i december 1899, godkändes 28. Ny kurs började i januari 1900, och kvarstodo deri vid periodens slut 28 elever. I allmänhet hafva de utexaminerade rätt snart efter utgången från seminariet vunnit anställning som lärarinnor. Åt de båda vid seminariet fast anställda lärarinnorna utgår aflöningen från och med år 1899 åt första lärarinnan med 1,500 kronor, hvarjemte för henne utverkats delaktighet i folkskollärarnes pensionsinrättning, och åt lärarinnan uti öfningsskolan med 800 kronor, hvarjemte till tryggande af hennes ålderdom styrelsen från och med år 1896 årligen för hennes räkning insatt 100 kronor i lifrättestanstalt. För båda dessa lärarinnor har seminariet åtnjutit statsbidrag efter stadgade grunder under åren 1899 och 1900. För hvarje barn i öfningsskolan upptages en terminsavgift af 10 kronor. I öfrigt bekostas läroanstalten af länets landsting, hvars anslag för ändamålet under åren 1896—1899 utgjort 4,400 kronor årligen och under år 1900, på styrelsens förslag, utgått med 4,000 kronor.

Vid *högre folkskolan i Sunne* har undervisning meddelats åt följande antal lärjungar, nämligen läsåret 1895—1896 åt 18, läsåret 1896—1897 åt 20, läsåret 1897—1898 åt 19, läsåret 1898—1899 åt 19 och läsåret 1899—1900 åt 15. Skolan har en ordinarie lärare, och utgår dennes aflöning med 1,550 kronor årligen, hvaraf 1,500 kronor utgör årslön och 50 kronor ersättning för slöjdundervisning. Härförutom åtnjuter läraren bostad och vedbrand. I sång har, med undantag af läsåret 1899—1900, undervisning meddelats af klockaren i Sunne församling. Skolans styrelse utgöres fortfarande af nämnda församlings skolråd, och

skolan förfogar öfver ett kapital, som vid periodens slut uppgick till 5,722 kronor 21 öre.

Vid *Vermlands läns folkhögskola* och den dermed förenade *landtmannaskolan i Molkom* har under den gångna femårsperioden undervisningen fortgått efter samma plan, som vid skolornas öppnande blifvit fastställt. Med undantag af ett par ombyten af lärare vid folkhögskolan har ledningen varit densamma som vid slutet af föregående period.

Elevantalet har utgjort:

	Folkhögskolans manliga afdelning.	Folkhögskolans qvinliga afdelningen.	Landtmanna- skolan.
År 1896	26	33	9
» 1897	26	25	12
» 1898	38	23	10
» 1899	29	16	8
» 1900	27	23	11

Skolornas inkomster framgå af nedanstående *tabell Ss*.

Förutom dessa inkomster, som användts till undervisningens upprätthållande och understöd åt mindre bemedlade elever, har folkhögskolan under perioden erhållit ett anslag af Karlstads sparbank af 5,000 kronor samt af enskilda personer inom provinsen omkring 950 kronor, hvilka medel användts till uppförande af lärarbostad och ekonomibyggnader samt en del nödiga reparationer å äldre byggnader.

För anskaffande af elevbostäder har under år 1900 öppnats en insamling, och lärer under nämnda år för ändamålet af kommuner och enskilda tecknats omkring 17,000 kronor, hvaraf 10,600 kronor öfverlämnats af en af skolans förra elever, J. Eriksson i Odenstad.

Folkhögskolans 25-åriga tillvaro firades år 1899 med en särskild högtidlighet, som nogsamvt bar vittne om det stora och berättigade anseende, skolan tillvunnit sig så väl bland allmänheten som särskildt bland dem, hvilka der åtnjutit undervisning. Ur den vid festen afgifna redogörelsen torde här förtjena antecknas, att från skolans början der undervisats 693 manliga

och 175 qvinliga elever samt att 87 af länets kommuner der varit representerade.

Under somrarna 1896 och 1898 hafva vid skolan anordnats s. k. sommarkurser, hvilka vunnit stor anslutning, och är det att hoppas, att, när skolans bostadsförhållanden blifvit ordnade, dylika kurser ånyo kunna komma till stånd.

Folkskoleundervisningen i länet utvecklas fortfarande på ett tillfredsställande sätt. Under perioden hafva tre folkskoleinspektörer der varit anställda. Skoldistriktens antal utgör fortfarande 92, men de fasta skolornas antal har ökat från 233 till 296, under det de flyttande minskats från 421 till 381. Folkskolornas antal utgjorde:

	Vid periodens början.	Vid periodens slut.
Fasta folkskolor	129	154
Flyttande »	177	159
Fasta mindre folkskolor	28	43
Flyttande »	15	19
Fasta småskolor	76	99
Flyttande »	229	203
Fortsättningskolor	137	180
Slöjdskolor för gossar	212	249
» » flickor	—	92

Exakt uppgift på antalet slöjdskolor för flickor vid periodens början har ej kunnat erhållas; de flesta hafva emellertid tillkommit genom nådiga kungörelsen den 29 maj 1896. Ordnad undervisning i skolkök har under perioden egt rum i Karlstad och Kristinehamn. Bland nya tidsenliga skolhus förtjena att omnämnas de i Seffle, Forshaga och vid Liljedahls glasbruk.

Antalet lärare och lärarinnor vid länets folk- och småskolor, till hvilka *lönetillskott* under femårsperioden blifvit från landtränteriet utbetalda, samt lönetillskottens belopp framgå af *tabell Tt* (sid. 48).

Kommunernas intresse för folkundervisningen har på många sätt ådagalagts. Såsom ett uttryck derför torde ock få räknas deras alltmer tilltagande sträfvan att sjelfva öfvertaga skolhus-

Tab. Ss.

Vermlands läns folkhögskolas och landtmannaskolas inkomster åren 1896—1900.

	År 1896.			År 1897.			År 1898.			År 1899.			År 1900.		
	Folkhögskolan.		Landtmannaskolan.	Folkhögskolan.		Landtmannaskolan.	Folkhögskolan.		Landtmannaskolan.	Folkhögskolan.		Landtmannaskolan.	Folkhögskolan.		Landtmannaskolan.
	Manliga afdelningen.	Qvinliga afdelningen.		Manliga afdelningen.	Qvinliga afdelningen.		Manliga afdelningen.	Qvinliga afdelningen.		Manliga afdelningen.	Qvinliga afdelningen.		Manliga afdelningen.	Qvinliga afdelningen.	
Af staten	2,000 00	1,050	2,400	2,000	925	2,500	2,000	925	2,535	2,000	825	2,545	2,000	835	2,582
» Landstinget	1,500 00	300	—	1,500	300	—	1,500	300	—	1,500	300	—	1,500	300	—
» Hushållnings-sällskapet	—	—	1,000	—	—	1,000	—	—	1,000	—	—	1,000	—	—	1,000
» enskilde och kommuner. ¹⁾	754 70	—	—	135	—	375	170	—	425	110	—	590	435	—	535
Elevavgifter	1,085 00	765	220	1,080	550	160	1,515	550	200	1,250	525	200	1,090	175	—
Stipendiebidrag till mindre bemedlade	530 00	480	—	595	355	—	920	300	—	595	285	—	575	245	—
Summa kronor	5,869 70	2,595	3,620	5,310	2,130	4,035	6,105	2,075	4,160	5,455	1,935	4,335	5,600	1,555	4,117

¹⁾ Deraf af bruksegaren ingenjör E. Biesert, Lennartsfors, 599 70 kr. till skolsalarnas målning och dekorerung.

byggnadsskyldigheten, hvarigenom denna skyldighet i allmänhet på ett bättre sätt fullgöres. Der sådant öfvertagande ännu icke egt rum, har orsaken dertill i allmänhet legat i svårigheten att finna någon billig och af alla parter godkänd form för liquidation mellan skolrotarna, i synnerhet der, såsom ofta varit fallet, dessa högst olika fullgjort sin byggnadsskyldighet.

Karlstads elementarläroverk för flickor, hvilket tillförene egts af ett för ändamålet bildadt bolag, har från och med år 1900 öfvertagits af Karlstads stad under vilkor bland annat, att staden lemnade det antal friplatser och medgäfvde den nedsättning i afgifter, som skolans styrelse iklädt sig för erhållande af statsanslag, att staden öfvertog skolans förbindelser mot lärarinnor och lärare samt att staden mot visst pris inlöste aktierna i bolaget. Läroverket är fortfarande inrymdt i sin gamla lokal, som innehåller 8 klassrum, bönisal, expeditjonsrum samt kök för städerska. Lärjungeantalet har utgjort:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	112	108
» 1897	108	113
» 1898	115	119
» 1899	121	141
» 1900	140	170

Vid periodens slut ombesörjdes undervisningen af 3 tim-lärare och 11 lärarinnor.

Statens anslag till skolan har utgjort per år 1,750 kronor för åren 1896—1898 och 2,350 kronor för åren 1899—1900, och Karlstads stad har till skolan lemnat 325 kronor år 1897 och 625 kronor årligen för åren 1898—1900.

Skolan förfogar öfver två i tabell 7 redovisade stipendiefonder; den ena, »Amicitiafonden», tillkommen 1883, användes till belöning åt »tre elever i högsta klassen, hvilka särskildt visat skicklighet i studiet af lefvande språk», den andra, den s. k. Fahlgrenska fonden, erhöles år 1897 genom aflidne boktryckaren C. A. Fahlgrens förut omförmälda testamente och skall användas till skolböcker åt flitiga, behöfvande elever.

Tab. Tt. Från landtränteriet af statsmedel utbetalda lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor inom Vermlands län åren 1896—1900.

År.	Examinerade ordinarie folkskollärare o. -lärarinnor.		Examinerade icke ordinarie folkskollärare o. -lärarinnor.		Lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor samt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor.		Lärare och lärarinnor vid småskolor.		Summa lönetillskott. Kronor.
	An-tal.	Löne-tillskott. Kronor.	An-tal.	Löne-tillskott. Kronor.	An-tal.	Löne-tillskott. Kronor.	An-tal.	Löne-tillskott. Kronor.	
1896	325	144,184 04	17	5,533 33	55	11,100 02	297	60,300 05	221,117 44
1897	332	147,295 25	11	3,333 33	59	11,600 02	308	60,216 72	222,445 32
1898	324	141,617 42	20	6,400 00	62	13,233 27	308	64,499 70	228,750 39
1899	311	158,980 65	24	7,396 34	69	14,499 93	307	64,402 44	245,279 36
1900	327	159,328 45	35	9,254 98	75	15,733 26	301	63,833 00	248,149 69
Summa	—	754,405 81	—	31,917 98	—	66,166 50	—	313,251 91	1,165,742 20

Sedan staden öfvertagit läroverket, föres den möjligen uppstående behållningen af läroverket till en särskild byggnadsfond, afsedd att med tiden bidra till uppförande af nytt läroverkskhus.

I förra femårsberättelsen omförmäldes, att ytterligare ett elementarläroverk för flickor funnes i staden. Detta, som benämndes *Fröken Sofi Bergs skola*, upphörde med höstterminen 1900 på grund af ekonomiska motgångar. Visserligen hade skolan ett statsanslag af 1,000 kronor årligen, men då inga anslag i öfrigt förekommo och elevantalet nedgick, ansågs skolan icke kunna fortsätta. Dess elevantal under perioden utgjorde:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	121	113
» 1897	123	122
» 1898	124	121
» 1899	122	120
» 1900	123	75

Kristinehamns elementarläroverk för flickor, som fortfarande varit inrymdt i två af staden för ändamålet kostnadsfritt upplåtna våningar, har under perioden lemnat undervisning åt följande antal lärjungar, fördelade på tre förberedande och sju elementarklasser:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	104	104
» 1897	104	92
» 1898	94	103
» 1899	105	101
» 1900	105	99

Vid periodens slut bestreds undervisningen af 14 lärarinnor eller lärare.

Skolan har i statsanslag åtnjutit under åren 1896—1898 1,750 kronor årligen samt 2,150 kronor år 1899 och 2,350 kronor år 1900, hvarjemte staden från och med år 1898 lemnat ett årligt anslag af 1,000 kronor. Terminsavgifterna hafva utgjort lägst 20 och högst 75 kronor.

Läroverkets byggnadsfond har genom handlanden A. G. Hedins donation den 2 februari 1900 ökat med 10,000 kronor, hvarjemte till samma fond öfverlemnats viss andel i den s. k. Holmgrenska tomten i staden.

Skolan eger två stipendiefonder, fröken Mathilda Aspelins donationsfond och Kristinehamns sparbanks stipendiefond, hvilka båda återfinnas under tabell 7.

Vid *Filipstads elementarskola för flickor*, hvars styrelse utses af stadens fullmäktige, har undervisning meddelats i tre förberedande och sju elementarklasser, och har lärjungeantalet utgjort:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	43	37
» 1897	41	41
» 1898	40	47
» 1899	48	48
» 1900	49	49

Antalet lärare eller lärarinnor utgjorde år 1900 8. Statens anslag till skolan har utgjort 500 kronor år 1896, 1,300 kronor under hvart och ett af åren 1897—1899 samt 1,200 kronor år

1900. Härjemte har Filipstads stad bidragit med 1,800 kronor årligen och Filipstads sparbank under åren 1897—1900 med 1,000 kronor årligen. Terminsavgifterna utgingo vid periodens slut med lägst 25 kronor och högst 75 kronor.

Skolan förfogar öfver en stipendiifond, »tjuguförsta-januari-fonden», redovisad under tabell 7.

Äfven i Arvika köping finnes numera ett fullständigt läroverk för flickor, benämndt *Arvika elementarskola för flickor*. Dess styrelse utgöres af 7 personer, af hvilka köpingens fullmäktige utse en. Undervisningen har under perioden meddelats åt följande antal lärjungar:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	88	86
» 1897	92	98
» 1898	98	94
» 1899	100	95
» 1900	95	92

I statsanslag har skolan åtnjutit 500 kronor år 1896, 1,000 kronor årligen under åren 1897—1899 samt 1,700 kronor år 1900. Köpingens anslag, som åren 1896—1899 utgick med 1,000 kronor årligen, belöpte sig år 1900 till 1,750 kronor. Terminsavgifterna hafva utgått med lägst 15 kronor, högst 70 kronor.

I *Sefle* har hösten 1899 inrättats en samskola, som haft en lärare och två lärarinnor samt i medeltal 25 elever. Skolan hade år 1900 ett anslag å 600 kronor från *Sefle* köping.

Äfven i *Sunne* har en dylik skola anordnats. Denna räknade under sin första termin, hösten 1900, 21 lärjungar, och undervisningen meddelades af en lärare och tre lärarinnor i kurser, motsvarande allmänna läroverkens klasser 1, 2 och 4.

Karlstads tekniska afton- och söndagsskola har fortgått efter enahanda grunder, som i förra femårsberättelsen omförmäldes. Af staden har skolan jemlikt det i nämnda berättelse omförmälda stadsfullmäktigebeslut under nu ifrågakommande period uppburet ett årligt anslag af 2,000 kronor. Från och med år 1896 har ock staten höjt sitt anslag till 1,500 kronor årligen. Skolans ekonomi har härigenom tryggats och större, tidsenligare undervisningsmateriel kunnat anskaffas, hvarigenom intresset för skolan vuxit och elevantalet icke obetydligt ökat. Detta utgjorde sålunda:

	Vårterminen.	Höstterminen.
År 1896	105	88
» 1897	110	112
» 1898	114	107
» 1899	102	133
» 1900	137	134

Äfven denna skola ihågkoms af boktryckaren C. A. Fahlgren i hans oftanämnda testamente med en donation, hvaraf räntan skulle utdelas såsom stipendier och premier åt skolans elever. Donationen uppgick efter boutredningen till 5,800 kronor. Enligt styrelsens beslut skall tills vidare af räntan derå utdelas hvarje år 150 kronor och återstoden läggas till kapitalet, till dess detta uppgår till 10,000 kronor, då nya bestämmelser skola meddelas.

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1896—1900. Vermlands län.

Handverksskolan i Kristinehamn för blinde, hvars uppgift är att meddela blinde, som uppnått 18 lefnadsår och derutöfver, undervisning i för dem lämpligt yrke samt i läsning och skrifning af blindskrift, har under den gängna femårsperioden fortgått efter den ursprungliga planen.

Elevantalet har utgjort:

	Vårterminen.			Höstterminen.		
	Män.	Qvinnor.	Summa.	Män.	Qvinnor.	Summa.
År 1896	15	3	18	25	4	29
» 1897	24	4	28	20	3	23
» 1898	22	3	25	27	4	31
» 1899	27	4	31	25	1	26
» 1900	25	2	27	27	—	27

Medelåldern under perioden har varit 25 år. Från skolans början den 1 september 1884 hafva 173 blinde under längre eller kortare tid der erhållit undervisning. Från utgångna elever, med hvilka skolan står i affärsförbindelse genom att tillhandahålla dem arbetsmateriel, lära fortfarande ingå för skolan uppmuntrande underrättelser om den nytta de haft af undervisningen derstädes. I allmänhet hafva de kunnat försörja icke blott sig själfva utan ock, der de ingått äktenskap, sin familj. Endast i några få fall har resultatet af skolundervisningen blifvit mindre tillfredsställande, till följd af bristande begåfning hos eleven eller svårigheten vid att afyttra förfärdigade arbeten, beroende dels på oförmåga, dels på olämpligt afsättningsområde i hemorten, dels ock ibland på liknöjdhet inom kommunen, der den blinde vistas, att bereda honom arbete och arbetslokal. Ett godt vittnesbörd om de från skolan utgångna blindes arbetsduglighet utgör försäljningen till dem af arbetsmateriel, hvilken försäljning uppgick år 1896 till 12,617 kronor 61 öre, år 1897 till 13,929 kronor 67 öre, år 1898 till 16,231 kronor 76 öre, år 1899 till 15,456 kronor 77 öre och år 1900 till 19,960 kronor 82 öre eller sammanlagt till 78,196 kronor 63 öre. Motsvarande belopp under föregående period utgjorde 35,684 kronor 83 öre.

Undervisningen vid skolan lemnas kostnadsfritt. Eleverna utackorderas i hem utom skolan. Medellös elev uppbär i statsbidrag 100 kronor om året såsom bidrag till utackorderingen. Denna bestrides i öfrigt af vederbörande målsman. Med Eders Kungl. Maj:ts nådiga tillstånd bekommer elev, som utgår från skolan, bidrag intill 150 kronor till inköp af verktyg och arbetsmateriel, och hafva sådana bidrag under perioden uppgått till 5,705 kronor. Statsanslaget till skolan har under perioden utgjort 10,000 kronor om året, och försäljningssumman af färdiggjorda arbeten har uppgått till sammanlagt 11,264 kronor 17 öre. Skolan egde vid periodens slut besparade medel till belopp af 10,136 kronor 83 öre.

Den af Vermlands läns förening för sinnesslöa barns vård år 1888 upprättade *idiotskolan vid Karlstad* har, såsom i föregående femårsberättelse omnämndes, på hösten 1895 inrymts i egen byggnad. Genom beslut den 22 september 1897 har Vermlands läns landsting, på grund af erbjudande från nämnda förening, från och med år 1898 öfvertagit föreningens fastighet med derå uppförda byggnader jemte inventarier och andra tillhörigheter samt för framtiden åtagit sig vården och underhållet deraf jemte anordnandet och upprätthållandet i behörig ordning

af anstalten i enlighet med redan meddelade eller framdeles skeende bestämmelser från statens sida. Sedermera har Landstinget, den 21 september 1898, antagit stadgar för anstalten. Enligt dessa utgöres anstaltens styrelse af sju, af Landstinget årligen utsedda ledamöter, fem män och två kvinnor, med två manliga och en qvinlig suppleant. Skolan är indelad i två afdelningar, profklassen och den egentliga skolafdelningen. I den förra få barnen kvarstanna i högst två år, i den senare i högst sex år. Barn, hvars ålder understiger 6 eller öfverstiger 12 år, får ej intagas i anstalten, och barn, som befinnes obildbart eller oförmöget till vidare utveckling, skall skiljas derifrån. På hemställen af anstaltens styrelse beviljade 1899 års landsting för inrättande vid anstalten af en arbetshemsafdelning för öfveråriga sinnesslöe, som genomgått den egentliga skolafdelningen, för år 1900 ett årsanslag till högst fem i nämnda afdelning intagna elever från länet med 125 kronor för hvarje, hvarjemte Landstinget till organiserande af denna arbetshemsafdelning anvisat 371 kronor 57 öre.

I skolan har elevernas antal från och med år 1897 ökat från 25 till 30. Dessutom hafva år 1900 fyra elever varit intagna i den nyinrättade arbetshemsafdelningen. Lärarinne- och tjänstepersonalen har utgjorts af en föreståndarinna, tillika första lärarinna, tre lärarinnor, hvaraf en uteslutande i slöjd, två sköterskor, en kokerska, två tjänarinnor samt en gårdskar, som tillika undervisar i slöjd. Undervisningen har omfattat småskolans läroämnen. Profklassen erhåller dagligen $2\frac{1}{2}$ timmars teoretisk undervisning och 2 timmars öfning i handarbete.

Den egentliga skolafdelningen har varit indelad i en högre och en lägre afdelning. I den lägre, som består af de mindre utvecklade barnen, hafva dagligen meddelats $2\frac{1}{2}$ timmars teoretisk undervisning och $2\frac{1}{2}$ timmars undervisning i slöjd. I den högre afdelningen hafva de bättre utvecklade barnen erhållit nära 2 timmars teoretisk undervisning och 4 timmars slöjdundervisning. I öfrigt hafva barnen öfvats i husliga sysslor, trädgårdsskötsel o. s. v. Eleverna i arbetshemsafdelningen hafva öfvats i snickeri, skomakeri, trädgårdsarbeten och husliga sysslor.

Eleavgiften har, i enlighet med nådiga kungörelsen den 28 maj 1897, från och med år 1898 med 50 kronor årligen utgått för barn af mindre bemedlade föräldrar. Dessutom har Landstinget bidragit med 100 kronor och staten med 250 kronor för hvarje i skolan intaget barn samt under år 1900 Landstinget med 125 kronor och staten med 100 kronor för hvarje elev i arbetshemsafdelningen, hvarjemte Landstinget för sistnämnda år lemnat ett extra anslag för utspisningen med 750 kronor och bidrag under perioden erhållits från Malmö barnhusfond med 750 kronor. Underhållskostnaden år 1900 för hvarje elev uppgick till 1 krona 17 öre. Dagliga utspisningskostnaden utgjorde för år 1900 40 öre per person, men har sedan ej obetydligt stigit.

Innan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande lemnar undervisningsväsendet, vill Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande slutligen omnämna den helt och hållet på enskild bekostnad tillkomna *Lundsbergs privatskola för gossar*, som grundades i januari 1896 af grosshandlanden William Olsson å egendomen Lundsberg, $2\frac{1}{2}$ mil norr om Kristinehamn med Nässundet såsom närmaste jernvägsstation. Ändamålet med denna skola, hvartill idén hemtats från England, var att meddela undervisning i sådana ämnen, som ynglingar vid utträdandet i det praktiska

lifvet bäst behöfde, att sörja för deras moraliska uppfostran genom noggrann vård och moderlig tillsyn i särskilda för ändamålet anordnade skolhem samt att åt deras fysiska utveckling erbjuda de fördelar, som i sådant afseende utmärkte landet framför städerna. Undervisningen skulle följa statens läroplan i de tre första klasserna, men från och med fjärde året i skolan skulle lärjungarne lemnas större valfrihet och undervisningen ordnas uteslutande med hänsyn till det praktiska lifvets behof. Denna senare kurs skulle likaledes omfatta tre år, så att hela undervisningstiden sålunda blefve sex år, och lärjungarne vara färdiga att utträda i praktisk verksamhet vid 15 å 16 år eller omedelbart efter sin konfirmation. Det engelska språket skulle hufvudsakligen inhämtas på praktisk väg genom att användas såsom samtalspråk i skolhemmen. För detta ändamål ville skolan alltid söka försäkra sig om att ett visst antal engelska gossar alltid funnes bland eleverna.

Skolan bestod vårterminen 1896 af 5 lärjungar, hvaraf 2 engelsmän. Undervisningen leddes af skolans föreståndare samt en infödd tysk och en lärarinna. Under läsåret 1896—1897 var lärjungarnes antal 13, deraf 4 engelsmän. Lärarne voro fem, nämligen en lärare och två lärarinnor för de svenska ämnena samt en engelsk och en tysk lärare. Läsåret 1897—1898 räkade skolan 28 elever — deraf 5 engelsmän — fördelade på fem klasser. Lärarnes antal var sju, deraf två utländska. Under läsåret 1898—1899 hade lärjungarnes antal stigit till 40, hvaraf 4 engelsmän, och lärarnes till 9, nämligen 6 svenska och 3 utländska. Klasserna voro sex och sålunda fulltaliga. Under läsåret 1899—1900 och början af påföljande läsår har lärjungantalet varit 52 å 53, hvaraf 2 engelska gossar, samt undervisningen bestridts af 6 lärare och 1 lärarinna för de svenska ämnena samt franska och tyska språken äfvensom af 2 engelsmän.

Under årens lopp har det ursprungliga programmet för skolan delvis ändrats. Jemte tillvaratagandet af skolans uppgift att främja elevernas moraliska och fysiska utveckling söker skolan sålunda att meddela en allmänt medborgerlig bildning, afsedd såväl för utträde i det praktiska lifvets olika verksamhetsgrenar som för öfvergång till fortbildande fackskolor af skilda slag eller, såsom det heter i skolans program, »till gymnasier, för hvilkas organiserande på dylika sexklassiga underskolor Lundsbergs skola varmt intresserar sig».

Skolhuset innehåller 2 större och 5 mindre lärosalar, en samlingssal samt en slöjdsal och ett rum för naturvetenskapliga samlingar. Dessutom finnes ett gymnastikhus. Skolhemmen äro tre till antalet, med respektive 8, 19 och 25 gossar. Hvert och ett af dessa skötes af en husmoder och står för öfrigt under ledning af någon bland lärarne, hvilka fördelas på de olika hemmen. Gossarne bo två till fem i hvarje rum. På lediga stunder sysselsättas de der med färgläggning, ritning, trä- och papparbeten, lekar, sång, musik o. s. v. För skolhemmen finnes ett gemensamt centralkök, hvarigenom omkostnaderna för skolan kunnat i någon mån nedbringas. Desamma lära nämligen blifvit högst betydliga, och skolan uppgifves hafva redan orsakat sin frikostiga grundläggare utgifter på omkring 450,000 kronor, hvaraf redan 75,000 kronor måst såsom ren förlust afskrivas.

Till tryggande af lärarnes ställning har Eders Kungl. Maj:ts på derom gjord underdånig framställning, genom nådig resolution den 13 maj 1898 medgifvit innehafvare af lärarebefattning vid

skolan rätt tillsvidare under fem år, räknadt från början af läs-året 1898—1899, att tillgodonjuta samma lönetursberäkning som lärare vid statens läroverk. I sammanhang härmed ställes skolan under Karlstads stifts eforalstyrelse. Sedermera har skolans religionslärare genom nådig resolution den 19 maj 1899 fått rätt att räkna presterliga tjänsteår.

B) Kreditanstalter. Sveriges riksbanks afdelningskontor i Karlstad, som hösten 1897 inflyttade i egen byggnad, har under perioden haft följande vinst af sin rörelse:

År 1896	105,429 29 kr.
» 1897	99,736 01 »
» 1898	106,018 90 »
» 1899	95,662 86 »
» 1900	100,091 82 »

Till belysning af afdelningskontorets rörelse under perioden meddelas följande tablå:

Den 31 december år	Utestående kreditiv.		Utestående lån.		Inneliggande diskonterade vaxlar.	
	Antal.	Belopp. Kronor.	Antal.	Belopp. Kronor.	Antal.	Belopp. Kronor.
1896	51	171,383 05	633	2,040,656	1,173	1,377,214 05
1897	46	206,732 74	567	1,598,912	1,081	1,171,240 03
1898	45	173,362 89	509	1,497,860	877	893,250 49
1899	33	183,633 38	466	1,222,215	725	803,819 93
1900	27	131,633 52	435	1,115,585	685	855,624 21

Vermlands enskilda bank, som, förutom från hufvudkontoret i Karlstad, drifvit sin rörelse genom kommissionskontor i Filipstad, Arvika, Åmål, Sunne, Uddeholm och — från den 1 januari 1899 — Sefle, har under perioden sett sin verksamhet ej obetydligt ökad. Bankens grundfond höjdes år 1897 från 1,500,000 kronor till 1,875,000 kronor och dess reservfond samma år från 500,000 kronor till 625,000 kronor. Dessutom hade banken den 31 december 1900 inestående 329,447 kronor 69 öre i outdelade vinster.

Innestående hos banken funnos derjemte nämnda dag å deposition 15,127,300 kronor, å upp- och afskrifningsräkning 1,944,285 kronor 54 öre och å kapitalräkning 4,957,015 kronor 52 öre. Samtidigt uppgick beloppet af utelöpande sedlar till 2,949,209 kronor.

Bankens nettobehållning utgjorde:

År 1896	221,288 22 kr.
» 1897	246,619 19 »
» 1898	257,596 69 »
» 1899	270,043 29 »
» 1900	369,208 28 »

Till upplysning om bankens rörelse under perioden meddelas följande tablå:

Den 31 dec. år	Utestående å löpande räkning.		Utestående kreditiv.		Utestående lån.		Inneliggande diskonterade vaxlar.	
	Antal.	Belopp. Kronor.	Antal.	Belopp. Kronor.	Antal.	Belopp. Kronor.	Antal.	Belopp. Kronor.
1896	7	418,497 21	326	1,829,524 45	1,725	4,095,707 00	3,738	3,195,321 40
1897	10	519,873 58	291	1,501,985 33	1,713	5,038,325 00	4,057	3,555,768 75
1898	12	1,343,454 12	294	1,397,979 57	1,750	6,271,244 00	4,649	4,457,971 76
1899	11	1,552,547 23	312	1,653,475 44	1,878	9,029,910 00	5,496	5,363,817 25
1900	13	2,220,830 81	331	1,984,029 41	1,838	10,614,461 71	6,102	6,329,681 35

Räntefoten och vaxeldiskontot hafva utgjort:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Lån intill 3 månader	4 å 5½	4 å 5½	4½ å 6	5½ å 7	6 å 7
» för längre tid	4 å 5½	4 å 5½	4½ å 6	5½ å 7	6 å 7
Vaxlar intill 3 månader	3½ å 4½	4½ å 5	5 å 5½	5½ å 6½	5½ å 6½
» för längre tid	4 å 5	4½ å 5½	5 å 6	5½ å 6½	6 å 7

Kristinehamns enskilda bank har hufvudkontor i Kristinehamn, afdelningskontor i Filipstad samt expeditjonskontor i Fredriksberg och Råda äfvensom under perioden inrättade i Malung från och med år 1896 och i Karlskoga kyrkoby från och med år 1898. Grundfonden utgör 1,200,000 kronor, och reservfonden, som år 1896 utgjorde 200,000 kronor, höjdes år 1897 till 212,000 kronor, år 1898 till 224,000 kronor, år 1899 till 236,000 kronor och år 1900 till 240,000 kronor. Vid bokslutet sistnämnda år hade banken inestående på deposition 4,844,850 kronor, på upp- och afskrifningsräkning 993,342 kronor 18 öre och på kapitalräkning 247,445 kronor 22 öre. Outdelade vinster utgjorde 96,500 kronor, och utelöpande sedlar uppgingo till ett belopp af 1,102,580 kronor.

Nettobehållningen af rörelsen under de år denna berättelse omfattar utgjorde:

År 1896	99,000 kr.
» 1897	98,000 »
» 1898	108,000 »
» 1899	94,500 »
» 1900	97,000 »

Följande tablå lemna upplysning om bankens rörelse under perioden:

Den 31 dec. år	Utestående kreditiv.		Utestående lån.		Inneliggande diskonterade vaxlar.	
	Antal.	Belopp. Kronor.	Antal.	Belopp. Kronor.	Antal.	Belopp. Kronor.
1896	185	578,603 67	674	1,964,810	1,078	1,154,384 12
1897	186	519,522 02	685	1,985,210	1,270	1,458,595 07
1898	192	580,801 07	737	2,376,040	1,613	1,929,094 59
1899	180	565,047 92	769	2,693,875	2,140	2,395,176 30
1900	183	593,307 96	759	2,720,790	2,799	3,558,101 76

Räntefoten och vexeldiskontot hafva utgjort:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Lån intill 3 månader %	4 $\frac{1}{2}$ à 5	4 $\frac{1}{2}$ à 5	5 à 6	6 à 7	6 à 7
» för längre tid »	5 à 5 $\frac{1}{2}$	5 à 5 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$ à 6	6 à 7	6 à 7
Vexlar intill 3 månader »	4 $\frac{1}{2}$	5	5 $\frac{1}{2}$	6 à 6 $\frac{1}{2}$	6 à 6 $\frac{1}{2}$
» för längre tid »	4 $\frac{1}{2}$ à 5	5 $\frac{1}{2}$	6	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{1}{2}$ à 7

Vermlands läns hypoteksförening hade, sedan den s. k. gamla fonden den 1 september 1900 blifvit upplöst, vid nämnda års slut 2,771 delegare. Då vid årets början beviljade amorteringslån uppgingo till ett belopp af 15,036,075 kronor samt under året utlemnats nya lån till ett belopp af 285,000 kronor, men 30 lån inbetalats med 140,330 kronor, utgjorde delaktighetsbeloppet vid årets slut 15,180,745 kronor, deraf en ökning under året af 144,670 kronor. Å nämnda delaktighetsbelopp hade amorterats sammanlagdt 3,589,417 kronor.

Vermlands stadshypoteksförenings ställning vid 1900 års slut var följande:

Tillgångar:	
Fordran hos Allmänna hypotekskassan för verkställda amorteringar	202,393·64 kr.
Fordran hos delegare för amorteringslån	864,750·00 »
» » » » andra lån	84,500·00 »
Oguldna annuiteter	15,270·95 »
Lånekostnader	187·09 »
Inventarier	517·07 »
Upplupna, ej förfallna räntor å förvaltningsbidrag	1,016·12 »
Diskontilån samt förskott till blifvande delegare	94,727·57 »
Allmänna hypotekskassans grundfundsobligationer	2,200·00 »
Å giroräkning i bank innestående	35·88 »
Kontanta medel	304·31 »
	Summa 1,265,902·63 kr.

Skulder:	
Till Allmänna hypotekskassan för amorteringslån	864,750·00 kr.
» » » » förskottslån	81,450·00 »
» » » » andra lån	84,500·00 »
Oguldna annuiteter och räntor	6,531·29 »
Till delegare för verkställda amorteringar	202,379·53 »
» Vermlands enskilda bank	2,200·00 »
Reservfond	15,521·46 »
Delegarnes tillskottsfond	7,546·12 »
Årets vinst	1,024·23 »
	Summa 1,265,902·63 kr.

Inom länet finnas *sparbanker* i Karlstad, Kristinehamn och Filipstad äfvensom Vestra Vermlands sparbank med kontor i Arvika, Sunne sparbank, Gillberga pastorats med kontor i Ökne samt Östra Emterviks och Vestra Emterviks sparbanker. Af dessa har Vestra Emterviks sparbank under perioden tillkommit. Dess reglemente fastställdes den 26 maj 1898, och banken öppnades den 1 oktober samma år.

I afseende å dessa sparbankers rörelse får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet hänvisa till Bidrag till Sveriges officiella statistik, littera Y.

Postsparbanken, som vid 1895 års slut hade inom Vermlands län 119 kontor öppna till allmänhetens betjenande, har under år 1900 haft 140 sparbankskontor der i verksamhet. För länet i dess helhet utgjorde insättningsbeloppen år 1895 2,111,540 kronor och år 1900 1,412,172 kronor samt uttagningsbeloppen år 1895 885,277 kronor 42 öre och år 1900 2,224,065 kronor 25 öre. Antalet delegare utgjorde den 31 december 1900 31,801 och dessas behållning samma dag 7,502,369 kronor 77 öre.

C) **Försäkringsanstalter.** Beträffande den verksamhet, som under perioden utöfvats af Vermlands brandstodsbolag, försäkringsföreningarna i länet samt Vermlands ränte- och kapitalförsäkringsanstalt, får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet hänvisa till de årliga redogörelser i ämnet, som af Kungl. Civildepartementet utgifvas. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vill här endast anteckna, att under perioden reglementen faststälts för Vestra Emterviks sockens brandstodsbolag och Fernebo sockens brandstodsförening samt för Fryksände sockens hästförsäkringsförening, Östergårdarnes hästförsäkringsförening, Fernebo sockens vestra bergslags häst- och nötkreatursförening, Norra Råda och Sunnemo socknars kreatursförsäkringsbolag, Skillingemarks hästförsäkringsförening, Elfsbacka hästförsäkringsförening, Brunskogs, Boda och Mangskogs socknars hästförsäkringsförening, Vestra Lysviks hästförsäkringsförening, Gunnarskogs hästförsäkringsbolag, Alsters församlings hästförsäkringsbolag, Vestra Emterviks hästförsäkringsförening, Bäckelids hästförsäkringsförening, Köla hästförsäkringsförening, Karlanda hästförsäkringsförening och Vermskogs hästförsäkringsförening.

För Vermlands brandstodsbolag fastställdes nytt reglemente den 31 oktober 1899.

D) **Helso- och sjukvård.** För länets indelning i provinsialläkaredistrikt och antalet distriktsläkare har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande här ofvan redogjort under afdelningen Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Angående den i förra femårsberättelsen omförmälda *upptagningsanstalten i Kristinehamn för sinnessjuka* meddelade Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 29 maj 1896 de bestämmelser bland annat, att Landstinget berättigades å staten tillhörigt område vid Kristinehamns hospital uppföra två paviljonger, en för manliga och en för qvinliga patienter samt afsedda att hvardera kunna inrymma tio sinnessjuka, allt i enlighet med af vederbörande myndighet godkänd ritning, att Landstinget skulle vidkännas kostnaden ej mindre för byggnadernas uppförande med dithörande grundläggning, promenadgårdar, värmeapparater och vattenledningsrör än äfven för all annan fast inredning m. m., som erfordrades för deras begagnande, samt för framtiden bestrida underhållskostnaden härför samt att staten skulle anskaffa och underhålla all den lösa inredningen samt ombesörja och bekosta allt hvad för de sjukes vård i öfrigt erfordrades mot viss afgift, som af Landstinget skulle till staten erläggas. Byggnadernas utförande anförtroddes af 1896 års landsting åt en komité, och kunde komitén till 1900 års landsting anmäla, att arbetet då var till alla delar fullbordadt. Den sammanlagda kostnaden lär uppgått till 54,870 kronor, som af Landstinget beviljats. Den afgift för patienterna, som Landstinget erlägger, har bestämts till 2 kronor 50 öre per dag.

Om- och tillbyggnaden af *Filipstads lasarett* har under perioden fullbordats, och en del extra anslag har utgått till länets *sjukstugor*, hvilka, sju till antalet, äro belägna i Kristinehamn, Arvika, Årjeng, Sunne, Torsby, Uddeholm och Dalby. De vid dessa sjukstugor anställda läkarnes aflöning har af Landstinget icke obetydligt höjts.

Vidare må nämnas, att 1899 års landsting, med anledning af en af förste provinsialläkaren i länet genom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande gjord framställning, beviljade ett anslag af 5,000 kronor för hvarterdera af åren 1900, 1901 och 1902 till anställande af en *epidemisjuksköterska* inom hvar och ett af länets nio provinsialläkaredistrikt.

Till samma landsting framlade vederbörande lasarettsdirektion ett större förslag till om- och tillbyggnader vid *Karlstads lasarett*. Detta förslag jemte en enskild motion angående möjligheten att genom utvidgande af sjukstugorna i Kristinehamn och Arvika minska kostnaden för lasarettets ombyggnad öfverlemnades af Landstinget till en komité, som till följande års landsting afgaf utlåtande i ämnet och dervid föreslog Landstinget att i stället för om- och tillbyggnad af det gamla lasarettet uppföra ett nytt lasarett å lägenheten Kristinedal vid Klarelfvens vestra elfgren utanför Karlstads planlagda område. För nedbringande af kostnaden blef förslaget till komitén återremitteradt. Frågans vidare utveckling ingår sålunda icke inom ramen för denna berättelse.

Legosängsavgifterna för sjuke, som under perioden vårdats å lasarett och sjukstugorna, hafva utgått för hvarje dygn sålunda:

För patient i enskildt rum	1:50 kr.
» » » allmänt »	0:60 »
» » » » under 12 år	0:30 »
» » » » från annat län	1:00 »
» » » enskildt » » »	3:00 »
» » som intages i däreell	1:00 »

De i föregående femårsberättelse omförmälda *apotek* och *medikamentsförråd* hafva fortfarande varit i verksamhet. Under perioden har tillkommit ett nytt medikamentsförråd, nämligen år 1900 i Charlottenberg.

E) Fattigvård och fromma stiftelser. *Fattigvården* ordnas i de flesta kommuner hufvudsakligen genom hjonens bortackordering. Ehuru väl kommunerna i allmänhet sägas göra det bästa möjliga af detta system, i det att fattighjonen, så vidt ske kan, öfverlemnas till anhöriga eller andra för dem intresserade personer, torde dock i många fall hänsyn mera tagas till den bjudna ackordssumman än till vederbörandes lämplighet såsom vårdare. Det är ock att hoppas, att systemet alltmer försvinner. Samma önskemål gäller äfven beträffande fattigvårdens utgörande genom s. k. omgång, hvilket ännu delvis fortlefver i åtskilliga socknar.

Genom inrättande af fattiggårdar hafva ock flere kommuner sökt ordna en tidsenligare och mera tillfredsställande fattigvård. Sålunda funnos vid periodens början fattiggårdar inrättade i Jernskogs, Eda, Väse, Sunne, Nyeds, Fryksände, Varnums, Brattfors, Ölme, Nysunds, Stora Kils, Grums och Grafva socknar, och under perioden hafva dylika tillkommit inom Hammarö,

Öfre Ulleruds, Nors, Nedre Ulleruds, Rämens, Köla, Gillberga och Östmarks socknar. Inom Dalby socken hafva på enskildt initiativ åtgärder vidtagits för inrättande af ett hem för ålderstigna och minderåriga medellöse, dertill jemväl kommunen anvisat medel.

I öfrigt får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande beträffande fattigvården inom länet hänvisa till Bidrag till Sveriges officiella statistik, littera U.

För de till Länsstyrelsen inkomna uppgifter om *fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjukkassar och dermed jemförliga inrättningar* redovisas i tabell 7.

Af de i denna tabell upptagna stiftelser må följande här särskildt beröras.

Vermländska barnvårdsföreningen, som har till ändamål att bidraga till vanartade och ovärdade barns bortackordering, har under perioden utgifvit följande belopp:

År 1896 för 2 gossar och 6 flickor . . .	417:50 kr.
» 1897 » 3 » » 6 » . . .	460:17 »
» 1898 » 2 » » 3 » . . .	192:70 »
» 1899 » 3 » » 2 » . . .	192:50 »
» 1900 » 6 » » 1 » . . .	320:13 »

Tillgångarna, som vid periodens början utgjorde 32,697 kronor 8 öre, uppgingo vid dess slut till 38,012 kronor 95 öre.

Föreningen för frigifna fångar har i understöd under perioden utgifvit sammanlagdt 311 kronor 75 öre. Dess tillgångar utgjorde vid periodens slut 3,308 kronor 52 öre.

Vermlands enskilda militärpensionskassa, från hvilken årligen utdelas underhåll till behöfvande afskedade soldater, som tjenat vid något af de inom länet förlagda regementena eller Vermlands fältjägarer, men icke erhållit pension ur krigsmanshuskassan, äfvensom till enkor efter soldater, hade vid periodens slut en behållning af 11,089 kronor 34 öre, nämligen dels en grundfond å 9,000 kronor, hvaraf voro disponerade på Vermlands regemente 5,250 kronor, på Vermlands fältjägarer 3,000 kronor och på f. d. Nerikes regemente 750 kronor, och dels en besparingsfond å 2,089 kronor 34 öre, hvaraf Vermlands regemente egde 1,282 kronor 4 öre, Fältjägarer 77 kronor 62 öre och f. d. Nerikes regemente 729 kronor 68 öre.

Vermlands läns gåfvomedelsfonder hafva äfven under denna period ökat. Den del deraf, hvaröfver Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande eger förfoga, eller den s. k. »Vermländska fonden», hvilken den 31 december 1895 uppgick till 44,682 kronor 34 öre jemte upplupna räntor 1,545 kronor 56 öre eller tillhopa 46,227 kronor 90 öre, utvisade den 31 december 1900 en behållning af 56,462 kronor 46 öre och har alltså under perioden ökat med 10,235 kronor 06 öre; »Landstingsfonden» — den fond, hvaröfver Landstinget disponerar — uppgick den 31 december 1895 till 22,122 kronor 45 öre och den 31 december 1900 till 25,767 kronor 58 öre, utvisande alltså en ökning af 3,645 kronor 13 öre; och de gåfvomedel, som utestå hos 15 af länets socknar, hafva under perioden stigit från 130,400 kronor 69 öre till 141,023 kronor 52 öre. Af sistnämnda gåfvomedel voro vid periodens slut utlemnade såsom odlingslån 81,539 kronor 95 öre, under annan låneform 23,670 kronor 80 öre och i anslag till fattiggårdar 16,000 kronor.

Inom länet funnos vid periodens slut följande socken-
magasinsfonder:

Norra Ny sockens, med behållning den 31/12 1900 . 6,099:55 kr.
Ekshärads » » » » » » . 510:00 »
Nysunds » » » » » » . 8,004:29 »

Öfre Ulleruds sockens, med behållning den 31/12 1900 . 3,797:00 kr.
Sunnemo » » » » » » . 3,000:00 »
Ny » » » » » » . 6,530:00 »

Härjente hade Botilsäters socken en magasinssfond af 22:02
hektoliter råg och 613:48 hektoliter hafre.

Karlstad i Landskansliet och Landskontoret den 31 december 1901.

Underdånigst:

GERH. DYRSSEN.

Ture Broström.

Frith. Grafström.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I VERMLANDS LÄN ÅREN 1896—1900.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
		Kyrkoskrifna folkmängden (enligt presterskapets uppgifter den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år).										
					Hela mantalskrifna folkmängden.			Däraf fria från mantalspenningar.							
								Värfvadtmanskap.	Af särskilda orsaker befriade.		Underåriga.		Summa (fria från mantalspenningar).		
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Man-kön.	Qvin-kön.	Man-kön.	Qvin-kön.	Man-kön.	Qvin-kön.	Summa.
Landsbygden	år 1896 . .	113,164	119,457	232,621	113,372	119,648	233,020	131	7,886	15,412	44,850	43,327	52,867	58,739	111,606
	1897 . .	113,672	119,247	232,919	113,251	119,396	232,647	115	7,531	15,417	44,539	42,828	52,185	58,245	110,430
	1898 . .	114,245	119,393	233,638	114,299	118,939	233,238	121	7,314	14,843	45,166	42,622	52,631	57,465	110,096
	1899 . .	113,986	118,556	232,542	113,281	118,663	231,944	105	7,123	14,428	44,017	42,643	51,245	57,071	108,316
	1900 . .	113,770	118,337	232,107	113,646	118,214	231,860	109	6,768	14,018	44,352	42,489	51,229	56,507	107,736
Karlstads stad	år 1896 . .	4,463	5,635	10,098	4,439	5,640	10,079	11	243	596	1,825	1,869	2,079	2,465	4,544
	1897 . .	4,691	5,820	10,511	4,675	5,834	10,509	12	193	526	1,944	1,928	2,149	2,454	4,603
	1898 . .	4,975	6,040	11,015	4,989	6,059	11,048	11	254	581	2,031	2,015	2,296	2,596	4,892
	1899 . .	5,170	6,263	11,433	5,190	6,300	11,490	10	244	564	2,110	2,082	2,364	2,646	5,010
	1900 . .	5,404	6,465	11,869	5,437	6,490	11,927	9	201	529	2,218	2,117	2,428	2,646	5,074
Kristinehamns stad	år 1896 . .	2,913	3,412	6,325	2,901	3,375	6,276	—	125	287	1,152	1,100	1,277	1,387	2,664
	1897 . .	2,955	3,472	6,427	2,932	3,458	6,390	—	128	283	1,140	1,114	1,268	1,397	2,665
	1898 . .	2,993	3,570	6,563	2,984	3,568	6,552	—	137	281	1,152	1,140	1,289	1,421	2,710
	1899 . .	3,031	3,605	6,636	3,013	3,568	6,581	—	142	295	1,141	1,111	1,233	1,406	2,639
	1900 . .	3,117	3,658	6,775	3,102	3,642	6,744	—	142	306	1,153	1,147	1,295	1,453	2,748
Filipstads stad	år 1896 . .	1,553	1,853	3,406	1,496	1,839	3,335	—	92	216	575	608	667	824	1,491
	1897 . .	1,584	1,922	3,506	1,565	1,954	3,519	—	104	264	584	630	688	894	1,582
	1898 . .	1,603	1,912	3,515	1,558	1,883	3,441	—	64	202	586	605	650	807	1,457
	1899 . .	1,637	1,927	3,564	1,569	1,896	3,465	—	72	207	566	614	638	821	1,459
	1900 . .	1,615	1,918	3,533	1,632	1,922	3,554	—	71	207	583	583	654	790	1,444
Hela länet	år 1896 . .	122,093	130,357	252,450	122,208	130,502	252,710	142	8,346	16,511	48,402	46,904	56,890	63,415	120,305
	1897 . .	122,902	130,461	253,363	122,423	130,642	253,065	127	7,956	16,490	48,207	46,500	56,290	62,990	119,280
	1898 . .	123,816	130,915	254,731	123,830	130,449	254,279	132	7,799	15,907	48,935	46,382	56,866	62,289	119,155
	1899 . .	123,824	130,351	254,175	123,053	130,427	253,480	115	7,581	15,494	47,834	46,450	55,530	61,944	117,474
	1900 . .	123,906	130,378	254,284	123,817	130,268	254,085	118	7,182	15,060	48,306	46,336	55,606	61,396	117,002

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I VERMLANDS LÄN ÅREN 1896—1900.

a) Längd af allmänna vägar och kostnad för deras underhåll år 1900.

1.	2.		3.				4.			5.			6.			7.			8.			9.			10.			11.			12.			13.			14.			15.			16.			17.		
	Väglängd.		Vägfyrkar.				Uppskattad kostnad för vägunderhåll in natura (den tid mark är bar).			Vägs katt pr vägfyrk.			Väggassans inkomster.			Väggassans utgifter.			Väggassans behållning vid årets slut.																													
	Väghållningsdistrikt.	Landsväg (med broar).	Bygdeväg (med broar).	Å jordbruksfastighet		Å allmänningsskogar, frälseränta samt annan fastighet.	Å inkomst.	Å vägfyrkar enligt kol. 4.	Å vägfyrkar enligt kol. 5—7.	Väggskatt. 1)	Af statsmedel. 2)	Öfriga inkomster.	Förvaltningkostnader.	Ersättning till snöoplöglagen.	Öfriga utgifter. 2)	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.												
Fernebo härads . . .				118 400	86 768																																111 677	1 257	7 464	18 216	31 166	—	25 3	7 820	—	289	814	3 510
Ölme » . . .	40 524	51 622	40 295	—	619	613	10 012	6	28 5	1 844	—	7	273	1 735	440	127																																
Visnms » . . .	43 909	119 193	56 969	217	2 312	2 680	11 414	1	9	1 100	—	15	26	1 722	600	2 367																																
Väse » . . .	39 900	122 600	46 826	247	720	963	11 812	5	23	2 605	865	—	240	1 300	1 930	—																																
Kils » . . .	23 512	237 640	81 045	1 409	7 367	14 488	26 314	2	29	6 543	—	5 603	418	3 562	1 508	6 657																																
Karlstads » . . .	30 598	67 766	38 104	176	6 489	8 834	5 952	6	20	5 172	—	409	602	1 635	5 246	607																																
Grunns » . . .	71 961	20 591	56 602	258	4 938	7 993	8 025	9	22	7 794	—	549	426	2 039	3 849	2 036																																
Gillbergs » . . .	205 366	—	89 051	206	3 003	8 957	12 410	6	19	7 678	1 064	2 997	739	2 899	4 188	3 913																																
Näs » . . .	102 136	56 051	73 120	417	3 844	12 573	22 089	1 4	17	4 266	1 532	20	321	2 468	936	2 511																																
Nordmarks » . . .	159 300	223 900	130 868	—	2 201	4 110	23 283	4	20	7 396	—	607	321	3 806	1 941	15 823																																
Jösse » . . .	160 500	282 100	121 693	569	—	31 792	41 980	18	37 6	30 830	—	274	1 542	5 050	35 361	71 739																																
Fryksdals Öfre tingsl. » . . .	83 437	82 052	47 173	—	1 160	3 571	9 256	10	28	6 038	—	2 830	519	2 660	3 552	2 136																																
» Nedre » . . .	104 377	176 668	88 522	240	2 334	7 344	17 838	18	36	19 446	—	172	1 186	3 070	11 474	3 888																																
Elfdals » . . .	225 750	—	83 444	769	5 835	12 645	9 468	4 5	15 1	6 088	—	6 449	542	1 583	10 006	261																																
» Öfre » . . .	189 100	61 100	81 190	—	807	4 507	6 310	9	16	8 613	—	389	964	2 710	5 949	5 595																																
Nyeds härads . . .	23 000	68 000	31 228	797	986	1 524	12 639	9	26	3 574	1 339	409	416	1 188	1 220	2 498																																
Summa å landet	1 621 770	1 656 051	1 180 807	6 562	50 079	140 840	259 968	—	—	126 807	4 800	21 019	9 349	40 937	89 602	29 116																																
I städerna	37 439	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																																

b) Väganläggningar och kostnad där för under åren 1896—1900.

18.	19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28.	
	Längd af under åren 1896—1900			Kostnad för under åren 1896—1900																
	Allmänna vägar.	fulländade och afsynade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	fulländade och afsynade nya vägar.				omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.												
Af statsmedel.				Af väggassans medel.	Af andra medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af väggassans medel.	Af andra medel.	Summa.										
Kilometer.	Kilometer.	Kilometer.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Landsvägar . . .	51 143	25 587	87 802	105 251	—	193 053	57 323	37 632	—	94 955										
Bygdevägar . . .	40 497	28 000	68 310	51 510	6 438	126 258	27 400	19 308	—	46 708										
Städers vägar . . .	5) 1 850	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Summa	93 490	53 587	156 112	156 761	6 438	319 311	84 723	56 940	—	141 663										

c) Skjutsanstalter och skjutslega vid 1900 års slut.

29.	30.		31.		32.		33.	
	Gästgifverier		Skjutsstationer		Gästgifverier		Skjutsstationer	
	med	utan	med	utan	med	utan	med	utan
Skjutslega pr nymil.	entreprenad.		entreprenad.		entreprenad.		entreprenad.	
	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.
1) Inom Fernebo härad, Fryksdals härads Öfre tingslag, Elfdals härad samt Filipstads stad med 1 90 kr. i maximilega:								
Med entreprenadbidrag 1 90 kr.	15	—	21	—	—	—	—	—
Utan » 1 31 »	—	3	—	1	—	—	—	—
2) Inom öfriga delar af länet med 1 50 kr. i maximilega:								
Med entreprenadbidrag 1 50 kr.	36	—	48	—	—	—	—	—
Utan » 1 12 »	—	2	—	—	—	—	—	—
Summa skjutsanstalter	51	5	69	1	—	—	—	—
deraf: vid landsvägar	42	3	47	1	—	—	—	—
vid bygdevägar	7	1	22	—	—	—	—	—
i städer	2	1	—	—	—	—	—	—
Anstalter för endast sjöskjuts.	1	—	—	—	—	—	—	—

d) Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1896—1900.

34.	35.		36.		37.		38.		39.	
	År.	I kungs- och krono-skjuts.	Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer		Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer	
			med	utan	med	utan	med	utan	med	utan
	entreprenad.		entreprenad.		entreprenad.		entreprenad.		entreprenad.	
	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.
1896	75	6 318	933	3 431	30	—	—	—	—	—
1897	56	6 840	940	3 112	39	—	—	—	—	—
1898	36	7 970	784	3 578	21	—	—	—	—	—
1899	26	8 632	890	3 603	42	—	—	—	—	—
1900	20	9 598	552	4 048	75	—	—	—	—	—
Summa hästar	213	39 358	4 099	17 772	207	—	—	—	—	—

Ann. 1) Här ingår äfven bidrag af vägfyrkar enligt kol. 5. — 2) Här ingår icke statsbidraget till vägunderhållet in natura. — 3) Afse endast 46 037 km.; det öfriga är ej uppskattadt före 1900 års slut. — 4) Brist. — 5) Kostnaden, ingående i andra vägarbeten, är ej särskildt uppgifven.

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I VERMLANDS LÄN ÅR 1900.

I. Landsbygden.

1.	2.				3.				4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		
	Kronoegendomar.										Skatteegendomar.				Frälseegendomar.				S u m m a.						
	Under allmän disposition.					Under enskild disposition.					Antal.		Mantal.		Antal.		Mantal.		Antal.		Mantal.		Antal.		Mantal.
Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.	Antal.	Mantal.				Antal.	Mantal.				Antal.	Mantal.		Antal.	Mantal.		Antal.	Mantal.		Antal.	Mantal.		Antal.	Mantal.	
Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	7	7,590				—	—				—	—		—	—		—	—		7	7,590		—	—	
Boställen: hemman	72	48,172,480				—	—				21	3,173,883		5	1,130		98	53,348,443		—	—		—	—	
hyttor	—	—				—	—				4	178		—	—		4	178		—	—		—	—	
lägenheter	24	—				—	—				8	—		2	—		34	—		—	—		—	—	
Säterier och ladugårdar	—	—				—	—				1	1		93	94,107,300		94	95,107,300		—	—		—	—	
Rå- och rörs (insockne) hemman	—	—				—	—				—	—		48	14,111		48	14,111		—	—		—	—	
Hemman	56	30,243,788				4	14				2,262	1,250,880,799,189		604	303,504,000		2,926	1,584,477,888		—	—		—	—	
Hyttor	—	—				—	—				42	31,370		—	—		42	31,370		—	—		—	—	
Jordlägenheter	14	—				50	—				333	—		78	—		475	—		—	—		—	—	
Fiskerier	—	—				1	—				—	—		5	—		6	—		—	—		—	—	
Verk och inrättningar	—	—				—	—				10	—		1	—		11	—		—	—		—	—	
Summa antal och nuvarande mantal	173	86,141,281,047				55	14				2,651	1,256,100,824,781		836	414,309,777		3,745	1,787,159,7		—	—		—	—	
Oförmedlat mantal	—	92,109,000,247				—	14				—	1,299,117,874,781		—	434,339,851		—	1,826,339,8		—	—		—	—	

12.	13.	14.		15.
		Taxeringsvärde (i kronor) hvarför bevillning		
		erlägges.	icke erlägges.	
<i>Brukningssdelar och i jordeboken ej upptagna torp.</i>				
Brukningssdelar, hvari hemman äro fördelade	25,247	—	—	—
Jordtorp, ej upptagna i jordeboken	3,830	—	—	—
Ryttare-, soldat- och båtsmanstorp, d:o	1,067	—	—	—
<i>Jordbruksfastighet och annan fastighet.</i>				
Jordbruksfastighet	—	119,144,800	2,132,600	—
<i>Annan fastighet:</i>				
Hus och tomter i köpingar och dermed jemförliga orter:				
i Scffle köping	—	1,058,800	—	—
i Arvika	—	2,465,300	—	—
i Sunne	—	283,100	—	—
i Torsby	—	211,600	—	—
Lägenheter i öfrigt, hvilkas hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden	—	20,059,300	87,600	—
Kyrkor och bönehus	—	—	3,358,300	—
Andra offentliga byggnader	—	—	3,207,900	—
Frälseräntor	106	146,300	—	—
Summa annan fastighet (än jordbruksfastighet)	—	24,224,400	6,653,800	—

II. Städerna.

16.	17.		18.	19.	20.		21.	22.												23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	
	Tomter.				Boningshus.			T a x e r i n g s v ä r d e (i k r o n o r).																					
	Be- bygda.	Obe- bygda.			Lande- rier, jord- lotter eller andra bruk- nings- delar. Antal.	Ny- bygda 1896— 1900.		Befint- liga 1900.	J o r d a r .				A n n a n f a s t i g h e t .																
									Hus och tomter		Kyrkor och bönehus		Andra offentliga byggnader		S u m m a (annan fastighet)														
	Antal.	Antal.			Antal.	Antal.		Antal.	hvarför bevillning		hvarför bevillning		hvarför bevillning		hvarför bevillning		hvarför bevillning		hvarför bevillning										
Karlstad	476	20	107	50	588	659,600	9,800	11,455,600	1,220,900	—	272,700	—	482,000	11,455,600	1,975,600														
Kristinehamn	324	169	414	62	687	509,700	55,000	5,596,000	—	—	245,200	—	1,113,200	5,596,000	1,358,400														
Filipstad	187	23	310	49	442	650,600	36,700	3,383,900	—	—	193,200	—	390,400	3,383,900	583,600														
Summa	987	212	831	161	1,717	1,819,900	101,500	20,435,500	1,220,900	—	711,100	—	1,985,600	20,435,500	3,917,600														
						1,921,400		21,656,400			711,100		1,985,600		24,353,100														

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I VERMLANDS LÄN ÅR 1900.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)					
			4. Krono.	5. Skatte.	F r ä l s e.		8. Summa.			Antal utjordar, ängar o. d. ej inrättningar.	Antal verk och inrättningar.	11. Jordbruksfastighet.	12. Annan fastighet (utom frälseränta).	13. Frälseränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.									
Romanska arvingarne	Ulfjöö Vestra Bonderöd	Ölme.	—	1	—	—	2	—	—	26,300	—	—	—	55,100	
Bruksegaren E. G. Lidback	Våxnäs	Karlstads socken.	—	—	$\frac{3133}{23040}$	—	$\frac{3133}{23040}$	—	—	18,000	—	—	—	18,000	
Jan Sandelins arvingar	Sandbäcken Norra och Södra Hertzöga Norra	Grafva.	—	—	—	$\frac{1}{3}$	1	—	—	50,000	—	—	—	80,500	
Jan Renhults arvingar	Hertzöga Norra	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	—	25,500	—	—	—	25,500	
Grefvinnan Natalia Rosensvärd	Lång	Grums.	—	—	$\frac{9}{16}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{43}{48}$	—	2	120,000	4,000	—	—	124,000	
Löjtnant M. J. Lilliehöök	Skjönnebol	Södra Ny.	—	$\frac{1}{8}$	$2\frac{3}{8}$	$2\frac{5}{8}$	$5\frac{1}{8}$	—	—	167,400	—	3,600	—	171,000	
Kapten B. J. C. Lilliehöök	Hammar	Bro.	—	—	1	$1\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	—	—	85,000	—	100	—	85,100	
	Summa		—	$2\frac{1}{8}$	$4\frac{1693}{23040}$	$5\frac{33}{24}$	$12\frac{5613}{23040}$	—	2	551,500	4,000	3,700	—	559,200	

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I VERMLANDS LÄN ÅR 1900.

1.	2.	3.	M a n t a l.					9.	10.	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)					
			4. Krono.	5. Skatte.	F r ä l s e.		8. Summa.			Antal utjordar, ängar o. d. ej inrättningar i städer).	Antal verk o. inrättningar (fastigheter i städer).	11. Jordbruksfastighet.	12. Annan fastighet (utom frälseränta).	13. Frälseränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.									
Aktiebolaget Björneborgs bruksegare	Björneborg	Visnum.	—	1	—	—	1	1	8	160,000	429,000	—	—	589,000	
Aktiebolaget Bäckhammar	Bäckhammars pappers- och cellulosafabrik	—	—	—	—	—	—	1	1	50,000	120,000	—	—	170,000	
Krontorps aktiebolag	Krontorp med underlydande	—	—	$5\frac{1}{4}$	—	1	$6\frac{1}{4}$	—	4	383,200	25,000	—	—	408,200	
Bofors—Gullspångs aktiebolag	Lökstad m. fl. Kolhus	Södra Råda. Fryksände.	—	—	—	1	1	—	3 2	50,000 —	58,000 6,000	— —	— —	114,000	
Svartå bruks aktiebolag	Munkfors qvarn m. fl.	Nysund, Rudskoga.	—	—	—	—	—	2	2	3,500	48,000	—	—	51,500	
Skagersbrunns aktiebolag	Skagersbrunn	Rudskoga.	—	—	—	—	—	—	1	—	25,000	—	—	25,000	
Aktiebolaget Sägbladfabriken	Årås	Södra Råda.	—	—	—	—	—	—	5	—	17,000	—	—	17,000	
Sjöstads aktiebolag	Sjöstad Norra och Södra	Ölme.	—	1	—	1	2	—	—	80,000	—	—	—	80,000	
Sanna bryggeriaktiebolag	Sanna bryggeri	Varnum.	—	—	—	—	—	1	1	1,500	45,000	—	—	46,500	

Aktiebolaget Träkol	Båtsviken m. fl. Vismenästorp	Värnum. Värnum.	—	$\frac{1}{4}$	—	313	—	2	1	77,700	2,000	—	—	—	—	—	—	—	92,700
Alsters bruks aktiebolag	Beck eller Östra torp Gunnerud med underlydande Alster	Östra Fogelvik. Alster. Karlstads s:n.	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	—	—	18,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blombacka aktiebolag	Blombacka linslageri m. fl.	Nyed.	—	$\frac{24}{960}$	—	—	—	—	3	113,700	110,000	—	—	—	—	—	—	—	359,700
Mölnbacka-Trysils aktiebolag	Kärn med underlydande Mölnbacka Vestjö Hult Höljes Ransby	Nedre Ullerud. Öfre Ullerud. Grafva. Norra Finnskoga. Dalby.	—	$\frac{308}{960}$	—	—	—	1	2	2,000	55,000	—	—	—	—	—	—	—	57,000
Brattfors aktiebolag	Lindfors m. fl. Brattforshyttan Geijersberg m. m. Dejefors bruk Arnäs Södra Skifed	Nyed. Brattfors. Väse. Nedre Ullerud. Öfre Ullerud. Grafva.	—	$\frac{1419}{960}$	—	—	—	2	2	36,400	4,000	—	—	—	—	—	—	—	—
Långbans grufaktiebolag	Långbanshyttan m. fl.	Fernebo.	—	$\frac{1}{576}$	—	—	—	14	6	673,900	296,000	4,000	—	—	—	—	—	—	1,874,600
Villingsbergs aktiebolag	Saxåhyttan m. fl. Örlingshyttan m. fl.	Gåsborn.	—	$\frac{1}{576}$	—	—	—	—	2	220,200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Persbergs grufaktiebolag	Yngshyttan m. fl. Hornkullen m. fl.	Fernebo. Kroppa.	—	$\frac{1}{576}$	—	—	—	—	2	191,000	143,500	—	—	—	—	—	—	—	—
Persbergs sprängämnesfabriksaktiebolag	Yngshyttan	Fernebo.	—	—	—	—	—	—	4	267,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uddeholms aktiebolag	Mokärnshyttan Forshyttan Undantag i Rämshyttan Munkfors bruk Djupdalen Mon Norra Lunden Vidön Likenäs Ambjörbytorp m. fl. Berga m. fl. Uddeholm m. fl. Gustafsfors bruk Tutemotorp m. fl.	Nordmark. Brattfors. Rämen. Ransäter. Öfre Ullerud. Nedre Ullerud. Hammarö. Karlstads lauds- församling. Dalby. Norra Ny. Ekshärad. Norra Råda. Gustaf Adolf. Sunnemo.	—	$\frac{1}{576}$	—	—	—	—	1	38,200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nordmarks grufaktiebolag	Nordmarks grufvorns odalfält	Nordmark.	—	—	—	—	—	—	2	233,800	10,000	—	—	—	—	—	—	—	—
Hellefors aktiebolag	Gustafström Laggöresundet	Gåsborn. Rämen.	—	$\frac{1}{576}$	—	—	—	—	7	500,900	29,400	—	—	—	—	—	—	—	—
Lesjöfors aktiebolag	Lesjöfors med underlydande Dalkarlsjöhyttan m. fl. Gåsbornshyttan m. fl. Långbanshyttan m. fl. Gården nr 71	Nordmark. Gåsborn. Fernebo. Filipstad.	—	$\frac{1}{576}$	—	—	—	—	1	14,000	300	400	—	—	—	—	—	—	—
Aktiebolaget Rämen-Liljendal	Rämshyttan m. m. Dalkarlsjöhyttan	Rämen. Nordmark.	—	$\frac{1}{576}$	—	—	—	—	4	153,300	500,000	—	—	—	—	—	—	—	—
Storfors aktiebolag	Storfors med underlydande Gammalkroppa m. fl. Fallet Asphyttan Ömling Spjutbacken Frälseränta af Göpåsen Do > Rudsberg	Kroppa. Lungund. Fernebo. Ölme. Värnum. Frykerud. Grafva.	—	$\frac{1}{576}$	—	—	—	—	2	56,700	1,800	—	—	—	—	—	—	—	—
Lundsbergs aktiebolag	Lundsberg m. fl.	Lungund.	—	$\frac{1}{18}$	—	—	—	—	2	233,800	10,000	—	—	—	—	—	—	—	—
Ranåns fabriksaktiebolag	Ranåns pappfabrik	Ransäter.	—	—	—	—	—	—	14	56,700	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Frykfors aktiebolag	Frykfors Utterud	Stora Kil. Nor.	—	$\frac{6}{960}$	—	—	—	—	3	191,000	143,500	—	—	—	—	—	—	—	—

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I VERMLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Söcken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjord- dar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk o. inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa.	jordbruks- fastighet.	å annan fastighet (utom frälse- ränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säte- rier, la- dugår- dar, rå- ochrör.	Allmänt frälse.								
Näsfors aktiebolag	Näsfors	Stora Kil.	—	—	—	10 960	—	1	2,500	62,500	—	65,000		
Forshaga aktiebolag	Forshaga	Grafva.	—	808 960	1	—	1908 960	—	3	145,000	158,000	—	303,000	
Forshaga sulfaktiebolag	>	>	—	40 960	—	—	40 960	—	3	12,000	603,000	—	615,000	
Forshaga linoleumsaktiebolag	>	>	—	—	—	—	—	—	1	—	250,000	—	250,000	
Klarafors fabrikers aktiebolag	Klarafors	>	—	100 960	—	—	—	—	4	11,000	650,000	—	662,000	
	Visterud	Nedre Ullerud.	—	33 960	—	—	133 960	—	—	1,000	—	—	662,000	
Aktiebolaget Cöster & C:o	Skåre	Grafva.	—	—	—	263 960	263 960	—	2	8,400	127,600	—	136,000	
Färjestads bryggeriaktiebolag	Färjestad	>	—	—	—	—	—	—	1	—	65,000	—	65,000	
	Huset nr 28	Karlstads stad.	—	—	—	—	—	—	1	—	79,100	—	144,100	
Våxnäs bryggeriaktiebolag	Våxnäs	Karlstads lands- församling.	—	—	—	2 960	2 960	—	1	500	37,800	—	38,300	
Sundholmens aktiebolag	Östanås	Hammarö.	—	—	—	—	—	—	1	—	45,000	—	45,000	
Nors jernbruks aktiebolag	Edsvalla bruk	Nor.	—	—	—	800 960	780 960	—	8	127,700	361,700	—	489,400	
	Kolhus	V:a Emtervik.	—	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	1,000	
	Svineberg m. fl.	Sunne.	—	1105 960	—	—	—	—	4	163,600	5,700	—	169,300	
	Uddheden m. fl.	Gräsmark.	—	92 960	—	—	—	—	2	13,000	2,300	—	15,300	
	Edsvik	Lysvik.	—	—	—	—	—	—	1	200	1,000	—	1,200	
	Torsby bruk	Fryksände.	—	1726 960	—	—	—	—	7	242,100	145,700	—	387,800	
	Mängen	Hvitsand.	—	423 960	—	—	—	—	2	49,400	2,000	—	51,400	
	Rörkullen	Lekvattnet.	—	2304 960	—	—	—	—	2	23,400	4,800	—	28,200	
	Östra Marken	Östmark.	—	74 960	—	—	—	—	1	10,200	—	—	10,200	
	Kärnberget	Nyskoga.	—	732 960	—	—	—	—	—	6,900	—	—	6,900	
							41792 23040						1,160,700	
Agnhammars bruks aktiebolag	Agnhammar	Grums.	—	—	1	—	1	—	3	125,000	46,500	—	171,500	
Borgviks aktiebolag	Borgviks bruk	Borgvik.	—	440 960	—	—	2115 960	—	6	305,000	256,700	—	561,700	
	Starrkjern	Ed.	—	—	—	—	180 960	—	—	16,000	—	—	16,000	
	Råda m. fl.	Gillberga.	—	1696 960	—	—	1840 960	—	—	145,700	—	—	145,700	
	Emnebol m. fl.	Stafnäs.	—	—	—	—	—	—	—	28,600	—	—	28,600	
	Brunsborg m. fl.	Brunskog.	—	2528 960	—	—	480 960	—	15	331,000	32,300	—	363,300	
	Reinholdsfors m. fl.	Mangskog.	—	331 960	—	—	—	—	2	26,500	5,000	—	31,500	
	Björkenäs m. fl.	Boda.	—	1104 960	—	—	—	—	2	86,600	1,800	—	88,400	
	Heusgårdstorp m. fl.	V:a Emtervik.	—	124 960	—	—	—	—	1	9,200	—	—	9,200	
	Stensjön	Sunne.	—	960 960	—	—	—	—	—	18,100	—	—	18,100	
							15308 360						1,262,500	
Liljedals aktiebolag	Liljedal	Ed.	—	1720 960	—	2300 960	2312 960	—	4	391,000	233,500	—	624,500	
Slottsbrons sulfaktiebolag	Strand	>	—	75 960	—	—	240 960	—	1	20,000	799,600	—	819,600	
Aktiebolaget Stafnäs gjuteri	Norra Klässbol.	Stafnäs.	—	—	—	—	—	—	1	—	9,000	—	9,000	
Stömne bruks aktiebolag	Stömne säteri m. fl.	>	—	4823 960	—	1	480 960	—	10	322,000	284,700	—	606,700	
	Mölnerud	Långserud.	—	960 960	—	—	—	—	—	13,500	—	—	13,500	
							6353 960						620,200	
Glafva glasbruks aktiebolag	Halfvardsnäs m. fl.	Glafva.	—	286 960	—	—	240 960	—	16	93,000	100,500	—	193,500	
	Djuf	Silbodol.	—	—	—	—	—	—	—	900	—	—	900	
	Mörtnäs	Karlanda.	—	1922 960	—	—	—	—	—	2,600	—	—	2,600	
	Ulfshufdane	Jernskog.	—	5060 960	—	—	—	—	—	1,000	—	—	1,000	
							3507541 8806080						198,000	
Hillringsbergs aktiebolag	Öfra Ås m. fl.	Glafva.	—	5170 960	—	1	718 960	—	7	615,600	325,000	—	940,600	
	Rättnan	Långserud.	—	—	—	—	—	—	—	7,000	—	—	7,000	
	Sulerud m. fl.	Sillerud.	—	3284 960	—	—	—	—	—	19,600	—	—	19,600	
	Barlingshult	Silbodol.	—	—	—	—	—	—	—	2,200	—	—	2,200	
	Mörtnäs m. fl.	Karlanda.	—	1272 960	—	—	—	—	—	14,600	—	—	14,600	

	Ulfshufdane	Jernskog.	—	7 888	—	—	7 888 333 333	—	—	4,400	—	—	988,400	
Kolsätters aktiebolag	Låfterud m. fl.	Gillberga.	—	1 640	—	1/2	—	—	3	95,000	61,800	—	—	
	Södra Björkekjerna m. fl.	Långserud.	—	3	—	—	2 060	—	1	19,200	3,000	—	179,000	
Billeruds aktiebolag	Billerud	By.	—	—	—	1/4	1/4	—	1	15,000	701,500	—	716,500	
Seffe ångqvarns- och sågverks- aktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	—	1	2	6,000	56,000	—	62,000
Gustafsfors fabrikers aktiebolag	Vestra Boda m. fl.	Sillerud.	—	1 634 741	—	—	—	—	1	1	142,500	100	—	—
	Källeboda m. fl.	Silbodal.	—	1 728 000	—	—	—	—	—	—	104,800	—	—	—
	Ekenäs	Blomskog.	—	9 800	—	—	—	—	2	2	14,100	5,000	—	266,500
	»	»	—	15	—	—	1 164 508 1	—	—	—	—	—	—	—
Strands sågverksaktiebolag	Stommen	Silbodal.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	500	—	500
Trankils handelsaktiebolag	Kjellbyn	Trankil.	—	5 780	—	—	5 780	—	1	1	—	1,500	—	1,500
Karlanda handelsaktiebolag	Stommen	Karlanda.	—	43	—	—	43	—	1	1	100	500	—	600
Koppoms pappersfabriksaktiebolag	Beted m. fl.	Jernskog.	—	67	—	1/8	547	—	4	4	1,300	119,500	—	120,800
Skillingmarks handelsaktiebolag	Olerud	Skillingmark.	—	1 192	—	—	1 192	—	1	1	400	3,000	—	3,400
Skällarbyns aktiebolag	Skällarbyn	Köla.	—	—	—	—	—	—	2	2	—	6,000	—	6,000
Charlottenbergs aktiebolag	Charlottenbergs bruk	Eda.	—	888	—	—	888	—	10	10	76,200	215,500	—	291,700
Eda aktiebolag	Eda glasbruk	»	—	168	—	—	168	—	3	3	22,800	125,000	—	147,800
Aktiebolaget Kroppsstafors bruk	Kroppsstafors bruk	»	—	224	—	—	224	—	3	3	27,200	140,500	—	—
	»	Ny.	—	960	—	—	960	—	4	4	19,800	42,000	—	229,500
Ämotsfors aktiebolag	Ämotsfors pappersbruk	Eda.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	125,000	—	125,000
Sälboda aktiebolag	Sälboda m. fl.	Gunnarskog.	—	2482	—	1	—	—	5	5	205,700	18,000	—	—
	»	Ny.	—	130	—	—	3 012	—	—	—	10,900	—	—	231,600
Jössefors aktiebolag	Jössefors	Arvika.	—	102	—	—	—	—	2	2	6,500	161,000	—	—
	Hungalsvik	Ny.	—	70	—	—	—	—	1	1	2,700	4,500	—	—
	Fredros m. fl.	Gunnarskog.	—	960	—	—	960	—	6	6	235,300	10,800	—	420,800
Sjövicks träförädlingsaktiebolag	Årnäs	Brunskog.	—	100	—	—	100	—	1	1	9,000	12,000	—	21,000
Ransätters aktiebolag	Brårud m. fl.	Sunne.	—	335	—	—	335	—	—	—	36,800	—	—	36,800
Dejefors aktiebolag	Kolhus	V:a Emtervik.	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2,000	—	2,000
Aktiebolaget Boda bruk	Boda bruk	Fryksände.	—	158	—	—	158	—	5	5	47,100	97,300	—	144,400
Ångbåtsaktiebolaget »Fryksdalen»	Magasin	»	—	—	—	—	—	—	1	1	—	500	—	500
Stjerner aktiebolag	Stjerner och Årås fabriker	Norra Råda.	—	—	—	—	—	—	2	2	—	500,000	—	500,000
Arvika elektriska aktiebolag	Elektrisk station m. m.	Arvika köping.	—	—	—	—	—	—	3	3	—	35,700	—	35,700
Arvika ullspinneri- och väfveri- aktiebolag	Spinneri m. m.	»	—	—	—	—	—	—	1	1	—	40,000	—	40,000
Aktiebolaget Arvika verkstäder	Mekanisk verkstad	»	—	—	—	—	—	—	9	9	—	106,000	—	106,000
Aktiebolaget Arvika kakelfabrik	Kakelfabrik	»	—	—	—	—	—	—	1	1	—	29,000	—	29,000
Aktiebolaget Karlstads mekaniska verkstad	Mekanisk verkstad	Karlstad.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	254,600	—	—
	»	Kristinehamn.	—	—	—	—	—	—	14	14	9,000	255,600	—	519,200
Karlstads teateraktiebolag	Teater	Karlstad.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	56,400	—	56,400
Karlstads bryggeriaktiebolag	Huset nr 26	»	—	—	—	—	—	—	1	1	200	94,800	—	—
	En nederlagskällare	Sunne.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2,000	—	97,000
E. R. Wennergrens konfektaktie- bolag	Vestra Herrhagen nr 10	Karlstad.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	45,000	—	45,000
Karlstads glasbruksaktiebolag	» » » 10	»	—	—	—	—	—	—	1	1	—	265,000	—	265,000
Säfveåns aktiebolag	Tullholmen	»	—	—	—	—	—	—	1	1	—	25,800	—	25,800
Karlstads spinneri- och väfveri- aktiebolag	Mattfabrik	»	—	—	—	—	—	—	1	1	—	36,100	—	36,100
Kristinehamns hotellaktiebolag	Stadshotellet	Kristinehamn.	—	—	—	—	—	—	1	1	—	214,100	—	214,100

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I VERMLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. M a n t a l.					9. Antal utjord- dar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk o. inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. Taxeringsvärdet (i kronor)				14. Summa.
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.		8. Summa.			11. jordbruks- fastighet.	12. å annan fastighet (utom frälse- ränta).	13. å frälse- ränta.		
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Nordiska aktiebolaget för elektriska anläggningar	Electricitetsverk	Kristinehamn.	—	—	—	—	—	1	—	66,500	—	—	66,500	
Frälsningsarméns förlagsaktiebolag	Frälsningsarméns hus Per Svens vret	Filipstad.	—	—	—	—	—	1	1	500	4,000	—	31,000	
Vestkustens petroleumaktiebolag	Oljekällare	Kristinehamn.	—	—	—	—	—	1	1	600	5,700	—	6,300	
Kristinehamns teateraktiebolag .	Teatertomten	»	—	—	—	—	—	1	1	—	5,500	—	5,500	
Filipstads elektriska aktiebolag .	Gården n:r 16 B	Filipstad.	—	—	—	—	—	1	1	—	22,600	—	22,600	
Filipstads teateraktiebolag . . .	» » 16	»	—	—	—	—	—	1	1	—	8,500	—	8,500	
Filipstads tobaksfabriksaktiebolag	» » 57	»	—	—	—	—	—	1	1	—	23,200	—	23,200	
Filipstads nya bryggeriaktiebolag	» » 61, 63 och 67 .	»	—	—	—	—	—	4	1	3,300	116,300	—	119,600	
Ångbryggeriaktiebolaget Svea . .	» » 91	»	—	—	—	—	—	1	1	5,500	171,000	—	176,500	
Filipstads kakelfabriks aktiebolag	Kakelfabrik	»	—	—	—	—	—	1	1	200	7,000	—	7,200	
Filipstads träförädlingsaktiebolag	Mörtkürnsängen	»	—	—	—	—	—	1	1	3,400	15,000	—	18,400	
	Summa		—	119,825,531,907,146,809,760,061	15,371,800	47,581,373,800	182,825,195,724,614,680,997,600	232	457	21,003,300	15,334,000	63,900	36,401,200	

1) Hyttor. — 2) Deraf $\frac{1}{4}$ mtl hyttor. — 3) Deraf $\frac{1}{8}$ mtl hyttor. — 4) Deraf $\frac{1}{32}$ mtl hyttor. — 5) Deraf 1 mtl hyttor. — 6) Deraf $12\frac{5}{16}$ mtl hyttor.

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I VERMLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. M a n t a l.					9. Antal utjord- dar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk o. inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. Taxeringsvärdet (i kronor)				14. Summa.
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.		8. Summa.			11. jordbruks- fastighet.	12. å annan fastighet (utom frälse- seränta).	13. å frälse- ränta.		
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Norge:														
Karl Ellert Reiner	Venersvik m. fl.	Ölme.	—	$\frac{1}{2}$	—	2	—	1	91,800	2,000	—	—	—	
M. Mathiesen	$\frac{1}{2}$ Hannäs ångsåg	Stora Kil.	—	$\frac{900}{1000}$	—	—	—	1	2,500	17,000	—	—	—	
Fredrikshalds Saagbrugsforening .	Fryksands ångsåg	» »	—	$\frac{1000}{1000}$	—	—	—	2	16,200	80,000	—	—	—	
	Lustnäs under Torp	Nedre Ullerud.	—	—	—	—	—	1	2,000	—	—	—	—	
	Fjellens m. fl.	Sillerud.	—	13,333	—	—	—	—	20,000	—	—	—	—	

	Färskog m. fl.	Silbodal.	2 881 227			2	124,800	2,000	
	Boda Lilla m. fl.	Blomskog.	1 150 113				76,600		
	Boda Vestra m. fl.	Trankil.	2 427 00				72,100		
	Bückerhvarf m. fl.	Holmedal.	1 122 221			1	96,600	5,000	
	Viker Östra	V:a Fogelvik.	1 0				2,000		
	Bön Östra m. fl.	Töcksmark.	1 652 579 3				193,600		
	Vadje	Fryksände.	2 073 600 0				2,300		
	Långerud m. fl.	Östmark.	1 2			1	84,800	7,000	
	Gunsjögården m. fl.	Hvitsand.	1 56 0			1	2	160,500	6,000
	Bjurberget m. fl.	Södra Finnskoga.	6 87 0					202,500	
	Transtrand Södra	Dalby.	1 52 222					26,600	
	Björby	Norra Ny.	2 30 40			1		71,500	
	>	Nyskoga.	2 30 40					30,200	
Johan Karlsen Flöjsson	Tvårdalen	Silbodal.	2 70 2					400	
O. P. Larsen	Mon	Blomskog.	6 91 200					100	
A. & J. Skalleborg i Aremark	Holmerud	Holmedal.	1			2		800	3,500
Chr. Bottner i Fredrikshald	Östegård	Töcksmark.	4 3 2					3,300	
M. Stang i d:o	Bön	Östervallskog.	1 0					1,600	
J. A. Östenby	> m. fl.	>	1 1 0			1		13,700	1,000
Konsul A. M. Wiel i Fredrikshald	Djurskog	>	2 5 19			1		201,500	1,000
H. & C. A. Haneborg	Kronan	Jernskog.	1 60 0 0					11,700	
	Boda Vestra	Skillingmark.	1 0			1		20,600	200
Arnt Fallstad i Sjalån	Hångstad	>	1 0 7					5,600	
Syfrer Larsen i Kulblik	Högsäter	>	1 1 5 2					1,90	
J. H. Andresen i Kristiania	Charlottenbergs tobaksfabrik	Eda.	2 3 0					1,400	
H. E. M. Rolsted	Stora Mangens kopparhytta	Gräsmark.	0 8 0			2		2,900	95,000
	Torsby	Fryksände.	—			1		—	52,400
Arne Arnesen	Östra Marken	Östmark.	2 4			1		7,000	4,200
Fearnley & Cie i Kristiania	Gransjön m. fl.	>	0 6 0			1		1,700	8,000
Ole Olsen i Huseby	Långerud	>	0 2					54,000	
Ole Olsen i Brandsvold	>	>	0 0 0					500	
Ole Danielsen i d:o	>	>	1					700	
B. Bredeesen i Knidelsrud	Mellan-Marken	>	2 7					5,500	
Ole Olsen i Furuberg, Grue	> m. fl.	>	1 0 2 0					13,000	
Arne Danielsen i Grue	>	>	2 8					1,200	
J. G. Remell i d:o	Östra Marken	>	0 0 0					2,200	
Ove Qvale i d:o	>	>	0 6					200	
Konsul Pedersen i Kristiania	Mullkärn m. fl.	>	2 5 0 40					21,000	
D. Mathiesen	Råbäcken	>	0 4					1,700	
G. Syvesetre i Aasnäs	>	>	0 0 0					1,000	
Henrik Pedersen i Tvängsberg	Södra Röjdåsen	>	1 0					5,700	
B. Grundseth i Kongsvinger	Hvitkärn m. fl.	Lekvattnet.	2 4					8,900	
Erik Wiberg i Brandsvold	Kälkeruds utskog	>	1 8					700	
Lier, Warald & Bogen	Kälkerud m. fl.	>	0 0 0					2,800	
Otto Rundflon och O. Norgaard	Aspberget	Norra Finnskoga.	0 0 0					17,300	
Jens Grötting, Elfferum	>	>	2 2 8 0					8,600	
Enkan Oleana M. Risberg	>	>	2 3 0 40					13,800	
Johannes Schulstad m. fl.	>	>	0 6			1		8,600	
Anders H. Kjer & Cie	Höljes	>	2 3 0 40					80,500	

Tab. 6. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I VERMLANDS LÄN ÅR 1900.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk o. inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)				
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.					11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.	
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Tellef Larsen och K. Bruun	Afundsåsen	Södra Finnskoga.	—	7928 23040	—	—	—	1	—	281,800	—	—	—	
Olivia Fjelstad	Djerneliden	»	—	144 23040	—	—	—	1	1	3,700	14,000	—	—	
Knut O. Aas	Elgsjön	»	—	2640 23040	—	—	—	—	—	17,200	—	—	—	
N. Bredevold	Falltorp	»	—	889 23040	—	—	—	1	—	32,300	—	—	—	
Knut M. Posåsen	Hjerpliden	»	—	300 23040	—	—	—	—	—	4,600	—	—	—	
J. M. Därstad	»	»	—	51 23040	—	—	—	—	—	900	—	—	—	
Bernt Ernbrextsen	»	»	—	276 23040	—	—	—	—	—	6,300	—	—	—	
Knut Olsen Aas	»	»	—	432 23040	—	—	—	1	—	13,100	—	—	—	
Julius och Einar Juberg m. fl.	Kindsjön	»	—	510 23040	—	—	—	—	—	11,500	—	—	—	
Bernhard H. Jonsætre	»	»	—	784 23040	—	—	—	—	—	28,800	—	—	—	
T. Lassen m. fl.	»	»	—	582 23040	—	—	—	—	—	34,500	—	—	—	
Tellef Larssen i Arendal	»	»	—	624 23040	—	—	—	—	—	32,200	—	—	—	
Otto Långmoen och H. Qveseth	Mackarekärn	»	—	1226 23040	—	—	—	—	—	11,500	—	—	—	
Gunnar Löfsgården	»	»	—	348 23040	—	—	—	—	—	2,100	—	—	—	
Ole Olsen i Huseby	»	»	—	1082 23040	—	—	—	1	—	30,900	—	—	—	
Martin Knudsen	Medskogen	»	—	418 23040	—	—	—	—	—	17,300	—	—	—	
E. Gjester, Brandsvold	Galåsen	»	—	—	—	—	—	1	—	13,800	—	—	—	
Nils Dörum, Hamar	»	»	—	—	—	—	—	1	—	200	—	—	—	
Andr. Hermanrud	Hjellstad	Dalby.	—	312 23040	—	—	—	—	—	1,500	—	—	—	
H. Svarthollet	Möre	»	—	—	—	—	—	1	—	1,500	—	—	—	
T. Lassen m. fl.	Slättne	»	—	784 23040	—	—	—	—	—	11,500	—	—	—	
Kn. O. Aas m. fl.	Transtrand Norra	»	—	—	—	—	—	1	—	1,700	—	—	—	
N. Bredevold	Möre	»	—	—	—	—	—	1	—	1,500	—	—	—	
H. C. Svenskerud och O. Schoyen	Flatåsen Norra	Nyskoga.	—	961 23040	—	—	—	—	—	48,900	—	—	—	
Henrik Henriksen	Viggen	»	—	48 23040	—	—	—	1	—	1,200	—	—	—	
Ole Olsen Huseby m. fl.	»	»	—	200 23040	—	—	—	—	—	2,300	—	—	—	
B. Bredesen	»	»	—	400 23040	—	—	—	—	—	4,900	—	—	—	
Mella Lyfres dotter	»	»	—	182 23040	—	—	—	—	—	2,200	—	—	—	
Olof Knudsen	Bogerud Södra	Norra Råda.	—	2160 23040	—	—	—	—	—	9,900	—	—	—	
Sigurd Neuman	Huset nr 39 Staden	Karlstad.	—	—	—	—	—	—	1	—	33,900	—	—	
»	» 4 Hagaborg	»	—	—	—	—	—	—	1	—	19,000	—	—	
G. A. Devold	» 100 Staden	»	—	—	—	—	—	—	1	—	18,900	—	—	
Danmark.														
Hans Pedersen	Huset nr 21 Staden	Karlstad.	—	—	—	—	—	—	1	—	27,800	—	—	
Summa			—	15,538,527 145152000	—	2	—	17,538,527 145152000	18	24	2,476,700	397,900	—	2,874,600

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I VERMLANDS LÄN ÅR 1900.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
A. Å landsbygden.									
<i>a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Lundstedtska fonden.	Att utdela räntan bland fattige i Ölme, som icke åtnjuta allmän fattigvård.	Kapteenen Olof Henrik Lundstedt.	1818 ⁸ / ₅	15	145	3,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Holmska donationsfonden.	D:o åt d:o i Östra Fogelvik.	Sara Maria Holm.	1871 ²⁹ / ₅	38	40	800	—	Kommunalnämnden.	
Petterssons donation.	D:o d:o.	Inspektoren N. G. Pettersson.	1880 ¹ / ₁₁	56	75	1,500	—	D:o.	
Enkefru S. B. Geijers donationsfond.	Att utdela årliga räntan bland behöfvande fattige.	Enkefru S. B. Geijer.	1847 ¹⁰ / ₈	4	15	300	—	Alsters fattigvårdsstyrelse.	
Enkefru Rydbergs d:o.	D:o d:o.	Enkefru E. C. Rydberg.	Okändt.	3	15	300	—	D:o.	
Björnska fonden.	Att utdela årliga räntan till fattiga grufarbetare och deras enkör vid Persbergs, Långbanshyttans och Finshyttans grufvor.	Teol. doktor m. m. A. F. Björnin.	1883 ¹⁶ / ₆	20	100	2,000	—	Filipstads och Fernebo kyrkoråd.	
Björnska d:o.	Att utdela årliga räntan till fattige i Fernebo.	Bergsmannen J. Björnska och hans hustru.	1867 ²⁷ / ₇₀	48	348	6,109	—	Kyrkorådet.	
Amalia Stenbecks understödsfond.	Att bereda årligt understöd åt två eller tre behöfvande qvinnor i Frykerud.	Bruksegaren Carl Herman Lennartsson.	1884 ¹⁵ / ₇	3	67	1)	—	Pastor och kyrkovårdar.	1)
Sandviksfonden.	Att understödja fattige i Frykerud, hvilka ej åtnjuta understöd af allmänna fattigvården.	Hemmansegaren Erik Nilsson.	1865 ² / ₁₁	68	400	10,000	—	Klockaren.	
von Axelsonska och Ugglaska donationsfonden.	Till understöd af årsinkomsten åt tio fattiga sockenbor.	General C. von Axelson och major C. F. Ugglas.	1807	10	46	930	—	Kommunalnämnden i Ed.	
Jonas Nilssons donationsfond.	Årliga räntan tillfaller fattigkassan i Nedre Ullerud.	Hemmansegaren Jonas Nilsson och hans hustru.	1855 ²⁴ / ₁₃	—	84	1,500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Emma Bieserts understödsfond.	Årliga räntan utdelas till fattiga sjuke i Töcksmark.	Bruksegaren J. N. Biesert.	1888 ² / ₁	—	—	1,228	—	Stiftaren och hans barn.	2)
Berggrenska fonden.	Att bereda understöd åt sjukliga och till arbete oförmögna personer i Brattfors, Gåsborn och Fernebo.	Brukspatron P. G. Berggren och hans hustru, f. Geijer.	1850 ¹ / ₆	59	440	10,000	—	Filipstads och Fernebo kyrkoråd.	
Stina Maria Erikssons testamentsfond.	Till understöd åt fattiga älderstigne vid Nordmarks-hyttan.	Hushållerskan Stina Maria Eriksson.	1861 ¹⁶ / ₃	5	25	500	—	Kyrkorådet i Nordmark.	
Walborg Larsdotters fond.	Att ur fonden lemna särskilda understöd till fattiga personer i Östmark, i första rummet till gifvarinnans släktingar.	Enkan Walborg Larsdotter.	1855 ²⁴ / ₆	1	30	349	—	Kommunalnämnden.	
Harboeska fonden.	Räntan skall tillfalla Elfsbacka fattigkassa.	Hemmansegaren N. N. Harboe.	—	—	—	300	—	D:o.	
Anderssonska d:o.	Räntan användes för bespisning åt hjonen å Nors fattiggård.	Godsegaren Jonas Andersson och hans hustru.	1898 ²⁰ / ₆	—	24	500	—	Pastor och kommunalstämans ordförande.	
Piskators, Lyrholms, Pallins och Thybergs donation.	Årliga räntan tillfaller Ekshärads fattigkassa.	Piskator, Lyrholm, Pallin och Thyberg.	1820 ²⁰ / ₁₀	—	38	1,598	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Dahls d:o.	D:o d:o.	Landthandlande C. G. Dahl.	1858 ² / ₇	—	25	505	—	D:o.	
Rappoutska donationen.	Årliga räntan skall tillfalla Norra Råda fattigkassa.	Kapten Jan Henrik Rappout.	Okändt.	—	5	100	—	Kommunalnämnden.	
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>									
Andersson-Johanssonska stipendiifonden.	Årliga räntan utdelas till fattiga skolbarn i Ölme.	A. Andersson och L. Johansson.	1893 ³⁰ / ₃	10	75	1,500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Frödingska lifröntefonden.	Understöd åt fattiga barn, som njutit vård af socknen.	Komministern Sven Frödin.	1871 ²⁵ / ₁₁	2	15	300	—	Pastor och fattigvårdsstyrelse i Ölme.	

Tab. 7.

Vermlands län.

65

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1900		7. Stiftelsens storlek (fastigbetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Silkestadsdonationsfonden.	Beredande af undervisning och uppfostran åt fattiga och vanföra barn i Väse.	Hemmansegaren Henrik Andersson och hans hustru.	1834 ¹³ / ₁	3	250	5,213	—	Pastor och kyrkovårdar.	
Alsters barnhem.	Att bereda hem för fattiga vanvårdade flickor i Alster.	Fröken Eva Geijer.	1866 ²⁶ / ₂	9	1,300	43,000	2,200	Särskild styrelse.	
A. C. Lexows donationsfond.	Att bekläda fattiga barn.	Bruksegaren A. C. Lexow.	1894 jan.	16	150	3,000	—	Skolrådet i Alster.	
Lundgrenska donationsfonden.	Årliga räntan användes till fattiga barns i Fernebo uppfostran.	Bruksegaren Johan Lundgren.	1786 ²⁹ / ₁₂	23	207	8,406	—	Filipstads och Fernebo kyrkoråd.	
Häradsdomarefonden.	Till beklädnadshjelp åt fattiga skolbarn.	Häradsdomaren Sven Jansson och hans hustru.	1856 ¹⁰ / ₆	5	50	1,000	—	Kommunalnämnden i Nordmark.	
Lidénska fonden.	Räntan användes till understöd åt fattiga barn i folkskolan och nattvardsskolan.	Kontraktsposten Nils Lidén.	1854 ⁸ / ₅	3	25	1,388	—	D:o i Eda.	
Lidénska skolhjälpfonden.	Till hjälp åt fattiga skolbarn i Köla.	Densamme och hans hustru.	1854 ⁸ / ₅	—	—	756	—	Skolrådet.	3)
Lidénska fonden.	Till fattiga skolbarns beklädnad.	Densamme.	—	—	—	904	—	D:o i Jernskog.	
Skolboställsfonden.	Donerat till en »skolnärättning».	Bruksegaren Jael.	1801 ²⁹ / ₅	—	—	2,000	2,000	D:o i Gunnarskog.	4)
Rappoutska donationen.	Att för årliga räntan inköpa läroböcker åt fattiga skolbarn i Norra Råda.	Kapten Jan Henrik Rappout.	Okänt.	—	10	200	—	Kommunalnämnden i Norra Råda.	
D:o d:o.	Årliga räntan skall tillfalla den värdigaste barnuppfostrerskan i Norra Råda.	Densamme.	D:o.	1	5	100	—	D:o d:o.	
Kamrer A. Lagergrens understödsfond.	Årliga räntan användes för beklädnad af fattiga barn.	Kamrer Alexander Lagergren.	1898 ²³ / ₁₉	—	—	2,149	—	D:o d:o.	5)
F. d. soldaten Jöns Gabrielson Lakes donation.	Årliga räntan skall genom Norra Råda skolråds försorg tilldelas det fattigaste skolbarnet inom socknen, hvilket under året ordentligt fullgjort sin skolgång.	Jöns Gabrielson Lake.	1884 ² / ₇	—	—	173	—	D:o d:o.	5)
Bergmanska fonden.	Till kläder åt fattiga skolbarn.	Handlanden Otto Bergman.	1876 ¹ / ₇	39	133	3,000	—	Skolrådet i Sunne.	
Skarpeds skolrotfond.	Till premier åt fattiga skolbarn.	Sammanskott af medlemmar i skolroten.	1886	5	6	212	—	D:o d:o.	
Torsby bruks donationsfond till folkskolan i Torsby.	För folkskoleundervisningen i Fryksände.	Brukspatron A. G. Lefgren.	Kan ej uppgifvas.	—	6) 350	6)	—	Skolrådet.	6)
John Östlings fond.	Inköp af böcker åt fattiga skolbarn i Östmark.	Handlande och hemmansägare.	1886 ²⁶ / ₆	—	7	558	—	Pastor och skolråd.	
Norderska donationen.	Skolväsendets i Nordmark befrämjande.	Handlanden Per Norder.	1813 ³ / ₉	—	250	8,000	3,000	Skolrådet.	
Nilssonska fonden.	Alsters folkskolas gagn.	Postmästare J. Nilssons enka.	1832 ⁵ / ₈	—	142	2,856	—	D:o.	
Britta Hanssons donation.	Att bekläda fattiga skolbarn i Fernebo.	Enkan B. Hansson.	1884 ¹⁵ / ₇	56	462	10,000	—	D:o.	
Warodellska gåfvomedelsfonden.	Till kläder och böcker åt fattiga skolbarn i Grafva.	Handlanden L. J. Warodell.	1863 ²⁷ / ₄	20	200	2,000	—	Pastor och kyrkoråd.	
Tholinska fonden.	Till 2 fattiga barn inom Toleruds skolrote.	Byggmästaren Jonas Tholin.	1878 ²⁰ / ₃	2	25	500	—	Skolrådet i Grafva.	
Fonden för fattiga barns uppfostran.	Att uppehålla skolor för qvinlig slöjd i Ransäter.	Fru Matilda Edén.	1874	—	277	7,122	—	Kommunalnämnden.	
Ränkfältska donationen.	Belöning åt ett fattigt skolbarn i Elgå.	Furiren Nils Ränkfält.	1871 ¹ / ₃	1	5	100	—	Skolrådet.	
Sandtäppans flickskola vid Risberg.	Att bereda flickor från Elfdals härads Nedre tingslag kostnadsfri kost och husarum samt undervisning i vanliga skolämnen och qvinlig slöjd.	Statsrådet Jonas Wærn och Uddeholms aktiebolag.	—	24	Kan ej uppgifvas.	22,055	—	Uddeholms aktiebolag.	
Karl Fredrik Klebergs testamentsfond.	Fattiga skolbarns beklädnad, sedan kapitalet vuxit till 5,000 kronor.	F. handlanden Karl Fredrik Kleberg.	1898 ¹² / ₄	—	—	300	—	Skolrådet i Blomskog.	
D:o d:o.	Fattiga skolbarns beklädnad.	Densamme.	—	—	—	1,000	—	D:o i Töcksmark.	
d) <i>Stiftelser för sjukvård (ej sjelfhjelpskassor).</i>									
Jernskogs sjukhjelpsfond.	Att bereda sjukhjelp åt obemedlade personer.	G. Andersson.	1899 ² / ₇	—	—	1,900	—	Jernskogs kommunalstyrelse.	
Sjukkassan vid Liljedals glasbruk.	Att lemna medlemmarne i kassan understöd; då de i följd af sjukdom äro oförmögna till arbete.	Liljedals aktiebolag och dess arbetare.	1890 ¹⁸ / ₈	40	777	17,707	—	En styrelse.	
e) <i>Sjuk- och begravningskassor (sjelfhjelpskassor).</i>									
Björneborgs arbetares sjuk- och begravningsfond.	Att lemna tillfällig sjukhjelp samt begravningshjelp åt delegare.	Aktiebolaget Björneborgs brukare.	1886 ⁶ / ₁₁	45	896	4,003	—	Styrelse, bestående af 6 personer.	7)

Munkfors sjukhjelpsförening.	Beredande af sjuk- och begravningshjelp.	Jernarbetaren A. P. Bergman.	1894 ¹ / ₂	54	833	693	—	Styrelse af 7 personer.	9)
Munkfors arbetareförenings-sjuk-kassa.	Att till delegare utbetala sjukhjelp samt begravningshjelp.	Brukspatron R. Geijer och handlanden O. Högberg.	1878 ²⁰ / ₄	40	1,243	4,843	—	En styrelse.	9)
Munkfors nya sjuk- och begravningskassa.	Att lemna delegare understöd vid sjukdoms- och dödsfall.	—	1894 ⁷ / ₁	220	1,938	693	—	D:o af 7 personer.	10)
Dejefors d:o.	Beredande af sjuk- och begravningshjelp.	Dejefors bruks arbetare.	1888	14	238	358	—	En vald styrelse.	11)
Segerstads allmänna d:o.	D:o d:o.	F. d. sergeant F. Allström m. fl.	1892 ² / ₁₂	9	153	427	—	En styrelse af 7 personer.	12)
Töcksmarks arbetares sjukhjelpskassa.	Att bereda sjukhjelp.	J. N. Biesert.	1882 ²³ / ₉	3	46	3,537	—	Bruksegaren och af arbetarne valda ombud.	13)
Rottneros fabrikers sjuk- och begravningshjelpskassa.	Att lemna sjukvård åt arbetare vid Rottneros fabriker samt begravningshjelp åt såväl dessa som deras hustrur.	Brukspatron H. E. Montgomery.	1885 ² / ₂	82	1,533	5,094	—	En styrelse.	14)
Rottneros jordbruksarbetares sjuk- och begravningskassa.	Att vid sjukdom eller dödsfall utdela understöd åt delegarne.	Densamme.	1891 ²⁵ / ₁	13	183	906	—	Kassans ordförande med kontroll af stiftaren.	15)
Grafva hundraförening.	Att lemna sjuk- och begravningshjelp åt delegare.	Arbetare vid Hults ångsåg.	1886 ²⁶ / ₉	30	457	35	—	En styrelse af 4 personer.	16)
Forshaga sulfittaktiebolags sjuk- och begravningskassa.	D:o samt pension åt delegare.	Brukspatron K. af Ekström.	1899 ¹ / ₁₀	36	670	5,908	—	D:o d:o.	17)
Klarafors arbetskärs d:o.	Beredande af sjuk- och begravningshjelp åt delegare.	Arbetare vid Klarafors fabriker.	1898 ¹ / ₁₀	27	524	1,805	—	D:o d:o.	18)
Skåre d:o.	D:o d:o.	Arbetarne vid Skåre ångsåg.	1891 ¹ / ₄	27	306	30	—	D:o af 7 personer.	19)
Skattkärrs ångsågs d:o.	D:o d:o.	Skattkärrs ångsågs arbetare.	1899 ²⁴ / ₃	28	378	1,189	—	D:o af 5 d:o.	19)
Kils allmänna sjukhjelps- och begravningskassa.	D:o d:o.	Handlanden Gust. Norgren.	1895 ²⁰ / ₃	—	—	90	—	Stiftaren.	19)
Långbanshytte arbetares sjuk-kassa.	Beredande af sjukhjelp åt delegare.	Bruksförvaltare C. W. Hjerdin.	1900 ¹⁰ / ₆	13	109	258	—	En styrelse.	20)
Lesjöfors arbetares sjukhjelpsförening.	D:o d:o.	Arbetare vid Lesjöfors.	1890 ⁴ / ₆	61	822	1,950	—	D:o af 7 personer.	21)
Gammalkroppas grof- och bruksarbetares sjuk- och begravningskassa.	Att lemna sjuk- och begravningshjelp till kassans delegare.	Gammalkroppa aktiebolag.	1885 ² / ₁	9	162	1,944	—	Storfors bruks aktiebolag.	22)
Nykröppa sjukhjelpssällskap.	Att lemna sjukhjelp åt delegare. (Euhvar hos Storfors aktieb. anställd person eger rätt till inträde i kassan.)	Arbetare hos Storfors aktiebolag.	1884 ¹ / ₁	31	372	11,281	—	En styrelse bestående af 10 medlemmar.	23)
Varnums sjukhjelpsförening.	Att vid sjukdoms- eller dödsfall utbetala understöd åt delegare eller deras anhöriga.	Redaktör A. G. Pettersson.	1892 ²³ / ₁₀	6	56	946	—	D:o af 5 personer.	24)
Bäckhammars sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Arbetare vid Bäckhammar.	Obekant.	19	312	—	—	D:o af 3 d:o.	25)
Sunne allmänna d:o.	D:o d:o.	—	1899 ⁷ / ₅	33	884	751	—	En sjuemannastyrelse.	26)
Arvika allmänna d:o.	D:o d:o.	Verkmästare A. G. Nordström m. fl.	1892 ² / ₉	39	1,031	2,486	—	D:o.	27)
Aktiebolaget Billeruds fabriksarbetares d:o.	Beredande af sjuk- och begravningshjelp åt fabriken arbetare.	Aktiebolaget Billeruds fabriksarbetare.	1885 ²⁴ / ₆	68	1,546	7,528	—	Billeruds aktiebolag.	28)
Hillringsbergs arbetares sjuk-kassa.	Läkarevård, medicin och understöd till kassans medlemmar.	Bruksförvaltare Reich.	1885 ¹⁵ / ₃	18	408	4,150	—	En styrelse.	29)
Stömne bruksarbetares sjuk- och begravningskassa.	Att utbetala sjuk- och begravningshjelp till delegare i kassan.	Stömne bruksarbetare.	1894 ²¹ / ₅	37	590	1,331	—	D:o af 6 personer.	30)
f) Pensionsfonder (utan afgifter af delegare).									
Löwenhielska donationsfonden.	Beredande af lifräntor.	Godsegaren Carl Löwenhielm.	1875 ¹⁵ / ₆	26	544	10,000	—	Pastor och kommunalnämndens ordförande i Nor.	
von Echstedtska d:o.	Att bereda fattiga i Grums under året födda flickbarn en lifränta.	Major J. von Echstedt.	1875 ²³ / ₄	12	180	4,000	—	Kommunalnämnden.	
Lindqvistska donationen.	² / ₃ af räntan insätts i lifränteanstalt till förmån för under året födda barn.	Hemmansegaren Lindqvist.	1876 ⁵ / ₇	3	15	748	—	»Kommunalstyrelsen» i Borgvik.	
Anderssonska fonden.	Beredande af lifräntor.	Godsegaren J. Andersson och hans hustru.	1898 ²⁰ / ₆	2	50	1,000	—	Pastor och kommunalstämmans ordförande i Nor.	
Löwenhielska gåfvan.	Att lemna räntan till hemmansegaren Lars Olofsson i Lillerud och efter honom åt äldsta barnet i äldsta släktledet.	Grefve C. G. Löwenhielm.	1838 ² / ₁₀	1	22	500	—	Kyrkorådet i d:o.	
g) Pensionskassor (med afgifter af delegarne).									
Nordmark—Klarelfvens och Filipstads norra bergslags jernvägars pensions- samt enke- och pupillkassa.	Att bereda pension åt jernvägarernas tjenstemän och betjente samt deras enkor.	Jernvägarernas styrelse.	1883 ²⁷ / ₁	14	5,244	190,123	—	Styrelsen för ifrågavarande jernvägar.	31)
h) Andra stiftelser och invättningar.									
Liljestråleska donationen.	Att underhålla Liljestråleska familjegraven på Segerstads kyrkogård; öferskottet af räntan utdelas för fattigvården inom Segerstad.	Fröken Karin M. Liljestråle.	1833 ¹⁶ / ₁₂	—	—	50	—	Kommunalnämnden.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Anna Lovisa Berggrens stiftelse.	Till slöjdskola för flickor vid Saxån, pauvres honteux inom Filipstads stad och Fernebo församling samt stipendier vid läroverket i Filipstad.	Enkefru A. L. Berggren, född Wetterling.	1856 ^{11/12}	11	360	7,500	—	Filipstads och Fernebo församlingars kyrkoråd.	
Stenkyrkobyggnadsfonden.	För uppförandet af en stenkyrka i Elfsbacka.	Hofmarskalken U. Cronborg.	1838 ^{1/7}	—	—	18,321	—	H. Westlund i Sund.	
A. M. Ahlströms gåfvomedelsfond.	Underhåll af pastorsboställets husbyggnader i Fryksände.	Kyrkoherden A. M. Ahlström.	1867	—	—	3,483	—	Kommunalnämnden.	
Fryksände sockens biblioteks-fond.	Inköp af böcker till sockenbiblioteket i Fryksände.	Fryksände pastoratsstämma.	1899	—	—	737	—	D:o.	
Dalby kyrkas skog Näckåna n:r 1.	Afkastningen användes i enlighet med kungl. cirkuläret den 29 oktober 1886 angående kyrkokassor.	Okänt.	Okänt.	—	1,631	18,434	50,000	Kyrkorådet.	
Vermlands läns gåfvomedels-fonder.	Till lindrande och motverkande af nöd i vissa delar af länet.	Sammanskott inom länet.	1851—52	—	—	223,254	—	Konungens Befallningshafvande, Landstinget och en del kommuner.	
		Summa	—	—	1,620	30,379	729,804	57,200	

B. I Karlstads stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Wibeliska fonden.	Räntan får användas för allmänna fattigvården.	—	—	—	75	1,666	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Zanderska d:o.	D:o d:o.	—	—	—	67	1,500	—	D:o.	
Sundbergska d:o.	Att understödja fattigvårdens arbetsanstalt.	Professor P. Sundberg.	1853 ^{12/8}	73	561	38,231	—	D:o.	
Lindqvistska d:o.	Räntan skall hvarje jul utdelas till i staden befintliga sjuka, sängliggande fruntimmer.	Jungfru Johanna Lindqvist.	1863 ^{24/11}	3	24	550	—	D:o.	
Tinglöfska d:o.	D:o till 10 gamla, fattiga och sjuka personer inom staden.	Enkefru Sara Kristina Tinglöf.	1861 ^{11/8}	10	152	3,386	—	D:o.	
Kjellmanska d:o.	D:o till 3 ogifta fruntimmer af pauvres honteux.	Mamsell Johanna Kjellman.	1866 ^{7/7}	3	95	2,125	—	D:o.	
Bergmanska d:o.	D:o utan närmare föreskrift.	Handlanden C. Bergman.	1861 ^{30/8}	8	67	1,500	—	D:o.	
Wetterstenska d:o.	D:o till medellösa borgarenskor och deras barn.	Enkan Kristina Wettersten.	—	7	54	1,200	—	D:o.	
Maria Larsdotters julgåfvofond.	D:o till 2 gamla och sjukliga tjenarinnor.	Jungfru Maria Larsdotter.	1877 ^{27/6}	2	90	2,000	—	D:o.	
Anstrinska fonden.	Räntan skall årligen utdelas till fattiga i staden.	Enkefru A. M. Anstrin.	1857 ^{13/6}	5	30	694	—	D:o.	
Larssonska d:o.	Räntan utdelas vid påsk till medellösa qvinnor.	Jungfru Lisa Larsson.	—	35	157	3,508	—	D:o.	
Clarholmska d:o.	² / ₃ af räntan utdelas hvarje år vid julen till pauvres honteux.	Brukspatron M. C. Clarholm.	1842 ^{5/8}	14	197	6,677	—	D:o.	
Pauvres-honteuxfonden.	Räntan utdelas årligen till pauvres honteux.	Bildad genom sammanskott.	—	19	208	4,187	—	Landshöfdingen och biskopen.	
Setterbergska fonden.	Räntan utdelas till 10 à 20 personer af pauvres honteux.	Doktor C. Höök.	1886 ^{17/1}	20	500	10,000	—	Karlstads kommunalstyrelse.	
Fahlgrenska d:o.	Räntan utdelas till pauvres honteux.	Boktryckaren C. A. Fahlgren.	1895 ^{24/3}	3	130	2,900	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Sjöstedtska d:o.	D:o d:o.	Enkefru Agnes Sjöstedt.	1895 ^{2/12}	6	67	1,500	—	D:o.	
D. V. Göhles fond.	Att af fattigvårdsstyrelsen efter behag disponeras.	Bruksförvaltaren D. V. Göhle.	1897 ^{30/7}	5	45	1,000	—	D:o.	
Catharina Lovisa Bergmans donationsfond.	För uppförande af hyresfria bostäder åt pauvres honteux eller, derest fonden jemte ränta dertill ej förslår, till understöd åt pauvres honteux.	Fröken Catharina Lovisa Bergman.	1891 ^{9/5}	—	—	5,929	—	Stadsfullmäktige.	
Kajser-Anderssons understödsfond.	Att lemna arbetare vid Karlstads mekaniska verkstad hjälp, der så behöfves.	Fabrikör G. Ad. Andersson och apotekare L. Kajser.	1877 ^{5/3}	3	471	21,733	—	En styrelse.	

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Föreningsdagens stipendiefond.	Premier vid folkskolan.	Sammanskott af kommun och enskilde.	1864 ^{4/11}	—	101	2,262	—	Stadsfullmäktige.	
Vermlands läns uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn.	Att verka för icke fallandesjuka sinnesslöa barns inom Vermlands län uppfostran till medvetna och arbetsdugliga samhällsmedlemmar.	Anordnad och understödd af Vermlands läns landsting från och med 1898.	1898 ^{21/9}	34	14,491	58,705	53,500	En af Landstinget årligen utsedd styrelse.	
Vermländska barnavårdsföreningen.	Uppfostran åt vanvårdade och oövade barn.	Landshöfding H. F. Oldevig, biskop C. A. Agarth m. fl.	1846 ^{17/2}	7	320	38,012	—	Särskild styrelse.	

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

Wähnermanska stipendiefonden.	Stipendier för testators slägt, dels vid universitet, dels vid skolan.	Kamrer P. Wähnerman.	1712 ¹² / ₇	18	1,075	29,763	—	Domkapitlet.
Romanska d:o.	Stipendier för studerande afkomlingar efter testators fader.	Landtmäteridirektör J. Roman.	1764 ²⁴ / ₇	2	80	2,229	—	D:o.
Norderska d:o.	Utdelas till läraren i musik och sång vid allmänna läroverket i Karlstad.	Professor Sv. Norder.	1834 ⁹ / ₆	1	150	4,260	—	D:o.
Boströmska d:o.	Stipendier vid d:o.	Borgmästaren Boströms enka Hedvig Bræmsköld.	1734 ¹⁸ / ₄	2	50	1,311	—	D:o.
E. G. Geijers stipendiefond.	D:o d:o.	Styrelsen för en minnesvård öfver E. G. Geijer.	1855 ¹ / ₅	1	70	1,953	—	D:o.
Aurénska stipendiefonden.	D:o d:o.	Komministern J. Aurén.	1846 ³⁰ / ₇	4	120	3,455	—	D:o.
Hans Maj:t Konung Carl XV:s stipendiefond.	D:o d:o.	Insamling genom rektor Fr. Wallin.	1860 ³ / ₅	1	20	630	—	D:o.
Matematiska premiefonden.	Premier vid d:o.	Insamling genom lektor G. M. von Gegerfelt.	1860 ²³ / ₅	1	50	1,853	—	D:o.
L. F. Mellqvists stipendiefond.	Stipendier vid d:o.	Kyrkoherden L. F. Mellqvist.	1863 ²³ / ₁	6	35	1,009	—	D:o.
Renströmska stipendiefonden.	D:o d:o.	Grosshandlanden S. Renström.	1867 ²⁷ / ₅	4	560	16,084	—	D:o.
Sällskapsstipendiefonden.	D:o d:o.	Sammanskott af ett sällskap i Karlstad.	1869 ⁸ / ₇	1	10	257	—	D:o.
C. P. Bergmans stipendiefond.	D:o d:o.	Handlanden C. P. Bergman.	1861 ³⁰ / ₆	1	72	2,084	—	D:o.
B. A. Geijers d:o.	D:o d:o.	Brukspatron B. A. Geijer.	1873 ²³ / ₁₂	1	110	3,207	—	D:o.
J. von Echstedts d:o.	Stipendier åt teologie eller filosofie studerande vid universiteten.	Major J. von Echstedt.	1875 ²³ / ₄	2	340	9,205	—	D:o.
S. D. Mellqvists d:o.	Stipendier vid skolan och universitetet.	Vice pastor S. D. Mellqvist.	1852 ²¹ / ₄	50	1,595	48,739	—	D:o.
C. O. Löwenhielms d:o.	Stipendier vid allmänna läroverket i Karlstad, med företrädesrätt för adliga ätten Löwenhielm.	Godsegaren C. O. Löwenhielm.	1875 ¹⁵ / ₆	2	180	5,397	—	D:o.
A. F. Bergmans d:o.	Stipendier vid d:o.	Rådman A. F. Bergman.	1875 ²⁸ / ₄	2	74	2,109	—	D:o.
G. Låstboms d:o.	D:o d:o.	Bruksförvaltaren G. Låstbom.	1879 jan.	—	—	6,523	—	D:o.
Jolénska stipendii-inrättningen.	Understöd åt fattiga studerande.	Rektor A. F. Wessman.	1870 ²⁵ / ₁₁	2	260	7,166	—	Karlstads allmänna läroverks kollegium.
Byströmska stipendiefonden.	D:o d:o.	Civilingeniör C. Byström.	1871 ¹³ / ₉	3	495	12,685	—	D:o.
Domkapitlets premiefond.	Bokpremier.	Biskop C. H. Rundgren.	1875 ¹⁶ / ₉	1	17	566	—	D:o.
Danielson-Löwenhielmska stipendiefonden.	Understöd åt studerande, som äro läraresöner.	Godsegaren D. Danielson.	1876 ¹ / ₆	—	—	540	—	D:o.
H. K. H. Kronprinsen, Hertigen af Vermland, Oscar Gustaf Adolfs stipendiefond.	D:o åt fattiga abituri.	H. M. Koungen.	1877 ²¹ / ₁	1	200	5,162	—	D:o.
Gymnastikpremierfonden.	Uppmuntran till skicklighet i gymnastik och mål-skjutning.	Vermlands förening för vapenöfning.	1879 ²² / ₂	5	50	1,728	—	D:o.
Kjellmanska stipendiefonden.	Understöd åt fattiga studerande, som äro födda i Filipstad.	Regementsläkaren August Kjellman.	1882 ⁴ / ₁₁	1	60	1,598	—	D:o.
Sundinska d:o.	D:o åt fattiga studerande.	Brukssegaren August Sundin.	1882 ²⁰ / ₅	1	120	3,444	—	D:o.
Fil. doktor Sven Hardins premiefond.	Belöning för skicklighet i naturalhistoria.	Delegerade för anskaffande af minnesvård å doktor Hardins graf.	1886 ² / ₆	1	10	337	—	D:o.
C. H. Collvins donationsfond.	Understöd åt fattiga studerande.	Possessionat C. H. Collvin.	1888 ¹¹ / ₆	1	50	7,127	—	D:o.
Lidbackska stipendiekassan.	Stipendier vid läroverket i Karlstad och understöd åt 5 fattiga enkör.	Rådman Paul Lidback.	1786 ⁸ / ₃	6	360	17,999	—	Magistraten och Domkapitlet.
Mellqvistska stipendiefonden för undervisning i slöjd.	Befrämjande af slöjdsicklighet.	Komminister S. D. Mellqvist.	1877 ¹² / ₃	1	100	11,287	—	Stadsfullmäktige.
Mellqvistska d:o för goda framsteg i studier.	Stipendier för studerande vid praktiska eller s. k. lärda skolor, vetenskapliga eller artistiska akademier.	Densamme.	1874 ² / ₃	6	440	10,500	—	D:o.
Norderska stipendiefonden.	Stipendier åt en yngling, som studerar vid bergs- eller teknisk skola.	Maria Tingberg, född Salmodin.	1839 ¹⁵ / ₄	1	75	1,569	—	Vermlands läns hushållnings-sällskap.
Berggrenska d:o.	Att understödja en medellös yngling, som studerar vid landbruksinstitut, teknisk eller annan praktisk tillämpningsskola.	Brukssegaren M. Th. Berggren.	1870 ²⁴ / ₁₁	1	50	1,167	—	D:o.
Amicitiafonden.	Att utdela premieböcker till 3 af utgående elever ur högsta klassen vid Karlstads högre elementarläroverk för flickor, hvilka särskildt utmärkt sig vid studiet af främmande levande språk.	Ett af åtskilliga personer bestående sällskap.	1883 ²⁴ / ₂	3	35	1,247	—	Stadsfullmäktige.
C. A. Fahlgrens stipendiefond.	Till läroböcker vid Karlstads högre elementarläroverk för flickor.	Boktryckaren C. A. Fahlgren.	1895 ²⁴ / ₂	29	296	5,957	—	D:o.
C. A. Fahlgrens fond.	Stipendier och premier till lärjungar vid Karlstads allmänna läroverk.	Densamme.	1895 ²⁴ / ₂	11	181	5,759	—	Rektor.
Fahlgrenska fonden.	Stipendier och premier till lärjungar vid tekniska afton- och söndagsskolan i Karlstad.	Densamme.	1895 ²⁴ / ₁₂	11	149	6,335	—	Styrelsen för skolan.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Fahlgrenska donationen.	Stipendier och premier till elever vid Karlstads folkskollärareseminarium.	Boktryckaren C. A. Fahlgren.	1895 ²⁴ / ₁₂	1	100	6,090	—	Rektor.	
Nya bibliotekskassan.	Inköp af böcker för allmänna bibliotek.	Biskop C. A. Agardh.	1836	—	551	15,084	—	D:o.	
<i>d) Stiftelser för sjukvård (ej sjelfhjelpskassor).</i>									
Sundströmska fonden.	Räntan utdelas nyårsafton till 3 obotligt sjuka handlande, enkor efter handlande eller ock till 3 obotligt sjuka af hvilken klass som helst.	Handlanden C. G. Sundström.	1869 ³ / ₈	3	135	3,009	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Mellqvistska d:o.	Räntan användes endast för sjukas vård vid brunns- och badinrättning.	Pastor L. F. Mellqvist.	1835 ¹⁵ / ₈	10	56	1,245	—	D:o.	
Reserverade medel till understöd af aktiebolaget Karlstads mekaniska verkstads arbetares efterlemnade enkor och barn.	Att till hvarje enka efter verkstadsarbetare betala 500 kronor och till hvarje barn under 15 år 100 kronor.	Aktiebolaget Karlstads mekaniska verkstad.	1889 ⁶ / ₄	10	2,200	15,800	—	Aktiebolaget Karlstads mekaniska verkstad.	
<i>e) Sjuk- och begravningskassor (sjelfhjelpskassor).</i>									
Aktiebolaget Karlstads mekaniska verkstads arbetares sjuk- och begravningskassa.	Att lemna sjuk- och begravningshjelp till verkstadsarbetare samt deras hustrur.	Aktiebolaget Karlstads mekaniska verkstad.	1875	143	4,034	5,313	—	En komité af 6 personer.	³³⁾
Karlstads arbetareförenings d:o.	Att bereda delegare understöd vid sjukdom och begravningshjelp vid dödsfall.	Karlstads arbetareförening.	1877	55	2,026	6,195	—	Karlstads arbetareförening.	³⁴⁾
Sjukkassan Hjelpsamheten.	Att till delegare utbetala sjukhjelp.	Goodtemplarne i Karlstad.	1882 ⁴ / ₁₂	34	943	1,545	—	En styrelse.	³⁵⁾
De kristnes sjuk- och begravningskassa.	Att till delegare utbetala sjuk- och begravningshjelp.	Handlanden Simon Gustafson m. fl.	1891 ²⁶ / ₁₂	42	1,620	1,595	—	D:o.	³⁶⁾
Allmänna sjuk- och begravningskassan.	Att bereda delegare understöd vid sjukdom och begravningshjelp vid dödsfall.	Fabrikör G. W. Andersson, Karlstad.	1885 ²⁵ / ₁	134	4,690	4,247	—	D:o.	³⁷⁾
Nationalgoodtemplarnes sjuk- och begravningskassa »Vårt värn».	D:o d:o.	Byggnadsritaren P. A. Segerqvist.	1891 ¹⁵ / ₂	11	385	—	—	D:o.	³⁸⁾
<i>f) Pensionsfonder (utan afgifter af delegare).</i>									
J. von Echstedts understödsfond.	Pensioner åt enkor efter prestmän, som tillhört Karlstads stift.	Major J. von Echstedt.	1875 ²³ / ₄	6	500	13,672	—	Domkapitlet.	
Enkehjelpsfonden.	Pensioner åt delegares enkor och barn.	Karlstads stifts prestmöte. Kungl. resolution.	1685 ¹³ / ₈ 1877 ²⁶ / ₁₀	50	1,499	28,726	—	D:o.	
Treprocentsfonden.	Pensioner åt prestenkor inom Karlstads stift.	D:o.	1877 ²⁶ / ₁₀	51	121	3,502	—	D:o.	
Presterskapets understödsfond.	Understöd åt nödlidande prester och hjelp vid aflöning åt vikarie.	D:o.	1881 ²⁵ / ₈	2	408	23,714	—	D:o.	
Vermlands enskilda militärenkensionskassa.	Underhåll till behöfvande afskedade soldater och deras enkor.	Sammanskott.	1788—90	47	370	11,089	—	Kassaförvaltaren.	
<i>h) Andra stiftelser och inrättningar.</i>									
Bibelfonden.	Bibelspridning inom Karlstads stift.	Kungl. resolution.	1869 ²⁶ / ₈	—	—	26,852	—	Domkapitlet.	
Biskopsfonden.	Understöd åt nyinvidga prestmän.	Biskop C. H. Rundgren.	1879 ¹ / ₂	3	86	3,624	—	D:o.	
Ahlmarska donationen (mangelfonden).	Att betäcka förlusten på sådant arbete, som verkställes vid arbetsinrättningen.	Grosshandlanden O. F. Ahlmark.	1869 ¹ / ₇	—	—	4,650	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Gratifikationsfonden.	Räntan användes till gratifikationer åt ömma mödrar af den fattigare klassen, om hvilka man vet, att de med ömhet omhulda sina barn.	Densamme.	1863 ¹⁰ / ₁₀	5	45	6,790	—	D:o.	
Eneströmska fonden.	Räntan under fem på hvarandra följande år användes till något för staden gagneligt och behjertansvärdt ändamål, som icke genom kommunalmedlemmarne beskattning kan tillgodose.	Lasarettsläkaren A. Eneström.	1898 ²⁵ / ₁	—	—	55,010	—	Stadsfullmäktige.	

Vermlands läns skyddsför- ening för frigiina fångar.	Att från återfall i brott söka bevara fångar, som, länet tillhöriga, från något af rikets hakten fri- gifvits, genom att för dem bereda möjlighet till ärligt förvärf.	Landshöfding Widmark, bi- skop Rundgren m. fl.	1885 ²⁰ / ₁₂	2	51	3,309	—	En styrelse.
Summa			—	1,050	45,261	692,567	53,500	
C. I Kristinehamns stad. ¶								
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>								
Handelsföreningens under- stödsfond.	Räntan utdelas årligen vid jul till behöfvande perso- ner af handelsklassen inom samhället.	Medlemmar af handelsför- ningen.	1870 ¹⁷ / ₂	4	45	1,000	—	Kyrkorådet.
Knidstedtska donationen.	Årligt understöd till fattiga enkor inom staden.	Enkefru Greta Lisa Knidstedt.	1821 ¹³ / ₁₁	4	33	750	—	D:o.
Stedtska donationsfonden.	Räntan utdelas den 6 februari till de mest fattige i Kristinehamns och Varnums församlingar.	Fru Maria Stedt.	1798 ²⁰ / ₂	2	5	112	—	Fattigvårdsstyrelsen.
Marie Charlotte Nordenfeldts understödsfond.	Att lemna understöd åt behöfvande i Kristinehamn, som ej hafva understöd af fattigvården.	Stiftsfröken M. Ch. Norden- feldt.	1867 ⁷ / ₆ o. 1881 ¹⁰ / ₃	30	1,140	14,737	—	Borgmästare, pastor och fat- tigvårdsstyrelsens ordfö- rande.
b) <i>Stiftelser för barnavård och barnundervisning.</i>								
Doktor C. E. Bergs minne.	Att lemna beklädnad vid jul åt behöfvande, minder- åriga, värlartade barn i Kristinehamn.	Bildad genom sammanskott.	1879 ¹ / ₁₂	5	60	1,200	—	Fattigvårdsstyrelsen.
Fader- och moderlösa barns kassa.	Att bilda ett framtida barnhem för fattiga fader- och moderlösa barn inom Kristinehamns och Varnums församlingar.	Obekant.	1762 ²³ / ₆	—	—	15,242	—	Församlingarnas kyrkoråd.
c) <i>Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>								
Fröken Mathilda Aspelins donationsfond.	Ökande af undervisningsmaterialier i naturlära vid Kristinehamns elementarläroverk för flickor.	Kaptenen C. L. Aspelin.	1882 ¹⁴ / ₁₁	—	—	218	—	Styrelsen för läroverket.
Kristinehamns sparbanks sti- pendiefond.	Att understödja lärjungar vid Kristinehamns läro- verk för flickor.	Kristinehamns sparbank.	1885 ⁶ / ₆	3	75	1,500	—	D:o.
Nordenfeldtska stipendiet.	Att understödja studerande vid Kristinehamns lägre allmänna läroverk, som läsa klassiska språk.	Enkefru Sofie Nordenfeldt, född Wærn.	1872 ¹² / ₆	4	200	5,927	—	Läroverkskollegiet.
Konung Oskars och Drottning Sofias silfverbröllops sti- pendium.	Att understödja deraf förtjenta studerande vid all- männa läroverket.	Stadsfullmäktige.	1883 ¹³ / ₁₀	2	50	1,154	—	D:o.
d) <i>Stiftelser för sjukvård (ej sjelfhjelpskassor).</i>								
Bergii donationsfond.	Årliga räntan användes till medikamenter åt stadens fattige.	Apotekaren Pehr Bergius.	1809 ²⁴ / ₅	—	15	300	—	Fattigvårdsstyrelsen. ³⁹⁾
e) <i>Sjuk- och begravningskassor (sjelfhjelpskassor).</i>								
Kristinehamns mekaniska verkstads arbetspersonals sjuk- och begravningskassa.	Att lemna understöd vid sjukdoms- och dödsfall.	Verkstadsaktiebolaget.	1876	70	2,383	12,985	—	Verkstadsbolagets styrelse. ⁴⁰⁾
Kristinehamns första hundra- förenings d:o.	D:o d:o.	Genom sammanskott.	1884 ⁵ / ₁	101	2,912	2,757	—	En styrelse. ⁴¹⁾
Kristinehamns arbetareföre- nings d:o.	D:o d:o.	Arbetareföreningen.	1870 ²⁸ / ₁	55	953	882	—	Arbetareföreningen. ⁴²⁾
Kristinehamns goodtemplars d:o.	D:o d:o.	Medlemmar af goodtemplar- logen.	1898 ²² / ₄	16	577	1,408	—	En styrelse. ⁴³⁾
f) <i>Pensionsfonder (utan afgifter af delegare).</i>								
Marie Charlotte Nordenfeldts pensionsfond.	Pensioner åt 2 behöfvande ogifta fruntimmer af stiftarinnans slägt eller andra i Kristinehamn bo- satta.	Stiftsfröken M. Ch. Norden- feldt.	1867 ⁷ / ₆ o. 1881 ¹⁰ / ₃	2	460	9,200	—	Borgmästare, pastor och fat- tigvårdsstyrelsens ordfö- rande.
Sjömanshusfonden.	Att lemna understöd åt i Kristinehamn bosatta fat- tiga skeppare och sjömän eller deras enkor och barn.	Sammanskott af sjöfarande.	1871 ¹⁰ / ₁	2	70	1,400	—	Fattigvårdsstyrelsen.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
g) Pensionskassor (med afgifter af delegarne).									
Mora—Venerns och Östra Vermlands jernvägars pensions- samt enke- och pupillkassa.	Pensioner åt afgående tjenstemän och betjente vid jernvägarna samt åt deras enkor och barn.	Mora—Venerns aktiebolag.	jernvägs-	1900 1/7	4	5,539	180,770	70,000	Jernvägens styrelse och banans fallmäktige. 44)
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Nilssenska donationsfonden.	Att understödja fattiga barn och fattiga sjuke, stadens arbetsinrättning och folkskolor.	Vägmästaren Olof Nilsson.		1849 22/3	—	2,350	100,869	30,700	Af kommunen utsedd styrelse.
		Summa		—	304	16,867	352,411	100,700	
D. I Filipstads stad.									
a) Stiftelser för egenlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Mitanders donation.	Understöd till fattiga arbetare och deras enkor.	Bruksegaren Nils Mitander.		1830-talet.	18	90	1,500	—	Stadsfullmäktige.
Anders Hinderssons fond.	D:o åt stadens fattige.	Jordbrukaren A. Hindersson.		1876 9/5	24	90	1,500	—	D:o.
C. O. Nysells d:o.	D:o åt 25 arbetarenskor.	Handlanden C. O. Nysell.		1878 26/1	25	500	10,000	—	D:o.
Filipstads fruntimmersförening.	D:o åt behöfvande fruntimmer.	Kan ej uppgifvas.		—	15	878	21,188	—	En vald styrelse.
Sundqvistska fattigvårds- och arbetsanstalten.	Arbete och underhåll åt fattige.	A. L. Sundqvist och hans hustru Katrina.		1874 18/7	—	459	65,047	48,200	Fattigvårdsstyrelsen, kyrkoherden och borgmästaren.
Adolfs och Sofia Bergs donation.	Understöd åt medellöse.	Adolf och Sofia Berg.		1883 24/11	—	—	10,000	—	Stadsfullmäktige. 5)
Fagerbergiska donationen.	Anskaffande af arbetarbostäder.	Handlanden C. J. Fagerberg.		1866 29/6	—	—	21,348	—	Fattigvårdsstyrelsen.
Forssmanska d:o.	Till en arbetshusinrättning.	Rådman Jac. Forssman.		1812 2/3	—	—	20,880	—	Stadsrätten och kyrkoherden.
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Makarne Bergs stipendiifond.	Till skodon åt barn vid folkskolan.	Adolf Berg och hans hustru Sofia.		1883 24/11	—	100	2,000	—	Skolrådet.
Filipstads barnavårds- och arbetsinrättning.	Slöjdundervisning för flickor.	Enskilda donationer.		1852 31/12	—	2,452	51,981	—	Styrelse, utsedd af stadsfullmäktige.
Fagerbergiska stiftelsen.	2 stipendier i folkskolan.	C. J. Fagerberg.		1866 25/1	2	100	2,000	—	Skolrådet.
Wennerstenska donationen.	Att uppfostra 4 fattiga barn.	Rådman M. Wennersten och hans hustru.		1791 5/9	4	22	490	—	Kyrkorådet.
c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.									
Nils Mitanders stipendiifond.	Stipendier.	Bruksegaren N. Mitander och hans hustru, född Sundberg.		1839 15/7	2	58	1,250	—	Kyrkorådet.
4:de-oktoberstipendiet.	Stipendium vid elementarskolan.	Obekant.		1876 4/10	1	50	1,000	—	Skolrådet.
Hermelinska stiftelsen.	Tre stipendier vid Filipstads skola.	Statssekreteraren Olof Hermelin.		1707 15/6	3	48	970	—	Kyrkorådet.
K. Fagerbergs premiefond.	Trå d:o vid d:o.	C. J. Fagerberg.		1866 28/1	2	100	2,000	—	Läroverkskollegium.
A. L. Sundqvists stipendiifond.	Stipendier vid d:o.	Bruksegaren A. L. Sundqvist.		1879 13/3	5	60	1,500	—	D:o.
Kjellmanska fonden.	Ett stipendium.	Regementsläkaren Aug. Kjellman.		1882 4/11	1	50	1,000	—	D:o.
21:a-januarifonden.	Premier vid flickskolan.	Tillskott af stadens invånare.		1889	10	25	500	—	Skolans styrelse.
A. M. Anderssons stipendium.	Ett stipendium.	Paulina Andersson.		1892 11/11	1	47	1,000	—	Läroverkskollegium.
Aug. Forsbergs donation.	Premier och stipendier.	Fil. doktor Aug. Forsberg.		1885 2/5	—	50	1,000	—	D:o.
Rektor Ahlqvists minne.	2 premier.	Flera enskilda personer.		1855 14/5	2	15	1,000	—	D:o.

Makarne Bergs slöjdskolofond.	Slöjdskola för gossar.	Adolf Berg och hans hustru Sofia.	1883 ^{24/11}	—	—	18,000	—	Stadsfullmäktige.	45)
Makarne Bergs stipendiefond.	Två stipendier vid elementarläröverket.	Desamma.	1883 ^{24/11}	2	31	1,000	—	Läroverkskollegiet.	
d) <i>Stiftelser för sjukvård (ej sjelfhjelpskassor).</i>									
Axel Nordströms minne.	Till en sjuksköterska.	Fru Em. Nordström.	1894 ^{20/11}	—	—	11,647	—	Stadsfullmäktige.	
Adolf Bergs och hans hustru Sofias sjukhjelpskassa.	Understöd åt medellösa sjuke.	Rådmanen Adolf Berg och hans hustru Sofia.	1883 ^{24/11}	2	80	21,099	—	En styrelse.	
e) <i>Sjuk- och begravningskassor (sjelfhjelpskassor).</i>									
Filipstads handtverksiddkares sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Flere handverkare.	1876 ^{1/8}	7	172	5,122	—	En styrelse.	45)
f) <i>Pensionsfonder (utan afgifter af delegare).</i>									
Sundqvistska fonden.	Understöd till 4 enkör.	Bruksegaren A. L. Sundqvist.	1863 ^{12/11}	4	86	1,735	—	En styrelse.	
Vernlands och Dals bruksbetjenings enke- och pupillkassa.	Pensioner till enkör och understöd till delegare.	Bergmästaren Frans von Schéele.	1826	24	1,715	59,061	—	D:o.	
g) <i>Pensionskassor (med afgifter af delegarne).</i>									
Filipstads handtverksiddkares pensions- och understöds-kassa.	Pensioner åt fattiga handverkare och deras enkör.	Flere handverkare.	1866 ^{20/10}	25	500	12,992	—	En styrelse.	45)
h) <i>Andra stiftelser och invättningar.</i>									
Belöningsanstalten för tjenstehjon inom Filipstads stad och bergslag.	Belönningar för långvarig och trogen tjenst.	Doktor G. W. Pallin.	1868	32	911	26,365	—	En styrelse.	
			Summa	—	211	8,689	375,475	48,200	

A n m ä r k n i n g a r :

- 1) Fonden utgöres af frälseräntan af $\frac{1}{2}$ mtl Prestbol. — 2) Röntan lagd till fonden. — 3) Röntan lagd till kapitalet. — 4) Röntan har ingått i skolkassan. — 5) Ingen utdelning. — 6) Torsby bruk betalar årligen till folkskolläraren i Torsby kontant 350 kr. samt lemnar för samma skola erforderlig ved äfvensom fri tomt och planteringsland. — 7) År 1900 inflöto i delegareafgifter 1,166.50 kr. — 8) D:o 2,005 kr. — 9) D:o 1,176 kr. — 10) D:o 2,631.69 kr. — 11) D:o 295.75 kr. — 12) D:o 81 kr. — 13) D:o 344.50 kr. — 14) D:o 2,013.66 kr. — 15) D:o 455.75 kr. — 16) D:o 360 kr. — 17) D:o 872.70 kr. — 18) D:o 650 kr. — 19) D:o 282 kr. — 20) D:o 304.50 kr. — 21) D:o 961 kr. — 22) D:o 84.50 kr. — 23) D:o 305.80 kr. — 24) D:o 128 kr. — 25) D:o 296 kr. — 26) D:o 972.61 kr. — 27) D:o 1,698 kr.; Arvika köping bidrog med 300 kr. — 28) D:o 1,184.88 kr. — 29) D:o 1,247.60 kr. — 30) D:o 670 kr. — 31) D:o 7,168.75 kr. — 32) Från fonden har under året utgått endast en lifränta å 200 kr. — 33) År 1900 inflöto i delegareafgifter 2,526.77 kr. — 34) D:o 1,798.50 kr. — 35) D:o 141 kr. — 36) D:o 1,405.16 kr. — 37) D:o 3,256.60 kr. — 38) D:o 333.50 kr. — 39) Årliga röntan ingår till fattigvården, som bekostar medikamenter åt fattige. — 40) År 1900 inflöto i delegareafgifter 2,809.17 kr. — 41) D:o 2,727.10 kr. — 42) D:o 920.25 kr. — 43) D:o 730.50 kr. — 44) D:o 9,905.16 kr.; bolaget har dessutom bidragit med 9,420.82 kr. Pensionskassan har tillkommit genom ombildning af jernvägarernas kapitalförsäkringskassor. — 45) År 1900 inflöto i delegareafgifter 256.50 kr. — 46) D:o 84 kr.

